

K
R
O
A

BREIZ

MAE 1948 ① PRIZ : 25 LUR

TAOLENN AN NIVERENN-MAN

Tad Trebaol : Salud, Aotrou 'n Eskob	Pajenn 1
Y.-F. ar Falchun : Da voule'ha an ero nevez	> 2
Y.-P. Pencreac'h : Degasit ho Spered	> 4
An Tad : Goueliou ar miz	> 5
Morvan Gollo : Pelec'h eman an dud e Breiz ?	> 6
P.-T. : Korrida Bilbao	> 7
K. Riou : Hon oberou mat hag an Itron Varia	> 9
Evnig-Penn-ar-Choad : War hentou Breiz	> 11
Mari Seite : Ar brezel e Breiz-Izel	> 12
Yann ar Gwalc'h : Maro an Aotrou Saout	> 15
Y.-F. ar F... : Keleier .... Lennit	> 16

L. Bleunven : Korn ar merour.

Gwennael : An nevez-amzer

War golo an niverenn-man eus Kroaz Breiz e weler skeudenn tour
Kleden-Poher, tennet gant Gilles Boinet, eus Hédé Ill-ha-Gwilen.

PRIZIOU :

An niverenn-man	25 lur	Gwelit korn ar merour, e trede pajenn ar golo.
Koumanant ordinal	200 lur	
Koumanant à zikour	300 lur	
Koumanant à enor	500 lur	

Kas an arc'hant da : M^r l'Abbé Laurent BLEUNVEN
Recteur de Plomelin, par Quimper (Finistère)

Skrivit sklaer hoc'h anoiou, mar plij.

Koumanantit! Klaskit deomp koumananterien!

Micherourien, tiez a genwerz!

grit brud d'ho staliou e Kroaz-Breiz!

Je suis heureux de saluer la publication de ce premier numéro de "Kroaz Breiz". A la jeune revue, je souhaite de tout cœur une heureuse croissance.

Que "Kroaz Breiz" aide les Bretons à mieux connaître les splendeurs de leur foi chrétienne, et soit pour eux un "témoin du Christ" et de sa vérité.

Qu'elle développe en tous un amour plus grand de notre Bretagne et de ses beautés incomparables.

Que Dieu bénisse rédacteurs et lecteurs de "Kroaz Breiz"!

ANDRE,
Evêque de Quimper et de Léon
23 Avril 1948

Salud, Aotrou 'n Eskob!

Salud Aotrou 'n Eskob, hor Pastor nevez:
Selu ni, gent joa ha kalz levenez,
Deuet d'ho saludi e-greiz hor c'halon:
Bevet Aotrou 'n Eskob Kemper he Leon.

Salud, Aotrou 'n Eskob... Bennoz da Jezuz,
'neus leurvezet rei deomp eur Pastor nerzus,
Akelus ha sanctel, helavet ouspenn,
Eun Eskob kalonek : skouer e veleien.

Hon Tad mat, bennigil ho pugale baour.
M'hon eus pennou kalet he kelonou aour,
Bleinet ganeoc'h-c'houi, Tad, holl sur ni yelo,
Kentoc'h eget trei kein, war-eun d'ar mero.

G. M. Trébaol, O. M. I.

DA VOULC'HA AN ERO NEVEZ

« Kroaz Breiz n'eo ket eur gelaouenn nevez !

Dre ano, e kendalc'h ar gelaouenn embannet epad eun nebeud mizziou gant Tadou Kabusined Roogo, pa voo difennet outo, breman 'z eus tri bloaz, kenderc'hel gant ar « Vuhez kristen », ken anavezet a-dreuz Breiz : re vat labour a raent evit ar Feiz ha buhez Vreiz !... Ijin bugale ar denvaljenn en deus trech'het evit eur mare : Kroaz Breiz, warlerc'h ar Vuhez Kristen, a zo bet douaret.

Dre nerz an hevelep ijin, d'ar memes mare, oa bet douaret « Feiz ha Breiz » : aman, slouaz, e redas ar gwad ! Araok Feiz ha Breiz heunan, chomet e buhez epad eun nebeud mizziou goudé an darvoud, e oa bet lakaet en douar korf he rener, ar « Stourmer », an Ao. Y.-V. Perrot, a verre kement ennan spered Vreiz ha karantez ar Christ : diskaret oa bet en eur muntri euzus.

Met setu Miz Mae !

E-diabarz hon douarou, e tremen hep ehan eul labour kuzet ; war ar pez a vije kredet maro da vat, e tispak eur vuhez nevez, leun a nerz, ha kaer da zaoulagad mab-den ! War gwirizou hanter-zec'h hag had brein da welet, e tiwan plantennou nevez, mall ganto kreski evit dougen dizale bleuniou a bap llou, frouez hag eostou a bap doare. Ar gwez, ha ne ziskouezent deomp nemet izili dizec'het ha divrec'h lakaet en noaz gant ar goanv, a red enno a-nevez gwad buhezus ar seo : emaint goloet adarre gant an dilhajou a bap llou roet dezo gant ar Ch'rouer.

Kroaz Breiz a zent ouz lezenn ar vuhez !

An had a zo bet taolet en douar e-kreiz ar c'haon hag ar glac'h : warman e tiwan eun eost levenez.

Er bloaveziou tremenet, Breiziz, mac'hagnet, gwasket gant an dis-megans hag ar gasoni, n'o deus graet nemet para an taoliou eus o gwella, ha dastum o nerz evit an amzer da-zont. Roet o deus peoc'h evid mad ar peoc'h : pennou skany a grede e oant douaret da vat, hag a gane e-kichen o bez.

Setu deuet an nevez-amzer ! Na glevit-hu ket, pobl Vreiz, mouez ho kwella bugale o sevel dre ar vro a-bez ? Skanv eo c'hoaz marteze, hag ar re ne ouzont ket teurle evez ne glevont netra c'hoaz. Met ar

vuhez ne zihun nemet a-nebeudou, ha ne ra ket a drouz o tont. Pa vez degouezet e barr he brud, e vez klevet ha gwelet mat !

Kroaz Breiz a deu da unani he mouez gant hini bugale Vreiz, evit kreski kaerder o c'hanaouenn, hag o zikour da zevel Breiz nevez.

**

He mouez a vo da genta *hini ar Feiz* e Breiz ; gwirionez an Aotrou Doue a dle sklerijenna spered ar Vretoned, araok pep tra ; hepti, n'eus diazez evit an ti nevez nemet war ar traez, ha Breiz a choullenn beza harpet war ar maen. Ar Christ eo ar maen-diazez, an hini a jom divrall betek eur diweza ar bed-man, hag abalamour-daz, e fell deomp rei en hor c'helecuenn ar plas kenta d'ar Christ ha d'e Groas a zilvidiges. Evesle e vezio pinvidikaet sperezou hag eneou ar Vretoned eus ar pez a ra o brasder divent dirak an Tad a zo en neny, hag a-unan gantan.

Met mouez Kroaz Breiz a vezio iwe mouez Vreiz : buhez dreist-natur an ene war an douar-man a zo llammet ouz buhez an ene hag ar c'horf hervez an natur. Stag eo evesle ouz eun doare-beva, ouz eun doare da gomprent buhez an douar-man ; stag eo, gant an holl llammou a zav dre nerz ar vuhez, ouz ar vro, an dud, ar familh... Ha ma vez klanv pe zistres an doare-beva hervez an natur, e vo iwe drouklivet

buehez ar feiz kristen. Met mar deo gwirizien mat an den e douar e vro, e spred e familh, neuze eo aescoc'h dezan en em zevel kouls evit ar bed-man eget evit ar bed all, ha kreski, kreski...

Kement tra a zell ouz buhez ar Vretoned a vezou eta hon tra e Kroaz Breiz : fellout a ra dezi beza eul liamm etre an holl Vretoned ; rak unvanie a zo nerz. Degas a ray magadurez evit ar sperezou breizat, en eur rei da anaout istor ha spered Vreiz, ha dreist-holl ar yez vrezonek, fiziet ennomp war an douarman evel tenzor hor spered.

Klask a ray c'hoaz gwellaot doare-beva ar c'horf, deski an doareou da denne muioch'-mul a vad eus douar Vreiz, a zo breman brudet he finvidigez dre ar vro-abez, hag a ch'ell c'hoaz beza kac'roch ha founnusc'h.

Displega a ray ive Kroaz Breiz penaos lakaat plijusoc'h ar vuhez en hon tiegezou hag en hor bro, rak evidomp-ni, pep kaerder a die beza eun dra zakr, dre m'eo eun tanva eus kaerder divent an Tad eus en neny.

En eur ger, Kroaz Breiz a gemer plas ar « Vuhez Kristen » ha « Feiz ba Breiz » : he youl eo kenderc'hel al labour vat graet en

amzeriou tremenet. Fizians hon eus e teulo a-benn eus he youl gwelloc'h-gwella : gortozet eo gant kaiz Bretoned. Harpet eo gant ar re o deus graet lufr ar Vuhez kristen ha Feiz ha Breiz, hag e kichen al labourerien goz, ez eus bodet re yaouank : Evesle e vezio graet eur gelaouenn nerzus ha leun a vuhez. Hag a-vreman, rener nevez Kroaz Breiz a zo laouen o lavarout e anaoudegez d'ar re holl a zegas dezan eun harp ken c'houek, dreist-holl d'an Ao. Bleunen, en deus bet ar vadelez, daoust d'e garg a berson, da zamma war e choug ar garg pouezus m'eo beza merour eur gelaouenn en amzer hirio.

Gant fizians ha levenez e sellomp ouz an amzer da zont : rak heman a vezio kaer p'en en zikourimp holl d'hen ober evesle.

Plijet gant Santez Anna ha Sant Erwan, paeroned Breiz e lein an nenv, gouleenn war hor bro ha war hol labour, bennoz an Aotrou Doue : kinnig a reomp an niverenn genta-man da Zant Erwan, a lidomp e chouel d'an 19 eus ar miz, e testeni ez omp Bretoned eveltan, stag ouz ar Feiz hag ouz Breiz.

War araok eta, evit Doue ha Breiz !

*Y-Fransez ar Falch'hun
rener Kroaz-Breiz.*

« EMITTE SPIRITUM TUUM : DEGASIT HO SPERED »

(Pedenn evit sul ar Pantekost)

« Gouenn a rin digant va Zad, hag e roio deoc'h eur Skoazeller all, evit ma vez da viken ganeoc'h, ar Spered a wirionez ». (aviel Sant Yann, XIV/16).

O va Zalver, er Pantekost trubuilhus-man, degasit deomp-ni ives ar Sperek a wirionez da skora, war ar memes trô. Feiz ha Bretz.

FEIZ. — Bagadou a dud badezet a zo e Breiz, met pet kristen gwirion ? E Bro-Chall hervez aotrou Arches koh Toulouse, ez eus wardo 39 million a dud badezet, hag a'vech 3 million a gristenien wirlon. Spontus !

E-Breiz ez a gwelloc'h ? Ya. — Met sellt pliz en dro deoch : gant petra eo chalet an dud ? Gant prena, gwerza, kaout drejavou, maga chatal, ober peskerez, hag all... A-benn herr ez eont e traedouñ buhez ar chorf.

Ne vijent ket da damall, ma ne gollfent ket ar gwel eus buhez o ene. Stouaz ! Pet a zonj e buhez o ene, ar vuhez kristen, eun elfenn eus buhez. Doue e-unan, prisius dreist pep tra, hag eo ret deomp kemer prêder ganti ar arok ha dreist pep tra ? Petra daly d'an den gounit ar bed holl, ma teu da goll e ene ?

Hogen, pet, hag a zo kristenien war o meno, a zo henvet ouz Joinville, keneil ar roue Saint Loëz IX en Emgroat (croisade) !

« Seneskal, a lavare dezan ar Roue, ma vije ret ober an diviz, petra veite ar gwella ganeoc'h, kaout al lorgnez pe ober eur peched marvel ?

Aotrou Roue, gwelloc'h e vije ganeñ ober kant peched marvel eget kaout al lorgnez.

— Evel eun den sot ho peus responset, eme ar Roue : dre al lorgnez, n'eus klavy nemet ar c'horf ; dre ar peched marvel e laizit hoch ene, e chounezat an ifern ! »

Pet Joinville n'eus ket e Breiz en deñ hirioù ?

Pet ha pe all hag a zo falloc'h e'hoaz o doare, kollet m'o deus an anaoudegez a Zoue hag an doujans dleet d'e lezenn ?

O va Zalver, degasit dezo ar Spered a wirionez !

BREIZ. — Bagadou a dud a zo e Breiz, met pet hag o deus prêder gant o bro ? Labourat a reont a laz-korf, ha gounit danvez, ha kreski an azeazement en o zlegeziou, ha mat a reont !

Met ankounac'hant a reont ives eo gant an dud evit beva asamblez en o familh, en o farrez, en o bro Vreiz.

Hogen, plou o deus bemdez Breiz en o charg ? Ma ne zifenn ket Breiz o Breiz, n'eoc ket ar broiou all a deulo d'he difenn !

Pet n'eus ket hag o deus mez o breizad ?

Danvez mat a zo koulksoude oc'h ober Breiziz ! Lakin eur Breizad war al labour, ar ch'enwerz, an ijinerez, ar studi... er penn kenta e vez ma kemer a lans.

Pet Breizad ne gaver ket o kaout mez eus e yez : eur yez koz, eur yez paour !

Koz eo, sur, pegwir edo e-kreiz he sked, p'edo c'hoaz ar galleg en e galvez. Met paour n'eoc ket, hag emanhi bemdez o pinvidikaat, dreist-holl en hon amzer, daoust d'ar brezel a vez graet dez : sederaat ha splanaat a ray c'hoaz, etre daouarn an du desket !

Pet a zo hag o deus mez eus gizou Breiz ! Gizou diwar ar Maez !

Ne damallimp ket ar gizou nevez, mar dint fur, ha gouest da wellaat ar vuhez... Ha koulksoude, keuz a vefe d'ar chupenn ha d'ar chouef-dantelez ! Pa vez c'hoant bez a kaer-sacha daoulagad an estren, n'eman ket ar mare da glask tokou na mantellou Paris : den ne deulo eus Paris d'o gwelout e Breiz. Met ar chupenn, ar chouef, hag an traou all, setu ar pez ne gaver nemet e Breiz, hag a deuer du weleñt e Breiz !

E pep tra, eomp d'ar wirionez gant holl nerz hor chalon : kasaomp ar gevier o deus graet deomp kement a zroug, hag hor chas war hent ar baourenteze.

Evelse, dre garantez ar wirionez, e vezig digor hon ene da chouezadenn ar Spered Santel, an Hini a zo ar Wirionez !

O va Zalver, degasit deomp ho Spered a wirionez !

Y.-P. PENCRAEC'H.

Goueliou ar Miz

Evit ren eur vuhez « kristen », — da lavarout eo eur vuhez din eus ar Christ, — n'eus ket gwelloc'h doare eget kemer perz e goueliou hag e off-sou an Iliz, a zo bet karget gant Hor Zalver d'hou sklerijenn ha lakomp kaer hon ene evit ober dezan eun degeiner mat.

18 a viz Mae. — Sul ar Pantekost : « Veni, Sancte Spiritus... Deut, o Spered Santel, deuit e-barz hon e-neou, gant ho sklerijenn evit hon diwall diouz pep droug hag hor sikour da gerzout war an hent mat. Neuze e vimp beo-buhezek, laouen-hag eul-rus, rak gant ho sklerijenn ha gant ho nerz e vez kavet atao ar gwir vuhez, ar gwir levenez bag ar gwir eduriez.

19 a viz Mae. — Sant Erwan, patron Breiz, Ra skulho e vennoz war hor bro garet ha war he holl bugale, ar re a zo er gér, hag ives ar re a zo pell diouz ar gér ! Eus lein an Nenvou, ra zegaso skoazell ha sikour d'ar re-holl a labour da zerc'hel enni ken birvidik ha biskos ar spered hag ar felz kristen he deus graet anezñ an eus kaers broiou a zo er bed !

19, 21 ha 22 Mae. — Ar pevare amzer. N'eus na yun na vijil. Koulksoude, arabat ankounac'hant e tieomp ober pinjenn, ma fell d'omp ren eur vuhez santel, mirout ouz justis Dous da skei war ar bed, ha lakaat ar bec'herien da zistrel outan.

27 a viz Mae. — Gouel ar Zakramant meuleti ra vez ! « An neb a zebz va c'horf, a jom eunouz ha meennan ». O ! na pebez promesa : dre ar gomunion, Doue a ziskenn betek an den, en em unan gantan hag a ro dezan perz en e vuhez. Meulomp, enoromp Hor Zalver e Sakramant an Aoter, met, ouspenn-se, prometomp dezan mont d'resou ouz an Daol-Zantel allies ma c'helliñ.

AN TAD.

3, 4, 5 a viz Mae. — Ar Rogastonou. Gouelenomp digant an Aotrou Doue skulho e vennoz war hor madou eus ar bed-man ha lakaat hon douarou da sougen frouez, mest en hevelep amzer dalc'homp sonj eus ar pez en deus laveret d'omp Hor Zalver : « Klaskit da genta Rouantelez Doue hag an holl draou all a vo roet d'eo'h war ar marchad ».

6 a viz Mae. — Ar Yaou-Bask : « Emaoun o vont da gempenn d'eo'h eur plas evit ma vezoch gan'n e lech' ma vin va-unan ». Sonjomp alles er Baradoz. Enou eman hon ti gwirion, enou eman Jezuz ouz hor gedal !

9 a viz Mae. — Ar Zul e etzved ar Yaou-Bask : « Me a zegaso d'eo'h, ar spered a wirionez... » Evit beza kris-

Pelec'h eman an dud e Breiz ?

I

D'an 10 a viz Meurz 1946 ez eus bet graet eun niveradenn-dud (recensement) e Bro-c'hall. Abaoe 1936 n'ou bet graet himi ebet. N'eou ket sur ech'an anavezfach' pegeant a dud a zo o chom e Breiz d'ar mare-man. Talvoudous eo ber gouzout kouizkoude, ha fizians am eus e rin plijadur d'eoc'h o lakaat dirak ho taoulagad taolen hor Breiz d'an 10 a viz Meurz 1946.

Lakaat a ran aman e-kichen si-frou ar bloaz 1946, re ar bloaz 1921, an niveradenn gentz war-lerc'h ar Brezel-Bras 1914-18 :

	1921	1946
Penn-ar-Bed	762.514	724.735
(Finistère)		
Aod-an-Hanternoz	557.824	526.955
(Côtes-du-Nord)		
Morbihan	546.047	506.884
Il-ha-Gwilen	558.574	578.246
Loar-Izela	649.691	665.064

Breiz a-bez 3.074.650 3.001.884

E. pad ar 25 vioaz diweza-man, eta, Breiz he deus kollet 72.768 a dud, Er bloaz 1936, e oa e Breiz 3.056.075 a dud. Etre 1921 ha 1936, Breiz he deus kollet eta 18.575 a dud.

Hag etre 1937 ha 1946, he deus kollet 54.191. En deck vioaz diweza-man he deus kollet eta teir gwech mutoc'h a dud egel e-pad ar 18 bloaz a-raok. Etre an daou vrezel e-pad ma kolle Breiz 18.575 a dud, poblañs Bro-c'hall a bigne eus 39.209.518 a dud da 41.907.056 den, en eur c'hounit evelse 2.697.533 den.

Etre 1936 ha 1946, poblañs Bro-c'hall a-bez a zo kouezet eus 41.907.056 a dud da 40.517.923, en eur gall evelse 1.389.133 den. Diouz an niver a dud a oa anni e-kenver ar pez a oa e Bro-c'hall a-bez e 1936, Breiz he deus kollet an hanter nebeutoc'h a dud egel ar peurrest eus Bro-c'hall. Evelse, Breiz a zebiant beza c'hoaz buhezkoù eget ar boblans a zo endro d'ez!

— Met sellomp a-dost ouz pep biniz eus am departamantou, etre 1936 ha 1946 :

Adon-an-Hanternoz : 4.885 a gall. Penn-ar-Bed : 32.058 a gall. Morbihan : 35.364 a gall. Il-ha-Gwilen : 12.480 a chouind. Loar-Izela : 5.636 a chouind.

An diskar, evel ma c'hellit evessaat a bouez dreist-holl war ar Morbihan ha Penn-ar-Bed. Daoust hag etre 1936 ha 1939, mare bras a zivroerez eo bet c'hoarvezet dreist-holl an diskar-ze pe e-pad ar brezel ?

Un dra vat e vije deomp her gouzout spian. Met ne gav ket din e vije gellet lakaat pep tra war gont an divroerez. Re anat eo, a gredan, eman klavñ hor bro gant an helevep klenved eget Bro-c'hall : ar pauezenkel (dénatalité). Sur omp da Servel m'en em lezomp da vont. Mar fell deomp beva n'hou eus nemet eun dra da ober : dihuna ha stourm. Ha pa lavaran stourm e lavaran poanla da renka an traou e-doare ma c'hellio ar muia ar gwella a dud beva war douar hor bro. Ha war ar poent-man an dud desket, dreist-holl ar re yaouank, hag an dud pividik, o deus da zonjal er pez a c'hortoz Breiz digant, hag er gerfildi enorus a zo fizet enno : la-kaat eur Bobl da veva.

II. — Ar c'hérou

Setu aman ar roll eus ar re anezo a zav en tu-hont da 10.000 den :

1. Naoned	200.265
2. Roazan	113.781
3. Brest	74.991
4. Sant-Brieg	38.674
5. Gwened	28.189
6. Douarnenez	20.564
7. Kemper	20.149
8. Foujers	19.281
9. Escoublac-La Baule	15.205
10. Montroulez	15.121
11. Dinan	12.737
12. An Oriant	11.838
13. Sant-Nazer	11.802
14. Saint-Malo	11.311
15. Landerne	10.975
16. Pondi	10.878
17. Kemerle	10.879
18. Konkerne	10.519

An 18 ker-ze a zastum 634.959 den eus poblañs Vreiz. Lakaet a gostez Roazan hag an Naoned, ar c'hérouze n'int ket gwall vras. Met ret eo evessaat ez eus setz anezo dija e departament Penn-ar-Bed.

Setu aze, war-bouez nebeut, petra a c'hellompi tenna, da dalvezout deomp, eus niveradenn an 10 à viz meurz 1946.

Morvan GOLLO.

KORRIDA BILBAO

Vad a ra c'hoarzin e-kreiz ar doan : n'eus ket gwelloc'h evit skañvaat ar zamm.

Pa oa samm an estren war hor bro, er bloaveziou tremenel, eo bet ret iwe c'hoarzin evit chom kreñv... Ar gontadenn a gavot amañ a zo bet savet e miz Mae 1944, diwar eun istor-verr he deus graet moarvat an hanter eus tro ar bed. Gouest eo da laouenaat c'hoaz hon deveziou a drubull.

E Bro-Spagn, e vez allies redadeg-tirvi : dirak ar bobl, bodet, e vez degaset Kolas er-maez eus e graou ! Tud a vicher, an doreadored, a vez karget d'e heskina, betek ma sau kounnar ennañ, o ficha dirazañ iien ruz, hag o sanka en e groc'h en birou lemm... Pa vez skulziet mat Kolaz, gouda m'en devez aew-chou gloazet pe gaset d'ar bed all eun nevez kezeg pe dud, e vez taket d'ar maro gant mestr bras ar c'hoari, ar « Matador », nemet Kolaz e-unan eo a tomfe mestr war an dachenn. Se a c'hell c'hoarvezout : selauvit kentoc'h.

Eur c'helou sebezus zo deut, n'ou ket penaos. Dreist ar mor bras, eus a Vro-Zaos : Ar führer Hitler zo maro. Bet todeket gant eun taro ! N'eou ket er gant abont en Almagro, Met e Bilbao, porz-mor a Spagn... Mall bras am eus d'her c'honta deoc'h. Rak breman, kredabl, e vo peoc'h.

Breman 'z eus teir zizun, e Korrida Bilbao, 'Giz toradedor e oñ tri ganfart brao ! Anaou a rit mat pep hini : Hitler, Churchill ha Benito Moussolini. Franco, mestr war ar Spagn, 'n doa kemennet deso : « Deuit aman, pôtrede, deuit ho trl Neb a vez : War al leurenn vrás, ar gwella. Da gas tirvi da rodella. Henniez a vo karget da zevel deomp ar real. A verko dia bep pohl e blas dindan an heel. Ha peoc'h ! Mall eo diarhenn stourmadou A skull war ar bed holl ar gwad a vagadou !

Hag e oant deut rakkal, o zri, 'n eun nijadenn, Unan eus a Londrez, daou a Berchtesgaden. En dro d'al leurenn vrás 'c'hellit kredi oa tud muioù'h egel biskoaz. Hag hon tri ganfart war al leur, Kalon ruz war o reliquo, Birot lemm en o dorrigou, O doa terzienn moarvat en eur c'heldal an eur.

Dizale, renket mat an traou, Von tennet Kolaz er maez d'e graou : Eun taro bras, hir e gerniel. Beget lemm evel bigerniel... Eur zell a-zehou, eur zell a-gleiz, Kolaz eur pennad a jom reiz... Met pa wel a-dost Benito, Gouzoug ledan ha penn disto, Hanter-guzet e galson ru... Gant e gov teo hag e gig druz, E sav gwad, d'e bellac hag e hamm a-benn-herr. Sounn e lost, d'e strinkal en ér. Met Benito n'eou ket nec'het : Pa n'eus ket amañ da dec'het, Ec'h en em led, ec'h en em daol a flao, Vel eun tousez war bayar hao. — (Vel m'eo boazet d'her dirak ai loariadenn A zo mestr e Berchtesgaden !) Ha Kolaz, gwintet dreist, a jom eno hamet, O klast gouzout dreist petra 'n deus lammet.

Gouda 'salih war Churchill. Beman, lampr e yennou.
 'n eur sista gildroennou.
 Hag o fical e dann lien,
 En em zach, vel eur silienn.
 Kolaz jom boud hep taol ! Kaeroc'h c'hoaz : Churchill goz
 Grael korn-boud gant e voz,
 Hag o'ch ober an neuz da skrabat e varo,
 A dint eur ger bennak e skouarn an taro..

Satordeiont! Kerkent, Kolaz, 'vel pennfollet,
 War an Hitler 'zo dirollet.
 Mont a ra dezan war euen-tenn,
 Toret e gelin ha pierret e benn,
 Hag hep aon rak e vec'henn,
 Nag e virou nag e lien,
 Gant e gorn e strink ar pabor
 Ken ubel ha menet Thabor,
 E strink anezan c'hoaz n'ouzon ket pet gwec'h all,
 Evel eur c'hloc'h laket e brall ;
 Ha bap tro, pa deu da gouesa,
 Gant e dreid e vres anezan,
 Hag her skrab gant e lvinou,
 An eonean leun e chenou.
 — « Bravo, toro ! Bravo, toro !
 Breman 'chomo saout da c'horos,
 Eme Churchill goz, ar mastin,
 Staget leix e goy da c'hoarzin ;
 « Bravo, toro, 'man diskaret ar chagn ! »
 Hag e strak diaouran gwazed ha mere'hed Spagn.
 Ha dialez eus ar Führer bras ne jom ken
 Nemet tammou leun-wad, skolpajou tomm ha yen :
 Ha warno gourvezel, Kolas 'voud en e yes :
 « E'banta, Führer, penaos e rez ? »

Mousso, neuze, deut d'ardisaat.
 A ya da gaout, Churchill : « Ass 'ta, va den mat,
 Emezan, petra 'peus c'houi tintet en e skouarn
 Da Golas e gerniel houarn,
 'vit e lakat da goudnari,
 D'ober ker bras charivari ? »
 — Me, 'me Churchill, roet am eus dezan d'anaout
 Eo hennont a laer e zaout,
 Oe'h ober rekkfisionou,
 Eus Roazon betek Tregonou.
 Ah ! Mousso gez, gwelet ac'h eus,
 Pebez kounnar ha pebez freuz !
 Paotr ar Groaz-kamm ne deui mui, 'n eur gonta gevier.
 Da laerez saout er parkeier.

Gant aon da baka kement all,
 Moussolñi gantan vee mall
 Sevel d'ar red, en e garr-nij
 'vit mont da b'lec'h, mar plij
 Da di 'n Negus, tud keiz !
 Da di Negus an Ethiopi,
 Da c'houleññ dillhad ha lojez
 Hag eun nebeut makaroni !
 Ne jome mui war al leur
 Nemet Churchill goz a Vreiz-Veur,
 Setu ma 'ch' embannas Franco :
 « Ar bed holl a ranko
 Lavaret eur wech all (ha Kolas vo bet knoz !) :
 Ar maout adarre da Yann-Zaoz !
 Spagnolez ! Churchill goz, dialez, 'zavo deoc'h,
 War bruzun ar Groaz-kamm, reolenn aour ar peoc'h. »

P. T.

HON OBEROU MAT HAG AN ITRON - VARIA

Dispaka 'ra « Kroaz Breiz » he diouaskell gant miz mae, miz an Itron Varia, er bioavez kenta m'eo lidet gouel Sant Loelz-Mari a Vront, ar Breizad kalonek lakaet war roll ar Zent d'an 20 a viz gouere 1947.

Setu perak hon eus sonjet e vele deuet mat er gelaouenn nevez eur pennadig tennet eus skridou Sant Loelz-Mari, unan eur ar brasa dokument o deus skrivet diwar-benn ar Werchez.

Kemeret eo ar bajenn-man en e levr « Traité de la vraie dévotion à la Sainte Vierge » (Levr-dourn ar gwir dévotion d'ar Werchez) e-lec'h ma tisplag ar pez a rankomp da ober evit beza gwir sklavet an Itron Varia hag, evelise, servijerien vat Hor Salver Jezuz-Krist hervez promesaou hor Badiziant.

Kaourintin RIOU.

Puraat a ra an Itron Varia hon oberou mat, o skarza diouoto holl loustoni an emc'hloar, hag ar garantezig ouz ar bed-krouet, a oar en em zila, hep ma c'houzer, er re wella anezo. Adalek m'aint etre ha daouarn glan ha frouezus-meurbet, ez eo lammet, diouz ar prof a ginniger d'Ezi, kement tra mastaret pe dibarafet a vele ennan, gant an daouarn-ze ha n'int bet Morse saotret na didalvez.

O c'haeraat a ra, o fiche anezo gant he meritou hag he vertuziou. C'hoarvezout a ra evel mar dafe eul labourer-douar, c'hoant dezan gouit mignontez ha grad-vat ar roue, da gout ar rouanez ha da brofa d'ezi eur aval, e holl leve, evit ma kinnigo-hi ar frouezenn-ze d'ar roue. Degemeret ganti profig dister ar c'houer, e lakafe ar rouanez an aval war eur mell plad aour kaer. Hag hi eo hag a ginnig e anezan evelise d'ar roue, a-berz ar c'houer. Daoust m'eo amzere drezen e-unan da vez kinniget d'eur roue, e teufe neuze an aval da vez eur prof dreat ouz e Veurdez, abalamour d'ar plad aour e-lec'h m'eman ha d'an hini a ginnig anezan.

Da Jezuz-Krist e kinnig-hi hon Oberou mat, rak ne zalc'h ganti, da vat, netra eus kement a ginniger dezi, da Jezuz, ez leal, e kas-hi pep tra. Ma roer dezi, da Jezuz eo e roer ez rekis ; ma veuler ha kanneuler anezi, hi, diousto, a veul hag a gammeul Jezuz. Breman, evel quechall pa voi meulet gant Santez Elizabeth, e kan-hi pa'z eo meulet : « Magnificat anima mea Dominum ».

Ober a ra da Jezuz degemeret an Oberou mat-se, daoust pegen bihan ha paour e vele ar prof e-kenver Sant ar Zent ha Roue ar rouez. Pa ginnigomp eun dra bennak da Jezuz ni hon-unan hag hepken gant hon ijin hag hon doare hon-unan, a sell piz Jezuz ouz ar prof hag altes e naç'h anezan abalamour da loustoni ar emgarantez peget outan, evel ma naçhas quechall sakritsou ar Yuzevien leun a ourgoull. Met pa ginnig dezan eun dra bennak dre zaouarn glan ha gwerc'h e vuitakaret, ez eer dezan dre an tu gwan, ma 'z eo permettel komz evelse : ne zell ket kement ouz an dra a roer dezan eget ouz e Vamm vat a ginnig an dra dezan, muioch e taol evez ouz an hini a zegas dezan ar prof eget a belec'h e teu ar prof. Ewelise, Mari, ha nu vez biken argaset, hogen atao degemeret gant he Mab, a laka e Veurdez da gaout mat kement a ginnig dezi bihan pe vras : a-walch' eo da Vari kinnig ar prof evit ma pitio da Jezuz. Hennez eo an ali bras a roe Sant Bernez d'an dud renet gantan war hent ar zantelez : « Pa fellio d'eo'h kinnig eun dra bennak da Zoue, bezit war evez da ginnig anezan dre zaouarn dudius ha dereat-meurbet an Itron Varia, nemet c'hoant ho peje da vez argaset ». ■

Ha n'eo ket evelse e ra er bed ar re zister e-kenver ar pennou-bras,
evel m'hon eus gwelet? (parabolenn aval ai labourer-douar). Perak ne
vefemp ket-douget gant ar c'has d'ober kement-all e-kenver Doue,
Hen hag a zo ken uhel-uhel a-zic'h deomp, ni hag a zo dirazan nebeu-
toc'h eget eur vleudenn? A-hend-all, ha n'hon eus-ni ket eun avoka-
dez, ken galloudus man ne vez morse nac'het; ken tjinus, ma oar-hi an
holl zoareou da c'hounid kalon Doue; ken mat ha ken karantezus, ma
ne argas-hi den ebet, daoust pegegn dister ha drouk e veje?...

(Sant Loeiz-Mari a Vonfort).

WAR HENTOU BREIZ

Music score for 'WAR HENTOU BREIZ' in G clef, 2/4 time. The lyrics are:

War zao paotred war zao mer-c'hed
Ar c'hillhog ruz en deus ka - net
Di-hu-nit a ze-fiou hag a gleiz! Hop hei!
Holl hep di-e-gi war hen-tou Breiz.

Dalc'hit dieub an 22 a viz eost : ezomm a vo
ac'hanoc'h e gouel ar Bleung-Brug, e Kastell-Paol. Eun
devez Kaer e vo !

WAR HENTOU BREIZ

I

War-zao, paotred ! War-zao, merc'hed !
Ar c'hillhog ruz en deus kanet.
Dihunit a-zehou hag a-gleiz : Hop ! Hei !
Holl hep diegi war hentou Breiz.

II

Echu an noz hag an diskut :
Dindan an heol strak ar gwiniz :
Ezomm a vo mederien e-letz : Hop ! Hei !
Holl a-gorf-roched, war hentou Breiz !

III

Dre ar maeziou, baileomp skanv.
Letz hor skevent aer-vat an hanv ;
Hor c'halon vo paket start 'n hor c'hreiz : hop ! Hei !
Pa vo ret gouren, war hentou Breiz .

IV

Ra dregerno, atao, 'n hon touee
Sillabennou skilkrus hor yez !
Kommomp ha kanomp brezoneg reiz : Hop ! Hei !
Bezomp gwir Vretiz war hentou Breiz !

V

Karomp hor Breiz, karomp hor bro,
Hech' istor gaer hag hech' anio :
He skeudenn dirazomp, noz ha deiz : Hop ! Hei !
Bezomp tud feal, war hentou Breiz !

VI

'Vit digeri dimp an ero
Ez omp ennan pennsk hirio,
Hon Tadou o deus poaniet gant feiz : Hop ! Hei !
Heultomp o roudou, war hentou Breiz !

EVNIG PENN-AR-C'HODA.

Ar Brezel e Breiz-Izel

**AR PEZ A C'HOARVEZAS E KLEDER
D'AR 6 A VIZ EOST 1944**

GANT MARI SEITE

« D'ar 6 a viz eost, eur c'helou burzudus a redas : an Amerikaned o tremet e Berven !

Manret ha diskredik e chom an dud o klevet kement-se, rak n'edod ket c'hoaz ouz o gedal war douar Bro-Leon...

Ar zul a yoa, kaer an amzer, setu ma redas Klederis etrezek Berven, evit beu suroch... Met re wir oa !

Laouen bras oa an holl gant kement-se.

Met alias ! « Levez re abred

Ne bad ket ! »

E-doug an noz e-tre al lun hag ar meurz, ez omp dihunet gant kirri-dre-dan o tremen war hon hent binao.

Kenta sonj a zeu em spered, evel just, eo : An Amerikaned !

A-vec'h, avat, en em gavet ar re man er vourc'h, ar vindrailherezed en em lakeas da strakal. Aon a zavas ennon ken na c'houzen, ha me da c'hervel Job a oa kousket er gambr, en-tu all.

-N'ez ket da gaout aon, eme Job, goude beza klevet e-uman, an dra-ze, moarvat eo an Amerikaned pe baotred ar « brouskoad » o skuba an nebeut Alamaned a jom c'hoaz war hon tro.

Dienkrechet gant ar c'homzou-ze, e krogis a-nevez gant va c'houesk. Met, war-dro peder eur, « otoliou » adarre war an hent, ha stakerez evel diagent en hevelep lec'h. Ne badas ket pell, a drugare Doue.

Mall warnomp da welet an deiz o c'houlaoul, evit gouzout ar wirionez.

Abred eta, edomp warzao.

Goloet an amzer. Eur vogideil deo o c'helei an douar.

Ne oa kont ganeom nemet eus an Amerikaned.

E-keit-se, e teus Hamon ar Jak da gerc'heta laez, evel m'o kustum.

— Arabat d'eoched kredi, emezan, e vije bet tremenet Amerikaned dre aze e-doug an noz ; eur vandennad « Boched » ne lavaran ket, Boched hag a denne war an dud a zo bet savet evit o gweleout !

Met, ar wazed a c'hoarze goap ouz e glevout.

— Boched ! n'emaout ket mat, kement-se ! Sell'ta ouz ar roudou a zo war an hent aze hag e well.

E-keit ha ma oa tabut ganto evel-se, e klever eus a-bell ar memes trouz o tostaat.

Gwelout a reot, bremaik, gant plou eman ar wirionez, eme Hamon adarre.

Mont a reomp er porz.

Ha ni ha chom bamet, o welout kirri-tan karget a Alamaned, goloet a skourrou glas o tremen dirak hon diaoulagad.

E-lec'h kaout son ha mont kuit, e chomomp'er c'ontrol, da zellet outo, en eur c'hoarzin goap, o welet o aer skulz hag o fennou tenval.

Ya, trec'het int d'o zro, setu ma tec'hont dre an henhou bihan, war-du Brest, hag eno e stourmint c'hoaz marteze eur pennadig.

E-pad eur c'hard eur e tremen hep ehan. Seblantout a reont dont eus a bell, rak poultrennet eo o dilhad. Darn zoken a zo kousket, aer fall d'ezo.

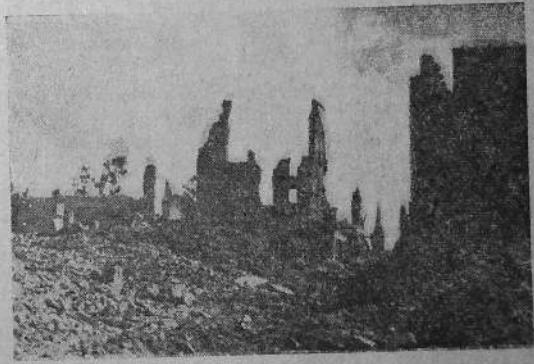
O fuzulioù, avat, a chom buket ganto en o daouarn, prest da denna. Doriou an « oto » diouz eun tu a zo lammet kuit, evit gelout tec'het, moarvat, aesc'h a-ze, ma sayv bec'h warno.

Setu ar « golonenn » aet e-biou, ha sioul an traou adarre.

War-dro seiz eur, eur pez tennou a strakas diouz kostez ar c'hoad pin ; hag an tennou a zute end eün a-zioch' hor penn. Ar wazed, hag a oa d'an ampoent-su o vont d'ar park, a rankas dont endro.

Gwazed ar Feunteun-Veur, hag a oa o labourat er park tosta d'al leur a zu-man, a rankas distarnia iver, ha lakaat o c'hezeg, unan e skeud ar c'harz, hag eben er c'harrdi a-zu-man.

A-benn eur pennadig, an traou a zioulaas a-nevez.

Ar wazed a oa adarre war-nes mont d'ar park pa voe klevet a tont war an hent eun trouz kalz pouneroc'h eget arack.

Ha ni war an hent. Hag e weljomp o tont, en despet d'ar vogideil, sun « tank » pe « oto-mindraillherez ».

Ni merc'hed n'hor boa morse c'hoaz gwelet kement all.

Evit gwelet gwelloc'h, e redis d'ar solier da zellout el lukarn.

Maodez, va zad, Job Combot, Ifig ha Louis ar pastor bihan a oa e dor ar c'hraou.

August hag Alan Karoff a yeas d'an Dosenn, a-drenv ar c'hraou.

« Eno, emezo, e weljent gwelloc'h ».

Va mamm, Liz, Annaig hag eun amezogez deuet da gerc'heta laez a jomas en ti da zellout dre ar prenest.

Eus al lukarn, digor ganin, evit gweleout gwelloc'h an tank, her c'hlevis o tremen dirak al leur hag an ti.

En em gavet dirak ar c'hraou-zaoud, e welis ar benveg brezel diañav c'hoaz evidoun betek-hen ; eur pez karr-tan mindraillher goloet a skourrou gwez.

Tri pe bevar zoudard a oa war e chorré, hag a bep tu dezan, kement all o vale, gant o fuzulioù buket, evel m'o defe aon rak eun enebour ha prest da denna evit an distera trouz.

Ken manret e oan bet o welet kement all, ma redis d'an traon n'ouzoun ket pe gant va aon pe gant prez da gonta d'ar re all ar pez am boa gwez.

Met, en em gavet en o zouez, n'am boa ket amzer da zigeri va ge-
nou, m'edo an tennou o koueza puilh war an ti, ha m'oа bruzunet al
lukarn m'edon o sellout ennan eur pennadig ar arok. Ar vein-skient a
terri hag o koueza.

Biskoaz c'hoaz, n'hon devoa bet kement a spont en hor buhez.

A grezl pep kreiz, e klevjomp eur vlejadenn ken truezus ma sklasas
ar gwad en hor gwaziad. Unan eus ar zaoud, moarvat eo a oa o vervel.

Gwasoc'h gwas e vez tennet war an ti ha war ar c'hraou.

Kaout a rae deomp e oa deuet hor eur diweza. Hor pemp en em vod-
jomp an eil krog en eben, da lavarout hor akt a gontrision, hag hon
lakast e doare da vont dirak Doue. Kalonek ha gant keuz e choulen-
jomp pardon eus hon amzer dremenet.

Pedi a raemp c'hoaz ma strake spontus ar mindraillherezed
ermaez. Hor pedenn a roas deomp muioch'a nerz. Sellout a raemp gant
karantez ouz an traou a oa endro deomp hag a garemp kement, o c'he-
da beza bruzunet gant taoliou ar bleizi kounnaret.

En eun taol kont, setu eur pez ragach o vont el leur. Gwelout a
rejomp dre ar prenest o fennou fuloret, o fuzuilou ganto en o daouarn,
prest da skei war ar chenta a weljent. Evel aon o devoa kouiskoude o
tostaat ouz an nor.

Unan ac'hanoomp, hardisaet eun tammiq, a zigoras ar prenest en eun
taol, en eur ober kerkeut eul lamm a-drev gant aon rak eun tenn
bennak.

Hep gouzout re petra a raen, ez is neuze dirak ar prenest digor
bras, en eur youch'hal gant va daouarn er vann : Truez ! Truez !

Ar pemp pe c'houec'h Alaman a oa el leur, a zeus, manret holl
dirak ar prenest. Komz a raent kenetrezo, evel teneraet eun tammiq.

Neuze, evit rei d'ezo da gompren ne oa nemet merc'hed en ti, e
lavaris an nebeut geriennoù alaman a ouien : fratlein hepken ! fraü-
lein hepken !

E-lech'h chom sioul avat, evel ma seblantent beza, e teujont da
gounnari. Unan anezo a daolas en ti eun dra bennak, a ruilhas betek
treid Liz a oa d'ar poent-se e penn ar gwelio kloz. Eur zell a ris evit
gwelout petra e oa. Bez en devoa furm ha braster eur vi. Lavarout a
ris da Liz, chacha buan a-drev, rak bez e oa moarvat eun dra bennak
danjerus.

N'am boa ket c'hoaz peurlavaret va ger na Liz aet daou gammel
pelloch, ma tarzas an doare vi-ze, en eur ober eur pez trouz ha moged.
Dre c'hrs Doue, droug ebet ne erruas gant hini ac'hanoomp, nemet
Liz a bakas eun drallhenn zir en he gar, hep ober d'ez, elevato, nemeur
a ziaeas.

Spontet holl e redjomp war-du penn a-drevy an ti. Met en eul
luc'henn, setu eun trouz all spontusoch, o terri war an hevelep tro,
an doriou hag ar sklotur etre an daou di, gant ar melezour bras a oa
outi a istribili, a gouezas e mil damm war al eur-zim simant.

Na pebez strafuili, en hon touez, va Doue ! Azalek neuze, e oa
leun an ti a voged hag a c'houez fall... Repu ebet n'hon devoa ken. En
eur grena evel eur bern deliou sech, e c'hortozemp taol ar maro.

da gendec'hel

Yauuankizou Breiz ! E niverennou da-zont Kroaz-
Breiz, e kavot an danvez da gana, da zisplega, da
c'hoari, e gouel bras ar Bleun-Brug.

Maro an Aotrou Saout

D'an 22 a viz cost diweza, e Kastell-Paol, eo aet d'ar bed-all hor c'henvroad
karet an Ao, beleg Gwilaouen Saout, bet person Sant Wazeg.

Ganet e voe e Sant-Neven ha be-
leget er bloaz 1904. Anvet e oa bet da
berson Sant-Wazeg wardro 17 vloaz
zo, goude beza bet kure e-pad pell
amzer e Kerfeunteun, e-lech'h ma roas
e skoazi hag e archant da zevil
ti-skol Sant-Charles deuet diweza-
toch da veza un tolluac'h euzus a
voo Klozenn ennan Kement a vrog-
rourien didamal.

Roet en devoa e zilez eus e gang
a berson Sant-Wazeg e miz gwengolo
warlene, rak ne os mui yach a
walc'h da genderc'hel pelloch gant!

Neb en deus bet an curvad da ana-
vezout an Ao. Saout n'man ket
war-nes e ankounach'aat. Eur beleg
d'ar vignoned a yaes allies ha niverus
d'e welout. Ma oa anavezet mat
gant kaiz eus e genvoiz, en deveze
ivez darempred gant tud a zlavaez-
bro hag a blije d'ezo ar brezonieg. E-
touez ar re-maf e cheller envel an
Ao. William B. Shepard Smith, ke-
lennor war ar yezou keltiek e skol-
leur Columbia New-York, hag a dre-
menas war-dro c'houec'h miz e pres-
bital Sant-Wezeg o studia hor yez.
An Ao. Smith -ze eo oberour gou-
ziék an « Dictionnaire Etymologique
de la Toponymie Bretonne » bet em-
bannet never zo gant al « Linguis-
tic Society of America », eus Balti-
more, war eur stagadenn d'ar gelch-
gelaouenn « Language ».

Troet e oa kaiz an Ao. Saout gant
istor Breiz ha gant lennez her bro.
Eul levraoueg kaer en devos ha pli-
jout a-walc'h a ra e d'ezan presta-
e levrion da blou bennak o gouenne
digant an studia.

Troet e oa ives ar beleg breizat
gant hor Zent koz, diazezourien hor
bro, hag e vrasa preder a oa studia
o buhez. Lakaat a reas kizella gant
an arzour Youinou eus Douarnenez,
e derch eur wezen dero deuet eus
Koad Garros e-lech'h ma vevas an
den santel Gwazeg, skedenn heman
gwisket evel eun eskob, hag a chel-
ler gwelout c'hoaz, hirlo an deiz,
war eur zichenh e Iliz ar barrez e
deus roet ar sant-man e an d'ez. En
deiz ma voe benniget ar skedenn e
voe eur gouel dispar e Sant-Wazeg.

Pedet e voe da zont dezan eun ne-
beud gwazed eus an emsav hag a zi-
kouras dougen e prosession war o dis-
koaz, an delwenn gaer Heslivet, hag
a bouez meur a gant lur. Kement-
man a cheller gwelout c'hoaz, luch'-
skedennet war eur gartenn-bost a
gaver da brena e Sant-Wazeg.

Nebeut amzer goude ar gouel-ze,
e lakaas an Ao. Saout sevel, gant ar
skrivagner Loeiz ar Floc'h a oa beo

c'hoaz d'an amp'oent, « buhez » Sant-
Wazeg, da veza dispeget war eul
leuren-c'hoari dirak tud ar barrez,
evit ober d'ezo derchel sonj eus o
zant paeron gwelloc'h a-ze. War am
eus klevet, eo bet dispeget ar pez-
c'boari santel da Zant-Wazegiz eur
wech pe zlou da-vihana, e gwerlez
ar presbital, gant eur c'houch pac-
tred yaouank eus ar barrez. Hogen
xeo ket bet embannet mors e nep
lech'h « buhez » an eskob-lean a le-
denez Garros.

Eun den madelezus e oa an Ao.
Saout ba dalc'hmat e veze prest da
rei digemer, en e di hag ouz e daol.
D'ar vignoned a yaes allies ha niverus
d'e welout. Ma oa anavezet mat
gant kaiz eus e genvoiz, en deveze
ivez darempred gant tud a zlavaez-
bro hag a blije d'ezo ar brezonieg. E-
touez ar re-maf e cheller envel an
Ao. William B. Shepard Smith, ke-
lennor war ar yezou keltiek e skol-
leur Columbia New-York, hag a dre-
menas war-dro c'houec'h miz e pres-
bital Sant-Wezeg o studia hor yez.
An Ao. Smith -ze eo oberour gou-
ziék an « Dictionnaire Etymologique
de la Toponymie Bretonne » bet em-
bannet never zo gant al « Linguis-
tic Society of America », eus Balti-
more, war eur stagadenn d'ar gelch-
gelaouenn « Language ».

E miz du 1944, dre urz ar jeneral
Allard, e voe dastumet war-dro 2.000
Breizad dinosa, brogarourien an
darnvilia anezo, ha kaset da gamp
Margueritte, e Roazon. An Ao. Saout
o oa en o zouez has eno e rankas
chom, e-pad eun nebeud sizunvezioù,
da c'houzant dismegeras ha dienez.
Pa voe laosket kuit edo krog ennan,
moarvat, ar chenvez her chassas
d'ar bez Sionaz ! n'eo ket rouez ar
Vretoned grdues a bakas o fall elev-
tan, d'ar mare-ze, e prizoniou ar
C'hallaoued !

Eur beleg karantezus hag eur
gwir Vreizad eo bet an Ao. Saout e-
pad e vulze. Ra gavo digemer ha-
garat ha laouen, a-berz hor Zent
koz hag eneo hor chenvez ar
d'ar bed-all, e Breiz ar Baradoz, hor
gwir vro.

YANN AR GWALCH'H.

KELEIER . . .

E Ila-Veur Kemper, dan 28 ebrel, eo bet kaset servij deiz-ha-bloas an Aostrou m' Eskob Duparc, « Eskob ar Vretoned », ha dispaket ar bec' savet en eenor gant, an Ao. Buzin, an arzour brudet en dou savet dija an Keudenn an Ao. Duparc e Kloerdi bras Kemper, e 1938.

An Ao. Kardinal Roques eus Roazon, ha 9 Eskob all' gant 4 Dad-Abad, a enorras ar gones. Gouda an oferenn, en eur brezeged an helavar meurbet, an Aostrou Eskob Grante eus ar Mans, a dispelegas dirak eur boubi tud, buhes an Ao. Duparc; dre c'halloud ar chomzou flouaret gant ar skriouguer brudet, e teus adare en hon touez; evit eun nebeud amzer, an hini a vee hon Tad epad 38 bloaz.

An Ao. absoluenn, e-kichen ar bec' nevez-savet, a vee roet, gouda ar brezegenn, gant Aostrou Kardinal Roazon.

Landerne ha Kemper o deus gwelet diou vodadeg diwarbenn ar brezoneg d'an 18 ha d'un 22 ebrel.

An 120 kevrediged a Vretoned eus Paris ha warrio, o deus en em unanet, nevez zo, evit sevel Unvaniez Difennourien ar Brezoneg (an U.D.B.) yont houman eo kreski nerz ar brezoneg, ha goulemen ma vo keleennet en holl skolion a Vreiz... Nebeud amzer araoak, Skol-Veur ar Stad e Roazon, he doa gouennen lve digant Mi-

nistr an Deskadurez ma veve degemeret ar brezoneg er Vachelouriez.

Bodadegou Landerne ha Kemper a vee graet evit sevel e Penn-ar-bed eur rann eus an U.D.B.-E Landerne e loc'has al labour. -E Kemper, war c'halv an Ao. Du-jardin (Loeiz Lok) eus Lokournan, e teus d'ar vodadeg an Ao. Vourc'h, kuzulier jeneral an Departamant mis-triskol ha keleennet an tēp rank hag a bep liou, nemet eus... ar skolajou libr, -daou veleg ha daou Frer rener Kelch' Keltiek Brest, an Dimezell Gourlaouen, renerez skol dre lizer Douarnenez, -an Ao. Bre-ton, terzteror ar Beau-Brug, hag all...

Divizet e vee sevel eur ram d'an U.D.B.; tri eus izill ar vodadeg a gemers ar gaz da zevel ar rann hag e reolennou. -Divizet e vee iye harpa ar goulemen a vez graet da laakaet kelenm ar brezoneg er skol.

Betek-hen, Breiziz n'o deus kavet nemet skouarn vouzar a berz Bro-C'hall: pegwir eo houman poummer-gleo, e vo ret martzez youch'hal a vo graet betek rei da glevout d'ar re vouzar !

Mā karan ar Vretoned da vihana... Keren ar Vretoned vihana, ha Bretoned o'h?

Ha petra zoanjit ? Y-F ar F.

Lennit

Alain de Cornouaille : PENHOAD (Spes, Paris 1947 - 442 pages)

Al levr-man a zo skrivet e galleg, met eul levr breizat eo dre vanzez an istor koulz ha dre e spered. Abalamour da-zé, ne c'hell nemet ober vad da Vreiz ha plijadur d'ar Vretoned.

A-dreuz al levr penn-da-benn e kavomp kudenn Vreiz ; penaos kompreñ ar vuhez e Breiz, ha degas gwellaerien enni ? En eun tiegez bras eus Bro-Gerne, eur familh a-bez, nerz ha youl-kreski enni n'eus fors pegement, a glask he hent a-dreuz al labourou hag ar plijadurou pemdezek : met eur sperejou et famili a zo rannet e daou éumm : ar vamm ha daou eus he bugale, paotr ha meroh', ne welont doare da greski ha da wellaet nemet o'hallekant pep tra eñ dro dezo. An tad tag ar vulage all, ar verc'h kosa set da verc'h-kær en eun tiegez all e-kichen, ar mab hena hag a gregoz dizalec en tiegez, eur mab studier c'hoaz e Kemper, ... hag iye eun contr chomet dia goza, a fell deso monf war araoak hep naç'h amzer dremenet an tiegez hag ar vro, met o tenna anez kement a zo mal da zlazeza ar wellaenn a glaskont degas, int'l iye, en o doare-beva.

Ar rummad diweza-man a zo gwirzennet start en o douar, hag a gar anez, kement ha m'eo distig ha isook ar rummad kenta.

Etre an daou rummad sklaer eo, ez eus brezel, gwech a daoliou spilhou hepken, gwech avat gant komzou c'houero... Furenitez an tad tag an contr a zebiant gounit tachenn a-nebendou, hag a grign ar rummad all, dreist-holl eus kostez ar paotr yaouank... Kouskouda pa echu al levr, n'ouzer ket re vat c'hoaz penaos e vo peur-zibunet ar gudenn, ha betek palec'h c' vo renevezet an unvaniez doum etre holl izilli ar familia : reé e vo gorloz an eil levrreng evit her gouzout da vad, ha fizians hon eus ne zaloet ket da zont er maez d'lezo.

Evel m'eman, al levr kenta a zo plijus da lenn eus an eil penn d'egile, ha talvoudus so prederia warnan. Ne c'hellom nemet alla kement Breizad a glask e hent gant boloniez vat, da brena al levr, rak eur sklerijenn e vez evit ren e vabes.

Y-F. ar F.

Ar merour : M. l'Abbé BLEUNVEN
Rector, PLOMELIN, par Quimper

Ti-Moulez Krouz Breiz
36, Rue Richard-Lenoir, RENNES

Korn ar Merour

Lennrierien ger

Setu eta niverenn genta Kroaz Breiz, deuet er-méz. Evit enor hor brezoneg, evit ma rajo, suroc'h, dudi ho taoulagad hag ho kalan, hon eus c'hoantaet he ficha, koanta m'hon eus gellet, evel a welit.

Hervez an digemer a vo graet dezi hag hervez ar skoazzell a zigasoc'h deomp, e klaskimp ober c'hoaz gwelloc'h.

Hor ger a garfe beza : *Atao war wellaat.*

Diaeis eo plijout d'an holl, hag, hep mar ebet, e vez kavet meur a abeg e Kroaz Breiz.

Laouen e resevimp diganeoc'h an ali hag an holen a vez roet, e Breiz Izel, d'an nep c'houlenn...

Gouda ar chomzou kenta-ze, gwelemp breman penaos hon eus sonn ej eaf ar stal ganeomp en-dro.

AR C'HOUMANANTOU.

Komans a reont gant an niverenn-man, evit echui gant fin ar bloaz. Ne reomp ouzoc'h eta nemet eur marc'had a eiz miz.

Gant ar geraouez a zo hirio war ar paper, gant ar mizou bras hor beus, o loc'h evit ma c'helliimp padout, e rankomp skei uhe-loch' gant ar priziou.

Setu aman o roll :

Koumanant ordinal : 200 lur.

Koumanant a zikour : 300 lur.

Koumanant a enor : 500 lur.

An niverenn-man : 25 lur.

N'emaomp ket o klask gounit arc'hant, met o klask rei deoc'h boued spered, aozet evidoc'h gant tud ho pro. Diouz ma'z ay an traou ganeomp, ha diouz niver ar lennerien a c'helliimp da bloaz e c'helliimp, fizians hon eus, bihanat ar prizlou-ze, gant ar nevez.

An niverenn-man a zo kaset d'an darn vuia eus lennerien goz Feiz ha Breiz hag ar Vuhez kristen. Meur a hini, siouaz, eus ar re man a zo aet du-man, du-hont, abaoue ar brezel, ha ne vezint ket kavet...

Dre garantez evit hor Feiz hag hor brezoneg, hor zikourit, lennerien ger, d'o c'haout a-nevez.

Ma plij ar gelaoeunn-man d'eo'h, grit brud en-dro dezi, skignit, embannit anez, digasit deomp anoiou ha chom-lec'hioù ho kerent haq mignoned.

Met dreistez pep tra na zaleit ket d'en em zervichout, hoc'h-unan, eus ar « Mandat carte » a gavoc'h aman.

Na jomit ket da varc'hata : dioustu, raktal, eo e c'houlennemp ouzoc'h digeri deomp ho kalon hag yo yalc'h.

Gant sikour pep hini ac'hano'h : «ma plij gant Doue, da vat ez ay».

Kroaz Breiz a lavar mil bennoz d'ar re o devezo ar vadelez fa rei dezi eun tamm skoazzell.

LAKIT EVEZ BRAS

1. Evit kement a zell ouz danvez-skrid ar gelaoeunn : skrina da rener Kroaz Breiz : Mr l'abbé Jean-François Falchun, professeur au Grand Séminaire de Quimper (Finistère).

2. Evit kement a zell ouz koumanantou ha profou, skriva da : Mr l'abbé Laurent Bleunven, recteur, Plomelin, par Quimper, (Finistère), C.C.P. 21.802, Rennes.

AN NEVEZ - AMZER

(*Ar werz-man, tennet eus oberou Gwennaël, a vo embannet dizale gant eul lodenn eus e werziou all,*)

Teuzet an erc'h war an douar,
An amzer a zo deuet klouar ;
A neubeudou, dre an daou benn
E weler an deiz oc'h astenn.

An heol yen a zell en ti
A zo hirio berroc'h e fri ;
Drouk-livet 'oa, neus ket da nac'h,
Hogen adarre eo deuet yac'h.

Adarre en deus kavet gor.
Na chomit ket serret ho tor,
Da ludui war an oaled.
Ar maeziou a zo kaer da welet.

Sellit, an douar a oa noaz,
En deuz gwisket e vantell c'hlas.
Pep tra a boulz ; al liorzou
A vo bremaik leun a vleuniou.

Eun deiz, goude pred ar maro,
Skeudennet gant ar goanv garo,
Ni 'vo evel lili ha roz
E liorz kaer ar Baradoz.

Ar seo, sunet gant pep gwizienn,
A ro gwad nevez d'ar wezenn ;
Ar skourr a vev, ar broust a darz.
An evned a richan er c'harz.

Krog el labour da c'houlou-deiz
Al labousig a ra e neiz
Gant kinvi sec'h ha morblu flour,
Kuzet mat ouz an enebour.

Eus he zi plouz, ar wenanenn
A nij a vleunvenn da vleunvenn
Ha ne zistro nemet sammet
A zanvez mel prim dastumet.

Nevez-amzer, nevez-amzer !
Gant pebez mall az kortozer !
Ha n'out-te ket amzer nevez,
Ar yaouankiz hag ar vuhez ?

BREIZ

MEZEVEN 1948 ② PRIZ : 25 LUR

R
R
O
A

TAOLENN AN NIVERENN-MAN

Mab da Zoue (Y.-F. Falch'un)	Pajenn	1
Dre ar Gwad (F.-W.)		2
Goueliou ar Miz (An Tad)		3
Kenta Psalm ar Binijenn (F. Guivarc'h)		4
Eun Tammo Skol da Yann-Azen (Petromig)		5
Gwazed, Mouga ha Gloaza a Rit (Ykam)		6
Plas ar Brezoneg e Breiz (Mari an Duff)		8
Ar Beleg (Brogarour - Rozec)		10
Ar Brezel e Breiz-izel (Mari Seite)		12
Keleier (Y.-F. ar F.)		15
Lennit (Y.-F. ar F.)		16

Korn ar merour : L. Bleunven.

Kenstrivadegou ar Bleun-Brug.

Wor golo an niverenn-man eus Kroaz Breiz e weler skeudenn feunteun Lokronan, tennet gant Gilles Boinet, eus Hédé (Ill-ha-Gwilen).

PRIZIOU :

An niverenn-man	25 lur	Gwelit korn ar merour, e trede pajenn ar golo.
Koumanant ordinal	200 lur	
Koumanant a zikour	300 lur	
Koumanant a enor	500 lur	

Kas an arc'hant da : M' l'Abbé Laurent BLEUNVEN
Recteur de Plomelin, par Quimper (Finistère)

Skrivit sklaer hoc'h anoiou, mar plij

Koumanantit! Klaskit deomp koumananterien!

Danvez ar c'henstrivadegou evit ar Bleun-Brug, d'an 19,20 hag 21 a viz eost, a gavoc'h er bajenn diwezat ar golo.
Yaounankizou ha bugale, eolit ho teodou ha lemmit ho pluennou !

MAB DA ZOUE !

« Hon Tad hag a zo en neñv » ! Kristen, setu ar c'homzou a ro ure ar Christ dit da lakaat war da vuzellou hag en da galon pa deu c'hoant dit da bedi.

Eun devez, a lavar deomp an Aviel skrivet gant sant Lukaz (XI-1), Jezuz a os pellaet dilouz e ziskibien evit pedi. Kaer oa moarvat gwelout ar Mestr o pedi. Kerkent ha m'en devoe echu, unan eus an diskibien a dos-taos, hag en em 'erbedas outañ : « Mestr, deskit deomp penaos pedi ! » Ha Jezus a respondas : « Pa bedit, lavarit an dra-man : Hon Tad, hoch'ano bezet santelaet, ho rouantelez deuet deomp... »

Hon Tad : n'eo ket Aotrou, nag Aotrou Doue, na Mestr, na Roue bras, na Krouer holl-challoudek, met : Hon Tad !

Ales moarvat e tremen ar c'homzou-se war hor muzellou. Met, pegen diaes n'eo ket awechou lakaat ar spered a-unan gant ar muzellou, eur souez eo !

Lavarout a reomp da Zone : « hon Tad », hag e teu en hor spered, nann skeudenn an Tad, met bini ar Barner, pe Mestr pep tra, pe c'hoaz Krouer ar Bed...

Doue a zo ivez kement-ze, gwir eo ! Met deuet eo e-unan da choulienn diganeomp implij en e gefiver an anio all dreist-holl : Jezuz-Krist, Mab-Doue, ha Doue evel e Dad, Barner ha Krouer hag Holl-Challoudus eveltañ, a zo deuet war an douar, a-berz e Dad, da rel deomp an urz plijus-se.

Penaos e c'hellomp-ni lavarout kement-se ?

Daoust ho n'omp ket tud dister, krouet gant Doue evel an holl draou all, ha pec'herien c'hoaz war ar marchad ?

N'omp ket zoken kaera krouaduren ar C'hrouer ! An Elez er baradoz, a zo brasoc'h egedomp, kaeroc'h ha splannoc'h egedomp, pa 'z int sperejou hepken, dizammet diouz pouez ar c'horf, ar c'hlig pecher.

Ha koulskoude, daoust hag ar grouaduren all, an heol hag ar stered, ar c'hoadou hag ar mor bras, a c'halv Doue o Zad ? Nann ! Embann a reont hepken, pep hini en

e yez, eo bras ha kaer an Hini en deus o c'houret.

An Elez zoken, daoust hag e kanont e kaerderion ar baradoz kanaouenn an Tad ? Nann ! O fedenn eo : Santel, santel, santel eo an Doue bras !

N'eus nemedomp-ni, an dud, hag a chellefe, daoust d'hon izelevez ha hor stad reuzeudik, lavarout dirak braster-meur an Aotrou Doue : O Tad, c'houi eo Hon Tad a zo en neñv !

Ferak eo roet ar galloud-se deomp, ha deomp-ni hepken ? Abalamour m'hou eus gounezet anezan hon unan ? Nann, skaer eo, rak dirak an Aotrou Doue, n'hou eus gwir ebet nemet evit anñvaz ez omp pec'herien ! Dre vadelez Doue vidom, hepken, eo bet roet ar galloud souezus-se ! Plijet eo bet gantañ, abalamour d'ar garantez en deus vidom, hon dibab a douez e holl grouadurien, evit ober ac'hantomp e vugale.

Eus uhelder e skabell, an Hini a zo bras-divent, en deus taolet war-nomp-ni eur zeill a drugarez, karget eus an holl garantez divuzul a verv en e Galon vidom.

Hag evit sevel ac'hantomp, tud keiz, uheloc'h kalz eget hor stad, dreist an holl grouadurien, Doue en deus degaset war an douar e Vab : « Hag ar Ger, Mab-Doue, en deus en em c'haer den, ha d'ar re o deus degemeret anezaf, en deus roet galloud da veza bugale da Zoue ». (St Yann, 1, 12).

Dre Hor Zalver Jezuz-Krist, Mab-Doue, setu ni-holl, kristenien, savet e renk gwir vugale an Aotrou Doue !

Rak galvet omp bet, pep hini ac'hantomp, da zegemer ar vadeziant, he deus hor staget ouz ar Christ, roet perz deomp en e vuhez a Vab-Doue, hag evelse, omp deuet da veza hefivel outañ, bugale da Zoue.

Evel ma lavar ar Christ da Zoue : « va Zad », gant ar doujafis hag an deneridigez a welomp skrivet e pep pajenn eus e vuhez, hag e gassus

d'ar maro evit plijout d'e Dad, evelse, ni iverz, dre ma 'z omp kristenien, deuet da veza unam gant ar Christ, hon eus galloud da lavarout da Zoue, gant an hevelep doujaf ha teneridigez : « Hon Tad ». Gweilt neuze pegelement en deus Hon Tad karet ac'hantomp, pa ch'ellomp dougenn an ano a vulage da Zoue, ka pa 'z omp kément-se e gwirionez ! » (I St Yann III, 1).

Arabat deomp ankounac'haat hon gwirion !

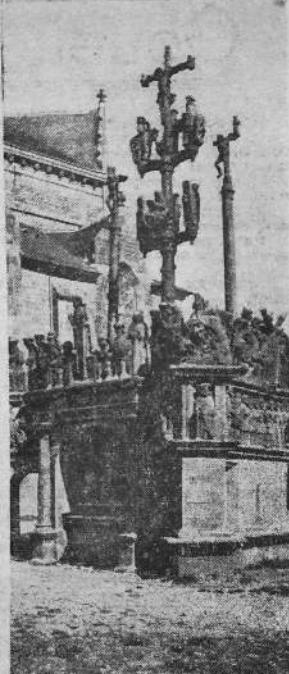
Rooomp d'hor pedennou blaz ha saour ar garantez tener a dle beza e kalon eur mab evit an Tad madele-zusa.

Rooomp dezo llou ar fisiañ, da heul : gortozomp digant an Tad holl-c'halloudus kement tra a zo eur mad evidomp, hag evitan ; na vezomp ket poanit ma nac'h ouzomp ar pez a gredfemp hor mad hag a vefe e gwirionez eun droug evidomp, tud berrwel !

Kinnigomp hor buhez, tamm ha tamm, d'an Hini a zo Hon Tad, hag a c'hortoz diganeomp, en dizro d'e garantez, n'eo ket hepken soñjou mat ha komzou kaer, met iverz testenl leal ar garantez : hini an oberou mat, graet hervez bolontez Doue, daoust ma vefe skuzder ha gwad ouz o heul !

Evelse e reas Jezuz, Mab-Doue, en hor raok : evelse e raimp-ni, milbien Doue, dre nerz ha dre c'halloud ar Christ en hon ene !

Y.-Frañsez ar FALC'HUN

Dre ar gwad.

O Maro leun a lorc'h, te 'c'hortoze Jezuz
Dindan ar bez, en eur c'hoarzin, en eur vragal.
Met Hen a ziskenn, dispont, er bez tenval,
En eur zispenn ar c'horf hag an arched euzus.

Evelse, dre ar gwad e c'hano pep viktor;
Evelse, dor ar baradoz a vo digor
D'er re 'zoug war o fenn eur gurunenn roz ki.
'giz moniz, n'eus nemet er boan, er baourentez;
Hag an den a yelo d's lez el levenez
Mer lenn en oabl skedus kleizenn ar Pemp Gouli.

F. W.

Goueliou ar Miz

Miz Mae eo mis Mari ... Miz Mezeven eo hini ar Galon-Zakr,

Ar ch'isten mat a gar mont dep guener kenta ar mis d'an oferen hag ouz an Daoi santed en enor d'ar Galon-Zakr ; met oussenn-se, e-pad mis Mezeven e vez laouen o vont aliesoch ch'oz da gomunia, hag o kinnig d'ar Galon Zakr e oberou, evit rapari an dismagañs a vez warni gant an dud ha, dreist-holl, ar pech'ejou evez a vez graet bendez, dre ar bed, enez ar Zakramant meylet-ra-vezou.

Kalon Zakr Hor Zalver n'eus nemet karantez, madelez ha trugarez A-hed ar mis-mañ, enoromp anez, pedom anez kalonk ha la komp enni hon holl fistuñs. E-kreñs an trubuilhou a zo breñañs e p'z korn eus ar bed, n'eus nemeti hag a ch'efise hor savetei ha rei deomp ar peach.

4. MEZEVEN. G. GOUEL AR GALON ZAKR. — « Kalon Zakr Jesus, ho pet truzouc'zou ! »

13. MEZEVEN. S. PEVARE SUL GOUDÉ AR PANTEKOST. — « Doue eo va sklerjenn ha vu zividigres. Perak kaouet an ? »... Lakomp atao hor fizialis en Autrou Doue, grempe e pep tra e volonetz santed, hag e ch'ellimp beza dinach ; et boan kouzl hag el tevnez e rolo d'emp ar skoszell hor eo ezom.

17. MEZEVEN. Y. SANT HERVE. — Ar zant mafi, — unan eus brasa sent hor Bro Breiz, — a vœ ganet dall. Ne welas morse sklerjenn ar bed-mafi, met gant daoulagad e ene ech anavezas mat an astrou Doue, ha meritou a reas, dre e rantezel, gweulout a hed an holl amzeriou sklerjenn dudius ar Baradoz. An ene hag ar Baradoz das genta... a raok pep tra !

20. MEZEVEN. S. PEMPVET SUL GOUDÉ AR PANTEKOST HA GOUEL ITIRON-VARIA-RUMENGOL. — « Ma no'oh ket santelioù h'eget ar skribed hag ar Parisianed, ne deoch ket da Rouantais Doue »... Evit mont d'ar Baradoz, n'eo ket a-walch dougen an ano a « gristen » — kement-se neo ket diaces, — ret eo oussenn ha dreist-holl heulia al lezenn gristen. Soñjomp ervaet e kement-se : goulenomp digant Itiron-Varia-Rumengol rei deomp da intent eur gwirionez ken talvoudus ha kason pez e pep mare eus hor buhez ar bedenn gaer a gasas dezi ar roue Gralon war e dremevan :

Itiron Varia Rumengol,
M'rit ouzun no 's in da goll !
Pedit iverz ho Mab Jesus,
Ma vestr gantan eurus !

24. MEZEVEN. Y. SANT YANN-VADEZOUR. — « Te paotrig, te a gerzo dirak an Autrou da gempenn dezh an hent »... Pez hini a zo mercet dezh gant an Autrou Doue eul labour d'ober war an douar-mafi, met an holl n'eñez forz e pe stad e vefent, an hent d'hor Zalver da vont betek an eneou... pe, ma kariz, henchañ an eneou war-d'an ennañ. Kement-se a vez graet dre ar ch'uzillou hag ar skoueriou mat. Plijet gant an Autrou Doue ma vez kavet en hon touez kalz kristien galonk d'ober war an douar-mafi labour talvoudus-meurbet, sant Yann-Vadezour !

27. MEZEVEN. S. C'HOUEC'HVET SUL GOUDÉ AR PANTEKOST. — « Jesus a lavaras d'e skribidou : truz am eus ouz ar bobl »... Ar ch'omzou-se, Jesus o laver iverz da bep-hini ac'hantomp ha goulen a ra diganeomp rei an darn dezh da sklerjenn ha da zavetei an deid ketz a zo tromplet gant an drouk-spered ha gant hent, hag a ya dinach ha dizeblant war hent an ifern. Daoust ha digaion a-walch e vezimp evit ober skouarn vouzar dezh ? Daoust ha n'hor bezo ket iverz, truz ouz ar bobl evel Jezuz hor Mestr ?

29. MEZEVEN. M. SANT PER HA KALONEK-MAFI. — Gant an daou abostol kalonek-mafi Hor Zalver en deus gouzenet d'ar feiz kristen broiou a-bez. Petra ne rate ket ganeomp-ni iverz, hirio an delz, ma vefemp holl kristenien vat leun a garantez evit Doue hag an nem ?

AN TAD.

PSALMOU ar BINIJENN

« Kroaz Breiz » a zo lorc'h enni o c'hellout embann, a-unanou, ar « Seiz Psal'm a binijenn », lakaet e brezoneg, e barzoniez mar plij, gant an Ao-Gnivarc'h. — Ar c'christen giach'aret a luskello e boan a bech'er ouz lusk ar Psalmou mouez an Aotrou Doue ; hag a zeskou iwe en em dreñ gant muioc'h a fiziañs etrezenk e Dad madeleuzus a zo en neñv.

Gant an Ao. F. Guivarc'h
Person Landi.

38vet Psalm

Domine ne in iurore tuo...

Doue, kounnaret holl, 'kreiz ho puhanegos.
Na dit ket d'am goudrour ha d'am skei digernez.
Ho piou lemin em 'chorf a zo sanket gwall soun :
Dindan ho tourm pouunner eo brevet va c'haloun.
Em c'hoc'h-en hag em c'big, n'eus ket eun tachad yac'h.
Nag em eskern eur mell divac'hagn awalc'h.
Va fec'hed a zo bet pennabeg d'ho kounnat :
Va fec'hed eo en deus ho touget d'am diskar.
Rak, berna, pec'hjeu dreis va fenn am eus grët,
Ha siouaz d'an bremen, ganto me 'zo gwasket.
Henvel ouz eur darzod, henvel ouz eur den dall,
Am eus karet an droog, renet eur vuhez fall,
Ha bremen, setu me gwriet eus ar gwasa
A c'houliou flerius, dalc'hmat o tiskarga.
Kroumet oum em daoubleg, heid en delz en enkrez,
Hag eun tan leskidik o tevi va c'hrongarez :
Em 'chorf paour, penti da benn, eun tachad yac'h n'eus ket.

Va nerz a zo aet kuit, ya c'horf a zo torret :
Tahmi 'ra va c'halon, ha yudal a rankan,
Douc, anaout a rit kement tra a c'hoantaan :
Pegment e ouelan, Doue, her goût a rit.
Stank e sko va c'halon, rak va nerz 'zo aet kult
Va daoulagad ouzin, a nach'h ar sklerijenn :
N'eus mui den war va zro : va migronned zoken,
Ha holl amezien : ha va c'herent tosta :
Ar pella diouzin eo ganto ar gwella.
An dud hag ar gurfe va gwielet maro-mik
Hag ar re a c'hoanta va lakaat reuzendik,
A stign din rouedou, ha war o muzeilou
Ne glever hed an deis nemet ar malloziou.
Epad an amzer-ze, me a ra ar bouzar :
Ober a ran ar mut, chom a ran dilavar :
Henvel-poch ouz eun den stanket e skouarniou.
Henvel-poch ouz eun den n'eus ger gant e c'hanou.

Rak ennoch'h eo, Doue, e lakaan va holl fisians :
Hag e vezin ganeo'h skoazellet, emichans,
Pegwir, dre va tac'hed, karget holl a enkrez,
Ee'h anzavaz ouzoc'h, bremen va fallentez.
Ya, lavaret a ran : « Ra jomint hep c'hoarzin
Ar bern tud fallakr-ze hag en em zav ouzif
Diñster ma welont va zroad o'ch horjella :
Rak, bez' emaoù war var, marteze, da goueoza,
Ha va foan gwall-galet ne baouez d'am broada.
Enebourien am eus, disheal, diniver,
A gasa ac'hannou, hep abeg d'ien ober,
A ro d'in, pa c'hellont, an droog evit ar vad,
Hag a glask trouz ouzif, war zigarez in'oun mat.

Aotrou, C'houi, da vihana, n'am dilezit biken :
Ezom am eus e vijec'h, dibaouez, em chichen ;
Dirridit 'ta, buan, da rel din ho skoazel,
O Salver benniget, Aotrou Doue Santel.

Eun tamm skol da Yann-Azenn

— Da biou eo ar vugale ? D'ar gerent.

— Piou en deus roet buhez dezo ?

Ar gerent.

— Gant plou e vezont savet ? Gant ar gerent.

— Plou a vag anezo ? Ar gerent.

— Plou a wisk anezo ? Ar gerent.

— Pa vezont kiañv, piou a ra war o zro ? Ar gerent.

— Plou a entent outo ? Ar gerent.

— Plou a bae a medisin evito ? Ar gerent.

— Plou a bae al louzou dezo ? Ar gerent.

— Ma reont eun taol fall bennak, piou a vezoz tamallet ? Ar gerent.

— Dirak al lez-varn piou a responsto evito ? Ar gerent.

— Ma renont eur vuhez fall piou a vezoz dinoren ? Ar gerent.

— Pa viot deuet koz ha kabac'h, pa gouezot klany, piou a vezoz gwaza-ze dezo, ma vezont dilezet gant o bugale ? Ar gerent adarre, na petrata !

— Ha pa vezoz deuet ar mare da zibab ar vistri pe ar skoliou a vezoz kempennet enno spered ha kalon ar vugale, n'o defe ar gerent ger ebet da lavarout ?

Hag e veze nach'het outo peadra da c'hellout kas o bugale d'ar skol a blij dezo ?

An dra-ze martzeze a anver ar justiz, « al liberte » hag an « égalité » e vez Yann-Azenn, met e vez kement den en eus daou wennegad skiant-prena dindan e dok-kement-se n'eo nemet laeroñsi, fallagriez ha disaled.

HA GOZOUT A RIT KONTA ?

E skoliou ar gouarnamant :

er skoliou izel (primaires)	4.200.000	bugel.
er skolajou (secondaires)	250.000	bugel.
er skoliou-micher (techniques)	100.000	bugel.
er skoliou libr :		
er skoliou izel (primaires)	1.200.000	bugel.
er skolajou (secondaires)	275.000	bugel.
er skoliou-micher (techniques)	400.000	bugel.

Ma veze ret d'ar gouarnamant kemerout en e garg an holl vugale a zo er skoliou libr, e koustfe d'e yalc'h bep bloaz :

ouspenn 10 milliard 500 million.

Diwar goust an dud a fell dezo beza libr ha mestr war o bugale, ar gouarnamant a zastum bep bloaz : ouspenn 10 milliard 500 million.

Eun tamiz justiz, mar plij !

PETROMIG.

Gwazed, mouga ha gloaza a rit !

D'ISTALLET eo diouz merenn, tomm eo an amzer, ar wazed a zo oc'h ober o c'houesk.

Mari-Janig a zo hec'h-unan er gegin vras, azezet ouz an daol, blanket war e divrec'h e kroaz...

He spered a zo o chaloupat pell diouz Run an tan, hunreal a ra er c'hérou bras el lech m'eô eûrus ar merc'hed ba ma vez graet stad anezo.

Bet eo, er zul arack, e bodaenn an Y. K. A. M. hag ez eus bet lavaret dezi e c'hell beza eûrus war ar maez Koulskoude n'eo ket eûrus.

N'eo ket c'hoaz al labour-korf eo a ra dezi klemm, ne ra nemet ober ar pez a rae he mamm d'hec'h oad, hag, a drugare Doue, yched he deus ha ners ; kalon d'labour ne ra ket diouer dezi kennebeut. Petra'zo'ta ?

Er galon eo emaññ neiz au eñrus-ted. Gant eun netra e vez gloazet evel m'eô awalch eun netra da goll lusr eur vleunvenn.

Er mintin-mañ eo savet da genta evel m'eô boazet ; he mamm a zo he zzo bremant da ziskuiza p'eo 25 bloaz ar verc'h. Ha bec'h dioustu d'labour, goude eur bedennig verr, enaouï an tan evit lein, gort ar zaout, lakaat tro en dienerez. An ell war lec'h egile setu an holl war zao. Emñac a-zevri gant lein. N'emaññ ket awalch war he zu Mari-Janig, poan-benn he deus bet apad an noz, ha berr eo bet he c'houesk. Boudinellat a ra he fenn. Kavout a ra dezi eo dileet d'ar re all kompreñ eo pouñner be malvennou, et eus tres ar skulzher war he dreñm. Hen' obet a rafent ma taolenn evez an distera, met pep hini a zo gantaf e-unan gant e vuod, gant e gazettan, gant e gaoziou... Ma c'houlennt out unan pe unan : « Ha kousket mat az peunio Mari-Janig ? Mezaon out kuz ? », e vele divec'hiet he c'halon hag e kontie laouen he foan : « Eun tammo poan deut en noz ; pell oan bet arack kousket, met dispous oan evelkent ; eur ruilh a zo awalch'n d'am oad. » Den n'en deus ranhet ger war ar poent-se. E-lec'h tridal, e chom diffin kalon ar plac'h, diffin ha rivet.

Unanet eo, er vuhez hag el labour, ar re holl a vev en ti ; ar c'halonou evit-se a vez alles yen an ell ouz eben, nemet eun dra bennak a vras a

zegouesfe, hag e teuont da zic'hanna a vare da vare pe gwasoch c'hoaz da galedi.

Dech' edo ar zul. Goude merenn eo bet Mari-Janig e pardon Itron Va-ria'r Maeziou, er barrez tosta. E soñedo gwelet eur c'hamarad soudard d'he breur, Yannig ar Portez : eur mix arack, da gefiver pardon Sant Yann, en devoa graet sellou tener outi ha paect madigou dezi. Sevel ha diskenn a reas meur a wech, gant he c'hamaladezen an hent bras hed-a-hed ar stalou hag ar c'hoariou a bep seurt. Yannig ebet ne zeus betek enni. Mari-Janig a zo distreto abred d'ar gér, pignet buan d'he c'hambr da jefich he dilhad — en em ficha he doa graet, a c'hellit kredi ! — evel m'he defe mez eus he ficherrez bremañ p'emañ hec'h-unan pell diouz trouz ha cho-lori ar foat, ha mont da lakaat koan war an daol.

Nebeut a varvalhou gant koan.

— « Petra, eme he breur dezi, a-

bred eo echuet an abaden gant par-

don Maria da vihana, foar fall ac'h

eus graet, mezaon ? »

— « N'am boa foar ebet da ober ! »

— « Koulskoude am boa gwelet

Yannig ar Portez o vont war an

tu-ze ha me gone edos o klask perc'henn ; foelitret eo an traou etrezoc'h-ta ? »

— « Daoust ha me' ra forz eus da

Yannig, me ? », emezi, gant eur

mouze'hoarz disliv ha yen.

Ar breur kosa a c'hoarz gros : « O !

gout a ran n'eo ket mank ar eall

a gari... pa gari ! »

Ha kaketeroz ar seurt-se allies ! 25 bloaz he deus, gwasket eo ! Gouela a rafet, met moustra war he c'halon.

Eur c'henderv dezi a zo deuet d'ober eun droiad, o klask warliech ha-

dou.

— « Ad'hanta, Mari-Janig, plac'h yaouank atao ? Hepdale e vez mat da ober eur voereb. Hast afot'a rel friko deomp ! »

— « Amzerzo ! » he deus hi responet, ha troet he c'hélin gant ar geniterv war zigarez renka ar bolen-nou el listrier, kasadù e kav santout war he choug sell goapañs he c'henderv.

He zad d'e dro en deiz all :

— « Petra zo bet kontet deoch'ta adarre e bodaden an Ykam gant ar Aotrou kure ? Ar re yaouank-mañ gant o Ykam hag i a gav dezo e raint katz gwelloc'h eget o zud ? »

Gouzout a ra ez eus lorzh en he zad o vez a m'eô penn-renerez he strollad, gout a ra eu prest da zifenn an Ykam pa vez unan bennak o klask dispenñ an emzao... Perak neuze kaketel dirak an dud ? Karet he defe lavarout an traou kaer displeget dezo : ar c'hoant o deus holl da welout gwellaenn o tont e-touez an dud diwar ar maez war bep tachez, ar mennad start a zo en he fenn : chom war ar maez kousto pez'gousto pa'z eo ken stank ar re a dech' war du ar c'hérou... mirout start ar feiz er vro ha d'erc'hel d'ar gizou koz, fur, breizek ha kristen. Ne lavaro netra, n'he do ket bet ar blijadur da zigerl he c'halon, moustra a ra warnañ, kaledi a ray eun tammo muloc'h, kaledi a rank evit padout hag herzel : gwellia pez'zo du-ze, e bodadennoù an Ykam he deus tro adarre he c'halon da vleunia ha da zigerl...

— « O emezi, eur bern traou a zo bet kontet deomp, met ankounac-haet em eus dija... Eus hor gwella e raimp iveau, evel m'hoch eus graet. »

He breur iveau devez all :

— « Deut eo ganez adarre avat ! Da vleu a zo rodellet evel re eur maout ha da dro-chouzoug nevez a rofe da gredi out unan eus merc'hed an « termajl ». Pa'z i d'ar vourc'h evel-se, n'eo ket sell a vo ouzit. Taol evez ouz at chas atao, da zianaout a raint moarvat. »

— « Ro peoch'ta, eme an tad gant eun hej d'e skoaz, sotoc'h-sota ez eont bemdez. »

Mari-Janig a boagn da lakaat bo-

kedou da zevet el lloz hag hirlo eo

fichet kaer an deaz-siminal hag ar

prenestr. Echu eo ar pred ha n'en deus den taolet evez na lavaret grik diwar-benn-se.

He breur en deus gwelet kouls-

koude.

— « Mari-Janig emezañ, n'eo ket

kempennet va bragez glaz, moar-

vat ? »

— « Sell'ta, nann avat ! N'em eus

ket bet amzer. »

— « Gwelloc'h az pefe graet hen

ober e-lec'h koll da amzer gant bo-

kedou.

Hag aet ar filpad adarre.

— « Piou a zo bet oc'h aoza merenn hirio, eme an tad ? »

— « Mc » eme Vari-Jannig, nec'-hamant war he dreñm.

— « Anat eo eo dimezet Seza. »

Gwazed, perak beza'vel-se, dalc'hmat, dizeblant ouz kement a vez graet en ti o klask ober plijadur deoch' ? Ne goustfe ket deoch' eur gerig a veuleudi, bag eur bann-heol e veje ho komzou war galon ar merc'hed evit ar rest eus an deiz. Perak kaketal hep paouez ? Diwar c'hoari eo a livrivi, « diwar c'hoari ne zeu netra d'ar ger » a lavare ar re goz : gloaza a rit hep gouzout deoch' kaledi a rit kalonou hag o deus ezomz da jom tener ha karantezus evit ar vugalloù a glasko gwrez en o c'hichen eun devez, mouga a rit kalonou hag a veje eur frealz evidoch' diskuzu eun devez en o clarantez vco.

Y. K. A. M.

Plas ar brezoneg e Breiz

Ar brezegenn-mañ a zo bei displeget gant Mari an DUFF, da gevñer gouel ar brezegenn, e Kleder, bremaz' eus eun nebeud bioaveziou. — Ar pez a oa gwir neuze a jom gwir hirio, ha lennerien Kroaz Breiz a vezio laouen o selau ar chomzou a bouez o doa graet berz dirak Klederiz; ne gavot amañ koulkoud nemet a pep bras a eus ar brezegenn ; pennadou a zo bet dilezet dre ziouer a blas.

« Lakit en holl liorzou, bep bloaz,
[kals a vleuniou.
Ha d'o c'hutuilh, en o c'haer, kals a
Lysgallie.

C'hoant am befe da lavarout hi-
roc'h eget Mariana Abgrall : ra vez
klevet ar vugallou o komz, o kana,
o pedi Doue, e brezoneg.

Va Mignonezed.

Ar pez a ra eur vro, ar pez he laka
da veza dishefivel diouz ar brouo
all, eo, da genta ha dreist pep tra
he yez. Eur bobl a c'hell bez a gour
net gant diavezidi, met keit ha ma
talch' e yez, e talch', etre he daouari,
al'houez aour he zi.

Ni a zo mibien vihan eur bobl se-bezu : rouanteleziou kaer a zo bet savet gwechall gant hon tud koz e Breiz-Veur, du-hont que tu all dar mor, hag amañi e Breiz vihan : dis-karet int bet an ell goude eben. Met eun dra a zo hag a zo bet savet ganto, hag a jom atao ganeomp, hag eo hor yez. Eun genou ar vamm o vervel eo kouzezet e genou ar ver'ch, hag eus genou ar ver'ch eo kouzezet e genou ar ver'ch vihan : treuzet he deus ar ch'antvedou, hag hirio kouls hag er pempvet kanted, e c'hellomp lavarcout gar a vez Tallezien :

Hon Doue a garomp, hor Yez a [viromp.
Eun dra gaer kenafi eo an dra-ze :
rak pa virer ar yez, e virer ar pen-
gwella eus ar pez a ra ar ouenn ! An
yez eo ene ar vro !

Pell hag hit amzer emp bet ha ne
daolemp ket evez awalch' ouz an
teñzor-ze m'eo ar brezoeng. Choant
am eus zoken dala varavout ez eus en
delez hirio c'hoaz, eleiz a Vretonez ha
pu gomzer dezo eus traou o bro a zo
ken dall hag an den bet ganet an
dalla. Sklerijenna an dudu keiz-
setu aze kefridi plac'hed yaouank ha
prieion yaouank Breiz.

E pep pobl e kaver tud reuzeidili ha n'o deus ket ezomm e kinnigged dez o tregont diner evit gwerza o bro e Breiz et stankoz c'hoar mariezeg eget e bro all ebet war an douar. Mele al leviou, ar ch'azetennou, an duzo a zo er ch'argou ne deuent mors

a-benn eus hor gouenn keit ha ma
chomo en o zav, tud yaouank ha
mammou sperdeek e Breiz. Ar-re-man-
eo dreist-holl gwella skoazell ar vro,
ha keit ha ma komzint brezonenn d'ou-
bugale, n'eus ezomm ebet da gaout
aon evit an amzer da zont.

Siouaz, a nevez zo, ez eus daou
gleñved oç'h en em skigna dre Vreiz :
an Dizouea, hag an Divrezonega
daou glenved hag a vez allies o tigeri
haent an eil d'egile.

Ya Breiz, bro ar Zent, a zo oc'h en
em ziaoueg a-nebeoudou : e tiez a zo,
Doue n'en deus plas ebet ken, hag e
weler enno bremañ an dud o vont
d'gweleuc, diouz an noz, hep patern
na noster, evel eur bern tousig ou
vont d'ouzoull. Penaos eo kouezet
ar Vretoned-se ken izel all ? Divre-
zonget eo bet ar vulage, gant ar
gerent, hag evelse ar vulage o deus
d'o zro dizouet o cherent : penaos
e veve pedet asambez e lec'h ma ne
car ar gerent nemet pedennou bre-
zonk haug ar vulage pedennou
gallek hepken ?

Setu perak, brasa torfed a c'hellef
ober eur vamm e Breiz goude mougez
ar felz e kalon he bugel, eo mougez
ar brezoneg en e chenou. Ar vamm
hag ar plac'h yaouank o deus be
an tenzor-ze : roet eo bet dezo evit
m'her rofent d'o dro, d'o bugale. Ha
pa welan mammou ha plach'ez
yaouank, anioiu breizat eus ar re
gaera dezo, gwad breizat eus ar re
yacha o redek en o gwazled. G
challeget ouz o bugaligou pe ouz
breudeur bihan, e ya kounnar en
noum. Neus ket tro da lavarou
nan : Bretoned omp, hag an anoc'h
a c'heller kaout lorzh ouz e zougen
chomomp eta Bretoned, penn-kil ha
troad !

*Hag arabat eo evit-se kredi e vefen
enebourez d'an deskadurez, wan
zigarez ma tifennan gwiriou ar bre-
zoneg, nell achango zoken ! Ral-

seul-vui e vo desket ar Vretoned,
seul-vui e karint o bro hag o yez,
peurlesa.

Deski ar yezou all, ouspenn ar breszoneg, a zo mat ? Sur alwach ! Ha teir ha peder war ar marc'had, gwelioch'hoaz, gant ma ne deuint ket avat da zistroada ar brezogen en deus ar gwir kenta e Breiz. Derc'hel d'bor yez hag he charout dreist lez en hor yezou all ; he lakaat da vrestrez en hor spered, p'eman-hi er gêr, bag ar yezou all da blac'hed dindanni, he skriva dalc'hmat, he finvidikaat, be ch'omma e pep lech'ouz kement hini he anavez, heng mont e galleg nemet an nebta ma c'heller, setu aze petra die ober pep gwir Vrelzadez ma fell dez i chomfie he bro-Vrelz en he zav.

Eur yez hon eus, ha n'eo da bobl
all ebet : hon himi eo, savet m'eo bet
gant hon tud, ha pa gomzomp amezi
emaomo er ger. Dante, barz brude
an Itali, hag en doa raket bevr eur
pennad en harlu, a lavar deomp pe-
gen ch'ouero e kave bara an dud all,
ha pegen garo an hent pa ranke pi-
gnat pe zisken dre zerezou an nesa.
Pa rankomp presta dilhad eun all ne-
vez ket kals a lorch ennomp : hag
e vele lor'h ennomp pra rankomp
presta dilhad gallek da wiska ar pe-
hon eus da lavarout d'hor c'hen-
nezi t.

Mammou Breiz, deoc'h-c'houi eo
dreist-holl da vesa mammou ho pro !
Poania a dieft da gas ho tiegez an-
dro, met poania a dieft kement all,
da virout ouz ho pro, hon tiegez bras,
da goueza en he foul : hag hep bre-
zongez, n'eus Breiz ebet, sklaer eo !
Na pebez galloud a zo etre ho ta-
quarn !

Ha pebez koll evit an deskadurez e Breiz, ma yafe ar brezoneg da get. Raik ar brezoneg desket mat gant ar c'hrouadur e tel e vamm, epad c'houech pe vezl vloaz, eo ar chouez an holl yezou all. Evit rei nerz d'am chomzou, e lavarin deoc'h ar skouer beo-mañ : warleñ e oa daou Vreizad, yaouanc oñch echui o studioué skolaj Lesneven, unan us Gwinidek, egile an euv Plouider. Betek o zeiz vloaz n'o, doa komzet nemet brezoneg. Daoust da-ze, pe welloc'h moarvat abalamour da-ze, o deus bes ar prizouenketa epad sez vloaz e latin hag e gregaj, hag o daou o deus dibradet ar priz-enog evit ar galleg !

Nann, ar brezoneg ne ra droug
ebet d'an deskadurez, pell ac'hano
Va unan am eus graet skol da verc'
hedigou epad tri bloaz. Evit kelen

dezo ar galleg, e komzen dezo alien
gant sikour ar brezoneg, hag e skou-
eriou ; ha m'hen asur deo'ch, ar gä-
riou hag an troiou-lavar galleg,
desket evelse, a jome skrivet sklaer
en o fenn !

Diouz ma lavar Tolstol, ar c'hi-lheñvel-radenn, pa veajont a vanden-nou bras, en em gemer evel-hen evit treuz ar steriou bras a gavont war o hent : ar re genta eus ar vandenn en em daol war o fenn en dour, a vil vern, betek ma teu o chorfon maro d'ober eur pont d'ar re all da drezen. Ar boan hag ar maro evit buhez at re all ! Ret e vo i've da veur a Vrelzadec en em rei a holl-galon evit buhez Vrelz hag ar Brezo-ning. En eur ober evesel, e'ch hadimp levezenn en hon tiegezioù, e kusimp sonioù lirzin adreuz hor meazion, hag hor pedennou breizet betek ar baradoz.

Gwin mat .

Sant Tomaz Morus, Siellour Bro-Zaoz en amzer Herri VIII, n'eo ket eun den da brena oa.

Eun devez, eun aotrou bras, hag a
dlie beza barnet gantañ, a gasas de-
zafi diou voutaihig archant, evit e
lakat diouz e du.

lakaat d'ouz e du.
Ar zant a reas o leunia gant ar
gwellha gwin en doa, hag o chas endro,
en eur lavarout da vevel an aotrou : « Displegit d'ho mestri, ma kav
mat va gwin, e c'hell dont da gerch'hat
anezañ p'eo tro ma pillo gantañ ».

KINNIGOU

100 lur al linenn
hanter briz evit ar goumananterien

— Da werza, mekanikou da skriva, evit buroiou, ez nerez.

— Da werza, dastumadenn Gwalarn en e fez; kinnig eur priz.

— A brenic paper koz diouz ar c'hant
kib ka diaze en daperenn.

— Da werza, da lakaet da c' hori, riou
houader « Kali Kampbell » : 50 jor.

AR BELEG

Ar be-leg war an dou-ar a zalc'h lech
 Hor Zal-ver. Rak-se gant a-beg gwi-rion
 eun eil krist her gal-ver. Gant Je-sus pa'-eo
 kar-get ouz hor sil-vi-de-gez, Rannomp
 de-zan ka-ran-tez, e-nor, sen-ti-di-gez.

(Ar c'hantik-man a zo bet savet gant en Ted Rosec. S. M. M., nobeùt araoek e varo. Krouz Breiz a zo laouen ouz e embain en enor d'an hini a garas kement Breiz haug ar Vretoned.)

B gana a cheller evit oferenn genta eur beleg nevez (emman ar mare disale!).

Ma ve re hir da gana penn-da-benn, e cheller rei hepken, d'hor mentos, ar chou-blotion II, IV, V, VI ha X.

I

Davet Jezuz, Hor Zalver, savomp holl hor mouez,
 Ma vo danvez beleien, ha kals, en hon touez :
 Goulenomp ouz ar Werz'hez ma vo meur a gristen
 Ho klevet ar gomz santez : beleg out dä viken *.

II

Ar beleg, war an dou-ar, a zalc'h lech Hor Zalver.
 Rak-se, gant abeg gwi-rion, eun e il Krist > her galver.
 Gant Jezuz, pa 'z eo karget eus hor silvidigez.
 Rannomp dezan karantez, enor, sentidigez.

III

Daoust ma c'houenn, allies, chom e stad-izelek.
 Ne 'z eus ket talvoudusoc'h eget karg ar beleg.
 D'e vamm, nag eul levenez ! Na tro da lorc'h e dad !
 Evit holl dud ar barrez, nag eun enor gwi-vat !

IV

Pep beleg, digant Jezuz, en deus bet gourc'henn.
 Dra brezeg an Aviel betek eur an tremen.
 Bez' e tie, gant e skleurenn, a-zioch' ar bed skedi.
 Pa gomz deomp eus e gador e rankomp e gredl.

V

Ar beleg eo hor mignoun en hor buhez a-bez.
 Warmonp e veih, gant aked, eus ar chavell d'ar bez.
 Dezan eo d'hor badezi ha d'hor genel d'ar Chras :
 Hen a vennig an eured, hen d'ar vered hor c'has.

VI

* Kerzit dre holl, er bed-man, ha badezit pep den *.
 Al lezenn-ze, diéshan, war ar beleg a ren.
 Setu gant an dour santez ma ro perz d'an ene
 En eur vuhez dreist-natur, perz e natur Doue.

VII

D'ar gristenien, pa gouezont, gant ar youiou trech'et.
 Ar beleg an absolvenn a walch saotz ar pec'hed.
 Kerkent en eue gloazet e c'hoarvez ar pare,
 Ha buhez er re lazet a zired adarre.

VIII

Kempenn a ra d'ar c'hristen, epad an oferenn.
 Bara c'houek ar Zakramant, ar founusa merenn.
 Da dre ar gounion, pa ginnig an Osti,
 Er beleg, ouspenn Jezus, e tieomp gwelet Mari.

IX

Rak ma 'z eo d'an tad gouunit bara d'ar vugale,
 D'ar vamm eo d'hen diskolpa d'an ell ha d'egile.
 Ar beleg, ministr Jezuz, en deus e gwi-rionez,
 Ar gwi da vez galvet: beleg ar Vamm-Gwerc'hez.

X

Ar beleg, evel Jezuz, eo pastor an denved,
 Hag a glasko gant preder an danvad dianket.
 En e zell, bepred chomomp, pa ziskouez deomp an hent.
 An hent a gas hep fazit betek palez ar Zent.

BROGAROUR-ROZEC, S. M. M. ...

Imprimatur,
 Kemper 29 a viz mae 1948
 J. COTTEN, Vikel-vrak

Ar Brezel e Breiz-Izel

AR PEZ A C'HOARVEZAS E KLEDER
D'AR 6 A VIZ EOST 1944

GANT MARI SEITE

Kendal'ch (1)

EUN DIVERRA EUS AR PENNAD KENTA. — An Alamaned, fuloret a o'hoari o c'hi e bourg Kleder hag en tiegezou wardo. Tiegez Mari Seite a zo tanfoeltret ganto. He-unan ne oar ket petra eo deuet he zud da veza er reuz. Glaset eo bet ; epad eur stouladenn, he deus geliel kemer an hent a gas d'ar bourg, evit mont da gempenn he gouliou da di ar medisin.

Neuze e teuas unan eus ar zoudarded en ti-en eur youch'hal : « Terroristes, ici ! Terroristes, ici ! »

Hardisaet adarre eun tammig, ez is war-du ennan, en eur lavaret gant eur vouez ankeniet : « Ici, fraulein hepken ! fraulein hepken ! ». Met e-lec'h beza teneraet gant va chomzou, e youch'has d'in chom peoc'h pe, emezan, en eur viza ac'hanomp gant e fuzuilh, edon o vont da veza lazet.

Ne rankas ket lavarout muioch'.

Eul lamm a ris war-du dor ar porz, met an den fallakr a daolas d'in etre va zreid eur c'hreunadenn. Houman a darzas dioustu hag e santis va dilhad bibradet evel gant eun avel vras, met hep santout an distera poan.

Kement a voged a lezas ar c'hreunadenn war he-lerc'h, ma n'en em weled mui en ti. Mont a ris er maez, en despet d'an tri Alaman a oa e-kichen an nor. Ha neuze, hep sonjal mal petra a raen, ez is, penn-folet d'en em deurel a-benn kaer e-touez ar zoudarded war an hent. Eno deuet ennon va-unan, am boe eur zouezenn o welet daou goueriad krog e penn o c'hezeg, hag unan anezo o lavarout d'in va ano gant eur vouez ken doanit ! Goude e teuas d'in da sonj e oa par paotr yaouank-se eur c'hamarad-prizon d'am breur Per, dizro eus an Alamagn na bet ouz hor gwelout biao bennak a oa.

Eun dizamm e ou evidoun o c'haout eno. Mont a ris war-du enno, en eur grial outo, gouleñn digant an dud diskiant-se lezel o buhez gant ar re a gave d'in o oa chomet en ti...

Ne voi ket roet amzer d'ezzo da respont d'in. « Raoust ! » a voe laveret d'ezzo, hag e rankjont kerkeut mont adarre en hent.

Gant spont eo e sellis outo o peilaat, ha me o chom va unan e-touez eur vandenn soudarded fuloret, martez e hanter-vezo, eur c'haliz anezo ? N'e'o ket ennouez-ma va-unan eo e sonjen, met kentoc'h er re a oa dindan an dismantron. Hep ehan e c'houlennen truez evito. Allas, avat, n'am selouent ket ; dalc'hmat e kouez an tennou war ar marchos. Ankounac'hant am boa edo ar wazed kuzet eno, ha n'am boa ken preder nemet gant va mamm baour.

(1) cf. Kroaz Breiz, mix mae, p. 12.

Met setu eun Alaman o tont d'am c'haout, eur groaz ruz gantan war e vrec'h. Hen da vihana n'en devoa ket an aer da veza ken fuloret hag ar re all. Lavarout a reas din e galleg :

« Vous, blessée, mademoiselle ! » C'houi, gloazet, dimezeiz !

Hag e sellis evit ar wech kenta ouz va divesker, hag e chomis sabatuet o welout e oant ruz holl gant ar gwad. Spontet meurbet, e c'houlennis digantan ha grevus e oa va gloaziou.

Sellout a reas outo en eur heja e benn, hag e lavaras d'in : « Allez immédiatement trouver le médecin français ». It dioustu da gaout ar medisin gall.

— Ar medisin, emeve, a zo er bourg, hag a-barz erruout eno e vezin diskaret hep douetans gant ar zoudarded !

— Arabat d'ec'h kaout aon, emezan en eun doare hegarañ. Deuit d'am heul.

Araok en em lakaat en hent, e taolis e'hoaz eur zell karantezus war vs zi paour hanter-ziskaret, a oa gantan, dindan e zismantrou, va mamm gëz, Liz, Annaig hag eun amezogez, maro bremen martez !

Hag e sonjis : va dever eo d'in mont da glask sikour d'ezzo..., ar medisin, pé ra beleg...

— Ha me yao en hent, kenver-ha-kenver gant va difennour, pe va zalver, etrezag ar bourg, kroaziet ganin va daouarn hag o pedi a-hed an hent.

Ne greden ket selleut war va lerc'h, o veza m'edon dalc'hmat o c'hortoz eun tenn bennak em c'hein.

**

En em gavout a ris koulskoude er bourg, hep droug ebet. N'am boa gwelet den war an hent. Ar bourg a oa evel maro : n'oa ket eur penn krispe war ar rulou.

Dre al linenn ez is da di ar medisin. Skel a ris war an nor. Gant prez e teuer da zigeri din. Sebezet e chomier ouz va gwelout ruz-gwad. Va zoñj-din avat, a oa er re al chommet du-hont er gér, dindan an dismantrou.

En em erbedi a ris ouz ar medisin, rak hen, martzeze, a c'helli e'hoaz rei zikour d'ezzo ; met lavarout a voe gract dezaf gant eun all eus an ti n'helle ket, heff, riska e vuhez evelise, rak tremen a rae atao an Alamaned war an hent.

Sellout a reas neuze ouz va gouliou. C'houec'h draillhenn-zir bennak a oa em divesker, a drugare Doue, hini ebet anezo ne oa bras, nusq act douar er c'high. Eur « bikadenn » a reas din, eney droug-ar-charo.

Frafaisz ar Bras, eus ru-Gastell, ha Viktor Tregor eus Sibiril, a oa iveau e ti ar medisin, bet en em gavet em raok. O daou e oant gloazet eveldoun.

Frafaisz en doa paket eun tenn en e chouzong, p'edo o sellout dre ar prenest e-kreiz an noz. Kaout a rae dezaf gwelet an Amerikaned o tremen. Buan avat e voe diskouezet dezaf peger bras ca e-fazi... Pa zeusas ar min-tin, ha goullo an hent, e kaballas da vont da welout ar medisin.

Viktor a oa en em gavet gantañ kement all, en eur zellout ei lukarn, Dont a reas dre al linenn d'en em louzaoui da Gleder. En e skoaz eo e oa gloazet.

An tennou a groze bremañ war ar bourg. Eur spont 'oa klevout an trouz. En em starda a raemp en eur c'hougn eus ar zal-gortoz, an daou c'holazet unan a bep tu din ha pep himi anezo am frealiz gwellia ma c'heille, o klask rei din da gredi ne oa erruet netra, martzeze, gant va zud e ger.

Kaer o devoa, avat, va spered a chome darbaret kenañ ganto. Seblant tout a rae din o gwelout o c'houenn sikour !... Daoust hag o gwelout a rafren c'hoaz ?

Eun hanter-eur bennak e padas an trouz iferniuñ-se. Pebez ifralzhidigez pa bacuezaz !

E-doug an amzer-ze, ar médisin, evit merka gwelloc'h e di, ha mirout dre-se na vele tennet warnaf, a lakaas a-istrabilh outañ, banniel ar groaz fuiz.

Neuze ar medisin a lavaras d'e wreg e oa poent dezaf mont d'ober e labour.

En despet d'an Alamaned ha da bedennou e bried ez eas d'an ti-kér, Eno, en deziou arack e oa bet graet eur post-sikour, ha marteze e oa ged dezaf.

Va goulou bremañ a stage d'ober eun tammig poan din.

En eun taol setu an nor o tigeri : eur vaouez o tont en ti da glask ar medisin evit an If Korr gwall ch'hoazet.

Allaz ! avat : hemaf a oa en ti-kér.

Den ne grede mont d'e glask.

Neuze e wells dirak va doualagad an daolenn skrijus-mañ : va zud dindan dismanstrou an ti mac'hagnet, banter-varo... o c'halial eul louzaouer bennak da astenn dezo o buhez... An If Korr o tiwada, o verval tamm-ha-tamm, e dud endro dezaf o ouela, o'ch en em c'houleñn hag abred awalc'h ech erruo ar medisin...

Ya, kalet e rankfen beza bet ma vijen chomet dizeblant dirak eur seurt saolenn... Kinnig a ris mont betek an ti-kér. An holl a skrijas ouz va ch'leuout.

« Mont evel-se, da unan, e-touez kemend all a soudard ! petra zoñjies merc'h paour ! » emezo din.

Va buhez, emeve, ne daly ket kalz a dra mar deo lajet va zud !

Annaig Yvon en em ginnigas da vont ganin. Mont a ris eta, krog en he brec'h, en eur filgammat, e-kreiz ar bleizi kounnaret.

Dar anezo, o welout va divesker leun-wad en em ziskoueze evel doaniet war va diskour.

**

En em gavet dirak an ti-kér, ez is evit digeri an nor ; alias ! avat, poan gollet e oa. Neuze, an ell hag eben ac'hantomp e voemp fallgalonet. Met setu eun ofiser bras o tont war-zu ennomp, hag o lavarout din en eur galleg fraez :

— Vous êtes blessée, mademoiselle ? (c'hou a zo gloazet, dimezell ?

— Ya, a respondit dezaf, mouget gant an anken, hag emaoun o klask sur medisin.

— Ar medisin a oa aze, n'eus ket pell, a eligerias din, hegarat.

Heja a ris adarre an nor... Met allaz, poan gollet !

Neuze e teus eur zoudard da gaout an ofiser, hag e lavaras eun dra bennak dezaf en alamaneg.

Hemaf a lavaras din neuze : « Ar medisin a zo aet war-zu a-homat ; » hag e tiskouezas din hent Ploueskad. Kompreñ a ris e oa aet ar medisin d'e ger dre an hent treuz.

da gendec'hel

Dalc'hit dieub an 22 a viz eost : ezomm a vo ac'hantomp e gouel ar Bleun-Brug, e Kastell-Paol. Eun devez kaer e vo !

KELEIER . . .

Evit keleñnadurez ar bresoneg

Bodadeg ar Vistro eus Ranez, al Lizerennou kaer, e Skol-Veur ar Stad, e Roazhon, he-deus nevez kaset da Vinistru an Deskadurez e Paris, ha d'an holl Gannadez eus Breiz, an hetou-man evit keleñnadurez ar Brezoneg.

« L'Assemblée de la Faculté des Lettres de l'Université de Rennes en sa séance du 8 mars 1948 :

1) Emet le vœu que des cours de breton soient autorisés à titre facultatif et organisés dans les Lycées, Collèges et Ecoles Normales de Basse-Bretagne, comme l'ont été en Provence des cours de provençal, en application de la circulaire ministérielle du 30 juin 1945.

2) Que les fonctionnaires habilités à donner cet enseignement soient délégués par le Recteur de l'Académie de Rennes sur avis de la Faculté des Lettres.

3) Répondre au vœu en faveur d'une épreuve facultative de breton aux deux parties du baccalaureat.

4) Maintient son opposition formelle à l'introduction en tout domaine de son ressort, de la réforme de l'orthographe bretonne, improvisée le 8 juillet 1941, à l'instigation de l'occupant, et n'admettra jamais cette orthographe scientifiquement condamnable dans aucun des examens dont elle a le contrôle.

Se tient, en matière d'orthographe bretonne, à la situation d'avant-guerre, mais ne s'opposera nullement à une réforme présentée par des personnes scientifiquement compétentes après un examen sérieux de la question. »

Le Doyen : G. MAYER.

Meur a dra a vele geljet rebech d'an houez, moarvar.

Pell awalc'h zo emañ ar Vretoned o chortoz mat ve roet d'o yez an enor a zo dleet da gement yez en eur vro ha n're deus en he genou nemet ar ger a « frankiz », evit miñ kafemp distrik marteze ar pez, zo goulouez.

Ne fel ket deomp kouskoud e choari subendo drenk !

Hag abalamor da ze. Kroaz-Breiz ne chell nemet beza laouen o welout an « dud e plas » o kemper, pelloch eun tamm preder gant hor bresoneg a zo en o chary a vistri uheld a Breiz, evel in'emañ e karg kement Breizad, a vez dindan heol lugernus an Aotrou Doue.

Hetomp, d'hou tro, na ve ket graet, eur wech muioch', skouarn youzar ouz gwiliou sakr ar Vretoned, ha ma ve sevenet eur goulou ha n'eo na marlonk na fol !

Deomp-ni. Breizid, da harpe eus hon tu !

Y.-F. ar F.

Breiziz ! Degasit deomp keleier ! Kroaz Breiz a zo ho tra ; grit implij anezhi.

Skrivit d'an Ao-Y-Far Falc'hun, kelener e kloerdi bras Kemper

— Ar Bleun-Brug a zavive d'eur vuhez nevez ! Ar gouel bras a vo e Kastell-Paol, d'an 22 a viz eost.

AN DOKEN. NERZ HA YEC'HED.

Petro eo an dokenn ?

En Breiz e vez iaket dindan an anof « tokenn » an holl glenvenjou a aistrui an dud yaouank. An dokenn a zo eun nor digor d'an droug-skewent, droug ar roue, esklji, troussennou war ar ch'rochen, bosou e gousougoù ar vugale drouk-livet, ha meur a dra ch'hoaz.

Selaouit mat : eul louzou dispar, haq anavezet e pep lech'ost tot d'an hantier kant vloaz zo, a bare piz ar ch'lenvejou-ze. Plou n'anavez ket, plou zoken n'en deus ket implijet meur a wech an Ulininucine Moreuil-doctor-apotiker a Landern ? Dalchit sonj mat, mammou, eo an Ulininucine alc'houez yec'hed ar ti.

Bugale krenv ha llivet brao ho pazo ma rit implij eus al louzou-ze. Sonj am eus eur medesin soudardet haq a lavare : « El lech'hou ma vez grët implij eus an Ulininucine em eus kavet ar ch'renva paotred yaouank da vont da soudardet, haq el lech'houze iza vez e kaver ar braoc merched.

Al louzou galloudus-se a gavor e pep apotikerez. Met diwallut a vezafaziet, ha sellit mat ha merket eo war ar boutailhou : Ulininucine Moreuil.

E gwerz e pep apotikerez.

Niverenn genta KROAZ BREIZ a zo bet daleet muioch' egjet m'hor boa c'hoant, ha dreze e teu diwezatoc'hik niverenn mezeven. Goullenn a reomp digarez ouz hol lennerien : a-neuboudou e tostimp ouz devexiou kenta bep miz »

Lennit

ALAIN DE CORNOUAILLE : PENHOAT. (Spes, Paris, 1947. 442 pages.). Gwelit niveren genta Kroaz Breiz, p. 16.

GWENNAEL ; KLOTENNOU BREZONEK (1948, 64 pajenn). — E gwrez e ti M l'abbé Luguern, directeur de l'Ecole Saint Joseph, Plabentiec (Finistère).

Deuet eo er-maez, e miz mae, al levig a oa gortozet pell 'zo, gant kement bini a anvezas an Aotrou Cozannet, Doue r' bardono!

An Ao Cozannet eo, a skriva dñdan an anio a Wennael. N'en doa ket embannet kals a dra c-doug e vuhez, met kals en doa skrivet, a drugare Doue. Mall on rei da anout d'ar Vretonec e ouzleger hag ar blijadur a zo eus e lemn.

N'eo ket mouet, el levrig-man, holl obouer Wennael, na tost zoken. Bennoz kouskoudre d'an Aotroned Loëz Lok, Seite ha Luguern da vez aozet evidomp ar c'hortozenn-man. Enni e kavimp eun tanva saourus eus spered an Ao. Cozannet, eus ijim ar barz ma 'z oa, lemn a huk eñ holl varzonégou ; nebeut a bluenou ker flour a zo bet e Breiz betek-hen da gana ar garantez evit holl grouadurien an Aotrou Doue.

Nag eo plijus selouo gantan,

« ...trouz ar bill flour
Ruihet dirulhet gant an dour » (p. 11).

sellet ouz an ti melen : « Savet er gondor d'an avel :

E zremm firzin

A c'hoarze d'an heol o sevel

Dious ar mintin », (p. 13).

hag heuilh goulenou souczus ar bugel d'e dad koz :

« Perak ne vez ket deiz atao ?

Tad-koz, an dra-ze a vije brao ». (p. 18).

Gwelit ar c'hennm pa deu ar maza da c'hrasmoù : pouinnerat a ra ar blivenn hag ar frazen : « Livir d'ho Sent Kozi diskouez o faperiou,

A c'hrasmoù an doktor, ma welimp o gwiriou ». (p. 18).

M'ho peus c'huanit avat da danva c'hoarz goapañs an Tregeriad, fin evel., trez louarn, lennit istor Per ar Sklear « Saontus Perus Sclerus », ken anavezet e Plabennec ha tro-war-dre (p. 49).

Pedur lodenn a zo et levr, dishenvel awalc'h an eil diouz eben, pevar bladad er pred, kuit da inouï : rimadelou, kanikou, fablennou, hag istoriou.

Goude ebza lennet ar levrig, blaz ar, re neubeut gantan, ne cheller nemat kaest mall da welet embann ar pinvidigeziou a jom c'hoaz kuset ouz darn vrasa ar Vretonec : trodiger ar lever saoz « Enoch Arden », hag a zo eur c'han dudius a garantez, « A-wel d'ar mor », hon eus fizians du c'hellout embann e Kroaz Breiz, « Ar Bason », hag ar traou all. Eredi a raj a vo kacroc'h c'hoaz ar per a zo da zeni : gwell-a-ze ! Ar pred bras warlerc'h ar c'hortozenn, na petra 'ta !

Ar re o deus lennet niveren gania Kroaz Breiz o deus gwelet eus peseurt gwazenn eo an Ao. Cozannet : barzoneg an « Nevez Amzer », er bajenn ziweza eus ar solo, a zo unan eus ar pennadou mouet e « Klotennou brezonek ».

Dre dalvoudegez an arrez-se, eo difre barn ar brenadem ! Preñit al levr ; n'ho pego ket a geuz d'ho tri-ugent lur : euriou dudus a dremenoch gant Gwenael !

Y.-F. ar F.

E PEB LEC'H
E PEB TI...
E PEB KAMBR

SKEUDENN SANT ERWAN

Gant Xavier de Langlais (Langlais)

Ar brava skeudenn du ha melen

Priz dre ar post	130	lur war baper fin
gant ar	230	lur war baper kalet
mizou kas	380	lur war baper satinet

Kasit hor goulenn da Kroaz-Breiz
36, Rue Richard-Lenoir, RENNES

Korn ar Uerour

« Gortoz an dud hag an amzer
A zo daou dra ret da ober. »

E kement a ra an den, war an douar, an diblas eo a goust. Eur wech loc'het, an traou a ya brao, war aroak, peurvula...

Setu ar pez a zo en em gavet gant Kroaz Breiz. Kalz trubuilh, ha dale, a zo bet o tigas an niverenn genta er-méz, ha setu perak n'eo ket deuet an ell niverenn-man, kennebeut, d'he foent.

Arbarz pell, fizians hon eus, e resevoc'h hor c'helaouenn, e deiziou kentañ ar miz, evel ma tere.

Ma z'eus deuet meur a rebech d'eomp evit an niverenn genta, ha lec'h a oa, e rankan lavarout ez eas deuet kalz muioc'h a veuleudiou.

Kroaz Breiz, gant he gwiskamant nevez flamm, he deus lakaet kalonou eleiz e Vretonec da dridal gant levinez. An testeniou eus al levinez-se a zo deuet d'eomp eus pevar c'horn ar vro, eus Breiz Izel, ha Breiz-Uhel, eus Bro c'hal...

Karet em befe lakaat dirak ho taoulagad darn eus al lizir kaer, ar c'homzou ken c'houek, digaset d'eomp, a bap tu, liziri ha komzou hag a ziskouez pegen karet eo c'hoaz hor yez, ha kement a ra braventez hor chornig douar...

Bennoz Doue d'ar re o deus digaset d'eomp gourc'hemennou mat, ha skoazell da heul o c'houmanant.

Bennoz d'ar vignonned madelezus horzikour da skigna hor c'helaouenn ha da zastum ar c'houmanantou. An holl lavarou ne dalvezont seurt, ma n'int ket harpet gant obriou. Hag an obriou, d'ar mare-man, eo digas dour deomp da gas hor milin en-dro...

Tennet ez eas bet dek mil niverenn er wech kenta, hag er vech-man.

Chom a ra, er voulez, eun nebeut hinenniou hag a vele gellet rei, da ober embannidigez.

O gouleñn digant ar mouler war eün.

Evit ma vo distroboc'h d'eomp, ne zigemerinp ar c'houmanantou nemet betek fin ar bloaz.

25 lur ar miz eo ar gelauenn. Hervez ar mizou a jom da redet, eo aes eta gouzout priz ar c'houmanant, a vezou da baae...

LAKIT EVEZ BRAS

1. Evit kement a zell ouz danvez-skrid ar gelauenn : skriva da rener Kroaz Breiz : Mr l'abbé Jean-François Falchun, professeur au Grand Séminaire de Quimper (Finistère).

2. Evit kement a zell ouz koumanantou ha profou, skriva da : Mr l'abbé Laurent Bleunven, recteur, Plomelin, par Quimper, (Finistère). C.C.P. 21.802, Rennes.

Micherourien, tiez a genwerz !

grit brud d'ho staliou e Kroaz-Breiz !

Ar merour : M. l'abbé BLEUNVEN
Recteur, PLOMELIN, par Quimper

Ti-Mourez Kreiz Breiz
36, Rue Richard-Lenoir, RENNES

KENSTRIVADEGOU ar BLEUN-BRUG EVIT AR SKOLIOU

I. — KENSTRIVADEG AL LENN :

eur pennad eus al levr : « Me a zesk brezoneg ».
(kaout a c'heller al levr-ze digant an Ao. Séité, directeur de l'école Saint-Jean, Tréboul, Finistère).

II. — KENSTRIVADEG AN DISPLEGA :

a) evit ar vugale n'o deus ket 9 bloaz :

Kanaouen an alc'houeder (el levr : « Me a zesk brezoneg, p. 35).

b) evit ar re a zo etre 9 ha 12 vloaz :

An daou vaout (el levr : « Me a zesk brezoneg », p. 52).

c) evit ar re a zo etre 12 ha 14 vloaz :

Bodadeg gant ar razed (Me a zesk brezoneg, p. 86).

III. — KENSTRIVADEG AR C'HAN :

Eur ganaouen vrezoneg, hervez ar c'hoant.

(ar vugale a vo renket dre rummadou, hervez o oad).

KENSTRIVADEGOU an DUD YAOUANK

I. — KENSTRIVADEG AR C'HAN gwelit uheloc'h, III.

II. — KENSTRIVADEG AR PREZEGEREZ :

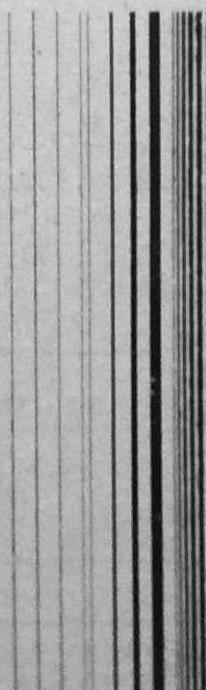
(Sevel ha displega eur brezegenn war an destenn man : « Petra c'hell ober eun den yaouank, hirio, evit ar brezoneg, en oberou kristen, er skoiou, er vuhez pemdeziek » ?

(Skrid ar brezegenn a dle beza kazet d'an 31 a viz gouere, da ziwezata, d'an Ao. Séité, Ecole Saint-Jean, Tréboul, Finistère).

Ar c'henstrivadegou-ze a vo dalc'het epad goueliou bras ar Bleun-Brug, e Kastell-Paol, d'an 19, 20 hag 21 a viz eost 1948.

An devez evit pep hini a vo roet da anaout pa vo embannet roll an tri devez gouel — Gwelit, evit-se, niverennou da-zont Kroaz Breiz.

K
R
O
A

BREIZ

GWERE 1948 ③ PRIZ : 25 LUR

TAOLENN AN NIVERENN-MAN

Brevomp evit Doue (Y.-P. Falch' un)	Pajenn	1
An Divroet (Evnig-Penn-ar-C'hoad)	—	2
Gouelliou ar Miz (An Tad)	—	3
Psalmou ar Binijenn (F. Guivarc'h)	—	4
Eur Skouer (Arzel' Gervorvan)	—	5
Glaëda ar Braz (Falch'h-ar-Prad)	—	6
Kantikou ha Kantikerien Breiz-Izel (L. Lok)	—	8
Koef pe dok. Tôl pe koef	—	10
Ar Brezel e Breiz-Izel (Mari Seite)	—	12
Lennit-	—	13
C'hoarzomp C'hoaz	—	15
Kelgier	—	16
Boùd'h Fars	—	16

Korn ar merour : L. Bleunven.

Kousk va Lellig : L. Lok.

War golo an niverenn-man eus Kroaz Breiz e weler ar porz Komed, tennet gant Gilles Boinet, eus Hédé Ill-ha-Gwilen.

PRIZIOU :

An niverenn-man	25 lur
Koumanent ordinal	200 lur
Koumanent a zikour	300 lur
Koumanent a enor.....	500 lur

Gwelit korn ar merour, e
trede pajenn ar golo.

Kas an arc'hant da : M^r l'Abbé Laurent BLEUNVEN
Recteur de Plomelin, par Quimper (Finistère)

Skrivit sklaer hoc'h anolou, mor plij

Koumanantit! Klaskit deomp koumananterien!

Micherourien, tiez a genwerz!

grit brud d'ho staliou e Kroaz-Breiz!

BEVOMP evit DOUE

Bugale omp da Zoue, ni kristenien.
Hor pedenn eo : Hon Tad a zo en
neñ... »

C'hoant ar bugel eo beza gant e
dad, tremen an amzer en e gichen,
komz gantañ, diskouez dezaf e
garantez en eur veva evitañ.

★

Gwelit en deveziou-mañi a viz
gouere, ar vugale o vont d'ar gér eus
ar skolion. Na pebeuz levenez !

Chomet bet, epad miou mar-
teze, pell diouz o zud, etre peder
moger ar skol. Alies o deus soñjet
en devez a zigorfe dezo an nor da
vont d'ar gér. Epad m'oant azezet
ouz an daol-studi, aketus, da welet,
war o labour, pet gwesch n'eo ket bet
nijet o spered etrezeek o zud hag an
ti; pet gwesch n'eo ket tremenet
dirak o daoulagad dreñm karet an
tud hag ar vamm !

Digor oa dirazo eul levr galleg pe
latin ; martese e seblantent poania
da niveri war o biziad, pe da zesk
petra en doa graet Loeiz XVI, ha pet
brezel en doa gounezet Napoleon...
Ha padal, edont o'ch huñvreal pegen
kaer e veze adarre beza dizale, pell
diouz al levriou hag ar c'henstellou, e
kichen an tad hag ar vamm...

★

Lezenn ar grantez eo !
A garantez a zach kalon an den
etrezeek ar pez a gar.

Ha da heul ar galon, ez a ar vuhez
a-bez : ar soñjou, an huñvreou, an
oberou.

Hervez an ditour : « Lavar din
pere eo da zoñjou, ba me lavaro dit
e pelech emañ da garantez ».

★

Ni kristenien, hon eus eun tad hag
eur vamm war an douar-mañi, hag
eun dever plijus eo evidomp soñjal
ennio alies, ha diskouez dezo hor
c'harantez.

Met en nefiv ive, hon eus eun tad
hag eur vamm : Doue a zo fellet
gantañ hor c'hemer da vugale, ha
roet en deus deomp eur vamm, ar
Werch'ez Vari !

Petra omp evito ?

Bugale garantezus, stag mat ouz o
familh ?

Pe vugale dianaoudek, ankou-
nac'hauz ?

★

Da biou eo hor soñj kenta pa
zihunomp, hag hor soñj diweza arnok
koueza e tenvalijenn ar c'houz ?

Da Zoue pe da unan eus e groua-
durien ?

★

Da biou e lavaromp ar ger kenta
a dreñmen war hor muzellou, hag an
hini diweza ?

Dhon Tad eus an nefiv, pe da
unan eus e grouadurien ?

Epad an deliz, piou eo a leun hor
spred ? Gant piou ha petra omp
chalet ? Evit piou eo graet hol
labour ? Da biou e fell deomp ober
plijadur ? Pion eo a zervijomp ?

Doue, ni hon-unan pe eun all
bennak ?

★

Pescuit frouez a c'horizonomp eus
hor buhez ?

Nerz, madou, yec'hed, enoriou, pli-
jadurio, karantez a-berz an dud ?

Pe karantez evit Doue, hag a-berz,
Doue ?

Eur frouez eus ar bed-mañi hag evit
buhez an douar hepken, ha ne vezo
ano ebet ken anezaf a-benn hanter-
kant vloaz amañ ?

Pe ar frouez peurbadus, an hini a
dalvezo kement a-benn kant ha mil
bloaz ?

Eus ar seurt frouez-mañi, n'eus
nemet unan : **KARANTEZ DOUE !**

Greomp eta eur zell aketus war hor bubez, e dounder hor spered. Ma c'hellomp, goudé an enklask, rei deomp an testini emañ troet hor buhez etrezek hon Tad eus an neñv, mat ! Bezomp laouenn, ha meulomp Doue en deus dalc'het ac'hantomp beo-buhezez en e famih !

Ma welomp avat n'emaomp ket war an hent-se, klaskomp buan dont warnañ, kement ha m'hon eus amzer c'hoaz. Ar beajour a vez faziet diwar e hent en devez mall da zont war e giz evit kemer an hent mat : perak koll an amzer o vont pelloc'h gant ar fazl, pa n'eo nemet kreski ar boan hag ar skulzder da zont en dro ?

Mar deo ret, goulenomp an hent : unan a gavimp atao da ziskonez deomp e pelech' emaf, hag hennez eo Jezuz-Krist : « Me eo an hent », emezan.

Dalc'homp soñj !

Y.-F. AR FALCHUN.

AN DIVROET

Da Laouenanig Breiz.

Taol-distaolet, er gorventenn
Evel eur paourkaez drask ;
Faiez kenañ e-touez estrenien,
Me a zo deut da glask
E bro va yaouankiz,
Peoc'h, levez, frankiz.

Heol gouere a graz ar bizin,
War an tevenn didud ;
Hed an aod, koumou berr, mibin,
A rullh eon gwenn, munut :
An traez a zo tomm-gor,
Moredet eo ar mor.

Kristeiz ! E disheol eur c'hoad pin,
Fresk eo ha chouek an aer...
D'an douar e stouan va glin,
Pa vrall, heson ha sklaer,
Kleier santel va Bro,
Nac'het ouzin pell 'zo.

Siouï va c'halon, aez va spered.
Gant karantez ha feiz,
Seiz Sant va Bro am eus pedet
Da evesaat ouz Breiz ;
Ouz he zud, he madou,
Ouz yez kaer hon Tadou.

Deivenn gwerc'hez ar voraerien
A sked war ar run rouz...
Er park ledan, ar vederien
Hanter guzet er plouz,
Paotred merc'hed, diskuijz,
A zamm bee'hion gwintz.

A zarnij gweñv ha skañv...
Breiziz vihan, e-kreiz ar prad.
A gutulh bleumouñ 'sañv.
En-dro d'an inizi,
E levita bigi.

Pegen kaer ar c'huz-heol er mor !
Diskennomp er serr-noz,
Beteck ar porziou koz...
Me a gavo digor pep dor
Ha mignon e pep ti...
Ne harzo ket eur c'hi.

EUVIG-PENN-AR-C'HOAD.

Goueliou ar Miz

I a viz gouere, yaou - GWAD PRISIUS HCR ZALVER. — « Eur zoudard a doullas kostez Jezuz, hag e teus quend anezin »... Gant e wad, ha n'eo ket gant aour na gant arc'hant, en deus Hor Zalver hon dasprenet... Gant e wad ives eo e kendalezh e pep oferen hag e pep absolven, da c'houlein grasou evidemp ha da netant hon eneou diouz ar peched... Komprehomp talvoüdegez hep mizul ar Gwad prisius se ha greomp atao eun implij mat anezan.

2 gwener : GOUEL AR WERCHEZ O VONT DA DI ELIZABED. — « Magnificat... Va ene a gan meuliedus da Zoue. Benedicta tu in mulieribus : bennigez och dreist an holli guragez ». Ar Werc'hez Vari, e pep mare eus he buhez santez, n'eus bet nemet eur zonj en he spered : ober bolontez Doue ha renta giolar dezau. Abalamour da eus bet bennigez dreist an holli groudurien all, hag he deus meritet bezza dibad evel mamm da Zalver ar bed. Bennoz Doue a gouez atao, e doare pe zoare, abred pe ziwezat, war' an neb a ra e volontez santez. Dalchomp eta start d'e chourchement, ha pa vezomp o kana ar Magnificat d'ar gousperou pe o lavaret ar chapeled, pedomp ar Werc'hez Vari da rei skoazel deomp.

Hirio eman gwener kenta ar miz... Greomp eur goumenion vat en eñor d'ar Galon-Zakr, ha kinnigomp dezi hor paolion hag hol labourou evit digoll an dimiegans a vez taollet warni bendez gant fallagriez ar becherien.

4 SEIZVET SUL GOUDE AR PANTE-KOST. — « Kement gwezenn vat a zo a zong frouez mat ». Petra int ? Gwez fall o tougenn frouez fall, da lavaret eo kristenien fall hag a zizent ouz lezennou Doue... pe gwez mat o tougenn frouez mat, da lavaret eo kristenien vat hag a vez diouz an Aviel ? — Taolomp evezmat ouz hor sonjou, hor ch'hoantegzelou, hor chomzou, hor obouer. Petra int ? Frouez mat pe frouez fal ? Din da vez a meuliet gant ar Christ... pe din da vez a kastizet ?

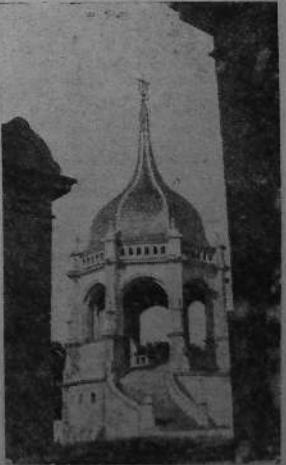
11 EIZVET SUL GOUDE AR PANTE-KOST. — « Rent kont eus da obouer ». Setu aze ar chomzou a lavaras ar mestr'de verour e parabolenn an Aviel... Seuaze ives ar chomzou a lavara deomp an Aotrou Doue da fin hor bubez, pa deuio ar maro d'hor cherc'hant. — Sonjomp allies en deiz bras, deiz ar yann, ha ne bech'himp ket.

18 NAVET SUL GOUDE AR PANTE-KOST. — « Jesus a ouela war Jerusalem ». — Allah nag a dind, nag a vroioù a ro lec'h ives da Jesus da ouela warno, abalamour d'o fallagriez ! n'dra-eo a choarvez dreist-holl gant eun ene, pa vez er stad a beched. — O ! diwallomp da lakat Jezuz da ouela warnomp ! Sen-tompt atao outan, Hon dever hag hor mad eo

25 DEKVET SUL GOUDE AR PANTE-KOST. — « O ve Doue, ho pet truc' ouz an Templ, ha rakta en deus ar pardon eus e bec'hajou. Doue a zo trugarez meurbet ouz an holl becherien, pa wel o deus keuz da viz a dizenet outan, hag ar volonetz start da jench en amzer da-zont. Sonjomp ervaet e kement-se, ha ma chourvez ganeomp kouez en eur peched grevus bennak. — Doue ra viro ! — deomp da goves kerken gant ar zanti-manchoù mat a zo dleet.

26 ILM : GOUEL SANTEZ ANNA. — « Ar, naonez he deus douians evit Doue, eme ar Skritur Zakr, houinez a vo menuet ». Ma z'eus cur vaouez hag he deus bet douians evit Doue, eo a dra-zur, Santez Anna, mamm ar Werc'hez Vari, ha mamm-goaz Hor Zalver. Ra vo meuliet eta... ha ra vo meuliet dreist-holl er vro a zo gousset d'ez, Breiz ! Daoust ha n'eo ket an dra-za a c'houlein an Aotrou Doue e-unan ? « N'ho pet aon ebet, eme Santez Anna da Nikolazig, pen'en em ziskouezas dezau, me eo Anna, mamm Mari : c'hoant am eis e veze savet a-navez, va chapel, aman e Keranna. Doue a fell dezau e vezen enoret adarre el lech-man ». Meuleudi hag enor eta da bro ha sevel anezai ken uhel ha biskoaz !

An Tad

PSALMOU ar BINIJENN

EILVET PSALM A BINIJENN

gant an Ao Guivarc'h

143 vet PSALM

Domine exaudi... auribus.

Na jomit ket bouzar Doue, ouz va fedenn,
Fidel oën ha leal, roit d'in va gouleñn.
Na stagit ket d'nn barn, rak n'eus war an douar,
Den ebet hag a ve, diraze'h, hep kithar.
Bepred, ouz va gwaska, eun énebouer touet,
A vres, dindan e dreidz, va izili fastret.
Hag a zalc'h ac'hanoù, kreiz an denvalijenn.
Evel an dud varo, n'o deus tam sklerijenn.
Mont a ra kult va nerz, sempiañ a ran bendoz.
Ha va c'halon a sko, goustadik ha rouez.
Dont a ra din da zoñj, eus an amzer gwechall.
Eus ho madoberou, n'hellan ket dizonjal :
Ha kement hoc'h eus graet, ne da ket eus va fenn
Ilasti afo, Doue, seveni va fedenn.
Va daouarn a zalc'h an war-zu ennoe'h savet ;
Hag an douar, en hanv, gant an heol dizec'het,
N'en deus ket brasoc'h mall da gaot eur strinkad-dour
Eget m'am eus da gaot diganeoc'h ho sikour.

Doue, dinerset ouz, fallaat a ran timat
Na dit ket diwarounou da drel ho taoulagad.
Rak anez, our echu : mont a ran da veza
Henvel poch ouz an did er beziou e vreïna.
Lavarit din buan eur gomz a drugarez.
Ennoe'h am eus fizians, hag en ho madelez :
Diskouezit din an hent a dlean mont gantan ;
Warzu ennoe'h, Aotrou, va c'halon a zavan.
Dillivrit ac'hanoù diouz va enebourien :
N'am eus klasket difenourem nemedo'h-c'houl hepken.
Deskit din an doare d'ober deoc'h plijadur,
Rak c'houi eo va Doue, ha me lo krouadur.
Aotrou madelezus, ra zeuio ho spred
D'am bleunc dre an hent eun ha pican bepred.
Evit glear ho'h an, rentit din ar vuhez
Hag en ho lealed, ya zennit a enkrez.
Distruijt, me ho ped, va holl enebourien.
Lakk holl d'ar maro va gwall heskinouren :
Ha diskouezit bremam, madelez em c'henver,
Rak me 'zo, va Doue, ho leal servicher.

(1) Ar Psalm kenta a binijenn a gavoch e Kroaz Breiz, mis mesven 1948, p...

**Dalc'hit dieub an 22 a viz eost : ezomm a vo
ac'hanoç'h e gouel ar Bleung-Brug, e Kastell-Paol. Ean
devez kaer e vo !**

~~~ EUR SKOUER ~~~

Marc'hariad, merc'h d'eur c'higer eus kér York, e Bro-Zaoz, a voe ganet wardro ar bloaz 1553. Pemp bloaz bennak he doa d'ar mare ma, savas war dron Bro-Zaoz ar Rouanez Elisabed, hag a diez ren 44 vloaz, en eur ober brezel d'ar relijon gatolik : e 1570 e voe eskumununeget Elizabeth. Er bloaz warlerec'h, Marc'hariad a zimezañ gant Yann Clitherow, kiger pinvidik-mor ha protestant. Marc'hariad a oa ives protestantez, met tri bloaz goude he dimezi e troas gant an Iliz katolik.

Difennet oa d'ar mare-ze kunit belein gatolik, dindan boan a varo. Marc'hariad a gendalc'has d'hen ober koukkoud, bag ouspenn-ze, e lakeas unan eus he bugale war studi ar velejaj e dilavez bro.

Eun devez e voe dioloet an toull-

kuz he doa kinniget d'eur beleg en he zi : Marc'hariad a voe toullbachet.

« Peadra ho peus graet d'ho kas d'ar groug », a voe lavaret dezi. Hag e responsata war an taol : « Me, garie kaout eun dra dalvoudus bennak da rei d'eo'ch evit ar ch'elou mat-se.

Kemerit da vihan a tammoù dilhad-mañ, n'am eus ket gwelloc'h da rei deoc'h ». Laouen-meur oa o soñjal e rofe he buhez evit Jezus-Krist.

Pa voi kaset dirak ar varmerien, ne fellas ket dezi en em zifenn.

En amzer-ze, an neb a hac'h en em zifenn a veze barnet d'eur maro kriz meurbet : lakaet e veze da c'hourvez war eul leur vein, goloset e veze gant our blankenn, ha war ar blankenn e veze berniet pouezion bras. Goude tri devez tremenet evelise, e veze berniet pouezion all betek frika ar chort.

Hogen Marc'hariad he doa apn na deufe he bugale da zougenn testelen enep dezi, d'ober evelise dizener o zud ha da drel keln d'an Iliz katolik. Setu perak e tibabas eur seurt maro, kentoc'h eget en em zifenn ha beza krouget. Gouzout a rae n'h doa da c'hortoz nemet ar maro, nemet nach'n a rafe felz katolik : kement hag ober, e chouzañvive eun tammoù m'louc'h a boan !

Dar 15 a viz meurz 1586, e voe barnet eta d'ar maro kriz a chortoz. O klevout ar zetañs, e lavaras d'he barnerien : « Peogwir eo an dra-ze ar zetañs a zougit hervez ho kous-tians, me 'bed Doue d'ho parn egiz m'ho peus va barnet. Bennos desaf en arakou ! »

Marc'hariad a voe kaset en dro d'an toullbach, evit tremen an dek devez a jome ganti da veva.

Laouenn kenfa oa.

Evelato e tispliñ dezi ar zoñj e rankfe beza diwisket dirak an holl arakou beza astennet war al leurenn :

« Itron Clitherow, ho pet soñj e varvit abalamour d'ha trubarderez, hag anfazvit n'eñ nemet ar wironiez ». Hi a responsata gant nera : « Nann, nann, aotrou serjant, mervel a ran d're garantes evit Jezus, va Mestr ».

En em astenn a reas neuze, he divrec'h e kroaz eur maen lemmin dindan he liven-gelm. Lakaet e voe warni eun nor hag a ch'oz ar chortz a-bez. Pa mantañ an nor o pouezia warni, e lavaras : « Jesus, ho pet truez ouz ! »

Iliz kant lur bennak a voe berniet warni diousta, daoust ma n'ou ket ar boaz d'ober evelise. Abenn eur ch'harder bennak e varve ar verzerez kalonk, fastret ha mouget dindan ar bec'h.

Pedomp anez da c'houlennoù deomp c'klierien da gompren pegen kaer eo mervel evit Jezus-Krist.

ARTEL GERVOAN.

GLOADA AR BRAS

« Diou, teir amzer en deus an den,
N'int ket heñvel an eil ouz eben. »

à laver an ditour koz.

N'ouzon ket ha teir amzer a vez evit Glaoda ar Bras, met diou a zo bet da vibana betek-hen.

Glaoda n'a mab e dad ! Ganet en eun tiegez hag en defe graet mez da vraseriou Keroullas, e oa penn-her war ar marehad, ha lorches, lorches eur « bern-teil », evel ma laverar du-mañ. Ar gouerioù bihan eo a ra ar steriou bras : e Glaoda, ar penn-her, oa deuet d'en em deurel, a-leun, an diou wazenn a lorzh a rede, eus an eil rummad d'egile, e lignez e dad hag e lignez e vamm. Ha pegwir ar ouenn a denn ,Glaoda a rede eus e wella war an hent merket dezañ gant e dud..

Bras oa Glaoda e gwirionez, ledan evel eur armel eus ar seitekvet kantved, kov-teo ha gouzoug lounnus, penn ruz-tan ha bleo dispak ; ha, dindan ar peul, diswesker ken teo hag ar pilhiri a zougen toenn e garrid ! Chadenn-aour o lintra war e gov-teo, da zul, evit mirout outaù da strakal moarvat, ha gwigour gant e voutou-ler pa dreuze an iliz eus an eil penn d'egile, da gloch'an oferenner-bred, evit dont da gemer e blas, er renk kenta a gadoriou, evel just ! Eur ch'anfard, pa lavaran deoch !

Mar dos Glaoda eur pabor, n'a ket hep her gouzout e-unan. Eur gordenn deo en dia staget ouz e gloch' bras, hag hemaf a veze alles lakaet e bole, allesoc'h eget kloch an Angelus : « ha me » en tu-mañ, « ha me » en tu all. « Me rafe an dra-man, me ne rafen ket an dra-hont... Evidoun-me, ne vefen ket nec'het... Ar Mer n'e nemet eur genaoueg... Ar Person, (hemaf) n'a ket bras awalch da veza anvet « Atron » gant Glaoda), ar Person 'ta n'e nemet eur paour-kaez den... Rener ar Republik e-unan ne wel ket hiroc'h eget beg e fri, eun darzod n'e ken... Ma vefen bet mer, me, ya, ma Glaoda ar Bras, ho pefe gwelet an traou o sutal er barrez, n'e ket evel bremañ ! Amañ e vefe bet eun hent bras, pell 'zo ; al labour-douar a yafe war aroak, hag ar c'henwerz en defe baleet !... Ma vefen bet e plas ar Person hirio er gador-brebez, am bafoe distaget, n'e ket eveltan, war gel ar yaouankizou direoul : peuh ! eun baoliq skrab en deus roet, ha netra ken ; skel a ranker kouskoud, ha skel kalet !... »

Ha m'ho pefe klevet teod Glaoda o strakal, pa voe kollet ar brezel e 1940 ! « Ma vefen bet eno, emezan, am befe bruzunet ar Boched, kentoc'h eget killa treuz eur paz : ar re yaouank, hirio, n'int nemet mec'hieien ! » An holl a oar, pell 'zo, eo Glaoda gounezar brezel 1914-1918, ha name Bro-C'hall pe Amerika... Daous h'an eo ket bet anvet soudard kenta Klas, evit e zervij a geginer en e grompagnunez ?

Hag e diegez 'ta, e pelec'h mont da glask e bar ? Eun douar bras ha druz, chatal eus an dibab ha iart-toaz ; an irvin a veze re vrás da lakaat er pod-soubenn da zul : rabez a veze d'ober teil bep bloaz, laez a varikennadou... A vec'h ma ne zofe ket ar yez diou wech bemdez !

Evel just, n'a ket kennbeut dre ar vro a-bez, gwelloc'h na kaeroc'h bugale eget Kaour hag Anna, mab ha merc'h Glaoda. Hiroc'h rankennad a weler e meur a lec'h, met e an dalvoudegez, eme Chlaoda, an dalvoudegez ! ar spered, ar gened ! « Kaour, va mab », hag « Anna, va merc'h », a oa anavezet o ferziou mat gant an holl, rak ma ne vezent ket embannet gant kilhog an tour na gant an tabouliner eo afalamour m'oa awalch' gant Glaoda e-unan d'ober brud dezo... Klaoustre, a zojje an holl, ne zimezo Kaour nemet gant mere'h ar mer, hag Anna gant eun ofiser pe eun alkvakad bennak...

Gwir oa moarvat ar peb brasa eus ar meuleudiou a rof Glaoda d'e dud ha d'e draou ; tiegez dispar en dia savet, ha renet mat an dud ennañ... Met re a vraser hag a ourgoull a zegas yenien. Glaoda n'a ket karet gant an

dud. Morse n'oa bet dibabet gant ar barrez da gemer eur garg bennak, ha dor an ti-kér ha kador ar mer a jome bep tro stanket outaù. « An avi », eme Chlaoda ! N'en deus kavet den ebet c'hoaz war e hent da zispliega dezañ, e toull e zaoulagad, e ra droug d'e vrud dre an dismegafis a daol war an holl ; Glaoda, an den a wel sklaer, war e veno, a zo dall mat war ar poent-se !

**

« Madou 'zeu ha madou 'ya,
Evel moged, evel pep tra ».

Setu komzu ar furnez koz,
Eur chantik, kanet allies awalch gant Glaoda, a astenn ar gaoz :

... « Buhan ya an amzer :
Tremen ru pep tra :
Nerz, madou, yec'hed.
Yaouankiz ha gened,
Tremen ra pep tra !

Met Glaoda ne gane ar c'homzou-ze nemet evit ar re all. Kendalc'h et deus da vralia e gloch' bras ha da 'acha war ar gordenn betek m'eo faoutet ar c'hlod'h ha torret ar gordenn ! Tremen an hafiv bras, setu deuet an diskar-amzer !

En eun doare sebezus, tamm goudet tamm, eo aet stal Chlaoda da stalig, ha nebed e kendalcho ar morzel da skel, ez alo ar stalig da netra !

Gwall bounner eo bet an taol morzel kenta : eur gazeg yaouank, bet re a gerch' dezi, a ziroll ouz ar charr bras : ar pauarkaez Kaour, flastret dindan ar rod, a zistro da varadez an Aotrou Doue.

Da heul ar maro krit ha trumm, e teu kaouñ ha glac'h ar en ti : n'oa mui laouen ar vuhez evit ar famili... Anna, bet atao pennig-skafiv, ne harp ket pell ouz ar dristidigez : en eur barrad koumnar, he deus dasustumet he zammiig stal evit mont e kér da redet warlerch' al levenez kollet.

Anna n'he deus ket kavet ar pez a glaske, met n'he deus ket kavet muloc'h, abaoe, an hent da zont d'ar gér. Setu m'eo aet da get en nebeut karantez a zalc'h e choaz Glaoda evit buhez ar bed-mañ hag al labour... Perak poania ha labourat wardro an tiegez hag an douar pa'zao, sur awalch, an tiegez ouz ar mojeriou da varo ar re goz ?

Glaoda a lez eta an traou da vont evel ma karont : kredi a ra en devezo atao peadra d'ober e dreuz... Met an douar, graet goap outaù, a gas an dorz d'ar gér : draog, bozenn hag evelzenn evel cost !

Er ch'revrier, n'eus mui nemet gagnou : horjella a ra ar ch'ezeg war o divesker, poan dezo o sach'a war o-lerc'h ar charr bras... Dizech'et eo iver feunteun al laez er chraouz-aoud : « eienned Glaoda » a re ar anezo bremaha dre ar vro !

Ar mestr e-unan ne daly ket kalz gwelloc'h eget e diegez : teuzet ar c'hou, dasumet ha daougroumet ar c'hein, goulo ar bragoù... Staga 'ra Glaoda d'an hini ruz, ha zoken d'an hini-kreny, war a laver... Ne gred mui komz ouz den, gant non rak an teodadou flemmus.

Rak, daoust d'e drubuilhou, Glaoda ne gav ket e choas-kalz a dud d'e druesi ha d'e frealz : ar garantes a-herz an den a zo tra ziaes da chouinit, siouaz, ha gwall dost emai dismegeriou an amzer iremenet !

P'en devezo Glaoda soublet pell awalch d'ar boan, ha digolet dre melevez e galon, an ourgoull a-wechall, nevez moarvat e kave tud d'e harpa ha d'e gumerz : n'eus droug afhazet, anavezet, ha ne gavet ket e louzou ! Emaj Glaoda war hent ar pare : skrivet eo e ch'ezeg bremañ war e dal, hag an holl a ch'ell, war e benn stout, lenn ar c'heus diwezat d'ar fazou kos.

Klaoustre e kavo, pa vo kouezet ar goafiv bras war e galon, tanflamm ar garantes da domma, rak an dud ne badont ket da jom krit !

Met perak iver eo bet, gwechall, ker bras Glaoda ar Bras ?

FALCH-AR-PRAD

Kantikou ha kantikerien Breiz-Izel

Gant Loeiz Lok

« Ra vezò benniget Doue, e brezogneg, betek fin ar bed ! » Ar geriouman a gaver e levr an Tad Maner « Le Sacré Collège de Jésus », p. 16, (1659). An Tad Maner a roe ennañ kentelloù kristen d'ar velein evit o zikour da ren eneou o farriozion. Deskit dezo, emezaf, gwirionezou ar Feiz dre ar chantikou. Gonde beza dispelet eur ch'houblad, lakin an daou ganer gwella d'e gana ; ar baotred a gano war o lerc'h, hag ar merc'hed goudeze. Ar chenta kantik da seski eo hini ar Feiz, has a zo el levr « *Kantikou spirituel brezonck* » : Adoromp a Drindet brennaf ». Da ell, an akt a gontroisne : « Ouzoch, Doue, me gofessa » ; da dredet ar Bater, an Ave, ba d'o heul, gourc'hennou Doue hag an Iliz, an doare-kofes, an doare d'en em lakaat e stad da gomunia ha da drugarekaat Doue goude ar gomunion : goudeze, tri japeled ar Rozera, Litanou ar Werch'iez, Kantig Theophilus hag e zistro da Zoue, exercisou ar mintin hag an noz, pevar fin an den, hag ar remeijou eneb pep peched kapital ».

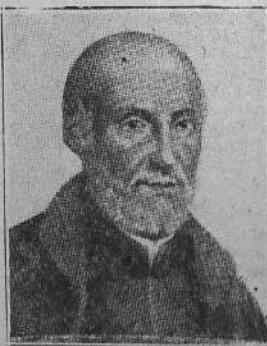
« Ouspenn-ze, emezaf d'ar velein, kuzillit, d'ar gristenien teur a gostez kanaouennou ar bed, ar re louz, ha kana ar chantikou spirituel er gér, er parkeier, war an heñchou : kement a vad a reont d'an eneou eget pedennou. Pedit ar gemenerien hag ar artizaned d'o ch'ana ha d'o deski en tiez ma 'z eont enno da labourat. »

Sofjal a ch'ellit n'oa ket an Tad Maner ar chenta eus ar chantikeren vrezenek. Nebeut a dra a ouzomp koulskoed eus ar chantikou en e raoak.

JIL a GERAMPUIL, person Kleden-Poher (1530 ? - 1578), en don savet Heuriou brezonck ha latin, wardro ar bloaz 1558, hag eur « *Catechism hag Instruction eguit an Catoliquek* », e 1576, enno posiou da veza kanet.

Da skouer, setu poz kenta ar Bater :

Hon tat pehennig so en neffouy
Roue ha crouer d'an holl madou,
Diguenech, heb sy, ez dinou
An froez a'n holl madelezen.

AN TAD MANER

Aes eo gwelet no veze ket skrivet ar brezonck evel ma o komzet.

An TAD MANER a jeñchas an doare-skriva, hag e teuas ar skritur da veza kals heñveloch ouz ar gomz.

Ar gantikerien en e raok a veze bouet da stag ar toniou galleg ouz o chantikou. Etouez Nouelou Tanguy Gueguen ez eus unan war don : « Courtoises dames », eun all war don : « Quand l'Empereur de Rome arriva dans Paris et Marseille la folie ».

An Tad Maner, dre m'oa an dud troet da gana kanaouennou galleg, a roas d'e gantikou stumm o gwerzioù, hag a gemeras an toniou galleg brudet en e amzer da servizioù d'e gantikou, da gals anezo da vihana. War 30 kantik a zo er Chantikou spirituel (1642) aozet, a greder, gant an Tad Maner, ez eus 19 war doullou galleg.

Pet kantik en deus savet an Tad Maner ? N'ouzer ket mat.

E levrion kantikou (*Kantikou spirituel, Kentelliou kristen, an Templo consacré da Jesus-Krist, n.a...*) a zo bet advouet meur a dro. Kaout a reer enno avat kantikou savet gant tud all. Eus e re e-unan, ez eus 6 e levr nevez Kantikou Eskobti Kemper ha Leon.

N'en dije ket an Tad kemeret kement a boan da zevil kantikou ha d'o deski d'ar Vrioned ma ne vijent ket bet eur benveg eus ar re wella da zifraosta ar sporejou. Lenn a reer en e vuhez : « En eur stad trist edo neuze Breiz-Izel. Brezel a oa bet. Ar zoudarded, darn anezo protestanted, darn all katoliked hep doujans Doue, o doa degaset skouerion fall ha dizurzou e pep korn eus ar vro. Ar vezventi, egiz eur rouanez, a rene war an holl, bras ba bihan, paouz ha pinvidik. An deveriou kristen n'ont mul, kous lavaret, anavezet gant den ebet ken. E pep lech, ne gleved nemet basfemi, jarneal, toul Doue, kana soniou fall ; e pep lech en eur an dasfon sul, an nozevezion, al laeroñsioù, ar muntrrez zoken ha beg seurt fallagarez.

Kantikou an Tad Maner a lakeas tud a villoren da zistrei da Zoue ha dur vuhez kristen.

Kelenenn ar bobl dre ar ch'an a oa un nevezenti, en doare da vihana ma rac an Tad implij anezo. Pep nevezenti a gav rebechou peurliesa. Setu ma voe tamallet an Tad Maner.

E 1640-1641, an Tad a roas mision e Molenez hag e Eusa. « Kan ar chantikou a dalvezas eno muioù etet ar prezeg », a lenner en e vuhez Mikael an Nobletz, hag en doa heñchet an Tad Maner da veza misioner hag a oa kantiker e-unan daoust ma n'en deus lakaet moula levr-kantikou ebet, a skriva d'an Tad Bernard, keneil an Tad Maner : « Beza desket da Eusaiz, e pemzok devez, ar chantikou spirituel, pemp kant rimadenn, ha ch'hoas war toniou disheñvel an eil diouz egile, kement-se a zo brasoc'h burzud, hervez va ch'redenn, eget rei ar vuhez d'eun den maro ! »

Kement a vrud a zavas koulskoed wardro ar chantikou hag an taclennou ma voe kavet unan bennak da lakaat Aotrou 'n Eskob Leon, an Ao. Cupif, d'o ch'ondaoni.

Setu ma voe ret chana, epad eun nebeud amzer, da gana ar chantikou.

Dré c'hras Doue, eur beleg a yeas da gaout an Aotrou 'n Eskob, hag hen difazias. Glac'haret e voe an Ao. Cupif da veza graet poan d'eun den santez evel an Tad Maner. Eus e berz, e pignas eur beleg er gador, da ziskleria ar wirlonez, ha da veull ar visionerien hag ar chantikou spirituel.

An Tad Maner a yeas da gaout an Aotrou 'n Eskob : hemañ a reas dezan degemer mat hag a lavaras dezan : « Ret e vo deoc'h dont ganen er penn kenta eus ar goañv evit deski din ar brezonck, rak anez, a lavare an Aotrou 'n Eskob en eur vouz'haozrin. e kondaonin adarre ho kantikou ! » Anat eo, mat oa ar benveg, ha mat ivez al labourer !

(Da genderc'hel).

ISTOR BREIZ

gant an Ao. Poisson

Rakskrid gant Dom Alexis.

Levr tev 400 pajenn, jn-8 rezin.

GWRIET :

300 Iur (mizou kas : 25 I.)

KEINET

(lien) 700 I. (Ier bazan) : 800 I.

(Kein chagrin gant tresadennoù keltiaek) : 1.100 I.

(Mizou kas : 50 I.) Spisaat al liv.

AU LIVRE D'HEURES D'ANNE DE BRETAGNE

(Reliure d'Art Celte)

55, rue La Fontaine

Fontenay-aux-Roses (Seine)

Diwallit ho chatal
Klozit fio parket
gant le GÉGÉ

SOC. LA CLÔTURE ÉLECTRIQUE
30 rue Saint-Augustin - Paris (2e)

KOEF PE DOK ?

TOK PE GOEF ?

E pep parrez a Vreiz-Izel
Eo digor hirio ar brezel
Etre merc'hed hag a zo klok
Pe 'vit ar c'hoef pe 'vit an tok.
Rannet int e diou gostezenn :
Da behin'yo ar zeizenn ?

War a gontor, Lizig an Dreiff
A daol he zok 'vit mont e koef.
Hag en enep, Jaketa Rok
A daol e c'hoef 'vit mont e tok.
Hag ar baotred da glaouestra
Etre Lizig ha Jaketa,
Etre koef da digofa
Etre toka ha didoka.

Lizig 'zo bet war ar studi :
Diskouez a c'hell an testeni
Ez eo diwech bel'hleourez, (bacheliere)
Ha daoust da ze keginourez. (cuisiniere)
'Dal ma 'z eo hi chomet er ger
Eo bet he zok d'ar pilhaouer;
'Deus ket klasket eber eun trok
Gant cur e'hoanteg da vont e tok.
Frenet he deus koefou lien
Da jouscha brao ha bleo melen,
Ha kolieroù gant dantelez
Dem benvel ouz eskell alez.
Hirio gant he giz Vreizadez
Ez eo Lizig par d'eur brinsez.
An holl bremen ouz he gwelout
Hep fazia c'hell lavarout :

« Hounnez a zo diouz lec'h-man-lec'h. »
Da ziskuñh gouenn, ar c'hoef a drech'.
Pa ya bremen d'ar pardionou
Warni eo e kouez ar zellou.
— « Na kaerat plateù, Lizioù an Dreiff
Gant he c'holier ha gant he c'hoef ! »
Setu komzoù hag a glever
Aman-shont pa dremener,
Dreist-holl 'mesk ar baotred yaouank
A zeu da dremen stank ha stank.

Unan avat hag a zo klanv
Ha prest da wiska dibrhad kany
Eo, a dra si, Jaketa Rok,
Zo bet e ker o prena tok...
Petra soll doec'h la Tris eo dezi
Kossat hemdez hep dimzel.
Kredet he deus a kavfe gwaz,
Aroak izout daou-ugent vloaz,
Ma c'helle mont e dimzel,
Lakat hou ruz war he muzell,
Eur c'hrac'henn goz war he c'herc'henn,
Hag eun tokig war gern he fenn.
D'an nev'amzer, 'rok ar zed Fask
Jaketa 'gav ar pez ha mask :
Eun tokig koant a dri c'hañt skoed
Sur da zac'h sel ar baotred,
Pa ve douget....

Aze an dalc'h.

Jaketa jom eur pennad, halc'h.
D'ober he sonj... Abenn eur mix
'Zo lakaet dervez da jench giz.
Ha da c'hortoz diwech' emdez,
Hi 'welo penaos e tigonez
An tok, dirak ar melezour...
Sach'an dienn !... Pebez labour !
Penaos e vo lakaet an tok ?
Aze a-dremz ? Aman a-rao ?
War an tu dehou ? War an tu kleiz ?
War lein ar penn, euen e-kreiz ?...
Pebez kudenn n'eo ket eta,
Lakat eun tok, o Jaketa.
Poania 'ra-bi gant he divrez,
Gwechou d'an traon, gwechou d'an noek.
Ha klas a ra gant he diaou zorn
Lakat he bleo da Jon koujorn.
Setu aze eun taol "jinnaz",
E-pad ma luch he lagad glaz
Da zellef ouz Jaketa goant
Er melezour, seder ha drant.
Ha pa'z eo skuiz e ro eur pok
D'an dimezell ken brao e tok.

En em doka e-barz ar c'hud
A zo les... Met, dirak an dud ?
Ha Jaketa, tenval he fenn,
A zong bepred he c'hoef lien,
Baoe m'he deus Lizig an Dreiff
Stlapet he zok ha laket koef.
— « Peseurt ezomn he deus Lizig,
Eur plae'h yaouank ha plividik.
Da vont e koef ? en eur jench giz
Ne ra 'mei lammat war he c'hiiz.
Met martez e fell d'ezai.
Miront ouzinz da zimed ?
Gwelet e vo... Benn an Dreinded
Jaketa Rok en du pried....

Met deut eo sul ar Zakramant ;
Neo ket chenchet he gwiskamant ;
An tok a jom, 'horn hec'h armel ;
Ar c'hoef-lien 'chom 'n hu c'halhell
Hag ar pried, piou 'our pelech'....

Ar c'hoef d'an tok a zo bet trev'h...»

DALCH'HIT, MERC'HED, DA CHIZIOU BREIZ
INT HO TALCHO START EN HO FEIZ

Ar Brezel e Breiz-Izel

AR PEZ A C'HOARVEZAS E KLEDER
D'AR 6 A VIZ EOST 1944

GANT MARI SEITE

Kendalc'h⁽¹⁾

Ha ni da gemerout an hevlep hent. Met o tremen dirak ar presbitar, e voemp sebezet maro, o welout e pe stad edo ar prenester : n'oa nemet gwer torret dre holl. Eur zoñj ankenius adarre a darzas em spered : « Ha Job, emeve, daoust ha petra eo deuet da vez ? » Job eo va breur beleg.

Mont a ris er porz evit klask e welout. Met ne oa endro din nemet Alamaned. « Netra suroc'h, a zoñjis adarre Job a die beza lazet, lazet evel ar re-all !... Hag ar veleien : an Ao. Person, an Ao. Guillermou, an Ao. Menez, petra int deuet da vez ? »

E-keit ha ma soñjen evel-se, ar zoudarded a zeue hag a yae dre ar porz ; a yae an ti, a furche, o laerez ar pez a blije dezo... Ha ne welen nemeto. Ken strafuñhet en em gaven ma n'am boa mui nerz a-walch'da vont pelloch'.

— Mat, eme Annaig Yvon, gwelloc'h deomp kuitaat al lec'h-mañ ba mont adarre war hor c'his.

Glaçharet holl, e trois kein evit mont war an hent, met setu eur vouez ouz va gervel, eur vouez hag a anavezen... Job an hini oa ! Job c'eo a oa dirazon, beo-buhezek, gant an Ao. Person, an Ao. Guillermou hag an Ao. Irrien.

Gant mall e c'houlennjont diganin petra a oa en em gavet.

— O ! Job kaez ! emeve, pebez darvoud ! !... An Ogellou a zo dismantret, hag an holl dud lazet moarvat !...

Va breur o klevout eur seurt kelou a jomas mantrat.

— Mont a ran, emezañ, betek ar gér.

— O, eme an Ao. Guillermou, ne di ket da unan ; me a yelo ganez ivez.

— Kemeñfit ganeoc'h ho sac'h du ; marteze ho peso ezomm anezañ.

Hag inti kuit, o daou, buan a ma c'hellent.

Ni hon diou a yeas war-zu ti ar medisin. Hemañ a oa er gér. Lavaret e oa bet dezañ gant an ofiser, gortoz ken na vife roet dezañ eur zoudard da vont gantañ da rei sikour d'ar re c'hoazet. —

D'an ampoent e teus tri zoudard en ti ; war gorf o rochedou, o manchou troñset.

Eun tamm aon a grog ennomp dirazo. Ar medisin o digemer. Unan anezo fuloret net, a stag da youc'h hal e galleg : « Pourquoi Croix-Rouge sur la maison ? Perak ar groaz ruz war an ti ? ».

— Abalamour, eme ar medisin, m'emañ amañ ti medisin ar barrez.

— Croix-Rouge, eme hefi adarre c'est militaire, et militaire pour vous, terroriste. Vous donez médecin terroriste ! ».

(1) d. Kroaz Breiz, miz mañ, p. 12, miz Mezeven, p. 12.

Ar chomzou diweza-ze a vee distaget gant eur vouez spouronus.

Spontet holl o welout e oa paket fall, ar medisin, evit kaout muoc'h a grog warno, a ya dezo en o yez. Klask a reas moarvat, rei dezo da gredil e fazient o lavarout kement all. Dre forz komz outo e teujont d'her c'hredi.

Neuze eo e kouezas o daoulagad war Frañsiz ha Viktor. Hag adarre da fulori : daou waz gloazet, daou terrorist, hep douetañs. Mar d'int gloazet eo dre m'int bet oc'h en em ganna.

Goulem a reont diganto o paperiou.

O diskouez a reont.

Met poan golet : terroristed int. N'eus ket da lavarout nann.

— Raoust ! eme unan eus ar zoudarded, kounnar ruz ennañ. Raoust !

Gant eum taol botez e ra d'ez'o bale ha mont en e raok.

— Raoust ! Raoust ! a youc'h heññ atao en eur vont war o lerc'h, e revolver astennet war-zu enno.

Ar paour kaez Fransiz a youc'h a-bouez penn :

— Medisin, deuit d'am sikour ! ! ... Deuit-ta da lavarout dezo n'oun ket d'hen laza. Hag ec'h en em zifrete, evel eur paour kaez den e vijed o vont d'hen laza.

Ar medisin avat, n'helle ket ober ar pez a gare. Brao e vee dezañ pignat en o raok er zoller, da ziskouez dezo ne oa netra a-guzet e en d'l.

E-keit-se, an daou zen kaez, evel daou dorfetour, a rankas skampa arak a daou all... D'ar maro edont o vont.

Evidomp-ni, pebez dizamn gwelout seul an Alaman diweza o kuitaat an ti ! Pebez chafis pa jome ganeomp hor buhez ! ... Ker buan all, o dije hor c'hemeret, me dreist-holl pa oan gloazet, evit terroristed ! Skrija 'raemp, avat evel diou baourez reuzeudik, war zijet an daou zen kaez a oa act ganto.

Eur pennad goude, trouz ebet ken dre ar bourg.

Mont a ris neuze er-maez evit mont etrezzel ar gér. D'an ampoent-se an Ao. Guillermou a oa o tistrel. Aon am boa e tostatañ outañ... Aon da glevet eur gwall-gelou.

O welout va strafuñ, e krias din eus a bell ; « den lazet ebet ! den lazet ebet ! ...

Pebez dizamn, va Doue ! ... Den lazet ebet ! ! ! Hag an tenhou bet o kouezza warne e-pad tost da eun eur-hanter, evel glao dir!... Den lazet ebet ! ... Bech'an am boa o kredil ! ... O eiruras telon ! O pebez eurvard evidon en despet d'am gwalleriou all !...

— Da dad ha Maodez a zo bet gloazet eun tammiig ; o ! n'eoo netra. Ha ec'h hastas buan da lavarout ar geriou diweza-ze, kuit d'am sponta.

Kendalc'h a ris gant va hent.

Araok en em gaout e Toull-Broud, e welis eur pez moged o sevel eus al leur.

Eur chalkuad eo a oa e peurvez, hag eo an tan bremañ oc'h ober e reuz war ar bern foenn ; — Ar wazed a zo war-dro, o klask mouga an tan, ha mirout outañ da gregi er bern keuneud, a oa tostig a-walch'dezaf.

Ne jomis ket pell a-zav.

Mall am boa da eruout er gér. Evel aon, kouskoude, a groge enon dre ma tostæn ; non da welout stad va zi ; aon da glevet keleier fall, bet kuzet ouzin, marteze gant an Ao. Guillermou.

Oc'h eruout a-wel d'an ti e chomis mantrat-maro !...

N'eoo ket hepken an diabarz, eo a zo freuzet... met toenn hag all emañ d'an traon !... Va zi paour a zo kouezet en e boull, ha ne chom anezañ ken nemet mogeriou hanter fraillhet ! Setu an ti a garen kement ! Ennañ, eun nebeut 'zo, ha gant pegement a blijadur, am boa renket pep tra-hervez ya c'hoant !... Nag e oa kaer gant e c'his breizek... Nag e pliñ d'in gwelet e arrebeur naet ha kempeñ o skedi dindan poan va divreñt ! Allaz !... Allaz !... Ne jom anezañ bremañ nemet eur bern traou drallhet.

Sofjal a riz neuze pegen didalvez eo d'an den, beza re stag ouz traou ar bed-man. E pegen berr amzer e vezont lakaet e ludu.

Nann, forz ebet, ne ris mui eus an dismantrou, pa vells dirazon va mamm garet, Liz hag Annaig. Na pebez levenez ! en em welout adarre goude eur seurt darvoud !

Va mamm koulskoude, o welout ar stad m'eo lakaet an ti, n'eo ket evit mirout da lavarout d'in : Pebez gwalleur, va merc'h kaez !

— Ya, emeve, gwalleurou bras a zo erruet, gwir eo, met p'eo chomet hor buhez ganeomp holl, arabat deomp en em jala re,

E-kelt m'edomp oc'h arvesti ouz an dismañtou e teuas, betek ennomp ar c'helou, n'ouzon dare penaos :

Email ar « Boched » o vont da flastru ar boug ! »

Setu avat prestik goude, an tennou da grozal a-nevez.

Ni, a c'hellit kredi, ne somjomp ket, da varc'harta war-dro ar ger. Mont a rejomp a-dreuz-didrou war zu ar foenneler, o kas ganeomp an diou vioe'h chomet disbiblik, war ar peder a oa er c'hraou.

En eur vont evel-se, evel tud penn-follet, n'oamp d'arbaret nemet gant hor buhez hepken, chomet ganeomp betek-hen evel dre vurzud.

A-greliz holl, avat, va mamm a jomas a-zav e-kreiz ar vanell.

— « Daoust, emezi, ha ne vije ket furoch da unan pe unan ac'hanomp, distrel da gerc'hat ar pez a arc'hant hon eus ? »

— « Petra ? eme August, mont da riskla ar vuhez evit archent !! Nann, nann, n'emai ket ar poent : »

Sofjal a ris neuze e ranjkemp adarre beva, ha kaout eur gwenieg ben-nak evit gellour prena a-nevez ar pez a vije ret.

— « Mat, emeve da August, eur zofji vat he deus va mamm. Mont a ran va unan da gerc'hat an arc'hant. En eur lakaat ar skeul ne vo ket dises d'in mont er soller.

Annaig a zeus ganen iveau. Ar skeul a voe kavet, ha prim e savis er zoller. Ne jomis ket, avat, re-bell da zellout ouz an traou torret. Gwelout a ris, koulskoude, va mekanig da wriat, a-stok-korf war leurenn ar gambr. An daou bres a oa diger frank, pep tra diskempenn enno, hag endro dezo. Bresa a rankis meur a dra, zoken a-barz tizout ar valizenn bresius. Rak va mamm eur pennad a zo, ha doa renket ar pezio he doa en eur valizenn, gant aon na veze ranket tec'hout diwar-herr eun deiz bennak. Hirlo e welen sklaer he devoa graet mat oc'h ober evel-se.

O velout digor an armel, eun nor d'ez i torret, em boa evel son o tostaat outi.

— « Daoust ha ne gavin ket goulio ar valisenn ? a zonjen, enkrevez.

O velout ar valizenn en he flas e voen laouenaet. Kregi a ris enni buan-buan ha gant mall e tiskennis, disammet o welout ne oa ket goulio.

Ne voen ket pell a kaout ar re all, E traou park-leton ar Feunteun-Veur edont, en sur foz douz, kuzet mat war lez ar foenneler.

Va zad, gloazet en e vorzed, hag an If Kombo, gloazet iveau, o daou o tont eus ar Feunteun-Veur, en em gav en eur ligammat, en hon toull-kuz. Job hag August a oa aet da gerc'hat an If Korr ; dougnenn a rankjont an den gloazet war eur c'hrevaz ; dont a raent goustadik kenaf, rak an distera strofis a rae dezañ youchal gant ar boan. E zremm a oa dislivet evel pa vije o vont du vervel. Klemm a rae hep ehan. Gortoz a rae al louzouer. Met, allaz ! ne zeze den !

Lakaet e vos ganeomp war eur bern pallennou, a rae dezañ evel eur gwele soupli ; met kement-se ne vire ket outañ da glêmm ha da c'housazh.

Meur a wech eo bet war-nes sempla ganeomp. Neuze a walc'hemp dezañ e zremm gant dour yen, evit e zerc'hel divorfil.

Medisin ebet ne zene atao !...

da gendec'hel

Lennit

ALAIN DE CORNOUAILLE : PENHOAD (Spes, Paris 1947. 442 pages).

GWENNAEL (notrôz Cozanne) : KLOTENNOU BREZONNEK. (1948). .. (Her gouenne, digant M. l'abbé Luguer, directeur de l'Ecole Saint-Joseph, Plabennec (Finistère)).

E gwerz e ti : « Ar Vuhez Kristen », Couvent des Capucins, Roscoff (Finistère) C. C. 209-81 Nantes
(ar mizou-kas azo ouspenn ar priz merket)

Buhez Hor Salver Jezuz-Krist, gant an Ao. Uguen hag an T. Eujen.....	300 L.
Ar Wer'hez Vari, gant an Tad Medard.....	100 L.
Fatima, gant an Tad Medard.....	100 L.
Saint Fransez a Asiz, gant L. Inizan, kresket gant an T. Eujen.....	200 L.
Bleuniou Saint Fransez (Fiorietti)	100 L.
Buhez skeudennet San Fransez, gant Fransez, gant an T. Eujen.....	30 L.
Saint Fransez, mignon ar vugale, gant Breur Mellar.....	60 L.
Ar grason pe ar pedennou dirale ar re varo, gant y ar Go.	100 L.
Prezegennou war Dred-Urz S. Fransez (2 leor), gant an T. Eujen.....	60 L.
Santec Elizabeth a Hongri, gant an T. Eujen.....	15 L.
An oferen displateg gant skeudennou, gant an T. Eujen.....	20 L.
Levrig-dorn Trede-Urz S. Fransez, gant an T. Eujen.....	30 L.
Diwar c'hoarzin, gant an T. Medard.....	100 L.

C'HOARZOMP C'HOAZ

GERIOU-KROAZ AL LAGAD-DU.

Ar geriou-kroaz-man a vo graet ganto eur genstrivadeg (concours).

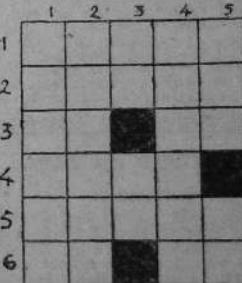
Ouspenn eur respont a zo dezo : n'eus nemet unan heg a vo kavet mat evit ar genstrivadeg.

PETRA DA OBER ?

1. — Klaskit ar respont, eveljust ! Dindanán, skrivaet sklaer hoc'h anzo hag ho chomic'h.

2. — Lakit, da heul, tri dimbr a zaou-skoed (18 lur) evit pep respont dishenvel a zegasit.

3. — Kasit ho lizer da : M. l'abbé Falchun, professeur au Grand Séminaire, Quimper (Finistère).

A-blaen :

1. — Plantenn hag a ro danvezherdin.

2. — Ret eo kaout anezan evit mont da jaseal.

3. — Lizerennou kenta an Testamant nevez (a gil). — An toaz a dre-men dre ar stad-se.

4. — Graet e vezont er perkeier.

5. — Lakanat war eur roll.

6. — Diou vogalenn (voyelles). — Eur ger-mell (article).

DIVINADENNOU.

1. — Piou a zo mab d'ho tad hep beza zo preur ?

2. — Petra a zoug e vantell hanv-chouan ?

3. — Petra a c'hell beza en eur chodell chouolio ?

4. — Petra a vez e l'vnou bepred dirazan pa vale ?

A-zerz :

1. — E-leiz a gan.

2. — Den gwisket kran.

3. — Lizerennou kenta an Testamant nevez (a gil).

4. — Mont war ar c'his.

5. — N'eoc ket maro. — Ger-mell (article).

KELEIER . . .

Gregoriel.

E Kemper hag e Montroulez ez eus bet eun devez-studi evit ar c'han-diz pe kan E Montroulez, d'ar 15 ebrel, e oa 22 strollad a ganerien hag a ganeriez.

E Kemper, d'an 22 ebrel, ec'h en em vodas 44 strollad, e kaerderiou an Iliz-Veur, evit deski gwelloc'h penaos rei da Zoue muioch'a un enor, e levenerc'h an chan : 1200 mouez yaouank a leunans an Iliz-Veur gant eur mor a gan Dom Laurans Gougy, mestr-kaner manati Kerbenet, hag an Ao. Marrec, rener ar c'han e Kloerdi bras Kemper, en em gargas da zisplega roeilennoù ar c'han gregoriel, hag a henchans ar ganerien epad an oferenbred har ar gousperioù, an Ao. Pondaven, ograouer an Iliz-Veur a rons d'ar c'han har flop ha galloudus e ograou bras.

D'an oferenbred, Dom Felix Colliot, Tud-abad Kerbenet, eun dudi e glevont, a lavas d'e zelaouernen penaos int karget, evel an theua krouadurien, da gana gloar an Ao. Doue en anzo an holl grotadeleuz.

Ar gouel a oa renet gant an Aotrou 'n Eskob Faufel-e-unan, ha gant an Ao. Vilkel-vras Cadiou, a zavas gwelloc'h strollad kanerien an Iliz-Veur.

Goude ar gousperioù, an Aotrou 'n Eskob, a reas e chourch'hennou d'ar ganerien, hag a chouleunnas diganto kenderchel da gaeraut muioch'h-mui dre eur c'han diudius, al lidou sakr en Eskobi.

BOURD HA FARS

KLEVET 30 VLOAZ ZO :

Eun devez - mous an choaz - e teuas Yann ar Enez-Krist du-mañ da glask e zoubenn hag e loj. Edo o varmoti e-touill an nor, nemet ne gave ket d'in an katolik e Bater. Setu amañ e Bater en dro-ze :

« Evelse bezet graet »,
Pater noster, Gwouillon boud,
« Et an taro en e roud,
Hag ar mevel war e lere'h
Gant eun torchad kolo-kerc'h ;
Pa voe'n em gavet penn ar straed
Ne ouie dare 'pelech'h on net.

KLEVET EUR MIZ 'ZO :
— « Re wr, Perig, n'oult ket bet o laeres spezard e liorzh ar presbital ?
— « O nann, Aotrou Person !
— « N'oult ket bet zozen o sonjal mont ?
— « O nann, Aotrou Person ; n'int ket dare awate'h c'hoaz ! »

SANTEZ ANNA AR PALUD

D'an 13 a vezeven, eo bet diazezet ha-benniget gant an Aotrou 'n Eskob Coigneur ar maen kenta eus ar japelig a vo savez, ouz chapel vrax Santez Anna ar Païaud, e Plonevez-Porzay. Er japelig-se, e va lakei an Aotrou vrax a servijo da laveret an oficenn da seiz ar pardonioù, pa vez re a dud evit gellout knout plas er japel. — War a lavarer, e vo din allabor emeur o sevel eus santezel « Hor mamm, Santez Anna », hag eus kaerder an tevennou galloudus a ra goudor d'al lec'h beniget. — Na plijus e vo choaz mont da bordou Santez Anna !

Ar japelig a vo savez gant mein ar mangleuzioù dispair a gaver d'ye hor bro : eun aoter-vanen, hag he devezou ouspenn tri metr-hirder, a vo diwallet, en heumeurd, dindan bolz ar japelig.

Gouel an 13 a vezeven en deus roet an tonnad eus ar gouel bras a zo lidet d'an 1 a viz eost, pa deñioù an Aotrou 'n Eskob Faufel, da gonsalri an aoter nevez.

D'an 13 a vezeven, eo bet kanet an oficenn gant an Ao. Chalonni Helou, se-kretnour-meur ar Eskobti ; an Ao. F. ar Go, person Kernevel, a ganas, en eur b'ezgenn diudius, mendeudion Sent Breiz.

FOAR DISKOUEZADENN GEMPER.

Eos an 29 a viz mae betek ar 6 a vezeven, eus bet, war hent Locmaria-Gemper, eur foar-diskouezadenn.

Ar militerou ar Vretoneg a bep stad, deuet betek enni, o deus gwelet e vez da 400 stal, an holl draou ijinet gant spred na dorn mab-den, gant sikour pinvidigeziot an douar, evit aseast ha gwellat al labourou, ha kaeraat an tiez.

Binjiou labour-douar a oa niverus, re-vras evel an dormerez-nijerez ha saverez-ko, pe c'hoaz ar stelejer (tracteur), a nerz 40 loen..., ha re vihan evel ar vrech-tredan (Braz électrique) da gas en-dro an holl viniou en tiegez, pe c'hoaz an esken da bilat gwelz ; ne vo mul tapet a boan gein och' ober ar vicher : eun tammiq (omoteur), stag ouz an eskean, da lakkat e bole, hag en eun netra a amzer eman douaret hor gwelz dero !

Bez' e oa lve arrebeuriou, evajou, ievrou... ha betek eur stal-visionerez dalc'hent gant Tadou ar Missionou-Afrika eus Lyon, gant eur morian yaouank och' ober brud da labour ar Missionou !

N'eus moarvat nemet ar varchadourien kezek hag o devete bet tro da skrabat o fenn, och' en em a chouleunn da betra e servicho « gwella servicher an den » a benin eun nebend bloavezed !

Y-F ar F

Korn ar Merour

Setu Kroaz Breiz gant he zredet lamm.

War welaat eo aet ar bed ganti, pegwir eo dent er-méz, er wechman, araok hanter ar miz.

A-benn ar miz a zeu, fizafis hon eus, ec'h en em gavo ganeoc'h arak ar zul kenta, evel ma tere d'eur gelouenn viziek.

N'eus netra peur-vat, e kement ra an den, war ar beg douar-man. Eun-tamm rouest a zo bet diwar goust an diou niverenn ganta : lod eus al lennerien o deus bet re, lod all, re nebeut ; meur a hini a zo bet machagnet o anolou, traou kasadu, hag a vezet etnet, abatz pell.

Ar trede niverenn-man n'eo bet kaset nemet d'ar re o deus paet o choumanant. Sklaeraet e vezet bet evelse hol labour.

Evit gellout servicha ar goumananterien, chomet, eun tammiq da zilere-hi, hor beus lakaat tenna eur bernig bras a niverennou, a gasimp, gant plijadur, d'ar re o goulenno.

C'houl, migmoned ker, hag a gar ar menoziou kaer, a fell da Groaz Breiz skigna ha difenn, roit an dourn d'emp, grit ar pez a zo en ho kalloud evit kreski niver hol lennerien. Ne varc'hait ket ho poan.

En-dro d'eoc'h, meur a hini o deus ankounac'hant paesa o skodenn hag a zo martete war c'het eus o chelaouenn. Dimech'hit anezo, ha dikouezit d'eo penaos en em gemeret evit dilizia o chudenn.

Bennoz Doue d'eoc'h ha da gement hini a ro kalon d'emp da genderc'hel gant hon ero.

Eur vech bennak e hakim amañ pennadou eus al lizzi a genners a zo bet degaset d'emp.

Kousk va Lellig

Kousk va lel-lig

kousk din-dan la-gad ar ste-red. E - ha-nel ka-nan ev-ned, kloz
e bleunvenn ha bo-ked E-man pep trouz o tevel nemet ar sti-vell

I
Kousk, va lellig, kousk
Dindan lagad ar stered.
Ehanet kan an evned,
Kloz eo bleunvenn ha boked !
Eman pep trouz o tevel,
Nemet ar stivell (2).

II
Kousk, bihannig, kousk.
Na pegen sioul ar maeziou !
Prennet doriou an neiziou ;
Skuiz zoken da c'hoariou ;
Kousk e peoc'h, kaer da hunvre,
Betek ar beure.

III

Kousk, aelig-me, kousk.
Didrouz, da vamm az tiwall,
He c'harantez o c'chedal,
D'az lakat c'hoaz da dridal,
Pa danvi, gant c'hoarzigou,
Dousder he fokou.

(1) *Lodenn ar piano pe an harmonium evit al luskellerez-mañ, a gaver e « New song book, Llyfr canu newydd. » Part. II. dour enni.*
(2) *Stivell = feunteun-red, a gan an*

K
P
O
A

BREIZ

EOST 1948 ④ PRIZ : 25 LUR

TAOLENN AN NIVERENN-MAN

Dre Hor Zalver Jezuz-Krist (Y.-F. Falch'un).....	Pajenn 1
Psalmou ar Binjen (F. Guivarc'h)	— 3
Goueliou ar Miz (An Tad)	— 4
Sant Loeiz-Vari a Vontfort (Y. Trannouez)	— 5
Hanter-Eost (Loeiz Lok)	— 7
An Aotrou 'n Eskob Duparc (P.-Y. Nedelec)	— 8
Ar Brezel e Breiz-Izel (Mari Seite)	— 9
Kanlikou ha Kantikerien Breiz-Izel (Loeiz Lok)	— 12
Lennit (Y.-F. ar F.)	— 14
C'hoarzomp c'hoaz	— 15
Keleier	— 16

Korn ar merour : L. Bleunven.

An Tour : Yann Gorriagan.

War golo an niverenn-man eus Kroaz Breiz e wele Dinarz (skouenn Gilles Boinet, eus Hédé Ill-ha-Gwilen).

PRIZIOU :

An niverenn-man	25 lur	Gwelit korn ar merour, trede pajenn ar golo.
Koumanant ordinal	200 lur	
Koumanant a zikour	300 lur	
Koumanant a enor	500 lur	

Kas an arc'hant da : **M'** l'Abbé Laurent BLEUNVEN
Recteur de Plomelin, par Quimper (Finistère)

Skrivit sklaer hoc'h anoiou, mar plij

Koumanantit! Klaskit deomp koumananterien!

Micherourien, tiez a genwerz!

grit brud d'ho staliou e Kroaz-Breiz!

Dre Hor Zalver JEZUZ-KRIST

En eum ti bras a genwerz, e Brest, ou bet chomet gwechall en estlamm dirak *derezion hag a valee!* Dek pe unnek vloaz am boa marteze; aet oan gant va mamm da redlek ar staliou e kér; pignet am boa kals dereziou, ha divesker Yann-varmonz a horjelle gant ar skuizder.

En ti-mañ, dismantret abaoe gant ar brezel, e veze graet aesoc'h d'an dud : c'hoant ho poa da vont betek an eil pe an trede estaj ? Denit dirak an dereziou, lakin ho treid war ar bazenn en em gav dirazoc'h, diwallit da goueza... hag, hop ! An dereziou, ha namn poan ho tivesker, a zave ac hanoc'h, braoik ha tra, betek war laez, Ezomin ebet da zevel eun troad wheloc'h eget egile : en dra ma savec'h, n'ho poa d'ober nemet trugarekaat an ijiner speredek en doa kavet an tu hag ar vadelez da skaïvaat evelse skuizder ar brenerien !

Ar c'hristen a zo lakaet ive war an douar-man evit sevel...

Sevel da belec'h ? En eul lec'h uhel avat, uheloc'h-uhela zoken, pa dile bepred distaga e enê diouz karanteziou ar bed-mañ, ha pignat hep chan, gant hent ar zantelez etrezek an Tad a zo en nev... An holl n'int ket graet evit sevel ken uhel : bolonetz Dout e verk da bep hini e renk er zantelez, met holl e tleot degouezout, da eur ar maro, e baradoz an Aotrou Doue, da veva gantañ da virviken : echu eo neuze ar veaj !

Kement-se a zo **drest galloud an den**

Pa ve roue pe impalaer, pa ve perc'henn da holl deñzioriou ar bed-mañ, pa ve karget e spred eus holl ouziguezioù an douar, ne c'hello ket dont a benn eus ar veaj-se dre e nerz e-unan : Doue n'eo ket eus ment an den, ha ne c'hell ket beza prenet gant kargou na madou, na zoken tizet a-leun gant gouiziegz spred an den.

Lezet e-unan, an den a zo evel seizet dirak Doue : e-lee'h ma vo lakaet ha ma kouezo, e ranko chom.

Dall eo ive dirak an hent a gas da Zone, evel eur bugel o c'hoari « mouchig-dall », eun tammoù lien gantañ war e zaoulagad : toulbapa a ra, trei ha distrei, o klasik tizout unan eus ar c'hoarieren all; aliesoc'h avat e kloz e zivrec'h war netra eget war unan eus e vignoned... Dirak Doue, ne c'hellomp nemet toulbapa evelse, en deñvalijenn.

***

Met evit degas deomp galloud da zevel etrezek emañ, Doue, an ijiner bras, en deus graet evidom ive « dereziou hag a vale » : *Hor Zalver Jezuz-Krist!*

An holl heñchou a gas da Rom, a lavarer : da vont betek Doue, n'eus nemet eun hent : ar C'hrist eo !

E-unan deus hel lavaret deomp, sklaer :

« Den ne c'hell mont betek an Tad nemet dreizoun-me, emeañ. — Me eo an hent, ar wirionez, ar vuhez » (Yann, XIV-6).

« Me eo sklerijenn ar bed : an hini a vale d'am heul-me, ne vale ket en deñvalijenn, met bez'en devezo sklerijenn ar vuhez » (Yann, VIII-12).

N'eus ket da varc'hata : dre Hor Zalver Jezuz-Krist eo e rankomp tremen, ma fell deomp en em gaout gant hon Tad eus an nev !

***

Lakaat a reomp hon treid war an « dereziou a vale » da-zeiz hor badiziant : en devez-se, e kemer ar C'hrist ac hanomp en e garg; rak dont a ra, dre an dour a walc'h an eneoù, da zila ennomp e vuhez a Vab-Doue, gant ar garantez a zoug d'e Dad, e youl da labourat evitañ ha d'e zervicha, e youl da veza gantañ... Evelse emaomp war an hent !

PSALMOU ar BINIJENN

51 vet Psalm

Miserere mei, Deus, secundum...

Da c'houde, n'eus d'ober nemet chom unanet gant ar C'hrift e-doung ar veaj : dre e zakramafjou, dreist-holl dre hini ar Barn burzodus, dre an oferenn, e ken-dale'ho Jezuz da zegas-muioc'h-nuit deomp perz eñ e vuhez, ha da greñvant al hamon a stag outañ hon eneoù.

Taolomp evez mat kouiskoude : arabat eo koueza war an hent ! Isenk ar peched marvel a jom bepred digor a beu fu d'an hent, hañ en em lezomp da veza trellet gantañ, gwasa-a-ze evidomp ! R'a e vo neuze kregi adarre e traon an derezion : dre an absolveun, degemeret evrat e sakramantiar binijenn, e vezod adarre digoret hon ene da nerz ar C'hrift, hag e teuimp da'veza gouest a-nevez da vont gantañ etrezek Doue...

Dorn ha dorn gant ar C'hrift, seta eta lezena hor luhez evit hon ene : loc'hant da vont gantañ etrezek Doue...

Dorn ha dorn gant ar C'hrift, seta eta lezem hor luhez evit hon ene : loc'hant gantan war an hent, kenderc'hel gaitari e-doung ar veaj pem da-benn, hag eñchui gantañ d'ar yutmetu ziwezhañ, da eur an tremen !

Na pebeuz levenez evidomp ! Nag eo bet madelezu en-hor eñhenver hon Tad hañ en deus roet deomp ar Blein-fur, nevez, leun a sklerjenn, Jezuz, evit hon heñcha betek ennañ !

Y.-F. ar Falch'hun.

Dalc'hit dieub an 22 a viz eost : ezomm a vo ac'hano'h e gouel ar Bleun-Brug, e Kastell-Paol. Eun devez kær e vo !

Dous mudelezus, bezit ouzin truez,
Bras eo bet va fech'ed, bras'h'ou ho trugarez.
Dlouz va fallagriez, pegin-da-benn va gwalo'bit;
Dlouz stabez ar pech'ed, va eñ dinammit.
Pegument ouz kabus, her goñt a ran erval.
Rak bepred, va fech'ed a zevez va droulagad.
Ho lezenn, ganen-me, a zo bet gwali dorret ;
Enep d'eo'h-e'hous hepken, eo am sus-me pech'ed.
Ar pez a gavit fall am eñ kreder ober,
Hag heu anzo a ran, evit ma vezod skler.
Da zaoulagad an noll eo ieal ho konzou.
Gwirion ha didamall ho parnedigedou.
War ar fallagriez eñ ouz-me diwanet,

Hag e-kreiz ar pech'ed gant va mamm ouz ganst.
Chouï a gar, en ene, gweolut ar wirionez :
E gousled va eñhalon, lakin doun'ar furnez.
Gant dour diwar hyssop, skarzit kuit va fech'ed.
Ha gwennoc'h egzi're'h a vezin da welet,
Lakin din va eñhalon da dridal gant dudi ;
A laouenedigez, roñt he gwalc'h dezi ;
Ha va eskern, brevet ganeo'h en ho koumarr,
Ra dafvint adarre, sul levenez dispar.
Tréti ho taoulagad diwar va fech'ejou,
Lamit kuit diwarnoun va fallagrieiou.
Doue, eur galon eñhan, lakin din e va ch'reiz ;
Ha nevezit ennouz eur spred start ha ralz.
Eus gweñ ho taoulagad, n'am distaolit ket pell ;
Na lamit digan skor ho spred sanctel.
Deuit d'am santezi, ma vin laouen bepred ;
Dre sur spred nerzus, harpit va dinerzed.

Neuze, d'an dud dizakr, hoc'h henehou me 'resko.
Ha prim, ar bec'hérien ouzoe'h a zistrolo.
Pardon, o va Zalver, evit ar gwad skuilhet :
Ra c'hello va zeod embann ho lealded.
Astrou, me hoc'h asped, deuit da zigeri.
Va muzelou din-me, ma c'helliñt ho meuli.
N'eo ket eur zoziñt digant eur ch'rouadur
A ch'elliñt, va Doue, ober doeo'h plijadur :
Hag e lazien tirv, en enor d'ho'h an.

Ne vije'h ket, moarvat, laouensat ganto.

Va skrivil din-me, "zou eur spred brevez :

Ar galon gic'haret, eñhou ne zisprizit ket.

Kit a-du gant Sion, hervez ho madelez ;

Moger Jeruzalem, zavit-hi a-nevez.

Ha neuse e ch'elliñp kinnig skrivilou :

Degemerout a reoc'h diganeomp her profou.

Ha lor'h a vo ennoeñ' o welout an tirv.

War hoc'h eo ter bendez, a-vil-verni osevi.

F. Guivarc'h.

Goueliou ar Miz

1 eost : unnekvet sul goude ar Pantekost. — « Neuze e vee degaset da Jezuz eun den bouzar ha mut »... hag Hor Zalver a roas ar pare dezan. Allas, hirio iveau, e kenver ar feiz, nag a dud bouzar ha mut a zo en dro deomp! Ne glevont mui mouez an Aotrou Doue ouz o gervel; ne zavont mui o spered warzu ennañ evit e bedi. — Poniompr ertat du rei dezo ar pare... ar c'hleuet hag ar prezeg!

6 eost : gwener kenta ar miz : Hor Zalver war an Tabor. — « Per la lararus da Jezuz : Aotrou, anañ eo brao beza »... Gant Jezuz, ha gant Jezuz hepken, emañ an eurusted hag ar levenez gwirion. Sentomp bepred o lezennoù, kementromp skouer diwarrañ, ha deomp alies d'resoù onz a daol zantel, d'an nebenn d'ar gwener kenta eus ar miz. War biou e c'hoilev konta evit digoll anezañ diouz fallagriez ar beeherien, ma n'eo ket warnomp-ni?

8 eost : daouzekvet sul goude ar Pantekost. — « Piou eo va nesa? »... a c'houlennas eun Doktor eus al Lezennoù ouz Jezuz; ha Jezuz da respont dezañ dre barabidenn ar Samaritan mat. — Hon nesu eo kement den a zo, ha ret eo deomp a garet a-greiz kalon. Da betra e talvezp deomp dougenn an anio a gristen ma n'omp ket karantezez evel ar Christ? An neb a ra vad d'e nesa evel ar Samaritan mat, hennez hepken a vez degaonet mat gant an Aotrou Doue.

9 eost : lun, Sant Yann Vianney, person Ars. — « Leliz eur barrez hep beleg epad ugent cloaz, hag e weloc'h an dud o ch'adri ar anavezad »... a lavare ar person santezel-ze. Sofiomp ertat er gomz-se, ha diskennomp en hor c'houstañs; n'eus mui awale'h a veleien, meneen ar hor bro Vreiz : petra hon eus-ni graet evit rei beleien an Iliz? Daoust ha poaniet hon eus dre ar chomzou, hor pedennou, hon alzennou, hon aberou evit kaout beleien niverus ha santez? Peget 'zo, marteze, n'eus bet beleg ebet en hor familh, hor parrez? Perak? Er familh haug er parrezioù kristen, e tlefe beza kavet atao beleien niverus.

15 eost : sul : goud Maria-hanter-eost. — « Pardonit, Aotrou, pechøjou ho serc'jerien... ma vimp salvet dre bedennou ar Wer'hez, Mamm ho Mab Jezuz ». Setu aze pedenn an deiz kaer-mañ. — O! Nag a vad a ra deomp soñjal hon eus er baradoz, o pedi evidomp, eur vamm

ken madelezus, ken galloudus ha ken gouziek! Arabat deomp tremen devez ebet hep he saludi dre eun « Ave, Maria » bennak.

16 eost : lun : Sant Joachim, Sant Arzel. — Sant Joachim eo pried santez Anna, ha tad ar Wer'hez Vari. Pebez enor evitañ beza bet lakaet gant an Aotrou Doue e penn eun tiegez ken santez! Pedomp anezan evit an holl dadaou ha mammou, ma poanit evetañ da zerc'hel en o zi lezennoù an Aotrou Doue.

Sant Arzel a zeus e penn kenta ar c'houeñvet kantved eus Bro-Gombré da Vreiz, evit prezeg ar feiz kristen d'hou tud koz. Ar feiz-se a zo deuet a gantved betek ennom. Fell diouz he lezel da verval, bevomp diouz kalonok, ha skignomp anezai en dro deomp ar mitia na c'hellimp. — Kriattenien ha Bretoned bepred... evel hor Sent sag hon tud koz! Sant Arzel, pedit evidomp!

22 eost : pevarzekvet sul goude ar Pantekost : goud Kalon dinammar Mari. — « Arabat deoch en em jala evit ho pevañ hag ho tilhad... Selliz ouz labousé an Neñ... ouz lili ar parkier »... Evit kement tra a zell ouz hor buhez pemdeziak, greomp, ha greomp mat, ar pez a zo merket deom gant bolontez Done, ha bezomp dinez'h: n'hou dilezo biken... Lakomp iverz hor fisians e Kalon dinammar Mari. E Fatima ha deus prometet he skoazell da gement bro ha da gement den en em oestloù dezi. Met taolomp evez mut : en em oestla d'ar Wer'hez Vari a zo en em lakaat dindan he skoazell a evit heva, dreist pep tra, e doare gwir gristenien. Sintidigez ouz lezen Doue da genta!

29 eost : pemzekvet sul goude ar Pantekost. — « Jezuz a oa o vont d'eur ger, ovet Nain... hag en em garus gant eun den yaouank maro, eda an dud o tougenn d'ar vered... Hag Hen da Iavarret : den yaouank, sarv... Ha kerkeut an hini maro a zavas... ». Jezuz eo an Doue galloudus a zo mestr war bep tra, war ar maro kouls ha war ar vuhez... Bez' ez eo iverz an Doue madelezus na c'houlen nemet eun dra : hor mad gwirion evit ar bed-mañ hag evit ar bed all. Atao, hag e pep tra, lakomp ennañ hon holl fisians!

AN TAD.

Eur skouer : Sant Loeiz-Vari a Vontfort

Breiz a zo bet, eur wech minoc'h, bro ar zent : nevez lakaet eo bet war an aoteriou, gant an Iliz, unan eus he bugale. Breiziz ne anvezont ket kals, evit c'hoaz, buhez o zant nevez, sant Loeiz-Vari a Vontfort. Adalek bremañ e kavint e pep nivernenn eus Kroaz Breiz, eur pensiadig eus e vuhez, displateget gant eum Tad eus urz ar Vontfortaned, bugale sant Loeiz-Vari. Tresnet eo ar pennadon-z, enchañs, gant koment a zoujañs hag ar garantez m'eus lakaet d'oskriva.

D'an 20 a viz gouere 1947, hon Tad santed ar Pab Pt XII a lakaet war roll ar zent eur missoner a zo meneg anezan hirio dre ar bed holl : sant Loeiz-Vari a Vontfort.

Koulskonde, ma 'zo eo brudet en hor c'horn-bro, e vuhez, e vertuzion, e bherou n'int ket gwall anavezet. Sant Loeiz-Vari ne daol ket c'hoaz suspenn pevar peb blosaz, a skrif an tad Pierrot de Clorivié, pa welas pegent doanist oa e vamm. Goude ar gwasa barrou-koumn e teue d'he c'haout, evit he frealiz hag ha c'houstañs da zougen hag e c'hoaz : ken entanet oa e gomzou, ha kement dreist e oad, m'ou anat e komizi Doue dre e c'henou.

Men a wech en doe tro, hon ive, da ziskouez e nerz-kalon dirak e dad. Pa vezet re a zafar, e save diouz tad hag e tec'h kuit hep lavaret grif. Gwasa-a-ze evit e bred : ar yun a zo gogn eur pech'ez en e galon e-unan, hag a zigolle Doue eus pech'ez — koumn ar tad.

Eur skouer talvoudus a roe evelise d'e vreudeur ha d'e c'hoarc'ez. N'oa ket c'hoaz awal'h : Loeiz-Vari, troet da

bedi, a-lakae anezo d'en em unani
gantañ, en eur brezeg dezò, tra ma
c'helle, galloud ha talvoudegez ar bedenn.

Ar zentusa, e c'hoar Guyonne-Louise,
a blije dezañ muioch eget ar re all.
N'itant c'hoaz nemet bugaligou o-av, i
ha Lociz a zache anezo eus ebatoù o-ud
evit dont gantam da lavaret ar japled.
Ma tene da ch'ina, e kinngi dest e
vraogou hag e lavare : « Va c'hoarig,
e honi a vez koant hag an holl he karlo,
ma kirit Douo da genta ». Neuze ezh
heulec he breur, hag alies e tegase ganti
he mignonezed. Dont a ray zoken da
vesa prezgeroz d'he zro, da voda
paotrezed oue he oued, ba d'o ehas ganti
bet an ilz-parrez evit daoulin dirakar.
Zakramant meulet na vez.

Lociz-Vari, an danvez-misioner, a zo
krog abred en e labour :

Pa dizas e zaouzek vloaz, e voo kaset
Lociz-Vari da Roazon, d'ober e studi e
skolaj an Tadou Jeugdieu. E dad, o
welet pegem lemmun o spred e vab, en
dos e hoant ober anezan eum oisler pe
eum alvoak brudet, a lakafe eum tammoù
our da gousas en ti; rak triwec'h
gwech ou denet an Aotrou Douo da
vezouga ar familh, ha nu os nijet, war
ezzo, dek ael biban warz ar baradoz, e
ehouer c'hoaz en bugel da zevel, gant
nebeud awale h a bendru.

D'ar mareze, ne vez ket roet a
bousam er skolien. E kér eo e veve an
holl studierien, — wadro tri mil'anezo
e Roazon —, darn gant o zdil, darn all
e tier hag a roe dezo bevarus ha lojez.
Furiez ha staziñ ar baotred yaouank
a zo en arvar, a c'heller kredi : alies,
e-holl a labourat, e redent a-dreuz kér.
Ha kement a dalañ a zavañ meur a ozo
nao voo ret komer lezennoù evit miret
onto da zoouenn klezeier, ha da rediek
nouz gwech ezz eur.

Na gwiskeut ket Lociz-Vari e touez an
ezhenned : en azer e vefo. Degenemeret oa
het gant e contri, an aotrou Alain de la
Viviane, heleg-saintist e mañ Sant Salvador
Roazon.

Laket disouast er c'housk hivet, klas,
Lociz-Vari ne zale ket da gerer ar plus
kentañ, ha hep bloaz, dañkñat, e tilbrou
ar prezou konta. Re vat ezh anavezez
talvoudegez anezozer, ha damant en doa
da zenez e dadi : ne foll ket dezañ koll
ar bous a gerer gantaf.

Dont a ra zoken war zikour e dud.
Dousent m'eo heur an arc'hant en e yale'h,
e fell gant Yann-Vadezour Grignion rei

deskadurez vat d'e vugale. Treut ar
gounid e Montford, e teu gant e famili
da jou e Roazon; evelso, ar mab kosa,
goude beza bet ozh heulia ar c'henkelou,
a rajo skol e — unan d'e vendeur.
Eur gwall zamou eo, im kouliskonde, Lociz-
Vari a zalc'h atao penn e glas, diaoust
ma ne vihana ket niver e bedennou nag
e oberou mat.

Kaout a ra zoken amzer yak evit eul
labour all a zervichek kement dezañ en e
visionou : karet a ra liva, taoleunou ha
kizellañ skouennou. Gouleñm a ra eta
skoazell eus mestr. Sioniaz dezañ ! Re
vuhau ha re vat e tesk ! Gant aon da
veza treñhet gant e ziskibl, an mestr a
nac'h dizade kenderc'hel gant e gentelion,
ha ne ket re eus eur pez hour evit e
zivouza.

Adeleak an hevellep amzer, ezh'ent anntas
kalou Lociz-Vari gant karantez e vroza
mignoned, ar beorien.

An aotrou Bellier, aluzenner ospital
Roazon, a vode eun nebeud pañterd
yaouank d'an deizion chan-skol. Ober a
re dezo eur brezegenn war an finvezion
diwezhi, ha goulezez e kase arnezo wardro
ar re bauour hag ar re glañv, da leu
dezo eul levri mat bennak, ha da zisplega
ketelloù ar c'hatbez. Lociz-Vari a voo
abred an aketisa en e zouez.

E meur a zoare all e teue c'hoaz war
zikour e vignonet.

Eun devez e kav lod eus e geneiled o
c'hoarizou goap ouz eun all, gwiskeut a
druiñhou, m'eo eur wez e welet. Lociz-
Vari ne jom ket da vareñata : ret eo
prenañ diñhad nevez d'ar paouer bilan;
astenn a ra e zorn, hag ar pezou-arz'hant
a gouez... Sioniaz, a eus nemet an hanter
eus priz eur wiskamant. Fors-a-ze ! Lociz-
Vari a ya war euen da gaont eur mare'h-
dour, poulañ a ra er stal e vignon pilha-
ouek, en eur lavaret : « sed'amanh ho
preur ha va hini-me : kestet am eus
l'evez va galloud evit e wiska. Ma n'eo
ket awale'h, deoc'h'hou i da lakaat ar
rest ». — Sebezet war an taol, ar marc'h-
dour a zeu da deneraat hag a ro ar
wiskamant.

Ar beorien n'int ket hepken mignoned
Lociz-Vari : enno e wel skeñhenn Hor
Zalver, hag e rent dezo ar brasa enor :
chou a da diskabel pa gomz ganto, ha
gwelet eo bet zoken e kouezh d'an
daoulin dirazo evit pokat d'o zreib.

Galvet eo da veza diwezhatoc'h misioner
ar beorien !

Y. TRANVOUEZ S. M. M.

Sen : L. Lok
(Diskan e diou vousz)

HANTER-EOST

Ton : A. Leucher

I. — (Holl).
Gouel Hanter-eost ! Kanomp, ma vez eun dudi:
A greiz kalon, kanomp da Vari meleuseli.
He'v horf ket diñvallet, er bed, eus pep staher.
Ne vez ket, er bez, lod ar vremadure.

Diskan (holl, #diminuere).

Gouel Hanter-eost ! Kanomp, ma vez eun dudi;
A greiz kalon, kanomp da Vari meleuseli.

II. — (Gouezed).

O Itron Varia ! Gwerz'huz glam ha leun a furnez.
Da belc'h ez it-tut, kaer ovel goujou dor.

Skeudus evel an hool, dinamun korf lag eus.

(Merc'hed).

Da belc'h nemet ken, da Varadez Dñes!

III. — (Gouezed).

Chouz'zo koant, e hom 'zo deus, e bouz'zo-kar evel al loar.

Perañ ne jomif kel-ganeoñ war an douar.

(Merc'hed).

Da dia va Zad er an, eul lec'huis an dibab.

Pignat d'an neñv a ran : eno emañ va Malh.

IV. — (Merc'hed).

Na vezit ket nec'hett, Ror'am eus i've gouroujet.

Evedhoc'h gwall boanion, ha joa am eus latvok.

Ganen ezh' ingalor juo ha tristidigez.

Eus an neñv e sellin ouzo'h gant traougar.

V. — (Merc'hed).

Tenev eo ya c'halou, gyvit ar Vretoned dreñet hell.

Pedit hag poez digamez Remed-holl.

Pep gouli a gavo balzamm e vroñez.

Ganen emañ alc'hous, vienn, pep levinez.

Lociz Lok

Actre da voulz.
Kemper, 9 a vir gwere 1948
L. Gorres, Yvellysra

An Aotrou 'n Eskob DUPARC (1857-1946)

En o chousk edo « Feiz ha Breiz » hag « Ar Vuhez Kristen », ne oant ket dihunet e choaz dindan liou « Kroaz Breiz », pa voe galect da vont dirak Doue an Eskob doujet ha karet en doa gouarnet, epad 38 rloaz, eskopti Kemper ha Leon. Eun dever eo deomp eta, eur blijadur e vo d'hol lennerien, taoler eur zell war e vuhez hag e obrou.

BLEUN E YOUNKIZ

Evel Brizeg, ar barz bleo melen, an Aotrou 'n Eskob Duparc a zo Breizad dre e ouenn, Oriantad dre e gavel, parrezad Sant-Lociz dre e vadiziant. Dost a reas or bed en Oriant, d'ar 6 a viz ehouerier 1857, hag ar chrouadur a voe roet dezañ an anion hon eus leñvet ken alies : *Adolf-Erwan-Mari*.

Tad am Aotrou Duparc a gavas re drent pacañant an arsanailly evit maga e diegez hag a zistroz da Bont-Skrorv da zere'hel eun ti-boulouñjerez (1). Deuet koz dija, an Eskob a domme e galon o tigas sonj eus labour dibauquez an tad-se, a ehouennoù, o verza bara led ha mar'had mat, boudet e diegez niverus. Ar paotrige a voe iveau, en vloaveziou kenta, merket doum e spered hag en e galon gant feiz kreiv hia devosion dener e vamm. Gwir eo he doa ar familh douget testeni evit ar feiz epad an Dispac'h bras : tri contr'koz (daou anezo anvet ive Duparc) a oa chomet hep plega d'al lezennoù a glaskas parafraiz Iliz Bro-Chall diouz Rom.

A vec'h m'en doa Adolf Duparc echu e nao bloaz, e voi dibabet, etouez ar vulgate bodet niverus gant ar Person e keur an iliz-parrez, gant René Kloerdi bihan Santez-Anna Wened, deuet da Bont-Skrorv da brezog eur retred. An aetour Person, a-du gant René ar Chloerdi bihan, a ginnigas d'ar gerent kast ar paotr d'ober e studi e skeud chapel Mamm goz ar Vretonezed. Hir awale'h e vevas ar Rener-ze, an ao. Kerdaffreez, eur ar Chernoed eus Gourin, evit gwelout frouez e labour kurunet gant Providias Doue : ne varvaz nemet er bloavez 09, oajet a 82 v'l az.

ER CHLOERDI BIHAN

E Santez-Anna, epad 8 vloaz, an diskard bihan, ar ch'rennard, ar paotr yaouank a ziskouezas dioustu, ouspenn talioudegez e spered digor hag e garantez ouz ar labour, donezonou kaera e galon : douz hag hegarat, troet, da welet an tu mat en dud hag en traou, dilorezh ha sentus. Kavout a raed ennañ war eun dro an douster a denne eus kostez e vamm hag an nerz a zeus dezañ a-berz e dad. Hag e lavared dija : Hennez a zo merket gant dorn Doue...

E studi a voi dispar. Ne oa ket gwall droot, mar kirit, war ar chifrou, ar mathématiques, ha gwir eo n'en deus

morse gouezet konta, edoung e vuhez a vleg hag a eskob, pa gave dirazhañ eur pouar pe eun oboren vat. Met e spered a oa lemm kenañ, e nemor burzudas, e zoare da zisplega belavar ha plijus. N'e ket souezus eta gwelet e studi er Chloerdi bihan bloaz gant ar vachellouren.

ER CHLOERDI BRAS

E miz here 1874, ar paotr yaouank a voe digemeret e Chloerdi bras Gwened. Eno, e pell diouz an trouz bag holl safar ar bed, e c'hellaz soñjal doumoch'h en e chalvidigez, e bolontez Doue warnañ, digeri e spered o studi a-zevri kelemandurez an Iliz, lu kaernt ehouz e ene hag e galon. Ha pa zeus ar mare da veza grael abostoler, eo'h en em roas d'ar Mestr evit atao, en eur grena marteze met dreist-holl gant karantez ha fizianez e gras Doue.

KELENNER E SANTEZ-ANNA

Re yaouank evit beza beleget dioustu en eur echui e studi er Chloerdi, an Aotrou Duparc a voi goulemmet gant e vistri eus Santez-Anna hag a grogas hep dale gant micher denn ar ch'ellenner.

D'ar ch'oraiz 1880, a vec'h echu gantai e dri bloaz war 'n agent, e voi grael *Beleg* da viken. Mikaet etre an nev'h ag an douar, etre an Aotrou Doue hag an dud, fiziet emañ galloud Jezuz-Krist oñennoù.

Egiz keleñner, an aotrou Duparc a voi karget da genta eus ar skol relijioun. Bez e rankas, evit ramna d'e ziskibien yaouank bara ar wironez, studia ez-nevez an doueoniez (1) en doa desket e chloerdi bras. Labourat start a rae, eur blijadur ouz e zelaou, met ret-nat ouz da bep hini beza goust, e peun kenta eur gentel, da renta kont eus ar gentel arak : ne oa ket da farsal na da gredi e oa ar skol relijioun eun tammoù war ar marc'had.

(*Da genderc'hel*).
P. Y. NEDELEG.

(1) Anioiou ar skolabhou e brezoneg a vez kavet o lakaat an dibenn « onier » da heul ar pez a ra danvez eur skiant pe skiant. Evelise, « doueoniez » a dalv ar galleg « théologie », skiant an Aotrou Doue « douaroniez » a dalv « géographie ».

Ar Brezel e Breiz-Izel

AR PEZ A C'HOARVEZAS E KLEDER D'AR 6 A VIZ EOST 1944

GANT MARI SEITE

Kendalc'h ha diwez

An Alamaned, en hent war-zu Brest, d'ar mare ma ligouez an Amerikaned er vro, a lak ar pii hag al laz dre barrez Kleder : tiegezou a-bez dismanted, eostou devet, tud lazet pe vac'kagnet gant soudarded pennfoilet ha kounnaret. -Mari Seite, bet gloazet he-unan, a gont ar pez he deus gwelet ha klevet en devezhouz-ze, leun a drubuilhou (Gwellit Kroaz Breiz, mac, p. 16, mezeven, p.)

Mari, e wreg, hag Ivona e verc'h, a ouele dourek. O daerou avat a rae poan d'ezan... Hag e chouenne outo, chana da ouela dirazañ, rak kement-se a rae drouk d'ezan muioch e choaz.

Kren dinerz en em gava, ma kave dezefi edo o vont da verval. Santout a rae e galon o fallaat.

Neuze Ivona a redas etrevezek ar bourg evit lavarout d'ar medisin hasta buan.

Daou all a yeas da Verven da glask eur medisin all.

E-keit-se an tan bet enaouet e kalkuad ar Feunteun-Veur-Vras, a strake gwasoch' gwas ; ar voged a zoug betekennomp. Den avat, na grede mont da laza an tan-gwall, rak an tennou ar stakate atao war-zu ar bourgh' N'oa netra da ober, nemet gedal ma vije sioulat an traot.

An heol a skoe warnomp bremañ o vannou bero ; disheol ebet n'hor boa. An amzer a veze kavet hir. Neoulemp ket pet eur e oa, zoken.

Met etu eun trouz bennet, o tont eur vanell a zigas d'ar park leton.

Kelou burzudas !...

Eun oto !... o tont eus Berven !... da gerc'hat ar re e chloazot.

Ar paouer kaez If avoe lakaet a-nevez war ar ch'rvases. Kalz poan a ziwaske ; an distera ma veze loc'het e laosk youc'hadenou ; meur a wech adarre o vennas sempla. Er fin e voi gellet e lakaat en oto. An tri chloazet all : v'azad, Maodez hag an If Kombot, a gemeras bep a blas en e gichen, ha buan etrevezek Berven, N'oa ket emzer da gall.

Sioulaet bremen an traou, Tenn ebet ken. Va mam hag ar re all a yeas war-du ar gér. Holl dud ar Feunteun-Veur ha tud all deuet eus Lanneufeld a da laza an tan e kalkuad ar Chombot.

Me a yeas etrevezek Lessau-Vihan, rak lavaret en doa din ar medisin arabat bale kalz.

Setu ar c'heleier spontus a gleviñ eno : Renan Roue, Loeiz an Du, Yann Roue, Herve Elard, Saïg Thepot, eus Toull-Broud, bet kemerezh e mintin e-giz « otaj » a zo bet fuzuliet, du-hont pelloch' eget tl-skol ar Frered. Unan eus ar Frered, an aotrou ar Borgn, a zo bet lazet iveau. Frañsiz ha Viktor, am boz gwelet diframma eus ti ar medisin, a zo bet lazet e-kichen Pont-Karadeg. Josef Falchun, eur martolod koz eus Kreac'h-Avel a zo bet diskaret endra in'edo o klask laza an tan en eur bern-koad.

Pebez strafuñ ! Pebez kañv !...

Ha ne oa ket echu !

An Alamaned o tremen dirak Kroaz-ar-Bandu, a yeas, eur vandennad anezo, e-barz an tl. Ar wazed a oa aet da guzat, a drugare Doua.

Ar vamm, avat, a oa en ti, oc'h ober he labour. Gouenn rejont a meur a dra da zebri. Met unan bennak anezo, poulz gant e youiou fall moarvat, a yeas da glask afer ouz ar paourkaz maouez. Houmañ, spontet holl, a chalvañ he mab hena :

— Jambar ! Jambar !... Deus buan war va sikour, en an' Doue, pe e vezin lazer.

Jambar da genta ne grede ket loc'h.

Met ar vamm baour a youc'h gwasoc'h-gwas, eun druez he c'hlavet.

Skoet gant he youc'hadenrou. Jambar a'hellas ket padout pelloc'h en e douli kuz. Lamat a reas da zifenn e vamm.

Allaz ! avat, paourkaz Jambar !

Kemeret evit eun « terrorist », ar zoudarded a zaillias warnañ evel bleizi. Kasct e vee dirak an drav, er porz, da gaout eun ofiser, a ch'houennas outañ :

— Vous terroriste ?

Toul a reas ne os ket.

Den n'her c'hredas.

O weloit e oa echu gantañ. Jambar en em daol war e zaoulin da ch'houenn truez digant an ofiser.

Truez ebet ne vee.

Kemenn a reas hemañ d'e zoudarded tenna.

Al leur a dregernas hag ar paourkaz paotr yaouank a ruilhas war an douar beuzet en e wad.

Eur zell en devoe gract ouz an Nefiv, evel eur zell da c'houenn pardon. Hag edo bremañ astennet war an traez, gwenn, a ruzie gant e wad. Gwad eur mab, a gavas e varo o klask difenn e vamm ! Eur maro spontus... met eur maro kaer evelato.

Ar vamm a vee lazer iveau. Diwezatoc'h e vee kavet he c'horf padour, er park, e-kreiz eur zamenn winiz.

Skrilha ra eun den o skriva kemend-all ! hag e chom dilavar, mut, hep gallout kompreñ penaos ha perak e c'helliñ an den beza ken fall evit'an den.

**

Goude ma vee sioulaet pep tra, hag aet ar zoudarded gant o hent, o feuas ar medisin, hag eur beleg da gerc'hant ar c'horf maro. D'ar chapel e voent kaset da zebelia...

**

Ne veze klevet nemet keleier trist.

E Kerisur e oa bet lakaet an tan el lojamant a-bez. Devet e vee pep tra, ha netra ne vee savetaet eus traou an ti, nag an arrebeur, nag an dilhad, nag an arc'hant.

Ar vamm a oa bet lakaet ouz ar voger da laza. Hep gouzout parak, dre vurzud hag a-greiz holl, e vee lavaret d'ezel :

— Raoust ! Raoust !

Hag e tec'has gant he buhez.

**

E Leslaou-Vihan eo e klevis an holl geleier-ze.

An noz a oa bremañ kroget da astenn he mantell ganv war ganvou an dud.

Trouz ebet mui dre holl, nemet siouler ar maro war an dachenn a vrezel goude an emgann.

Den, war 'n hed tost d'ar bourg, ne gredas chom en e di da dremen an noz.

Job, Annaig ha Per Kerne a yeas d'an Dourell. Liz a jomas gant tnd Feunteun-Veur, er-naez, e-korn ar park leton, dindan bolz stereennet an Nefiv.

Va mamm ha me a dremenas an noz e Leslaou-Vihan.
Ar spont eus ar pez a oa c'hoarvezet e-doug an deiz, am dalc'has dihun ; va gouliou iveau a rae eun tammiq poan din.

Ne gouskis ket eur berad.

Mall am boa da welet an deiz o c'houlaoui.

War-dro pemp eur, e kave din beza klevet trouz ankenius eur vindrai-lherez.

Buan e c'halvis ar re all.

Prim e savis ; dilhad hag all e oan em gwele, pe gentoc'h war eur baillasseñ, astennet war leurenn ar zolier.

Strafulhet, an holl a reas eveldoun.

A drugare Doue, trouz ebet dre holl ! Djuni a vee debret, ha gortoz a rejomp, sloulik, goulaoùg an deiz.

Pa vee gwelet adarre lagad an heol o para, ez ejomp war-zu an Ogelloù da labourat war-dro an dismantrou : ar gazeg varo a oa zouara, ar vioch hag al leue bihan da zispenn, ar c'hi ganezo da warza. Louis ar Chastell Dero eo a zeus evit kement-se. Holl wazed Lesiaou a roas iveau an dourn, gant tonton Per an Dourell hag Anna.

Bennoz Doue d'an holl dud vat-se. Eur skoazell int bet evidomp da c'houzañv, hep fallagoni, brasa anken hor buhez, hag eur frealz e-kreiz hon trubuilhou garo.

Goude an dervezou ankenius-se, ar vuhez a yeas adarre endra. Da c'hdal me vefe savet eur varrakenn e rankemp bemdez mont da ghask lojeiz e ti pe di evel ar glaskerien vara. E ti Job Jak, er bourg eo e kavemp bremañ repu evit an noz. Morse n'hellimp trugarekaat a-walc'h ar familiñ gristen-mañ hag he deus gouezet, ken brao, balzami hor c'halomou e rannet : Evit kement all a garantez kristen, ra vezint digollet kaer, eun deiz, e Baradoz an Actrou Doue.

A-behn ar 16 d'an nez o vee savet decomp hon ti nevez, ma c'heller da vihana rei an an-ze d'eur varrakenn bet freuzet ha difreuzet dia n'ouzoùn ket pet kwech ; eur varrakenn diskloz a-walc'h, savet diwar herr. El liorzh, a-hed kleuz ar park hir eo e vee savet ar varrakenn-ze. Eno da vihana, hor bezo eun doenn hag eur c'houdorenn deomp hon unan. Kaer 'zo, gwelloch' ec'h en em gaver atao er gér, hag e vefe ar gér-ze eur c'hoz barrakenn fall, eget e ti ar re all, n'eus fors pegen karantezus e vefent.

M. S.

DIWEZ

Kantikou ha kantikerien Breiz-Izel

Kendalc'h

Gant Loeiz Lok

Kantikou ha kantikerien Breiz-Izel, (keudalc'h) gant Loeiz Lok.

Bez' ez eus our chantiker brezoniek ken brudet hag an Tad Maner; anavezetoù h'eo zozen, rak rouez eo ar Vretoned lu n'a dije ket bet etre o daouarn unan pe unan eus leviou an Aotrou BRIS, an Heriou ar viloum.

Ouspenn daou-chant kantik en deus savet an Aotrou Bris. Mouet int bet e « Pedennou hag Instructionnou christen » (1695), e « Canticou spirituel var an oll exercicou eus our guir gristen » (1698), bag e « Canticou spirituel var guemant zo requis ha neceser da ur christen evit o silvidigez » (1702).

An Heuriou a zo tennet, war bonez eun tammo astenn, eus dauvez an daou levr diweza-mañ.

Kuntikou all a zo c'hoaz en oberouman eus an Ao.Bris : « Reglament a euc » (1699), « Ar Boquiet eus ar Mission hag eus ar Retret » (1710), « An exercicou spirituel eus ar euc kristen » (1712), « An Ordach » (1725).

Brezonieg an Tad Maner n'a gwisket e galleg. An nep a oar galleg hag eum nebed brezonieg a ch'ell entent brezonieg an Aotrou Bris.

Kals eus e gantikou a zo barzonieg troet diwar al latin : pedennou, psalmou hag all.

Seiz eus kantikou an Ao.Bris a gaver e levr kantikou hon Eskobti, en deiz hirioù.

***

En amzer an Tad Maner hag an Ao. Charles Bris e oa c'hoaz kantikerien all : an Tad *Bernard ar Spered-Santel*, eus urz Karmez, ginidik a Lesneven, hag en deus savet « Doctrinal ar Christenien » (1646); an Tad Kabusin *Bernard a Lanvou*, aozar ar « Choufleur-santel » (1692).

N'emañ ket o anoiou en bol levr kantikou.

Ha pet anou all a vuan! 50 kantik a zo levr ha ne ouizer ket gant piou int bet savet. Ouspenn-ze, kals eus ar chantikou a zo bet kempennet ken afies ma ne c'heller mui kaeut ar penn kenta anezo.

Oberou all e'hoaz a zo chomet divoul betek-hen, evel dorn-skrid an Ao.Per BARISY, person Inguimel, e eskobti Gwenod. E zorn-skrid, miret e levrdi

Kemper, a zo anvet : « Canticou spirituel ar deveriou ar christen » (1710). Ennañ e kaver ar chantik : « Allas, ne oufe den kompen », nemet eo bet chenchet mat e stumm abaoe.

Kaout a reer iverc kantikou all ha ne c'heller ket lavaret, difazi gant piou int bet savet. An Tad Kabusin **GREGOR** a **ROSTREN**, yezhaduror ha geriadur brezoniek, eo en devije savet, hervez an Ao.Kerdelan : « An exercicou spirituel eus ar euc kristen eit ar Misson » (1712), eul levr rouez kerou, ker rouez ma n'hou eus ket e gavet da studia.

Ha setu perak ne gaver ket bremad en eur ch'antikou amo Gregor a Rostren, daoust m'emañ en Exercicou ar chantik : « Diskennomp holl, kristenien, en ifern da velet ».

Oberou kollet ar mouladurion kenta anezo, Oberou hep aro an aozieren? E kement eskobti eo bet e'hoarvezet kementall.

E Bro-Wened, e oa, a ouzomp, ik XVII et kantved, eul levr kantikou savet gant duon Dad-Karm eus krouéñ Alre hag Henbont, rak Pe Barisy a skriv en e zorn-skrid en deus tennet 26 ton brezonieg diouzo.

Ha koulskonde, n'eus ket kent-se abaoe : 300 vloaz da hîrr! Re a dud a ra rae war ar paperiou koz : n'o e havont mat nemet d'ober tan pe da werza d'ar c'herne. Mat eo koulskonde kaeut sonj eus ar re o deus, a-hed ar chantvejou, miret ar brezonieg ha labouret gantañ!

Da skouer, piou a lîvaro aro an himi a zavas ar « Guerzenneu santel » (1734?).

Evit gwir ive, meskaj a zo bet graet el levriou kantikou : ar gantikou a zave o levriou diwar goust kantikerien e eskobtiou ha re an eskobtiou all hep lavaret eus a belec'h e teue an eienenn.

— Evelse eo bet savet, diwar goust Oberou an Tad Maner al levr : « Canticou spirituel, pe guerzenneu devot ha forhpoufitabl » (1760), jezet dizamo. N'oant, e gwirionez, nemet Oberou an Tad Maner, roet dezo eur zae wenedek.

Unan eus al levriou bet mouet an alies eo ar « Chanticou spirituel, compas et ussiech ar misson » (1784). En o zozez e kaver kals kantikou savet gant an aotrou Guillaume **LE JEUNE**, person Plougoùlm (1735-1807). E kenver ar brezonieg avat, n'eur ket distorec'h moarvat. — En hor ch'antikou bremañ,

n'eus nemet unan eus re Le Jeune, ha e'hoaz eo bet ret e gempenn kement ma ne annezze ket an Ao.Le Jeune..., e vab!

Tri eus hor ch'antikou a zo bet kement e-touez Oberou an aotrou **POURCHASSE**. Hemañ en deus dastumet kantikou koz, aozet re nevez, lakaet e brezonieg kala a re e'hallek, en e levr « Choix a gosmenneu spirituel avec er retracé » (1792).

Unan all a zo tennet eus ar renkennad a 16 kantik a gaver en « Hent ar baradoz » (1805), savet gant an aotrou **Alan DUMOULIN** (1747-1811).

Rouez eo an dastumadennoù kantikou ha ne vije ket bet tennet eur ch'antik bennak anezo da vez lakaet e levr a implijomp hirioù : an dpa-ze a zo e'hoarvezet koulskoudou gant ar « Choudennou hag ar responsehou an importante eus ar chatekis nevez leguer e guers brezonieg gant M. Klerc, person Komeled » (1810). Katakis nevez : da lavaret eus an deveriou e-keñver Napoleon. Eus wech diskaret an Impalaer, diskaret iverc ar ch'antik ha kantikou an aotrou Clerc. — N'eo ket eur e'holl, nag evit ar ch'antikou nag evit ar brezonieg!

Muioc'h a zudi hag a zanvez a gaver e « Pratique devot ha Meditatione » (1825) an aotrou **NOURRY** (1743-1804), person Bignan, ha goudeze person Ilizveur Gwened. Eus al levr-ze eo tennet ar ch'antik : « O, nag hir to an noz! ».

Arabat beza souezet e kaout meneg da obes alies eus Gwenediz, pa skriven istor hor ch'antikou brezonieg. Tuet int muioch'da gana, ha gwelloc'h e kanont, war a leverer, eget Leoniz da vihan Niverisoch' eo iverc o dastumadennoù kantikou; setu eur rollanezo : Canenneu spirituel aveit pedein, maelein, ytrrecant » (1779), savet gant Pourchasse, a gredier; « Guerzenneu santel » gant an toniou, savet gant M. Sanson (1736-1811); « Guerzenneu eil escooby Guenel (1857), gant J. Guillôme (1797-1857); Canenneu nevez : an aotrou Quiller (1802-1858); « Canenneu » an aotrou Deat (1797-1862); « Canenneu toniou an aotrou Mouel (1800-1875), eur muziker

anezañ, hag a zavas toniou evit ouspenn diaou e'hant kantik hag hanter-kant. — An Tad Larbouette (1805-1892), jesuist, a reas e 1856 eul levr kantikou : « Guerzenneu eid o er blai », kals anezo eus e zorn e-man. — Eur berañd kantikou a zo bet graet ive gant Mgr Le Joubigoux (1806-1888).

Ha e'hoaz ne roomp aze nemet anoiou ar gantikerien vrudeta.

Bre-Dreger a oa brudetoc'h evit he e'hoariva (théâtre) : nebeut a levrion kantikou a voe mouet er ramz-vro-zo arakoa 1830.

(Da gendrec'hel).

Penaos beza kemeret evit eun impalaer.

Setu amañ petra gontor e buhez an Impalaer Frañsez-Jozef, diweza impalaer Austria (Autriche) (1830-1916).

Eun devez ez eas da jaseal gant Bone ar Saks ha Dug-meur ar Toskan : koll a rajont o hent... Gonde kals traouet didroiou e kavjont eul labourer-donar en deor ar vadelez d'o ehas d'ar vorur'h tosta en e wetur.

Dre m'ont gwisket e chaseourien, n'ba anoy ebet gant ar chouerid d'o anaoat.

Degouezet er vorur'h, an Impalaer, arakoz kuitant ar chouerid, a lavaras dezañ : « Gouzout a reu piou a zo dirazout?... Me eo an Impalaer Frañsez-Jozef, ha setu amañ Bone ar Saks ha Dug-meur ar Toskan ».

Ar chouerid, gant eur mouse'hoarz goapaus, a respontas : « Laouen ouñ ober anaoudegez ganeoc'h! Me eo Impalaer Bro-Sina (Cline) ».

Antronoz, pa zavas kaoz er vorur'h an Impalaer hag e vignomed, anavez gant lod eus an dud, ar chouerid a jomas diskredok : « Penaos, emezan, e vije gwir ar pez a livir? N'o deus ket roet zoken eun tamin gwir-butan dint »

Arzel GERVORVAN.

Eur micherour padus.

E diabarz pep hini ac'hanoemp ez eus eul labourer ha ne espern ket e boan : hor ch'hallo eo!

En em zaustum a ra wardro 75 gwech dre vunutenn, evit bec'hia ar gwad da redek er gwaziad. — Dre al labour-ze, e tispign bemdez an nerz a zo ret d'eun darbarc evit sevel 2000 lu vein, a-bonez e zivres'h, war eur voger a 18 rpetr-nihedler!

Piou vo souezet mi teu ar servichor kalonenek-se da skinza dre hir amzer ha ma ne e'hell ket padout atao?

Kentel da dud speredek ar C'hornog.

Evit gouzon lemn ar sinieg (Chimois), e ranker anouet 40.000 lizerennoù!

Peadra da jom er skol eur pennad mat, a c'heller kredi. Pa weler nag a boan a rankomp kemer evit deski doareou ar 25 lizerennoù a implijomp e yezen ar C'hornog!

Lennit

ALAIN DE CORNOUAILLE : PENHOAD (Spes, Paris 1947, 442 pages).
 GWENNAEL (aotrou Cozannet) : KLOTENNOK BREZONNEK. (1948). — (Her goulenn digant M. l'abbé Luguer, directeur de l'Ecole Saint-Joseph, Plabennec (Finistère)).

E gwir e ti : « Ar Vuhez Kristen », Couvent des Capucins, Roscoff (Finistère)

C. C. 209-81 Nantes

(ar mizou-kas a zo ouspenn ar priz merket)

Buhez Hor Salver Jezuz-Krist, gant an Ao. Uguen hag an T. Eujen.....	100 I.
Ar Were'hez Vari, gant an Tad Medard.....	100 I.
Fatima, gant an Tad Medard.....	100 I.
Sant Fransez a Aziz, gant L. Inizan, kresket gant an T. Eujen.....	200 I.
Bleuniou Sant Fransez (Fiorette).....	100 I.
Buhez skeudennet Sant Fransez, gant an T. Eujen.....	80 I.
Sant Fransez, mignon ar vugale, gant Breur Melar.....	60 I.
Ar grasou pe ar pedennou dirak ar re varo, gant y ar Go.....	100 I.
Prezegenn war Drede-Urz S. Fransez (2 leor), gant an T. Eujen.....	60 I.
Santez Elizabed a Hongri, gant an T. Eujen.....	15 I.
An oferenn dispeleg gant skeudennou, gant an T. Eujen.....	20 I.
Levrig-dorn Drede-Urz S. Fransez, gant an T. Eujen.....	30 I.
Diwar c'hoarzin, gant an T. Medard.....	100 I.

Ar prizion merket anñia ne dalyezenet nemet bremad : kemmet a c'hellont beza gant pris ar vuhez.

Degaset da Groaz Breiz :

R. D. de Sechelles : Chateaubriand et l'âme celtique.

In 8 couronne, 224 pages, 220 francs.

Her goulenn oti Armand Prud'homme, 12, rue Pont-l'Abbé-Cochon, Saint-Brieuc.

pe : Office Breton du Livre, 18, rue Saint-Gouéno, Saint-Brieuc.

pe : Librairie collégiale, 108 bis, rue de Rennes, Paris (VI).

Al levr-mañ a zo skriven evit ar c'hantvret blonz goude maro ar skrivagner brudet Chateaubriand,

ganet e Sant-Malo e 1768 ha marvet e Paris e 1848.

An oberour a daol our sklerijenn nevez war skridouñ niverus Chateaubriand en eur zisplega pegement eo dileur d'e orin keltiek : e vuhez zoken, e dro-spored, e zoareouñ da varn ar bed ha da zellet ouz ar groundelez, e gredennou kouls e keñver ar feiz kristen eget ar politikerez, pep tra a zo livet gant ar skrivagner a oñ Breizad eus Hanternoz Breiz, ha dre-ze muioch' enkrezet, garo zoken v wechou, daoust m'eo skedus perñies diwar c'horre.

Marteze e vo tamallut eun tanam bennak an Ao. de Sechelles da veza gwelet ar C'helt hepken e Chateaubriand : da vithana, danvez al levr a respont mat d'e anio, ha gantañ e vo astoc'h hiziken dispeleg labourou ar skrivagner.

Kelaouennou.

SKED.

(J. Morin, 7, rue des Chantiers, Paris V*) : kelaouenn ar Geltied yaouank kristen. — En niverenn 4, our studiadenn a bouez, gant P. Kersaud : Scoutisme et langue bretonne.

Al Liamm.

niv. 9, 90 pajenn. — Kelaouenn lennegel an Emzay brezек : kant a rere enni studiadennou a bep doare diwarbenn bouez ar spered. (P. Le Bihan, 6, rue du Maréchal-Joffre, Versailles, S. et O.).

Le Peuple breton.

niv. 9, 32 pajenn : « politique, social, économique, culturel, international ». — J. Martray, 23, rue Cerny, Villestaneuse (Seine).

An Aimsir Celteic.

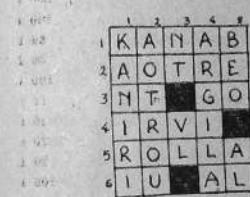
(An anzer keltiek), kelaouenn a liamm stro an holl Geltied, eus Breiz-Veur, bro-Eire, ha Breiz-Izel. (An aimer Cheileach, Eraud an Duin, Corcaigh).

C'HOARZOMP C'HOAZ

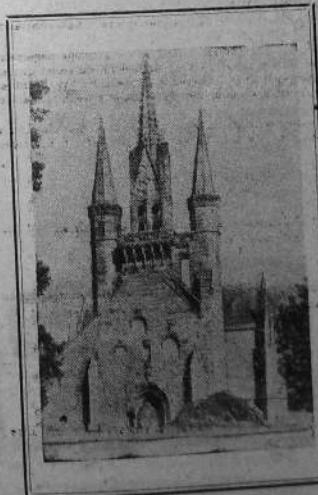
Responiou evit c'hoariou miz gouere.

Divinadenou :

1. C'houi hoc'h-unan ! — 2. Ar si-
minal. — 3. Eun toull ! — 4. An troad:
Diskoulm geriou kroaz al Lagad-du
(niv. 1).

(Ano gounider ar genstrivadeg a
vezo roet e niverenn da-zont Kroaz
Breiz).

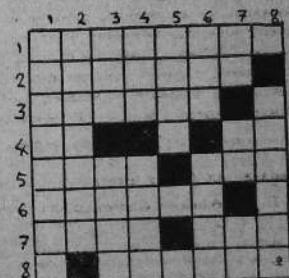

Divinadenou.

- Genou digoret,
Diskouarn hep klevet,
Kov hep bouzellou,
Treid hep ivineu :
Petra eo ?
- Penaos eo heñvel eur bragou toull
hag eun paou o c'houleñ
alizenn ?

Kenstrivadeg. — (Gwelit e niverenn
Kroaz Breiz miz gouere) :

Geriou-kroaz al Lagad-du.

A-blac' :

- Eul les'h brao evit c'hoari.
- Amzer eur c'hoari.
- Ano eur mannaë'h bras.
- A verk al hester (pluriel) en anoiou-trau.
- Gou're hemenn d'an toer.
- Hanternoz Bro-Iwerzon.
- Tri farz eus seul.
- Renkon.
- Liester nzen. — En dro d'ar park.
- Loened hemmus.

A-zerrz.

- Den hag a labour.
- Kazeg vihan.
- A ro gor. — Loen diot, dreiz-kol
pa vez kornek.
- Toull e c'hao. — Mire'h Jakob.
- Lean kemmesket.
- A vez lakaez dirak eun. — A bli
d'ar vugale.
- Dieu gensonenn (consonnes). —
Evañ ar Zaozon. — Ens ar verb
mont.
- Pesked hag a zo pñividigez Konk-
Kerne.

KELEIER

Gouel kant-vloaz ganediged ar barz Frederic ar Gwiader. Dre lezonan « Unvanie Arvor » hag an-nan gant Ao Maen ha Kuzulienien Brasparz, e vezog graet er german, d'an 12 a viz gwengolo 1948, eur gouel en effor da Frederic ar Gwiader ar barz brudet, a vee ganet e Brasparz d'an 17 viz lebourz 1847.

Anavezet eo al labour e bet pant ar barz, kontrollat e haouer eger ar varzonioc'h, dreist-holl « La chanson du sidre », ha « L'ère bretonne ».

Eon daolenn-efvez, eo staget ouz an ti ma yes ganet emañ. Ar Gwiader.

Gouelion, bodadegou-lemegez, dispiegadennou ha beajoù a gargo an tri devezh évisor: an 12, 13 ha 14 a viz gwengolo.

Eur strollod tud eus Brasparz a zo savet evit aoz ar gouel. Strollod a enor hag a baeroniez a zo war ar stern. Eur roll a zo digor iweg da zogonez profou.

Evit an holl boulennouen, skriva da « Unvanie Arvor », 21, rue Saint-Louis, à Vitré (L.-et-V.) An arc'hant a c'hell bezza kaset da :

Jean Choleau, à Vitré, C. C. P. 5852, Rennes. Georges Tattevin, à Rennes, C. C. P. 25-12, Rennes.

Maurice Lé Dault, à Quimper, C. C. P. 111-78, Nantes.

Gabriel Le Moal, à Nantes, C. C. P. 445-79, Nantes.

Merka, mar plij, evit petra e kaser an arc'hant.

DOL-VREIZ 25 gouere.

Dauc zevez gouel a zo bet graet en effor eus ar Rouz Nomenos, a vee kurunet, unnek-kant vloaz a zo, er bloaz 848.-e kör-Dol.

Nomenos eo kenta. Rouz Vreiz : brudet eo dre an trev'h meur a chouezzas e Ballon, e 845, war an Impalaer Charles-ar-Moal; nebeut araoak, e 844, en doa kaset hund armoinec Vreiz betek an Aïjouha zo zoken ar Poitou.

Hén eo a zavas rouantelez Vreiz, hag a zegasenn ar peo'h hag an unvaniez, warleñh an dismantrou berniet belek neuize dre vrezelion diñver. « Tad ar Vro », setu an anio a vez roet gwechall da Nomenos gant ar Vretoned.

Ar gouelion-mañ a zo bet savet evit tenna ar Rouz bras eus an devafajlenn e-lezh, m'ouaouezet dre ma ne avarezet ket awale'h istor Vreiz a wechall.

Aozet int bet gant cur strollad a os c'nañ : R. Th. Salaun, Y. P. d'Harskot, G. B. Keever-zio, C. Goaziou, R. Klec'h.

AL LOUARN HAG C'HAZ

Moutig ha Lanig

Evel daou zantig

A yeas da bardona :

Daou lampon o vont da batera !...

Kuit da bacea o loj, o bevañs,

E chaokent yez saourus

Dre m'o deveze chañs.

An hent a oa hir, inouis ;

Hag evit e verraat

E stagjont da zinkanat :

'Tre m'en em drabaser

E kaver berr an amzer.

YANN GORRIGAN.

Hon daou zantig a gomzas, a huchas,

Ken e kouezjont mut pe dost. Siouaz !

Evit drouk-prezeg eus an ness

Pep hini a gavas e vouez genta.

Erlin Lanig lavar da Voutig :

« War da veno out ampart d'ober da

[Voumounig ?]

« Kement ha me ?

« Bez'em eus em za'ch ouspenn

[kant tro !...]

— « Nann, eme Voutig, n'oum ket par

[d'it-te !]

« Em za'ch n'em eus nemet eun dro,

« Met d'am zoñj e talvez mil !...

Hag adarre tabut, o daou war an

[tu-gil.]

Ha jabadao, ha cholori !

Gwelloc'h ne bet d'ez mont da c'hous-

[Idor.]

Rak d'an ampoent eur vandenn chas

A lakas an teodou lemnn en o flas.

« Mignon, eme Voutig, klas en da

[Iza'h,

« Klask da dro wella.

« Evidoun-me ne rin ket a grach :

« Sell ouzin ha gra kement-ma ! »

Ha kripa-krapa'bars eur wezenn.

Alanig paour, leun a c'houezenn,

A reas kant ha mil troidal,

Mont a reas e mil, e kant fornigell,

Trei a reas evel eur gornigell,

Siouaz en aner, satoridell !...

Anaout a rit ar chas bas-kein

O chof o ruza ouz ar vein ?

Alanig, en eun toull, flaer en e loeroù.

* A zantas alan unan war e dallherou.

Hag ar paourkéz diaланet

* N'euf vont er-méz' voe mac'hagnet.

Ne daly ket em zifret :

Klaskit higenn da besketa.

Korn ar Merour

Diouz ar pez a hader, ee'h coster, eman ar c'hiz da lavaret.

Mard'eo gwir kement-se evit ar pez a zell ouz traou ar bed'all, n'eo ket gwir alioù evit ar pez a zell ouz traou ar bed-man.

Gwelet a reomp hemdez, o vont da neira, traou bel savet gant an dud, dre galz poan...

An hader, eme an Aviel, a Yeas da hada. Teurel a reas, en e bark, had ens ar gwella... eun nebeudig hepken eus an had-se, kouskonde, a zoongas eost : ar re a gouezas en douar mat. War an hent, en douar meinok, en douar gouezet gant al louzeier, an had a chomas difrouez.

Eelsec e c'hoarvez gant konzou Done, hadet e park an eneou. Dre skanya-durez an dud, dre lezirgez, hap a bep seurt digarezion fall, ar c'homzou-se a ya du gall...

Eelsec es c'hoarvezet ive gant hor c'hehouenn.

Taslet hor boa, e park Breiz, had eleiz, had mat a zonje d'comp. Edomp e miz mañ, e barr an nevez amzer. Leun oamp a fizians. Padal an eost n'eo ket deuet, evel ma c'hortozemp. Evel e park an Aviel, an had a zo koncez et war an hent, war ar vein, e-mesk ar stronez : eul ladenn hepken, kouezet en douar mat, en deus douget frouez...

Kreaz Breiz, act eo koant, evit eur vleunenn, helez liez eleiz a Vretoned, met ar re mat, evel ma reas ar Juzeviñ da Vab ar baradoz, gwechall, a deus surrel outi dor o chalon. N'o deus ket he digemeret.

Parreziou a-bez a zo no deus degaset d'comp koumanant ebet, skeazell ebet. Piouù tamall ?

Ar wirionez eo, n'ens ket deuet d'comp a zour a-walc'h evit lakant hor miliñ da vont en-dro hag a rankomp ober eur c'halondean askenius d'hor migoneñed leal.

Rivinet omp bel gant an diouz nivereun genta.

1,500 lenner a zo deuet, an hanter muioch'a vefe dleet d'comp kaout, evit padouñ hag herzel ouz ar mizon spoultus a stag onzomp.

Piou ac' hanoc'h, migoneñed ker, ne c'hellie ket, gant eun lammig bolonte rot, degas d'comp eul leñuer maisc'h.

Truez, me ho ped ouz ar merour paour, araoak ma vezet net e stal da stalig, hag e zoñch'da vinoued...

Kreaz Breiz a zo eur benveg nevez eire hon daouarn, eur benveg, a yelo war wellaat, dre ma z'ay e labour.

Roit d'comp an dourn, evit Done hag ar vro !

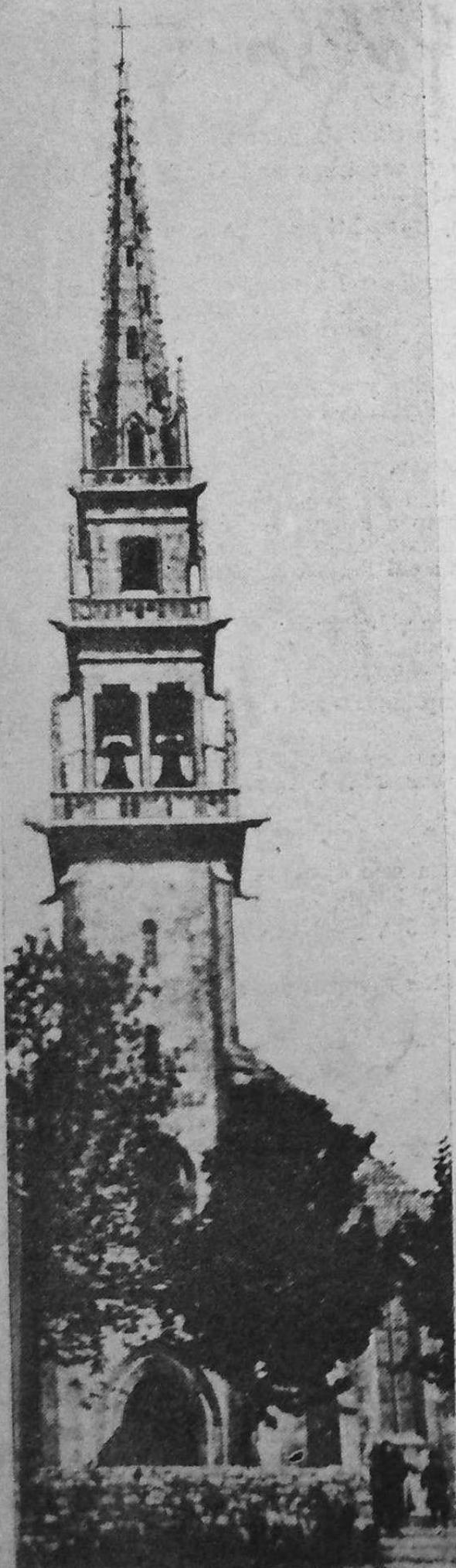
LAKIT EVEZ BRAS

1. Evit kement a zell ouz danvez-skrid ar gelouezenn : skrina da rener Kreaz Breiz : Mr l'abbé Jean-François Falchun, projeteur au Grand Séminaire de Quimper (Finistère).

2. Evit kement a zell ouz koumanant ha profou, skriva da : Mr l'abbé Laurent Bleunven, recteur, Plomelin, par Quimper, (Finistère), C.C.P. 21.802, Rennes.

Ar merour : M. l'Abbé BLEUNVEN
Recteur, PLOMELIN, par Quimper

T. Mourez Kreiz Breiz
36, Rue Richard-Leon, RENNES

An Tour

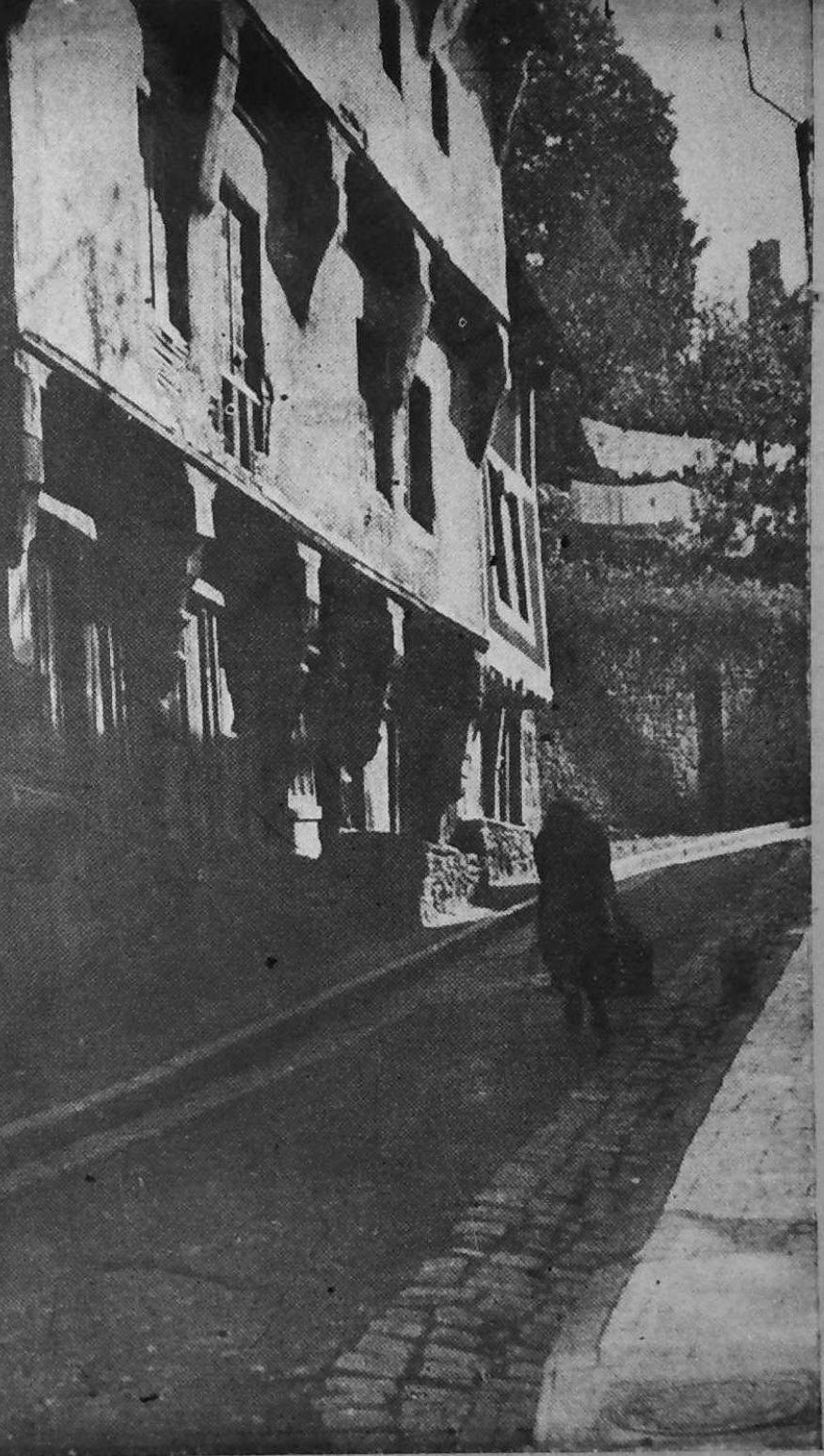

Gwelet e vez a-bell
tour va farrez, tour Plouzeniel!
Eun nadoz
gwantet war eun dorgennig.
Tri rummad garidou,
ha tri gloc'h,
o kas dre ar vro
meneg eus buhez an dud';
tro ha tro
laouen ha glac'haret...
Kizellet eo, eun dudi!
Kleuzet e pep feson,
penaos 'talc'h en e zav?
Doue hepken her goar
a zo o chom harp ennañ.
Eur gedour, atao sounn,
en despet d'ar pevar avel!
Eur frealz d'ar re a gred,
eur rebech d'ar re faziet!
Petra c'hoaz?
E ir biz o tiskouez deomp an Neñv!

Yann GORRIAN.

← Tour Plouzeniel →

K
R
O
A

B R E I Z

GWENGOLO 1948

5

PRIZ : 25 LUR

TAOLENN AN NIVERENN-MAN

Dé Zoue dre an oferenn (Y.-F. Falch'un)	Pajenn 1
Gouëliou ar Miz (An Tad)	— 2
Psalmou ar Binjen (F. Guivarc'h)	— 3
Sant Loeiz-Vari à Vontfort (Y. Trévoezez)	— 4
An durzunell (Evnig Penn-ar-C'hoad)	— 5
Gouel ar Bleun-Brug (Y.-F. ar Falch'un)	— 7
Kantikou ha Kantikerien Breiz-Izel (Loeiz Lok)	— 11
Levriou	— 12
Lennit (Y.-F. ar F.)	— 13
C'hoarzomp c'hoaz	— 15
Keleier	— 16

Ar wezenn dero : Yann Gorrigan.

War golo an niverenn-man : un straed goz (skeudenn Gilles Boinef).

PRIZIOU :

An niverenn-man	25 lur	Gwelit korn ar merour, e trede pajenn ar golo.
Koumanant ordinal	200 lur	
Koumanant à zikour	300 lur	
Koumanant à enor	500 lur	

Kas an arc'hant da : M^r l'Abbé Laurent BLEUNVEN
Recteur de Plomelin, par Quimper (Finistère)

Skrivit sklaer hoc'h anoiou, mar plij

Koumanantit! Klaskit deomp koumananterien!

Micherourien, tiez a genwerz !

grit brud d'ho staliou e Kroaz-Breiz !

Da Zoue

dre an oferenn

N'EUR nemet dre Hor Zalver Jezuz-Krist bag e ch'hellfemp mont betek Done hon Tad, evit kement tra hon eus da ober gantañ : « Den, eme Jezuz e-unan, nez a d'an Tad nemet me a gasfe anezañ. »

Hag e pelech'h e kavimp Hor Zalver evit ober hent gantañ ?

Araok pep tra, en OFERENN.

Er parrezioù digriisten, e klever awewhou an dud o klemm : « Perak mont d'an oferenn hep sul evel ma c'houllenn ar velein ? Daoust ha gwelioù h e vezimp p'hor bezo tremen eun hanter-sur en iliz, o sellat ouz ar beleg en e zav e kichen an aoter, e gein troet deomp ? Me a lavar ya fedennou minitan ha noz, ne lazan na ne laeran den : daoust ha n'e ket awalch'h evit servicha Doue ? »

Namn ! Neo ket awalch'h !

N'eo ket ar pep kenta zoken !

« Klevout a ri mat penn-da-benn

Sul ha gouel-herz an oferenn. »

56 gwech hep bloaz en deus urz ar c'hristen gwirion da zont d'an iliz d'en em unami gant Jezuz-en oferenn.

Hep koves hep sul, e ch'eller beza eur c'hristen mat, gant ma chômo an eme digailliar diouz ar pec'hed maryel :

« Eur wech ar bloaz da vihana

E kovesai hep nach nétra. »

Hep komunia hep sul, e ch'eller ive beza eur c'hristen beo, daoust m'eo diaes chom krenn peill amizer ma ne zebrer ket ar Bara a vuhez :

« Ha da Zalver a resevi

Da Bask, devota ma chelli. »

Hep lavaret ar pedennou mintin ha noz, e ch'eller c'hoaz beza eur gwir vab da Zoue, daoust m'eo dereat lavaret dezafñ alies ar garantez !

Met ma ne deuer ket d'an oferenn hep sul, ne ch'eller beza nemet eur c'hristen maro, pa ne vez nétra a vrás da vihana o viret da zont d'an oferenn : dont a reer neuze da veza dirak Doue eur mab a gounnar !

Perak al lezenn striz-se e keñver an oferenn hep sul ?

Abalamour ma ne ch'ell ar c'hristen beza salvet ha santelaet nemet dre Groaz Hor Zalver.

Ha ma n'eo an oferenn nemet Kroaz ar Christ savet a nevez war ar Chalver evit enor Doue ha silvidigez ar bed.

War ar Groaz, Jezuz a ginnig e varo d'e Dad, gant doujans ha sentidigez evit an dud, pec'hérien ha dizent ; ha dre-ze, Doue a roas adarre d'an den perz en e vuhez hag en e garantez.

En oferenn, daoust ma ne vary mu. Jezuz a ginnig a nevez d'e Dad e varo santed, skeudennet dre an disparti etre spesou ar bara hag ar gwin, a verbi an disparti a voe graet war ar Chalver etre korf ha gwad Jezuz.

Ac'hano e teu talvoudegez dispar ar oferenn evit ar c'hristen : dreizi e ro da Zoue, a-unan gant Jezuz, an enor en deus gwir da gaout, dreizi e tired ennañ karantez Jezuz evit e Dad...»

Ha petra eo beza kristen, nemet karet Doue gant Jezuz, ha dre Jezuz !

Y.-F. AR FALCHUN.

Goueliou ar Miz

A VIZ GWENGOLO : SANT JILI. — Ar Zant-mari a zo enoret e meur a barrez eus Béz. — Eun devez e tiwallas eur Ch'avarz our eur vandennad chassourien : unan eus ar re-mañ a dentas warni eveloc'h, hag ar bir a drenzas dor ar Zant. — Setu aze eur skouer eus ar skoazell a ro breped an Iliz-dan dud distez ha dinoz, enep ar re c'haloudas o devezc'housant da wallgas anezzo.

S GWENGOLO : GINIVELEZ AR WER-CHEZ, HA PARDON AR FOLLGOAD : " Kanomp ganedigez ar Werchez Vari "... O welet ar Werchez o tout er bed-maff, sonjomp ertav n'eman mui pell ar Zalver a die diskar rouanteles Satan, ha renta decomp hor frankiz. — Evel Salau ar Foll, salidomp gant levezen an him a die beza matm Jezuz, ha munnoù pep hini ac hanomp : " Ave Maria ! " — Fedomp anezzi da zont d'hor sikour e kroix han trubuilhou :

Harpit an Iliz sanctel

Avel diroll a ra...

Tenn ha kroix eo er breszel,

Ar poec'h, o Maria !

Da gofiver cum diez kor kaser ha ken liozen, ne diefe kristen ebet chom hep tostaat ouz ar zakramanchou.

12 GWENGOLO : 17ET SUL GOUDE AR PANTEKOST. — " Mestr, pehini eo brasa gour'hemenn al Lezon ! " — Kristeniezh, ha soñj mat hon eus pensioù e responsataas Jezuz ! " C'houz u garo ho Toue gind hoc'h

holl galon, hoc'h holl ene, hoc'h holl apered : henner eo ar chenta hag ar brass gourc'henn. — An eil a zo hefivel outa : c'houz a garo ho nesa eveldoc'h-hoc'h-unan ". — Karet Doue dreist pep tra, karet an nesa eveldomp hon-unan, setu ar pez a d'houllenn Jezuz digant pep hini ac hanomp. Betez-hec'h, ha sentet hon eus outa ?

15, 17 HA 18 GWENGOLO : PEVARE AMZER. — Bremab, n'eus na yun na vijil : abalamour da-ze, bgomp'ak etusoc'h eget biskoiz da stourm ouz hon techen fall, da veva er stad a c'hras, ha da ginnig da Zone holl labourou tenn hag hor poanion. — Niveus eo sioniaz, an dud a bee'h : niverusoc'h e tiez beza c'hoaz an dud a ra pinjien.

Dar 15, emañi gouel Itron-Varia ar Seiz glac'h, ha d'ar 17, gouel Goueliou sant Frañsaez a Asiz. — Ar Werchez he deus gouzañvet, sant Frañsaez hag an holl Zent o deus graet kement all... Ha ni a zoñj deomp e o'hellifem mont d'ar baradoz hep ober pinjien ! Pebeuz fazit :

19 GWENGOLO : 1SET SUL GOUDE AR PANTEKOST. — " Bez leun a fisianz : pardonet eo dit da bee'hejou ! " Lenñomp gant evez an aviel en hol levri-oferen hag e kompreñim pion eo Jezuz : Mab Doue en em c'hiurat den... Pegen bras eo e c'haloud hag e vadelez e kefiver ar bee'herien p'o devez keuz gwirion d'eo'hejou. — Ha pegen diskiant omp bet, pa 'z omp chomet devez, sizunvezion, mizion ha martzez bloaziou er stad a beched, o koll hon amzer hag e riski d'en em zaou. E briouz ar misioun e vez kavet tud d'ober dek, ugant kilometer hag ouspenn, evit mont da gaout eur beleg, da goves dezañ o fe'hejou... hag e Breiz, e-lec'h ma 'z eus beleien e pep parrez, e chom eur bern kristenien, n'ouz pegeit, da vreina er stad a beched ! Pebeuz dallentez ha pebenn folientez !

26 GWENGOLO : 19ET SUL GOUDE AR PANTEKOST. — " Ar Rone a gasas a servirien da bedi an dud da eured e Vab, met ne jellas ket dezo dont. " — An Iliz, e anor Hor Zaïver, a bed nor gristenien da zont d'an oferen hag ouz an Daol-zantel, met ailes, nag a bed a grav ivez digarezou evit chom hep dont : " Me zo re bell ! Me n'am eus ket amzer ! Me n'ouz ket din ! " — Diganedion ha netra ken !

29 GWENGOLO : SANT MIKAEL AR'C'HAEEL, an hinia drec'hast war Lusifer. — En eur euhui e oferen, ar beleg a c'houllenn skoazell digant ar Zant brasman. A-unan gantai, pedomp ivez Sant Mikael d'hon dileten ouz Satan ha da deurel ebarz an Hern an holl Astez fall a zo o redek dre ar bed o klask koll an sneou. Sant Mikael, pedit evidomp...

AN TAD.

PSALMOU ar BINIJENN

Selaouit va fedenn, Doue, ha d'am mouez Na jomkit ket bouzar. Diwarnoun, em enkreiz, Na droit ket ho penn : ho skouarn digorit ; Hirlo, p'hoec'h aspedan, busan va sevient. Niver va deveziou o teuzi, me a vel E deo ar voged a nil galan an avel. Va eskern a zo krog enno sun tan spontus, Ker gwas ha pu viljen o leske war glaou ruz. Skoet eo va c'halion dizez'net eo a-grean, Evel ar prajetor hoc'h eus gweliet ar toenn. Ankounac'hast a ran debri va zamor baraz, Ha kement e kleennat ma ne jom mut netra Da c'hezel va eskern, nemet kroe'henn dizech'h. Evel ar peillkan, e klaskan ar gouleech'h ; Vel ar gaouenn, labouz an dismantrou. Hep gweliet den, é karan tremen va deveziou. Ne gouskan tam, ha chom a ran va unan-penn, Hefivel ouz an evnig puchet war an doenn. Dal'chmat e krouez warnoun dismagañs, rebechou ; Enebouriou touet am c'harg a valloziou. Ludu, e-lec'h bara, a ya ganez da bret, Ha kement e evan 'zo rakial kemmesket Gant eur mor a zaelou : rak c'houz, en ho kounnar Hoc'h eus va dibradet ha strinkel d'an douar. Va deveziou e dech', ker buan hag ar skued : Evel ar yeut en halv, dizech'het ouin ha treut, Met c'houz, Doue, a jom ar mestr da virviken ; A-rummi da-rummi oc'h kannueliet gant mab-den. Chouz a zavo : diskouez a reoc'h ho trugarez Evit Sion, rak deust eo e gwirionez Ar mare d'hen ober : hoc'h holl zervicherien A gar, en o c'hér-benn, ar vein hag ar boulleñs. Ar broadou a-ber, da Zoue a zoùlo, Holi roianed ar bed dirsan a zoùlo

P'en dezo adsavet kér-veur Jerusalem, Peu do dizoloei splannader skedus e zremm, Ha p'en go selouet mouez ar sklavourien O c'houllenn digantan díframma o chedena. Kement-se 'vo skrivel, hag ar gwiskadou tud A zo c'hoaz da c'henel, holl a skidno ar brud Eus madelez Doue, mar plij eun dels gantais Diwar ar c'hrec'h saniel m'eo azezet warnan, Trei e benn da deurle war an douar eur zell, Selou ar sklavour kék o c'houllenn e skoazell. Terri o ereou, evit m'o do Frankiz, D'an dud n'hellont gedal nemet eur mare krix. Sion neuze 'glevo Kana gloar d'apô. Ha, gant e veuleudi, ar gêr a drogermo. Rak dont a ray enni ar rouanteleizou. Evit mestr Doue, da gemmisk o mouezioù. P'eden e-kreiz an hent, va nerz hoc'h eus torrez ; Niver va deveziou a zo ganeoc'h krennet.

Ha lavaret a ran : " va Doue, da vihan, N'am sammelt ket doustu : smacun c'hoaz em gwella. C'houz 'bad, hag a bado, eus sur e hanved d'un all ; An douar-mañ hoc'h eus direvez gwechall. Hag ha tourz en douz gruet holl skedus ar netrou. Met an netru, an douar, zo barr a deveziou ! C'houz ne drement ket ; an holl drouz all avat A ya primant a dammou, evel ar c'hoz dilhad : Ken ast ha ma chenhouing gwishkamant was haou tro, E o'helli, pa garti, chedek a mare dezo. Met c'houz, gouds kouast, ne dou tammo kement ennec'h ; Dreist an holl ganvezou, da vikan, a padou. Gouez no servicherien, da jom, a zizomio. 'Barr ar rouanteleiz hoc'h eus märtz dezo. Hag enni, startet gant he preech galloudus, Ditrak he taostagad, holl e revint eurus.

F. GUIVARC'H.

Sant Loeiz-Vari a Vontfort

— KENDALCH —

YAOUANKIZ EUR ZANT.

Adalek e genta yaouankiz, Loeiz-Vari a Vontfort a voe ive misioner ar Werc'hez Vari.

Ma oa ken troel da lakaat ar re all da lavaret ar japeled eo abalamour m'hel lavare e-unan ken lies ha bemedez : en em denha a rae a-douez e vignoned evit mont da bedi en eul lech distro hennak ens al horz.

Pa zeu da Roazou e kendalch gant an hevelep hent, nemet e tarempred bremañ ilizou ha chapelou gant skedennou brudet ar Werc'hez : eno eo e glask pa ne vez ket er skol pe o studis e-mari-penn.

An eonler a roas degemer dezañ a oa beleg-sakrist Sant Salver, an iliz a zalc'h skedenn Itron-Varia ar Burzudou, ken karel e kér Roazou savetet ganti p'edo war-nes kouezet etre daouarn he enebourien. Bemedez, en eur vont d'ar skolaj hag o tont en dro, Loeiz-Vari u ra eno eun ehan, hag e chom stonet epad hir anzer, o pedi, o'le en eun gwing da Vari, o c'houlein diganti taoler evez wariañ, e ziwall dreisi-holl diouz ar pec' hed ha d'ouz enebourien e ene, evel m'he doa gwechell dinemet kér.

Mont a ra ive d'an ilizou all, hag o c'haoret a ra muioch'h pa c'heft daoulinna enno dirak eus skedennou eus ar Werc'hez. Na pet gwech eo bet kavel e Ilizou Itron-Varia ar Peo'ch hag Itron-Varia ar Chelou mal.

Trawalch'h oa neuze e welet evil gouzout pegen hirvidik ou e garantie kefiver Mari. Seblantout a rae koll anaouedeg eus traou an douar ; chom a rae difrif war bennou e zaoulin epad eurion a-bez, e zaoulagad entanet o para war skedenn am Itron-Varia.

An holl a oar erval, a skrivel e geneid, an Aolrou Blain, ne anve Mari nemet e Vamm, e Vamm vat, e Vamm garet. An holl ne ouzont ket avat penaos e yez d'he c'haout, a-vihanek, gant eunned eur hugel, evil gouleñ diganti he skoazell en e holl ezennou a gorf hag a ene. Ken bras oa e fiziazh en he madelez ma ne voe morsc trec het gant arvar nag enkrez ehet. Graet en doa pep tra ret, emezañ, p'en doa pedet e Vamm vat !

Evit ar re fura eus ar baotred yaouank oa bet sayet, er skolaj, Kenvreuriez ar Werc'hez. N'oa ket digor d'an holl, hag evil béza degemerel enni o rel tremen epad pell amzer eur vuhez a skouter vat.

Pa dizas e benzek vloaz, Loeiz-Vari a c'houlennas beza kemerelet etouez ar genvrendeur : diousto e kavas dor-zigor, rak a bell-zo on anavezet evit beza ar c'henta war renk ar zantelez kous hia war hini ar studi. Pegen eurus e voe o strissat al Liammou e stage ouz e Vamm ! Nag a sked a laka da zerc'hel d'ar goneski !

Ar poneuzusa en e bromesa on miret **glanded** Ronannez an Elez, hag an draze d'an oad m'emañ ar youlou fall o vervi er galon, e-kreiz touellerez eur gér vrás, e-mesk paozed all leun a fallagriez hag a vreinadurez. Loeiz-Vari, d'wallat gant ar Werc'hez, ne ouzezas ket zoken petra eo en em zifenn enep ar c'hoantegouz dirollet, na kaout ar vertuz en argoll, «Kennebeut e'h anaveze ar pez a c'hell saotri eun ene ma tisklerias din, eun devez, ne oule ket petra eo.» (Ao. Blain.)

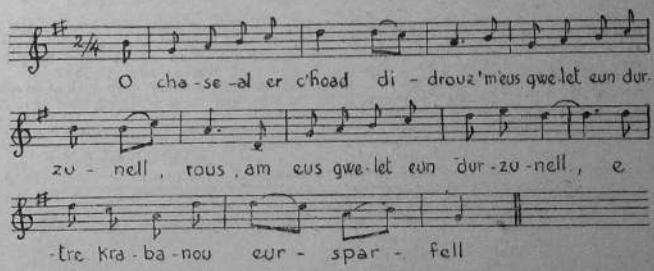
Dleour oa eus ar c'hras-se d'an Itron-Varia, met ive gouzout a rae en em ziwall dibaouez, tec'het zoken diouz skeud ar pec' hed, stourm a-grenn enep an droug bep iro ma vezet rel.

E dad en doa eul levr hndur, leun a skedennou lous, hag a sponete ene divlam Loeiz-Vari. Hemar en doa c'hoant bras d'e zistruja, met krena a rae rak kounnar e dad. Eun devez koulskoude m'edo e-unan-penn er gér, e tapas krog el levr brein, hag e taolas anezan en lan. «Ar paotr yaouank, a lavar an Ao. Blain, a oa o paouez ober an taol pa gavis anezan lenthik holl hag sonik e'horloz distro e dad, ha koulskoude laouen eus ar pez en doa graet.»

Da genderc'hel pajenn 6

An Durzunell

O cha - se - al er c'hood di - drouz'meus gwelet eun dur -
zu - nell , tous , am eus gwelet eun dur - zu - nell , e
tre Kra - ba - nou eur - spar - fell

I

O chaseal er c'hood didrous,
'M eus gwelet eun durzunell tous;
Am eus gwelet eun durzunell
Etre krabanou eur sparfell

II

War ar sparfell am eus tennet,
Ha maro-mik ez eo kouezet.
Kouezet iveauz an durzunell
Labezet a wad he askell !

III

Gant louzou tener ha gant dour
Am eus gwelet an evnig flour :
O tont ganen dre ar parkou
Hi a gane : "Krourougoukou" !

IV

War va fenesrig, er gwasket,
Am eus kempennet eur gaoued,
Eur gaoued gant touriougou
Mellezour ha bransigelloù.

V

Sed' va zurzunell er goudor!
Hogen chomet an nor digor;
Hag an evnig, a-denn askell,
Skarzel, seder, d'ar c'hood uehl !

VI

Gwell eo frankiz er baourenteuz
Eget chadenn ha braventeuz;
Gwell eo frankiz ha neiz dister,
Eget chadenn en eur maner !

Evnig Penn-ar-C'hood

Sant Loeiz-Vari a Vontfort

Neo kel er-maez hepken emañ enebour an ene : en hon diabarz iye emañ e gor, ha ret eo **Kastiza ar c'horf** evil e galhestra... Da zeitek ha triwec'h vloaz, Loeiz-Vari a yae dire riou Roazon, e zaosalagad warzu an douar, hep sellat nag a-gleiz nag a-zehou, eur bedenn o vleunia warz e vuzellou ; evelise ec'h en ziwall e ar c'hennard diouz ar pec' hed... Hag an him en deufe gwelet ar chodennou a rae cur c'houriz d'e gorf, ha merkou ar skouriez warnañ, en deufe kompreñet gwelloc'h c'hoaz pegez chalet ou Loeiz-Vari da zerc'hel en e-bez an tñezor rouez he doa roet dezañ e «Vann val».

Ober a rae adalek neuze ar pez a brezegas diwezatoch : ma karit ar Were'vez Vari, haleit war he roudon, kemerit skouer diouz he vertuziqu.

Sein echu gant Loeiz-Vari e studiou er skolaj.

Petez 'ray bremah ?

Hiroc'h amzer a dremen o pedi... bas eun devez e klev, frañs, monz ar Were'vez p laveret dezañ : **«Beleg eo e vezin»**. Hiriv-kev ec'h anavez youl Doue warnah : chou n ray feal d'ar galv.

E dad a c'hirosmolou, a gounnaro, pa weIo e c'hoantou e vont da get. N'en doa ken c'hoant nemet eus cur mab olser pe alvokad, ha selu ma wel anezan o trei kem d'an enorion ha d'an arc'hant ken talvoudesk d'ar familh, evit beza eur beleg dianavez, stag ouz eul labour ponamis en eur c'hoz-toull bennak ! A nebeudou koulskoude, ar feiz a drechou en e spred, ha pa vo deuet ar mare, e roie e aotrou a galon vat.

Loeiz-Vari a grot etu en eur studi nevez. E Roazon e chom atao koulskoude, bag en hevelep skol, rak en amzer-ze oa rouez ar c'hoerdiou. Ar skolajou hag ar skolioù-meur eo a gelenne skiañichou ar velegiad d'an nep a gare, ha pa veze echu o studiou gant ar gloareged, e veze roet dezo an urzon sakr.

Mei Loeiz-Vari, galvet da veza misiñer, da veza enebour pep falzentez er feiz, a diez ober studiou pouezusoc'h ha beva en eur lec'h a retrid, evit peur-gempenn e ene.

(*Da genderc'hel*).

Y. TRANVOUEZ S.M.M.

Itron Varia al Levenez

Gouel ar BLEUN-BRUG

Kastell-Paol, 21-22 Eost 1948

Evel Feiz ha Breiz quechall, Kroaz Breiz eo kelaouenn ar Bleun-Brug. Setu perak e fell dezi rei da anaou d'an holl lenerien ar pez o dremen a Kastell-Paol, d'an 21 ha d'an 22 a eiz eost, evit kenta bodadeg ar Bleun-Brug abaeu ar brezel.

En niverenn-mañ, ne gomzimp pearliseas eus an abaden nemet dre uras, en niverennou da-zont e wlemp a dostoc'h tammoù eus ar labour a vev gredet epad an dous zevez, dreist-holl evit ar pez a zell ous ar prezennou lag ar menioù dispelet. Evelise e co anavezet gwelloc'h petra eo ar Bleun-Brug hag e yould evit an amzer da zont.

Kastell-Paol ! Douar bennig Sant-Paol Aurelian, pinvidikaet o'hoaz gant enforiou-koz eskopti Bro Leon ; kér an touriou dantelezen, renet gant tour meur ar Chreiz-kér, " ar braou 'zo er bed ", evet ma kanae Mariamig ar Go. E palec'h gwelloc'h egret eno deraet renevez gouel ar Bleun-Brug goude sioñler ar bloavezh tremenet ? E Kastell ive eo e vee dalc'het ar Bleun-Brug, teir gwech diouz renk goude ar brezel, all, e 1920, 1921 ha 1922, evel e 1912 ha 1913.

Ar c'houec'hvet tro so eta da Gaskell da rei degemer d'ar gouel kaera lidet bcp bloaz gant ar gristenien evit lufur Broiz hag sked ar bregoneg : ha kement a zo mat, rak [Kastell eo kér-benn ar brezonieg " ledan ", komzet a-dreuz Bro Leon, ha chomet o'hoaz dispak en e holloù heriou.

Na gredomp ket e deufe tro kér-Gaskell da glemm *eus an enor gract des* : mar deo bet pell o tihuna, o rei he asant d'ar gouel, mar deus bet meur a hin martzeze o'ch ober penn ténval ouz Breiziz diredet niverus, n'eo ket hi moarvat eo ar brasa kabbus : sprezouj trenk o dor poaniet da halañ da draog, da heju spontañ koz er " Gwenn ha du ", o klask rea da gredet n'eo ar Bleun-Brug nemet eur bolitiferez kuzet, savet enep Bro-C'hall... Darn zo bet gouezent gant ar gevier-ze, hag an degemer gract da genta d'ar Vleun-Brugerien, n'eo ket bet gwenn domin : n'eo ket bet fichez kér evel ma vele deraet ; n'eus bet nemet ar stafou dalc'het gant Bretoned gwirion ha deufe diskonezet a-leun o levenez... A-benn ar zul-kreisteiz koulskoude, gant abaden ar zadorn d'an noz, hag an heol seder a spiannas war Gaskell edouig ar gouel, e oa mijet pell an hollo goañbreñou ; ha diwar neuze, Kastell a gemeras perz, a galon vat, e laouenedigez an hollo.

Hag evit gwir, eun enor eo bet eviti, eun enor bras zoñken, aviet gant meur a parrez all... Araok ar zul d'an noz, e oa bet dija meur a guzul ti-kér eus parrezion all o kinnig da reñerien ar Bleun-Brug o farreziou evit ar bloaz a zeu ! Ar re ze a gompreñ ervat an noz a zo er Bleun-Brug, a dalvondegez evit difenn gwirion Broiz hag ar brezonieg. Meuleudi dezo !

E gwirionez, eur *gouel kaer* eo bet hini ar bloaz-mañ. Breiziz o deus responde da c'halv reñerien ar Bleun-Brug, munoc'h eget ma c'heldel gortoz evit ar bloaz konta dreisi hollo ipu no ket bet gruet kals a vrud. Ful levenez eo bet d'**an Ao, Liberal**, bag eun digoll eus ar boan n'en dou ket espernet evit aozha kompeza pep tra : mar deo ast keckouls an traou en dro, n'eo nemet abalamour m'en dou fakast e amzer heg e hollo nerz er zizamouñ diwez a servij ar Bleun-Brug, a-unan gant strollad ar reñerien : an Ao. Faye, person-dean Lesneven hag alzumen ar Bleun-Brug ; an Ao. Yann ar Minor ha Jakez Fourrier, sekretourien, hag an Ao. Breton, teñzorier. Skoazellel oant bet gant strollad-reñerien Kastell... Holl o deus bet ar goñt evit o foan, ha mat eo an traou évolos !

Tud a zo deuet ota, ha *kals tud* ! D'ar zañern d'an noz, evit ar c'hoariya, ne jomo ket kals a gadoriouz goullo e sal vras Santez Tereza, ha da zul d'an noz e o leun-boù. D'ar zul goude kreisteiz, ec'h en em vodas milloren a dud e park ar Germenevez, war eñhaizevenn zudius etouez ar gwez, roet gant madelez an Ao. a C'héribant evit kaeror ar gouel.

Leoniz oa ar bras eus an diad, evel just. Kerneviz a zo deuet ives gant o gwiskamantou kaer, eus Lokornan-Kerne, Rosponden, Douarnenez, Landudec... daouest da c'houel ar " Rouejou glas " e Konkerne ; strollad Plougastel en deus trellet an

daoulagad gant e liou marellet. Kals Bretoned a deuas ive eus Roazon, Paris, hag all, da gemerzi o spred breizat en unvaniez gant o breudeur brezonegerien. Eus tra-mor zoken, e teus stroladou Iwerzoniz ha Kembreiz (Bro-Zaoz), laouen o kemer perz en hor gouel, hag o togas evelse an testeni heo eus o c'harantez evit Breiz ar Chornog-izel. Ar Vleun-Brigerien n'emaint ket c'hoaz war-nes ankoumac'hant an dudi a roas dezo Michael Malone ha Sean Serry, a c'hoarias evito, disul, war o biniou bras, eun dibab eus soniou Iwerzon.

**

Diou lodenn a zo bet e gouel ar Bleun-Brug : eul lodenn a studi, d'ar zadorn goudre lein ha da zul diouz ar mintin ; eul lodenn a c'hoariou, d'ar zadorn goudre koan ha da zul goudre kreisteiz betek diwezat en noz.

Ar STUDIOU

D'ar zadorn, da deir eur, ezh en em vode e skol Sant Yann-Vadezour eur strollad Bretoned a bep oad hag a bep stad, c'hoant dezo da studia gwelloc'h labour ar Bleun-Brug en amzer dreñmenet, hag evit un amzer da-zont.

E niverennou Kroaz Breiz ar miouz a zeu, e roimp an divvera, d'an nebeuta, eus **or studiadennou** a voe displogez gant an Ao. a Ch'ebriant, Liberal, Fave, Seize ha P. Mocer. Eun 200 den bennak a oa ouz o zelouz : n'eus bet morskelement all ar studiou breizat, — testeni sklaer eus youl ar Vretonez en deiz hirio. Hogen ne ve ket mat d'herc'hel evit an 200-zez liepkenn an dudi hag an deskadurez a oa dastumet el lodenn-z-eus ar Bleun-Brug !

D'ar zul vintin, e skol Sant Yann adarre, e voe dalc'het ar **c'henstrivadegou** (pe " konkourion ") : ar re-mañ, evit gwir, n'int ket studiou, met frouez ar studiou graet araoz ar gouel.

Eun nebeud paotred yaouank a zavas en eur gador-skol, an eil goude egile, dirak o barnerien, evit kenstrivadeg ar **prezeregez** : " Petra a chell ober eur paotred yaouank, en deiz hirio, evit ar brezoneg, en obrouer kristen, er skolou, er vuhez pem-deziek ", setu petra o doa da zisplega. Rouez eo bet amañ ar genstriverien; meur a hini all, evit doare, a oa bet en o zoñj kemer perz er gourin : re ziwezat o doa en em gerneret ! Diput eo, rak pa weler pouez al labour o deus graet Chapalañ eus Kastell, Marsel Gouez eus Plabennet, ha Mikael ar Gwenn eus Lanarvily, ne c'heller nemet kaout keur e vefo bet re verr an abadenn. Iwerzoniz ha Kembreiz, deuet da zelouz iver, a jomas sebezot o welet pegen ampart eo Breiziz yaouank p'en em lakont ganti a-zevri ; ar re holl a zegas d'ar Gernevez, da zul, o deus gellet her barn o-uman p'o deus gwelet tan ha galloud Chapalañ dirak ar " micro ".

**

Kenstrivadegou ar vugale a vodas muioch a stourmerien hag a stourmered, a drugare Done, evit levenez an dud a zelouz.

Lem brezoneg, kana ha displogea, bugale Vreiz a oa hen ober pa vez kemeret an distera preder ganto. Re hir e vefe deomp displogea ar galloud diskouezet gant pep hinu eus ar 68 bugel a strivas. Deuet oant eus Kastell Rosgo, Kleder, Mespaol, Guinevez, Plougoulm, Guiclan, pr'choaz eus Gouezeg, Lokornan-Kerne, ha zoken eus Perroz-Guireg... Ne c'heller aman nemet rei meuleudi da vugale Vreiz, d'ar gerent, d'ar vistri ha mestrezed o deus kemeret poan ganto : digollet int bet o welet pegement a blijadur a gerer hor bugahou gant al labour-ze, ha pegement e tigor evelse o sperejou. An holl ive o deus gellet her barn er Gernevez, o selauz darn eus ar re o doa gouenezet ar priouz kenta hag a vos galvet dirak ar " micro " da rei eun tañva saoures eus plijadurioù ar vintinyez : Erwan Konan (13 vloaz) a zisplegas " Bodadeg gant ar Razed ", gant kement ar az hag a fines a ma laka da c'hoari gant e viñi u, a-unan gant e vreuz bihan Herve (8 vloaz), yaouankia biniaouer a zo e Breiz moarvat ! Marivonig ar Go, eus Gouezeg, a gasas ganti ar maout e-kofiver ar e'hant, evit he c'hamaouenn " Kacourtingha Marivonig ", kanet gant eur voneuz flour, hizin ha glan evel dousklaer. Annaig-Vari Mingant, eus Lokornan-Kerne, a zibradas ar priz kenta evit displogeadem ar re vihana : N'eo nemet eur boutegid a 7 vloaz, met an teod a zo mat ! Tro ha tro e lakeus kement a zoouer, a lorc'h, a estlammoù hag a gounvar da zibuna " Kanaouenn an alc'houeder " ma voe galvet ell tro gant an holl dirak ar " micro ", ha teir gwelh e vefe bet selauet gant kement a blijadur hag a c'hoarz.

Pa ne c'hellomp ket displogea talvoudegez ar holl vugale all, brudomp da vihana anoiou ar re a c'houezas ar priouz kenta en holl genstrivadegou :

KENSTRIVADEG AL LENN :

(Eur pennad da lenn, tennet hervez ar c'hoant, eus levr an Ao. Uguen ha Seize : Me a zesk brezoneg.)

Evit ar vugale 8-9 vloaz :

Merc'hed : Jozian Kabiec'h, eus Mespaol.
Paotred : Herve Konan, eus Perroz-Guireg.

Bugale 10-12 vloaz :

Merc'hed : Mari-Paola ar Moal, eus Mespaol.
Paotred : Erwan Konan, eus Perroz-Guireg.

Bugale 13-14 vloaz :

Merc'hed : Marc'havid Philippe, eus Plougoulm.
Paotred : Yann Reungoat, eus Kastell.

KENSTRIVADEG AR C'HAN :

(eur ganaouenn dibabet hervez ar c'hoant).

Merc'hed 9-12 vloaz : Marivonig ar Go, eus Gouezeg.

Merc'hed 12-16 vloaz : Marc'havid Philippe, eus Plougoulm.

Paotred : Paol Corre, eus Rosgo.

KENSTRIVADEG AN DISPLEGA :

Bugale n'o deus ket 10 vloaz : (Kanaouenn an alc'houeder) :

Merc'hed : Annaig-Vari Mingant, eus Lokornan-Kerne.
Paotred : Herve Konan, eus Perroz-Guireg.

Bugale etre 10-12 vloaz : (" An daou vaout ") :

Merc'hed : Marivonig ar Go, eus Gouezeg.
Paotred : Herve Kerleroux, eus Kleder.

Bugale 12 vloaz hag ouspenn : (" Bodadeg gant ar Razed ") :

Merc'hed : Mari-Jozefa an Du, eus Guinevez.
Paotred : Erwan Konan, eus Perroz-Guireg.

KENSTRIVADEG AR PREZEGEREZ :

Y. Chapalain, eus Kostell (19 vloaz).

Holl eo doa po mist : ar re-man eo a zo bet kurunet. Ne lavarimp ket-koulskoude : gwassa a-ze d'ar gollerien, met chans vat dezo a-benn ar bloaz a zeu.

(Ret eo doomp, dre ziouer a blas, gortoz ar miz a zeu evit komz eus ar c'hoariou... Ne vo kollet netra evit gortoz !)

Y. F. AB F.

Kantikou ha kantikerien Breiz-Izel

Kendalc'h

Gant Loeiz Lok

Eur brezoneger eus an dibab, an aotrou Guillaume HENRY, aluzenner e Kemperle, a zoñjas ober gwelloc'h ezel ar gantikerien en e raok, dre germeret ar nep gwella eus kantikou Breiz a-bez, ha lakaat ganto re nevez, en e levr : « *Kanaouennou santez*, dilenet ha reizet evit escoffi Kemper » (1842). Eun foolioù kempeùn a roas d'ar c'hangou, hag e c'houennas diouto ar geriou galleg.

Se ne blijas ket d'an holl ! Eun tamm labut a zavas. Ressont a reas un aotrou Henry d'e damallerien : « Ch'oant am eus bet, dreisit pep tra, ober plijadur d'an Aotrou Graverañ, non eskob muia-karel, ken douget d'e vro, hag — hen gounout a ran, — a garfe gwelet e holl valeien o skriva o brezoneg evel ma ra diskibled ar Gonideg ». An doare-skriva a oa bet renevezel gant ar skrivagner-mañ.

An darn vrassa eus kantiken an aotrou Henry a oa tennet eus ul levriou meneget ganeomp uheloc'h (I) ; kempennet oant gantañ avat, ha lod anezo en eun doare dispar. Lakaet e voe ganto ive kantikou nevez-mouplet, evel re an aotrou Cabon, person Lambaol-Wimiliou (Canticou evit usach ar Missionou hag ar retrejou — 1819), re an aotrou Guillaume Rioual, person Scaer (Canticou evit usaj ar retrejou hag ar missionou, compoñet gant eur beleg eus a Escopli Quimper — 1833).

E 1865, e voe kempennet a-nevez e levr gant an Aotrou Henry, hag embannek dindan an an a « Kantikou Kemper ha Leon, choazel ha reket dre gemerien an aotrou n'Eskop René-Nicolas Sergent — 1865 ». Dilezet e voe 22 eus ar C'hangouennou santez, ha lakaet en o lec'h 58 kantik all : evelse e voe et levr nevez 188 kantik gant-an tonion.

26 anezo a oa war anoi an Tad Manner ; 32 a deuse eus an aotrou Bris, 25 eus an aotrou Henry ; Cabon en doa 7 ; G. Le Jeune hag an Tad Martin pep a 6 ; Guillôme 5 ; le Joubioux ha Rioual 4 ; Mikel an Nobleiz, Dumoulin, Cabec (eus Bro-Dreger), ha Bozec, nev a dri (An ao. Bozec, person Sant-Wazeg, en doa savet e 1851, gant skoazell an ao. Cosquer, person an Dreñeg, ginnidik a Zant-Wazeg, ar « Guerziou nevez, gret

gant daon veleg eus a escoñti Kemper »). Cosquer ha Kersale (aluzenner ar Salet, a Montroulez) a zo bet kemeret dezo pep a zoñja gantig. Unan a oa war anoiou an aotrou Guégren (person Primelin), Y. ar Chere, Cario ha Le Lay (an daou-mañ eus Treger), Noury, Maze hag an Tad Larbouillet (eus Gwened o zri), Keranmanach, person Montroulez, ha Kernau, person Plougongven.

An anoiou-ze a oa holl meneget e penin ar c'hangou, evel m'eo graet iwe en hor Ch'angou en deiz hirio, pa'z eus gouezet da biou o rei.

146 ton a zo e kantikou an Aotrou Henry : 34 anezo a zo toniou galleg, hep douefais ebet, ha kement ill keren tost dezo.

Pemzek vloaz diwezatoe'h, e 1880, « *Kantikou brzonnek Eskopit Kemper ha Leon, renkel a nevez dre urz an Aotrou n'Eskop Nouvel* » a gemeras lec'h re an Aotrou Henry. An Aotrou Yann Guillou, person Pennmarc'h, kantikor bras an eskobti, a oa bet pedet d'o chempenn. Skoazellel e voe war e labour gant an Aotrou Morvan, Kere ha Pouliquen. O levr en deus bet buhez hir, pa 'z eo padet tri-ugent vloaz !

Evel m'en doa graet en e raok an aotrou Henry. Yann Guillou a gemeras wardro 35 eus ar c'hangou koz, 86 kantik a voe lakaet en dasfus-mañ, hag en o zozez, an dresereun ne wardro 30 a zo bet savet gant Y. Guillou e-man. An toniou avat a buhez hir, pa 'z eo padet tri-ugent vloaz !

Heñ ivez eo a zavas ar c'hangou, gaver e « Miz Mari an Eskop d'all » (1891), gant an toniou.

(Da genderc'het.)

(1) Gwelet « Kroaz Breiz », miz eost 1948, p. 13.

LEVRIOU

TAD EUJEN : BUHEZ HOR SALVER JEZUZ-KRIST (450 pajenn).
An Tad Eujen hag an Ao. chaloni Uguen o doa savet gwechall eul levr war Buhez Hor Salver Jezuz-Krist : eul levr a-houez, hag en deus maget, epad hir vloaveziou, kals familhou breizat e buhez o ene.

Aet ou rouez al levr-ze, ha diaes oa bremañ da Vreiziz kaout peadra da studia buhez o Mestr. Koulksouda n'eus nemet Heman hag a vele gantañ ar vuhez wirlon, ar sklierjenn, an nerz. — Ha pa vez bet poanlet edoug an delz war labour ar c'horf, nag eo diskulzus ha talvoudus en em voda en dro d'an daol pe d'an tan, da zelaou komzou ar Christ, da studia e obrouer hag e vuhez, ha da rei evelise d'an ene ar vagadurez pemdeziek er wirlonez.

Eur c'helou plijus hon eus an curvat da c'hellout rei da Vreiziz : dueut eo pelloch' er maez eus war ask al levr nevez a c'hortozed pell'zo. An Tad Eujen, kabus, eo en deus e zavet pep'n-da-benn en dro-man.

Daoust m'eo heñvel an dalbenn ouz hini al levr koz, n'eos ket eun advouerez hepken eo a gaver amañ : danvez al levr a zo nevez eus an eil penn d'egile.

Dindan eur golo livet kaer, e kaver, dispeleg a-bennadou berr, BUHEZ ar Christ; hu kommesket gant keleennadurez Hor Zalver, ar c'HENTELIOU hag ar c'HUZULIOU diveret eus pluenn ar skrivagner. Evese eo skaeroc'h an istor dre ma 'z er gant, ha plisoc'h da lenn.

Ar pennadou a zo troc'het BERR-AWALC'H evit ma vo aes lenn unan anezo, hep dalec ar chousk : " Pemp munud hepken bennoz ", evel ma lavar an Tad Eujen er c'heniskrid.

Er penn diwez, ez eus lakaet ive pedennou da lavaret diouz ar mintin' edoug an delz ha dicouz an noz.

AI LAVARIOU TALVOUDUSA a zo distaget, e teid al levr, e lizerennou tevo'e'h, da rei dezo muioch'a sked a hog bouez dirak an daoulagad.

SKEUDENNNOU niverus a laouena ar pajennou, hag a zikour ar spred d'en vaga a-leun gant an danvez.

En eur ger, eul levr eo DA LAKAAT WAR STAL AR BARA e pep tiegez a Vrelz, ma vo difre e gaout dindan an dorn; e pep ti e vezenn lennet gant frouez beg ell gant Buhez ar Zent.

Kerent hag a zo nec'het o klas koulekoù petra da ginnig da briejou yaouank, lezit ar re all da brena dezo ar vilin-gate pe eun doussennloiaou, ha kinnigit dezo, c'hou, Buhez Hor Salver Jezuz-Krist!

Ar priz, evel just, a zo diouz an delz-hirio : 500 lur, hag ar mizoukas ouspenn (35 lur).

Goulennt al levr digant :

M. le Directeur d'Ar Vuhez Kristen,
Couvent des Capucins, Roscoff (Finistère).
C. C. P. 209.81 Nantes.

GUERMEUR : AN OFERENN HEUILLET GANT AN DUD FIDEL. (15 LUR).

Al levrig-mañ n'eos mui never : teir gwech eo bet mouet er bloaveziou tremen. Fellout a zo dicouz koulekoù lavaret eur gerig diwar e benn, pa ne vele nemet evit rei da azaout ez eus arvezan.

Feald'an doare-keleenn implijet gwech et gant misisonerien bras hor brou, an Ao. J. Guermeur, person Sant-Neven, a zisplig e kavel ar keleennadurez an oferenn, e serr-sach a daoulagad an dud fidel etrezek an aoter edouer ar zakritz.

Pevar doare dishevael e heulia an oferenn a zo dispeleg e pevar-rumun gantikou :

1. — O sonjal e finvezion ar zakritz.

2. — O sonjal e Pasion hag e mare Jezuz.

3. — Oc'h en em unani gant ar beleg.

4. — Oc'h en em unani gant ar Vuhez.

An holl gantikou a zo savet en eur brougat skler, ha war doniou anavezet. Evese eo aet eus an dud fidel our vouez vat nemak da gregi gant ar c'hangtikou. Meur a barrez eo implijet a-vremm, bep sul d'an oferenn vintin, levr an Ao-Guermeur : n'eus ket a dud oc'h en em glemm eus ar boaz, pell ac'hano!

Evit kaout al levr, skriva d'an Ao. J. Guermeur, person Sant-Neven.

Lennit

ALAIN DE CORNOUAILLE : PENHOAD (Spes, Paris 1947, 442 pages).
GWENNAEL (aotrou Cozanne) : KLOTENNOU BREZONNEK. (1948). — (Her gouenn digant M. l'abbé Luguer, directeur de l'Ecole Saint-Joseph, Plabennec (Finistère)).

E gwerz e ti : « Ar Vuhez Kristen », Couvent des Capucins, Roscoff (Finistère)
C. C. 209.81 Nantes
(ar mizou-kas azo ouspenn ar priz merket)

Buhez Hor Salver Jezuz-Krist, gant an Ao. Uguen hag an T. Eujen.....	300 L
Ar Werchez Vari, gant an Tad Medard.....	100 L
Fatima, gant an Tad Medard.....	100 L
Sant Fransez a Aziz, gant L. Inizan, kresket gant an T. Eujen.....	200 L
Bleuniou Sant Fransez (Fioretti),	100 L
Buhez skeudennet Sant Fransez, gant an T. Eujen.....	80 L
Sant Fransez, mignon ar vulage, gant Breur Melar.....	60 L
Ar grason pe ar pedennou dirak ar varo, gant y ar Go.....	100 L
Prezegennou war Drede-Urz S. Fransez (2 leor), gant an T. Eujen.....	60 L
Santez Elizabed a Hongri, gant an T. Eujen.....	15 L
An oferenn dispeleg gant skeudennou, gant an T. Eujen.....	20 L
Levrig-dorn Trede-Urz S. Fransez, gant an T. Eujen.....	30 L
Diwar c'hoarzin, gant an T. Medard.....	100 L

F. VALLÉE ET R. LE ROUX : GRAMMAIRE FRANÇAISE
ET GRAMMAIRE BRETONNE.

(20 pages, Editions Prud'homme, Saint-Brieuc).

Al levrig-mañ a vezou talvoudus d'an dud a gar studia ar yezou : kaout a rint ennañ, kifenniel, an doareoù disheñvel implijet gant ar galleg mitz ar brezonan da zisplega an hevelep mennozh. Dre-ze ivez eo merket spianh ijou pep hini eus an diou yez-ze.

Kelaouennou degaset da Groaz Breiz :

" Le Pays Breton ", revue trimestrielle trilingue. — Abonnement annuel : 250 francs (avec cotisation à Unvanier Arvor). C. C. P. Rennes 5852. Jean Choleau.

" Le Peuple breton " : politique, économique, social, culturel, international; mensuel. — N° 10, août 1948. — Directeur : Joseph Martray.

Y.-F. et F.

E PEB LEC'H
E PEB TI...
E PEB KAMBR

SKEUDENN SANT ERWAN

Gant Xavier de Langlais (Langleiz)

Ar brava skeudenn du ha melen

Priz dre ar post   130 lur war baper fin
gant ar   230 lur war baper kalet
mizou kas   380 lur war baper satinet

Kasit hor gouenn da Kroaz-Breiz
36 Rue Richard-Lenoir, RENNES

GOUDE AN HEOL TOMM.

Chob ar Follig ha Yann ar Zod a zo bet re domm an heol war o fenn gwel-chall, hag abaoe int chomet distreset a-zindan o zok : ret eo bet o c'has da veva en ti a vez dalc'h et ennañ ar re n'int ket awalc'h. N'int ket drouk koulede, sétu e vezont laket da labourat...

Hirio ez eus goulenet diganto kempenn eur gambr.

Eun daolenn a zo da ispliha ouz ar voger gant eun tach. Yann a zello, ha Chob a labouro !

Chob a gemer eta ar morzol hag ar boentenn : lakaat a ra tal ar boentenn ouz ar voger, hag e sko war ar penn begek, hag e sko...

Evel just, ne stank ket kals ar boentenn er voger !

« He, ledan, eme Yann, emaout o koll da amzer : ne welez ket eo gaet ar boentenn-ze evit ar voger a zo en tu all ! Kemer houman, sell : houman a zo troet he beg etrezeek ar voger-man ! »

Ezomm a zo ive da liva a-nevez eur c'hornig eus ar voger, en uhel. En taol-mañ eo ret kemer ar skeul : tro Yann da labourat, hini Job da zellec.

Yann, ar pod-lion gwenn en e zorn, a zav skeul... Emañ degouezet en nec'h... Met nec'h et gant post ar skeul, a gouez el lec'h emañ da liva. Kent-a-ze :

« Chob, emezañ, tenn ar skeul kuit bremiañ, n'am eus ket ezomm anezet ken, emaoun en em gavet war va labour ! »

« Mat, eme Job, dalc'h mat neuze d'ar pod-lion ! »

Pemp munutenn goudeze, edo Yann hanter vadaouet c'hoaz war an douar, o c'houlenn digant Chob penaos ha perak oa kouezet !

E FOAR FOLLGOAD.

Eozenn ar C'haerig, deiz foar Sant Jakez er Follgoad, a zo o klask gwierz da « Vorian », eur gazeg tri bloaz.

Stefan Verzer a dosta : eur c'het goulo a zo en e graou, hag eur bern bilhiji en e c'hollell... Pegement da gazeg ? »

« Dek ha c'houec'h-ugent », eme Eozenn !

« Dek ha c'houec'h-ugent ! Pell emaout dionz da gazeg ! »

« Ne welez ket a sklaer ? Sell ouz Morian : klask hefvel outi war al lauren ! »

Ha Stefan ober, eur wech c'hoaz, tro ar gazeg...

« Ya, emezañ, an a-dreñv a zo mat, gwir eo. Met an arsok ! Pegen tano ar skoaziou... »

« Tano ar skoaziou ! Tano ar skoaziou ! M'az pijs bet skoaziou evel ar re-ze, e veles deuet hep roched d'ar foar, kement a lorc'h a vije bet ennout o tiskouez anezo, d'an holl ! »

C'HOARZOMP C'HOAZ

DISKOULM KUDENNOUN MIZ EOST

Divinadennou :

Da zibuna e Miz gwengolo

1. Eur pod. — 2. Abalamour ma c'hor-tozont pezion o duon : pezion danvez evit ar bragon da stanka an tieulou, pezion arc'hont evit ar paouer. — Ar genstrina deg war ar geriou-kroaz, niv. 1, a zo bet-gouezet gant un Ao. F. Prigent, hent Montroulez, Plougann (P-ar-B).

Geriou-kroaz al Lagad-du, n. 3.

- (Kenstrivadeg : gwelt an doareou e Kroaz-Breiz, n. 3, gouere 1948, p. 15).

A-blaen :

1. Da c'houri war an delenn.
2. Eur genou bras e douar Vreiz. — Ar pez kaera a gaver en den.
3. Urz er verb beza.
4. « Unan » saoznek. — Liamma.
5. Pedenn laqueret meur a zevez diouren.
6. Diou gensonenn (consonnes). — As-tennet war an douar.
7. Ger briz-vrezonieg, hag a dol « kompez ». — Eur gensonenn, diou wech.
8. A zegas kof moan. — Ragano-gour (pronom personnel).

1	2	3	4	5	6	7	8
1	LET	TON	EMN				
2	ABA	DAM	M				
3	BEN	EAD	T				
4	OUF	PL	TO				
5	ULAD	SEU					
6	REZI	OU	N				
7	EZEM	KAE					
8	R	MAER	E	D			

1	2	3	4	5	6	7	8
1							
2							
3							
4							
5							
6							
7							
8							

A-zerz :

1. Trouz a ra, zoken en dörnerez.
2. Pa vez diou, n'eo ket houman. — A giñ : sur vez er rod.
3. Adreñv a roen. — Trouz dare da vont er forn.
4. Graet ceun gant eul labourer mat. — Ano unan eus Duked Vreiz.
5. Sereijer.
6. Morsé.
7. Ger-mell (article). — Eur barrez demost da Gempér.
8. Eur beleg e kurg, pe c'hoaz ar c'hoza. — Niver.

KELEIER

PLOUVIAN : EUR FAMILH NIVERUS.

D'an 9 a viz gouere 1948, an Ao Marsel Fave, belieg ysoank war c'hoed da vont de visionou an Haffi, en deus badezet e iliz Plouvian Danielli-Marta ar Goff, merc'h da Yann ha da Fransza Jaouen, eus Kezroune.

Ar pemzekvet ampmoz e buhez eo svit ar famili-man : nado baotr ha chouesth merc'h.

An soiron Mer, Fransez-Maria Keramprat, a reus d'ar familh an enor da zougenn eiman ar chrouadur war ar meneion, hag ar yaeronez a vob Jozefina Ahily, merc'h-kær e tiegez Khuñhar, U-gayell ar familh Jaouen.

Pemzek krouadur ! Ma vije bet dire Vro-Chall a-bez ka's familh evel houman, da labourat ha da zifenn ar vro, hep dogetauz ebel, e veze nerzusoù ha ya-hoch' ur vro !

Meudeudi eto d'ar famili-man, yezhad d'ar vamm galonek, ha buhez hir d'ar chrouadur nevez badezet. — Enor iye da Blouviañ na gil ket dirak lezem ar vuhez !

Santez Anna ar Palud

Sk. J. Le Doaré

SKOL-VEUR BARZED BREIZ-VIHAN.

Gonde eur e'housk a zeiz vioaz, Skol-Veur ar Varzed, savet e 1899, ha devon galven he izili d'en em voda en Naoned war-lene da viz here.

Adroet he diaz he fisiann d'e rener koz «Faldire», un peurleuniet ar spoullgor-gant pevar Guzulier nevez, e lech ar re a ou marvel abaoe 1939. — Chom a ra er Skol-Veur 150 barz-brezenegerien.

Da banter viz gwengolo, er bloaz-man, e vez eun eil kendalc'h e Ronzon : ne vez digor nemet d'an izili oberian.

Dhou gammad, dibaret er Skol, a zo bet kaset da Eistedz-vod ha da Ghorsez Penn-ar-Pont (Bridgent) e Bro-Gembra (27 a viz eost 1948).

AR BREZONEG ER SKOL.

Pa zozas an Ao, Auriol, rener ar Stad, da dringat a-dreuz Breiz, e voe lakaet etre e zaouarn eul lizer a-bez an Ao, Dujardin, eus Lokournan, rener Difennourien ar brezoneg en hor Breiz ; goadem a raez e harp evit kelemadurez hor vez er skolouz.

No ket an Ao, Auriol en deus degaset ur respond, met an Ao, Depreux, Ministre au descadurez. Setu eur pennad eus e lizer :

«... Je ne meconnais pas les raisons qui sont invoquées en faveur de l'institution d'un tel enseignement. Je sais aussi que les sentiments patriotiques du personnel présidé par le Docteur Dujardin ne sauraient être mis en doute.

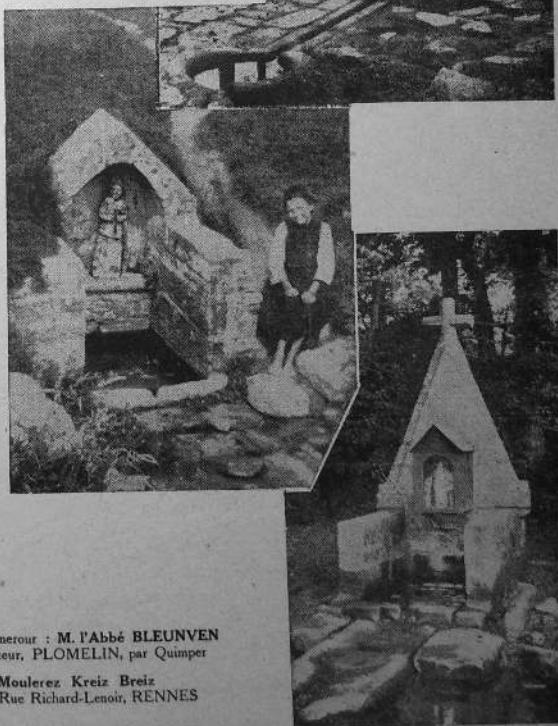
« Mais le problème posé par son militaire est très délicat. Dans les circonstances actuelles, il m'est impossible de donner aux vœux exprimés une suite favorable. »

Breiziz o deufe karet gounout pere eo an doareoù a vir na veze keleennet ar brezoneg, a-vremian, rak pell'zo e klevont ur gañaeun-ze !

Dreizeñ holl pegavir ezh anezv an Ao. Depreux ez eus alegou mat da rei ar gelennadurez-se ! Souezel omp zozen e ve awalch eus skrabadenn eur Mnistre evit lezat u-goslez ar gwirian en deus ar brezoneg da veza keleennet d'e diud, evel an holl vezou all !

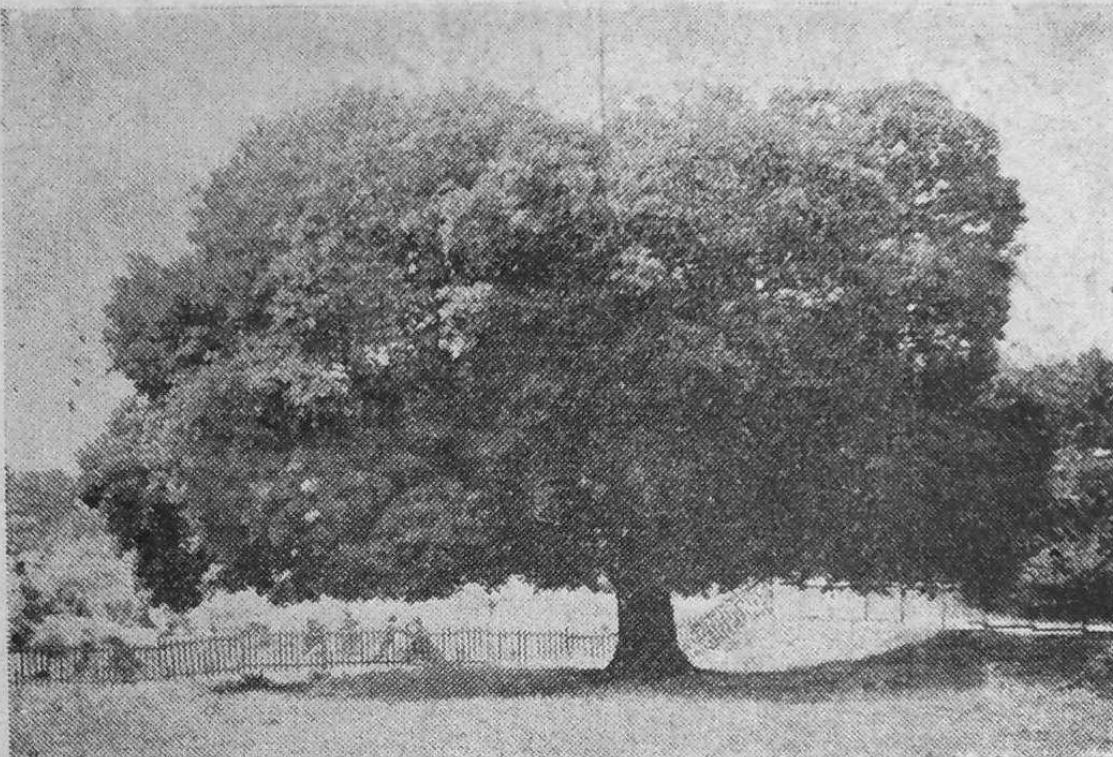

*Teir
feunteun
kaer
e Breiz-Izel*

Ar merour : M. l'Abbé BLEUNVEN
Recteur, PLOMELLIN, par Quimper

Ti-Moulez Krez Breiz
36, Rue Richard-Lenoir, RENNES

AR WEZENN-DERO

Va zad-koz en doa dastumet eur vezenn :
Kouezet oa eus eun dervenn.
El liorz he douare,
Eun nebeud goude e tiwane.
Da genta, eur gorzennig,
Ha prestik, diou, teir zeliennig ;
A-benn eur pennad e plege gant an avel.
Da vloaz : eun troatad-uhel,
Ha daou pe dri skour
Gant eur c'hoc'henn flour.
Da zerou ar goañv e kouezas an deliou
Evel daelou :
Va zad-koz o lakeas en douar
D'ober tremp,
Rak an dervenn a oa c'hoaz sempl
Da c'hortoz an amzer glouar.
Met pa deuas an nevez amzer
E savas ar seo er brankou tener ;
E pep tu e fuc'he ar vuhez,
Hag e dervenn va zad-koz iveau.

Tregont vloaz 'zo abaoue...
Va zad-koz 'zo êt d'ar baradoz,
Da ziskuiza :
An dervenn 'zo kresket abaoue,
Deiz ha noz,
Hep ehana.
Bras eo deuet, ha kreñv ;
Hag evit gwellet he beg
Eo ret sellet war-du an neñv.
Pa glev mouez c'hoz an amzer, e pleg...
En he bleñchou frank digor
An ezenn sioul a gan...
D'al laboused e ro goudor,
Ha disheol d'an dud en hañv...
Bremaik d'an diskar-amzer e tispluo,
Hag etrezek an oabl e savo
He c'hef skarnilet,
Amañ hag ahont kinviet...
Hag er bloaz a zeu e kendalc'ho,
Rak an dervenn morse ne nac'ho
Ar vuhez roet dezi
Gant Doue 'vit e veuli.

Yann GORRIGAN.

R
R
O
A

BREIZ

HERE 1948 ⑥ PRIZ : 25 LUR

TAOLENN AN NIVERENN-MAN

An oferenn (Y-F. ar Falchun)	Pajenn	1
Goueliou ar Miz (An Ted)	—	3
An Aotrou 'n Eskob Duparc (P-Y. Nedelec)	—	4
Psalmou ar Binijenn (Ac. Guivarc'h)	—	5
Ar Bleun-Brug (Y-F. ar F.)	—	6
Petra eo ar Bleun-Brug (Visant Favel)	—	8
Ar Prosez-goulou (Kanaouenn gant Y ar G.)	—	11
An Telefon (Unangomz, gant Yann Vad)	—	12
Kantikou ha Kanlikeren Breiz-Izel (L. Lok)	—	14
Lennit	—	15
C'hoariou	—	16

Korn ar Merour : L. Bleunven.

Kan al Laouenan : Tintin Anna.

War golo an niverenn-man : Labour e bro vigouden (skeudenn Gilles Boinet).

PRIZIOU :

An niverenn-man	25 lur	Gwelit korn ar merour, e trede pajenn ar golo.
Koumanant ordinal	200 lur	
Koumanant a zikour	300 lur	
Koumanant a enor	500 lur	

Kas an arc'hant da : M' l'Abbé Laurent BLEUNVEN
Recteur de Plomelin, par Quimper (Finistère)

Skrivit sklaer hoc'h anoiou, mar plij

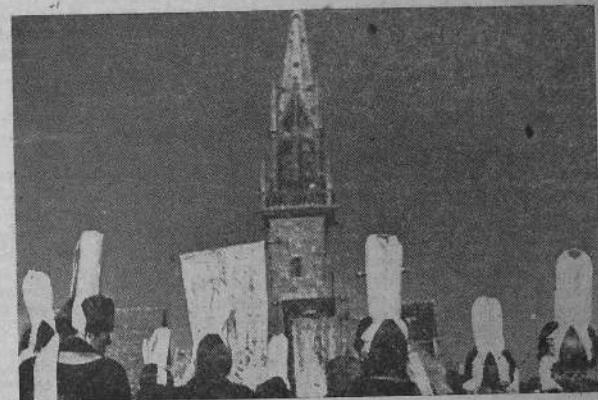
Koumanantit! Klaskit deomp koumananterien!

LAKIT EVEZ BRAS

1. Evit kement a zell ouz danvez-skrid ar gelaoeunn : skriva da rener Kroaz Breiz : Mr l'abbé Jean-François Falchun, professeur au Grand Séminaire de Quimper (Finistère).

2. Evit kement a zell ouz koumanantou ha profou, skriva da : Mr l'abbé Laurent Bleunven, recteur Plomelin, par Quimper, (Finistère). C.C.P. 21.802, Rennes.

REVUE MENSUELLE

AN OFERENN

G WENER kenta ar miz! E kala parrezioù betek-hen, en enor d'ar Galon Zakr, e teu muioch'a dud d'an oferenn en deveze-se eget d'an deveziou all war ar zizum. Alies e vez kanet kantikou epad an oferenn, hag evit echui e vez roet bennoz ar Zakramant raktal goude an oferenn.

Gouel Itron-Varia -veurz : er parrezioù kristen, e vez en deveze-se, oferenn-vintin hag oferenn-bred, evel da zul... Met, o veza ma n'eus nemet hanter-chouel, evel ma lavarer, ne ganer ket ar gousperou goude lein. Kent a-ze! Evit m'o devezo an dud o c'hont, e vez astennet an oferenn-bred gant bennoz ar Zakramant.

Kemeret hon eus an daou skouer-ze etouez kals re all, eus ar pez a dremen alies awale'h en hor parrezioù.

Petra zo da zoñjal eus ar boaz-se, ha n'eus ket anezañ pell'zo c'hoaz?

Lod a chrosmol : « Eun torr-penn eo kaout olsou kelt all : eun tammig oferenn-vintin hep sul, pegwir eo ret mont d'an oferenn en deveze-se, evit senti ouz lezenn an Iliz, ha mat pell'zo! »

Lod all a lavar : « Ar mula pedennou eo ar gwella ; ha pa c'heller kaout bennoz ar Zakramant goude an oferenn, ha war ar marc'had, n'eus nefnet hen ober ». Ha ma kred unan bennak lavaret eur ger enep ar boaz-se, pe zoken kemma eul lizerennig er roll pedennou a « rank » beza dibinet hep sul, gwasan-ze, evitai : hennez ne vo mat nemet evit tan an ifern, pa ne gaver ket gwasoc'h evit e vourevi. Hag e teuio neuze ar rebech anavezet : « Hennez a zo o kemma ar relijion adarre! »

**

E pelec'h emañ ar wirionez?

Deomp d'he c'hlask, n'eo ket e marvailhou ar poull-kanna na war skinier ar parukennez, met e kelennadurez an Iliz.

Pehini eo ar bedenn wella a c'hell ar c'christen kas etrevezk Doue, evit kana e veuleudi?

An oferenn, ha dreist-holl oferenn-bred ar zul, heuliet evel ma te beza : rak hi eo a vod ar barrez, evel eur famili, a-unan gant ar Mestr, evit kinnig da Zoue maro ar C'hrist, renevezet en he zalyvoudegez ha skeundennet war an Aoter.

Pehini eo ar bedenn a zigoll Doue evit ar c'christen!

An oferenn : rak ma kompreñ mat ar c'christen petra eo an oferenn, ma talc'h enni ar plas a zo merket dezañ, e teu da ginnig d'an Tad holl-c'halloudek, labourou, levenziou, poaniou an devez pe ar zizun, a-unan gant labourou ha poaniou ar C'christ.

Pehini eo ar bedenn a zigoll Doue ar muia eus holl bee'hejou ar bed!

An oferenn : rak enni e teu adarre sentidigez Jezuz, glanded e ene, d'en em ginnig d'an Tad, e digoll eus holl zismegansou ar bee'herien, evel gwechall war ar Chalvar.

Pehini eo ar bedenn a laka bennoz Doue, himi ar C'christ, da zisken war an den?

An oferenn, aroak pep hini all : rak hi a zo an hevelep tra eget sakrifiz Jezuz ar Golgotha, eienn eus holl c'hrsasou hag holl vennozou an Aotrou Doue; hi a ro d'an den karantez madelezes an Aotrou Doue, evel ma reas maro Jezuz evit gouenn an den pec'her.

Abalamour da-ze, eur wech lidet an oferenn, ne daly ket ar boan ken rei bennoz ar Zakramant : Doue en deus bet e zigoll, ha roet en deus e vennoz puili d'an den.... Bennoz ar Zakramant a gavo he flas en eur mare all, pa ne vo ket amzer an oferenn.

He rei goude an oferenn, daoust ha ne veje ket rei da gredi e cheller lakaat eun dra bennak war marc'had an oferenn, hag e ve ret hen ober? Daoust ha n'eus ket dispu maro Jezuz, o kredi n'eus ket awalc'h eus maro Jezuz evit rei gloar da Zoue ha tenna e vennoz war an dud?

Kemma ar relijion eo kement-se? Nann! Ni eo hon eus ezomma da gemma hor sporejou a wel an traou a-dreuz, ha da zounnat hor feiz e talvoudegez an oferenn : lakomp pemp munutenn da zoñjal ertat eo an oferenn an hevelep tra gant sakrifiz ar Chalvar, ha moarvat e kompreñimp perak ne vo mui roet e nep lec'h bennoz ar Zakramant goude an oferenn.

Y-F ar Falc'hum.

AN OFERENN GENTA E BUCKENWALD

Kaout hepken eur chapeled pe eul levr pedennou a oa awale'h, eur poent 'zo bet, e Kamp Buckenwald, evit beza barnet d'ar maro.

D'ar zul e veze ret labourat betek eun eur.

D'ar mare-ze, ne oa er C'hamp nemet eur beleg, deuet eus Maestrick, er Holland, e ano Jozef Sprong.

Skoazellat gant eur c'henvroad, e klaskas dont a-benn da lavaret an an oferenn.

Evel just, n'en doa na gwin, na danvez ostiou, na kalur na levr-oferenn.

E vignon a deus a-benn da gas dre gud d'e wreg eul lizerig da c'houlen diganti degas dezañ gwin hag ostiou. Hi a lakeas ar pez a oa gouennet en eur voest, hag ar pakad a erraus dre vurzud e diabarzh ar C'hamp.

Fur werenn a c'helle, ouz ret, servija da galur, hag eur pladigpri kemer lec'h ar bladenn-aur.

Evel levr, efvor ar beleg, hag a ouie ar bras eus pedennou an oferenn.

An diihad-oferenna n'oa ano ebet anezo, a c'heller kredi.

Ret oa en em guzat mat : ar beleg prizonier a vezehuli t'hep chan ha taclet evez warhañ; an distera tra a vele bet gouezet, edo kerkent barnet d'ar maro.

Dre-ze e vœ ranket klask eul lec'h sur ha distro awalc'h evit oferenna : goude beza klasket, ne vœ kavet nemet gwele ar beleg, eul lec'h kuz, hag a c'helle kouskoude degemer eun banne sklerijenn pa veze savet ar pallenn.

An oferenn genta e Buckenwald a vœ eta lavaret en eur gwele.

Ker gwar hag e amzeriou kenta an Iiz, da vare ar Verzerien!

J. S.

Goueliou ar Miz

Miz Here eo miz ar Rozera. Greomp anezaz eur miz a zevasion dener e-keñver ar Wer'hez Väri, hor Mamm, hor skouer hag hon difennourez.

E chouezekvet hag en triouec'hvet kanted, Itron-Variaz ar Rozera a roas an tree'h d'an Iiz war an Durked... Ker gwaz hag an Durked, ha gwasoc'h martez, a zo hirio o klask gwask ar grisstenen; da ziwall a zo outo; evit d'erc'hel penn dezo hag o gouint zoken d'an feiz, Itron-Variaz Fatima he deus gouellen diganeomp lavaret bemdez ar Rozera pe eul lodenn anezai. Bemdez eta, deomp d'an iliz-parrez evit pedennou ar Rozera, pe, ma n'omp ket evit mont, lavaromp ar pedennou-ze er gér, goude ar pedennou diouz an noz lavaret e komun.

Tadou ha mammou, mistri ha mestrezed, petra e chortozit evit selaou mouez Itron-Variaz Fatima, aroak na gouezo war nomp a-nevez ar reuziou ha an trubuilhou?

1 here : gwener kenta ar miz. — " Setu aman ar Gilon he deus kement karet an dud ha na resco digant ar darnouïa anezo nemet yennien ha dismegan. " Ar gleñmadenn druezus-se eo gouezas diwar muzellou Hor Zalver p'en em ziskouezas da zantez Marc'hariid-Mari e Paray-le-Moni. Allas! ar pez a oa gwir gwechall a zo ket gwir all hirio an deiz, ha Jezuz a zo o klask kristien vat da, rei an dorn dezañ da rapari evit fallagriez ar bed. Ya pe nann : ha bez' e fell deomp beza eus ar grisstenen vat-se? Divorflomp, ha lidomp aketus gwener kenta ar miz!

3 here : ugventet sul goude ar Pankekost ; ha gouel Santez Tereza ar Mabig Jezuz. " Va breudeur, emc Saint Paol da grisstenen Efes, bezit war evez : arabat deoc'h beva evel tud diskiant : bezit kentoc'h evel tud a furnez. " Santez Tereza he deus heuliet mar ar gentel-ze: n'he deus treñmet nemet 24 bloaz war an douar, met gant ar 24 bloaz-se, he deus bet awalc'h evit dont da veza uhan eus brasa sent hon amzer-ni, ha gouint eun curusted hag a bado da viken.

7 here : an den eurus Charles Bleiz, Duk Vrelz. Eur brezelour kalonk hag a ouie difenn gwir e vro... eur c'christen disparr hag a ouie mont bemdez d'an oferenn, ober pinijenn ha beza mat ouz an holl... Eus lein an Neñvou, ra bilo gantañ

gouenn digant an Aotrou Doue rei d'hor bro tud a galon eveltan, hag a vo war an hevelep tro Bretoned ha kristinen penn-kil-ha-troad.

10 here : kenta sul war 'n ugant goude ar Pankekost. " Ar Mestr a c'halvas or servicher hag a lavaras dezañ : servicher fallaher, me am eus pardon dit abalamour m'ac'h eus a fedet. Ha ne ditez ket, tevez, kaou truez ouz da genver, evel m'am boa bet truez ouzit ? " Chou hag a zaïc'h en ho kalon kason ouz ho nesa, soñjout ertat er c'homzou-ze lavaret gant Hor Zalver, ha ma fel deoch beza pardonet gant Doue, pardon, hoe'h-unan da genta. N'hellec ket beza " kristen " ha " den a gasoni " en hevelep amzer.

17 here : eilvet sul war 'n ugant goude ar Pankekost. " Roit da Sezar, da lavaret eo d'ar gouarnmant, ar pez a zo da Sezar, ha da Zoue ar pez a zo da Zoue. " Tud zo hag en em gleñm : n'eus mui, emezo, na koustuis nag urz vat chet! Ha perak? Abalamour m'eo bet mouget ar relijion hag an doujañs Doue er spe-rejou. Heulit mat kentel Hor Zalver, ... roit da Sezar ar pez a zo da Sezar ha da Zoue ar pez a zo da Zoue... hag e weloch'an urz vat o tistrei adarre ebarz ar vro.

24 here : trede sul war 'n ugant goude ar Pankekost. " Evit kreski hor sentidigez en ho keñver, ni a ginnig deoc'h, Aotrou, ar zakrifiz-mair... " (Pedenn a vouez, izel.) — Evit kaou ar c'hrsas da ren eur vuhez santez, din eus ar baradouz, n'eus ket par d'an oferenn, ha dreist-holl da oferenn ar zul, a zo oferenn hell grisstenen ar barrez bodet en dro d'o belezen, evit pedi an Tad hag a zo en Neñv. D'an oferenn eta alies, ... besp sul da vihana, gan feiz ha gant devosion.

31 here : pevare sul war 'n ugant goude ar Pankekost, ha gouel ar Christ Röue. " Pilat a lavaras da Jezuz : „ Ha gwir eo nevez ez out Röue? Jezuz a respontas : Ya, Röue our... " Poamimp da lakaat Jezuz da ret e pep lec'h : en hor famih, en hor parrez, er skolioù, er chazarriou, er staliou-labour, en hor bro, er bed holl... met da genta, aroak pep tra, lakomp anezai da ren ennomh hon-unan, ha sentomp outañ bepred, evel ma vez sentet ouz eur roue galoudus ha madelezes.

An TAD.

An Aotrou 'n Eskob DUPARC (1857-1946)

PREZEGER BRUDET

Ma oa keleñner eus ar c'henta, an Ao. Duparc a daolec' e'hous lufri ha sked war ar C'hloerdi bihan dre e brezegennou. Galvet e veze da bignat er gador er pardoniou, en ilizou bihanou koulz hag en ilizou-meur, dirak labouridi. Keryado evel dirak an oisourien-vor, da skigna keleñnadurez an Iliz, da zisplega buhez ha maro ar re a stourmas evit ar feiz (evel soudardar ar Vendée ha zoauvad ar Pab), da gana meuleudou ar Zent. Hag e vrud a greske bemdez : ma oa Jore'h e Rener ar C'hloerdi bihan o welout an enor a goueze war e di, kañz a lavare dia : " Hennez a zo ennañ danvez eus eskob ! "

Perak e-veze e brezegennou ken tal-voudus ha ken plijus? *Helavar e oa an Ao. Duparc, met ne glaske ket bezel helavar.* Gouzout a rae diskleria e venoziou, lixa taolennoù istor, en eun doares ha fræs, ar frañsennou o redek war e vuzeñhou evel pa n'en dije bet poan ebet o klask e cherioù. Ha dreistholl, dre don e gomzou, sikouret gant eur vouez nerzus ha gweñv, e tiskouez ar prezeger pegeñ start e krede er wirionez a zispleg, pegeñ doua e sante en e galon pep sanitant.

PERSON SANT-LOEIZ EN ORIANT (1895-1908)

" Ar 17 vloaz am eus graet evel kenner ou deus roet din va joaiou leuna ". Dre ar c'homzou-ze, an Ao. Duparc a ziskouez mat diwezatoch' e oa chomet e galon stag ouz Kloerdi bihan Keranna. Met an Aotrou Doue, dre zorn e Eskob, a zigoras dezañ hepdale eun dachenn vrasc'h da labourat. N'en doa nemet eiz vloaz ha tregont pa voe lakaet e penn parrez Sant-Loeiz en Oriant. Dignegezout a rae eno en eur mare leun a drubuilhou evit Iliz Bro-Frañs : ma ne oa ket c'horz torret ar emgleo etre ar Stad hag an Iliz, enebourien ar relijion a rae diaj o mistri en eur c'halz eus ar c'hériou, hag hepdale e vez ar radikaled, en o zouez framasoned eleiz, ar gostezenn niverusa er Gambr.

Ne gavan e nep lec'h gwelloc'h diverras eus abostolerez an Aotrou Duparc en Oriant eget er brezegenn a reas e gure bras, an ao. Kerdudo, d'an 19 a viz genver 1908, evit kemenn da barrezioniz Sant-Loeiz anvidigez o ferson da eskopti Kemper.

Paour pa zeus d'an Oriant, ha paour abalamour m'en doa graet, e-doug e

amzer a gelennner, kañz aluzennou, e chomus paour hag e voe person ar re baour. Kavout a rae en o c'harteriou trist tud deuet a-zwar ar maez da gall o yec'hed e kér : etre e visid e rede an arc'hant, p'en deveze da rei; eus e vuzeñh e kouze komzou frealzus e yez ar vro, e " brehoneg ". Ar pastor mat o oa lost e galon ouz kalon e bobl, hag ar bobl a gare anezan, daoust ma kerze aewehou da heul pastored fall ha ma roe he mouezien da enebourien ar relijion. " Va breudeur ker, eme an Ao. Kerdudo, abaoe m'emañ en ho touez, eus an holl arc'hant a zo tremenet dre e zaouarn, her gouzout a resomp, n'eus chomet gwenneg ebet... Ha ne gredan ket e ve eur familiñ en Oriant ha n'en deus ket hor person kemeret perz en he glic'h, frealzet he foaniou; poaniou ar c'horf, a veze skañvaet gantañ dre eur zell, eur mouse'h, poaniou ar galon, kañz gwasoch, a veze aesaet gant e gomzou ha lakaet da dalvezout dirak Doue. "

Evit bezañ den an Aotrou Doue en e barrez, an Ao. Duparc a boanias ive da skigna ar gelennadurez kristen, n'e ket hepken evit ar vugale, er c'hatekiz hag er skolou kristen, met evit ar re vras ive. Bep sul, da oferen ar wazed, e teue eur maread tud da zelaoù ar prezeger helavar. Ouspeñ-ze, evit bezañ survoch' da vont betek an holl, e lakeas moula, adalek miz ebrel 1906, eur c'hannad, " L'Echo Paroissial ", a veze ennañ bep tro " ger ar Person ". Setu perak Aotrou 'n Eskob ar Mans, e miz ebrel diweza,

PSALMOU ar BINIJENN

6vet Psalm

Domine ne in furore...

Doue en ho kounnar, en ho puhaneg, Oh! n'am gourdrouiz ket, bezit ouzin truez. Na zeut ket da skei eur c'hlañvour glac'haret. Dinerz e izili ha doaniet e spersed. Roit d'in ar pare, lammit kuit diwarnoun Ar c'hleñved danjerus a zo kroget ennou! Daoust ha peur, va Doue, e klevot va fedenn? Peur, erfin, e teuot, da rei d'in va goulenn?

C'houi 'zo madelezus, mirit na'z in da gall; Rak e bro ar maro, c'houi 'zo dizoujet holl. Piou a veul hoc'h an, e-kreiz an iterñiou? Va nerz en em zil kuit gant va huñadou. Bemmoz ganj va dazelou e c'heleian va gwele; War-neuv a vez hemnoz; va daoualagad, neuze. Kwenñet gant ar c'hlaç'h, o deus kellet o sked. Va holl enebourien o deus o c'hosae.

Tec'hit, o tud fallakr, pell diwar zro-me : Va mouez, glac'haret holl, en deus klevet Doue. Doue en deus klevet ac'hanoù o pedi; Doue a zo bremañ o tont d'am seveni. Va holl enebourien a vo diarbennet; Lamm o do; en eun taol e vezint diskaret.

F. Guivarc'h.

a c'helle lavarout e kador-brezeg iliz-veur Sant-Kaourantin : " Klevit, va breudeur ker, e barrezioniz o trugarekaat anezan evit bezañ krouet oberou, bizist ar re glaive, sikouret arre baour, heñchet enez a-vern, embannet eur c'hannad-parrez ha lakaet bep sul oferen ar wazed, kerañt kement gant e brezegenn m'en e gave beachourien, war a gontet, d'ober eur jomaden da zul en Oriant evit e glevout. Ya, bez' e c'helle an Ao. Duparc lavarout d'e barrezioniz, warler'h an abostol sant Paol : " Gouzout a rit penaos am eus bevet ganeoc'h, adalek an dervez kenta hag epad an holl amzer hon eus tremenet asambez. "

DIFENNOUR an ILIZ

Ne oa ket person an Oriant eus gouenn ar " chas mut " : sevel a rae e vouez, uhel ha kreñv, bep taol ma rae enebourien an Iliz eur c'hannad war rakk : difenn d'ober ar prosesonou, taoer ar Seurezed

er-maez eus an Ospital, diskar an Urziou ha Breuriezou leaned ha leanezed, serri ar skolou kristen dre vilior ar Frais a-bez, met dreistholl e Breiz, dislavarout ar feur-engle (concordat) sinet gant Napoleon-Bonaparte hag ar Pab. kant vloaz kentoñ'h, ha lakaat kraban al laer war an ilizou, presbitaliou, kloerdiou hag holl vadou an Iliz...

Person an Oriant a voe disponer etourmad, karantezus atao ouz an dud, met taer ouz an droug. " Bez' e c'heller, emezan, taoer kroaziou d'an traon, ne vo ket gellet mirout ouzomp d'o adsevel... Ar c'hogadou a skuiz eun den, met kerañt a reont ar vuhez. " Evit difenn gwiriou an Iliz, e rankas mont dirak al lez-varn, en Oriant, e Roazou, e Poitiers. Pa lavaras dezañ ar barner : " Ret eo plega d'ar lezenn ", e respont ar darzas : " Ret eo plega d'ar goustials ! " (Da gendre'hel.)

P. Y. NEDELEG.

AR BLEUN-BRUG
1948

(Kendal's h)

C'HOARIOU

A Bleun-Brug ne fell ket dezñ bea hepken eun engleu a studi e kerñer Breiz hag ar brezonc : e'choant eo ivez ober eus Breiz eur e'horn douar hag a vo plijus ha laouen beva ennañ, en holl frankiz hag onestiz. Abalamour da-ze, ez eus bet a-viskoaz eul lech' founnis er Bleun-Brug evit ar ch'ariou, ar choariaou (théâtre), ar ch'an haer a choroll (dances).

Er bloaz-mañ addar ar Bleun-Brug en deus harpet ouz e vrud, ha bras eo bet lodenn ar c'hoariou, d'ar zadorn 21 a viz eost kouls ha d'ar zul 22.

D'ar zaidorn ha d'ar zul diouz an noz, oa galvet ar Vleun-
Brugeren d'en em voda evit ar c'hoariva hag ar chan e sal
Santez Tereza, roet evit ar gouel gant madelez Ao, Person
Kastell.

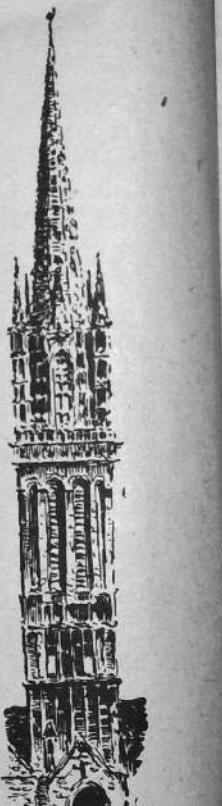
Wardro 9 eur-noz, leun ar zal gant an dud, setu al lien o sevel : *c'hoarzien biniou ha bombard*, renet gant Jakez Konan, a zigor an abadenn, Kerkent emaoapa a-leun e Breiz, o schou toniou hor bro, ouz mouez skiltr ar bibion en deus adarme karet ha gwir eo e lakont o c'halon en o sonerez, zoken an hinia a zo moarvat yaouanna soner Breiz, uhel evel eur boutag, met hirvien e ziweisker, ken ma *c'hoarz* an holz ouz e welet.

Daou bez-c'hoari a zeuio goudeze : yaouankizou Rosgo da genta a zispleg "ar Sorser", savet gant Jobaleon ha Louderger; diwar c'hoari ne zeu netra d'ar gér, a laveras : diwar skei et teu da vihana; hag ar Sorser, ken brokus eus et bennbaz war gein a wreg, a zebro e-uan an dorz degasest d'ar gér, gant eun tammo war marchadur. Ar vaouez a zeskod d'he gwazza sorser, en despet dezañ, dre fest ar geureudenn lakact ganti etre daouarn galloudsoch'eg eteg he re dezi. Eur wech muioj eo trech'ar finesa d'an nerz?

Plujusoc'h, dre m'oa bet aozet aketusoc'h al labour, e voe
"Eun nozveziad reo gwenn", o'hoariet gant Eosterien Kleder :

... eun den yaouane en deus kuitact e duez
zanvez; e vamm a zo bepred ouz e ch'ortzoz,
prest da ankounañhaat pep tra. An tad
avat a jom kounnaret; pa zistro e vab
d'ar gér, e -lech' rei dezañ an degemer
c'houch e deveze pareet ar gouliou, e lez
aneazañ da vont er maez da dremen e
novezz diñdan ar reo gwenn. Pa vez keuz
gant an tad digalon, eo re ziwezat: kaout
a ra e vab astennet, maro, e kichen poras-
tell an tiegez... N'eo ket an Aviel penna-
da-benn, met aes eo anaout ar gentel, a
voe displexegtant ar yemenn hag ar
grizer a ch'elled gortoz.

Epad an chanou, e gwask an daou
bez-e'hoari, e voe klevet kanaouennou :
*"Y ar Moal a roas gant saour " Paotred
Bosao ". Mari Seiti anavezet gant*

kelc'h Lokornan-Kerne gant eur strollad
bugale, alaouret ha skañv; Kanfarts
Rosporden, hog o zokou uhel pe o
c'hoefou askellek; Plougastel marellet eus
holl liviou ar ganevedenn; Leoniz a beg
korn, en o zouez Chikolodenn ar vro...
Eur gouel evit an daoulagad.

5.000 den bennak a yelo d'en em voda
en eur sklerone e koad an Ao. a Che-
briant : e pelech' e vefer galloch' e hiv
eur gouel er maez? Eur' chech' gwez
bras, eul letonenn chlas, eun oabl skele-
rijnen gant eun heol seder, dilhajou
a be liou. Hag evit dudi ar bobl das-
tumet eno, koroll ha kan!

tumet eno, korou na kan.
An el goudre egile, ar Ch'elchou kel-
tiek a zav war un uhelhengoad evit rei
korollou (danses) a vro, lervez giz pep
korn eus Breiz. N'ouzer ket pere eo ar
re gaera : ar gavotenn pe ar *jabadao* gant
o linennou gwenn ha kildroennus, pe
goroll ar *piser-lan* o ch' unanu gant ar
gwaz nerzus ar vaouez mistr ha tener.
Kleder ha Rosgo, Rosporden, Lokornan
ha *Plougastel a zirouestro evelse korollou*
Gwened, Leon ha Kerne, Bugaligou
Lokornan zozen a c'helle bezza kavatael
gant ar re vras, ha souezus eo e teufur
a-benn da lakaat bugale da zuari kef
ment ouz arz hor ch'orrollou breizat. Na
yach eo korollou Breiz-Izel, nag ez int
chouet d'ar galon ha nerzus d'ar spred
evel d'ar ch'orf.

Bep eil gant ar c'horoll, bee'h d'ar
c'h'an : strollad un *Amzer da zorn* eus
Paris, a gan toniou Gwened. Leon ha
Kerne... *Marijanig ar Go*, ha ne roas
nemet eur ganaouenn, a vefe bet selaoeun
pell amzer gant plijadur : re vert oa an
hanter-devez, ha tremeten o'chouec'h-
eur-hanter pa zistroza an holl strolladou
da gér Kastell, goude ar gavotenn-
snor.

Digoret oa ar skrin gant ar c'horoll
hag ar c'han : leun-barr e voe eta sal
Santez Tereza d'ar zul goude koan, pa
zigoras an abadenn da echui ar Bleun-
Brug.

Daou bez-c'hoari adarre, evel d'an derc'hent : Strollad ar Bleun-Brug a zis-
plegas da genta "Ar muia karet" : douz
a deus e kals daoulagad pa pa zavas
Santouz ar foll (Hirmer Brugar) da bardoni
d'an hin i doa tennet digantaj, hanter-
kant vloaz araoak, e venia karet a glaskas
epad hir vloaveziou, a dreuz ar bed,
betek koll e spered.

Gant "Kornandonad Sant Kadou"
(Korrigans) e vole kads c'hoarz avat. Eus
ar gontadenn-ze, savet gant Marianna
Abgrall, ez eus bet tenetur eur pez-
c'hoari laouen, kemmesket ennañ an
hanoù, an douar hag an groudurien a
faltazi m'eo ar gornandonad. Sant Per
a fell dezan kastiza sant Kadou a ven-

nige c'hoariou ar gornandoned; e zroulañs a gouez buhan dindan rebechou Fant an Taouarc'h n'he doa ket ankounac'hant kanaouenn ar c'hilhog en Aviel, hag a zegasaz da zoñj d'an Abostol santeleus madelez ar Christ.

Amañ iveau, e gwask ar c'hoariva, e voe kleetv soniou ha kananouenn. Daou baotr yaouank eus Bro Eire (Irlande), Michael Malone ha Sean Smyry, a zidzas ar Vleun-Brugerien gant eum dibab soniou eus o bro, c'hoariet war ar binjou bras. — Skouet Bleimor, Mariang ou Go, Job Kergrist ha Mari Seité a voe kleetv iveau, d'ar red... *Diviz "an cured aour"*, savet gant Paotr Treoure, a voe roet gant daouig koz, hag a vefa kredet, e gwirionez, dare da vont d'an iliz evit gouel hanter-kant vloaz o cured (1).

Met an hini a yeas ganti ar maout en novez-se, hep drouk-prezek an nebetta eus hini all, eo Mona Kerys : ar ganerez-mañ, eur gwir Vreizadur brudet dre Vro-Chall a-bez evit he gouziegez, a zibunas, epad eur varen, kanaouannou a hep seurt : kouls ez a ganti brezogenn Gwened hag hini Leon ha Kerne. Mouez flour, galoudus, leun ha digamambre... N'eo ket souez e ve bet galvet meur a dro gant an holl zelaouerien !

Deuet ar mare da gloza abadenn ar Bleun-Brug 1948, Mona Kerys a gavas adarre eun degemer c'houek pa bedas an haroll diaz umani o moutez gant he hiniv evit kana brud " Bro goz va Zadou ".

* * *

Setu nevezet ar Bleun-Brug : enor da
Gastell a roas degemer dezan; enor d'ar
re holl a boanias evit sevel ar gouel : o
digoll o deus bet dre ar berz o deus kavet
e kalonau ar Vretcon.

Er bloaz a zeu e rint kaeroc'h o'hoaz,
ha brasoch : deuet ar bugel er maez eus
e gavell, ne'hell nemet kreavtañ ha
bale sederoc'h, gant ma kavo magadurez

(1) Dizale e vo embannet e Krooz Breiz an
Y - F ar F.

(1) Dizale e vo embannet e Krogz Breiz an
diviz-se, gant notre madeleuz Paotr Tréourel.

Petra eo ar Bleun-Brug ?

Kals trouz a zo bet gract gant ar Bleun-Brug a drenz Breiz. Kals tud o deus komzet anezin ; lod o deus rebechet dezan e labourfe eneb Bro-C'hall, lod all a gav ne ra ket anezin h'exit Breiz.

Displégia ar wirionez a ro sklerijenn atao, ha da glask ar wirionez ne gavimp ket foas piou evit petra eo savet an Emgleo, ha plivin eo e honat.

An Aotrou Fave, aluzennet ar Bleun-Brug, en deus kemeret ar boan, da lakaat sdaer dirak an holl ar menoziou-ze, er brezegenn a reas d'ar Bleun-Brugerien, e Iliz-veur Kastell, epad ofercenn ar Bleun-Brug, d'an 22 a viz cost. Setu aman, da heul, eur pennad eus e brezegenn ; or pennad all a gaoch en niverenn warlerc'h eus Kroaz Breiz. Talvoudus e vezut an hol.

(An Ao. Fave a lavar bennoz da genta d'ar re o deus sikouret sevel ar Bleun-Brug, er bloaveziou tremen et er blouz-mañ, hag a gendale'h evit h'evit :)
Breman, gwelomp piou omp,,ha perak ez omp diredet da Gastell-Paol?

Piou omp ?

Bleun-Brugerien, da lavaret eo tud hag a zo fouge emna gant o bro, tud hag a gar o bro, Breiz, ar vro-ze bet dibabet gant hor gouenn pa oa skui o vale dre ar bed.

Lod Bretoned a zo hag a gav daies o veza m'nt Bretoned, lod all hag o deus mezz... Gwelloch'h e veft bet ganto moarvat beza ganet en Normandi, e bro Flandrez, en Alzus, en Euskadi, er Ch'resteiz pe e Paris! Rik, kaer 'zo, war gorn-zouar pe gorn-zouar e ranker dont er bed ! Doue eo en deus dibabet evidomp hor bro hag hor gouenn, ha n'hom eus rebech ebet d'ober dezan nemet e drugarekaat kentoc'h. Evel m'emañ emañ hor bro, evel m'emañ emañ hor gouenn, hag an neb en deus redet broiou all, an neb en deus durempredet poblaod all, a c'hell diskleria, hep non, eo hor bro unan eus kaera broiou 'zo er bed, ha n'eo ket bet ankonuac'h et hor gouenn gant Doue p'en deus roet ar Ch'rouer da bap hini e lod donezonou ha persouli mat... Ar pez hoc'h eus gract, Aotrou Doue, a zo gract mat : meuleudi deoc'h da veza gract ac'hantomp Bretoned !

Piou omp ?

Bleun-Brugerien, da lavaret eo tud hag a fell dezo labourat ha poania evit miret ar pinvidigeziou fiziel ennomp gant Doue evel eun herez dispar evit o ch'reski zoken, o diorren da vat, evit rei muioch'a luf hag a sked dezo.

Bleun-Brugerien, da lavaret eo kristen, diskibien feal Hor Zalver Jezuz-Krist, hag a fell dezo da genta miret he Feiz da Vreiz, hag en em harpa war o feiz evit kas da benn o labour evit Breiz.

* * *

Eungleoiou all a zo o labourat war dachenn Breiz hag ar brezoneg, emgleoiou hag a lez a gostez ar menoziou "feiz", hag o deus zoken, lod anzo, disprij evit hor c'hredennou relijiel. Ne rebechomp ket dezo ir boan a gement evit sikour rei lusk da Vreiz, ar c'hortrol eo : n'he deus ket re hor bro eus he holl bugale evit difenn he lod; nemet e kredomp, ni Bleun-Brugerien, e fazi an dud-se, ha ne vezu adsavet da val hor bro nemet e skeud ar feiz kristen.

Fur plas a rank beza evit pep tra, ha pep tra a rank beza en e blas evit ma vezour... Ar menoziou iveau a rank beza pep hini en e blas, evit ma vo kompezh ha yac'h ar spered, evit ma vo talvoudus ha padus al labour renet diouz ar menoziou-ze.

Evidomp-ni, Bleun-Brugerien, setu roll ar menoziou hor ren :

Gloar Doue da genta, Mestr ar bed, kousto pez gousto.

An den da c'houde, gant e eue diarvel, o renta glor da Zoue.

Goude an den diarvel, an traou marvel, krouadurien a bep seurt, emgleoiou a bep seurt, lignezioù tud, broadou... gract evit servija an den hag e zikour da ziorren kaer e gorf, e spered, e galon, e ene, evit ma c'hello, gwelloch'h a-ze, kana da Zoue e gantik a veuleudi.

Met daoust hag eun engleo renet gant ar menoziou-ze, doujus d'an Iliz, a c'hell ober labour talvoudus evit Breiz?

Pet gwech ez eus bet skrivet ha lavaret n'hell ket ar Bleun-Brug, o chom doujus d'an Iliz, kas da benn e labour !

Respond n'eo ket diaes : 43 vloaz a zo m'eo bet savet ar Bleun-Brug, hag er blosaz-man adarre, goude trubuilhoù a bep seurt, e kav eur yaouankiz nevez... Sevel a ra nerzusoc'h eget biskoaz ! E pelec'h eman ar bern emgleoiou a zo bet savet abaoe m'eo ganet ar Bleun-Brug, hag a rae goap ac'hantomp ? Ar c'halz anezo a zo bet berr o buhez, ha n'eus ano ebet ken anezo !

* * *

Hiroc'h respond a c'hellfed rei.

Ni a gred eo ar gristenien, renet gant o feiz, eo a c'hell labourat ar gwele evit o bro e pep doare, drect holl pa vez ano eus eur vro evel Breiz hag a zo bet luskellet en eur c'havell ha trebennet en he bugalej gant hor Mam'm zantel an Iliz.

Ha perak 'ta?

Abalamour ma fell decomp, ni kristenien, savetei Breiz en he fez, korf hag ene.

Difenn ha savetei korf Breiz, pinvidigeziou he douarou hag he moniou, he c'henwerz, he ijinou... rak aze ez eus eil lodenn eus herez hon tadou. Ha neuze, korf Breiz a zo bet kristen, difontet he douarou gouez gant hor menech'h, savet warno itizou kaer, chapeliou, kalvarion ha n'int ket nemetken bernioù mein kizellet kaer, met ene kristen ar vro karrkaet, o kas da Zoue meuleudi eur bobl hag eur ouenn.

Met evidomp, en Breiz eo ar pep talvoudus a : menoziou ar spered, triviadennou ar galon, an hengouniou, yez ha lennegez, gwiskamaichou, k'rollou, sonerez... Kel lies tra hag a zo ene ar vro, pe o skora hag o vag a ene ar vro. Petre int holl nemet ene kristen Breiz o tenna ha anal hag o kana he feiz ?

Gwelloch'h eget nikun all, ni, kristenien a c'hell intent ene kristen hor bro ; muioch'h eget nikun all hon eus an dever d'he d'herc'hel beo.

Eur Vreiz savet digredenn, digristen, a veft evel eur c'horf hep ene. Ne veft mui Breiz ; eur vro all e veft, na'het ganti he ene a-viskoaz, en em na'het eta he-unan ; na'het ganti an dri-farz, hag ouspenn, eus ar pez a ru kaerder hor gwir Vreiz ; stanket ganti an eienennou a roe buhez dezi ; kollet ganti al lodenn wella eus herez hon tadou ; mouget enni al lusk arz'l ha buhez roet d'hon tadou gant o feiz.

Korf hag ene eo Breiz, kristen eo enz Breiz : ni a gemer Breiz en he fez, gant he c'horf ha gant he ene.

(Da genderc'hel).

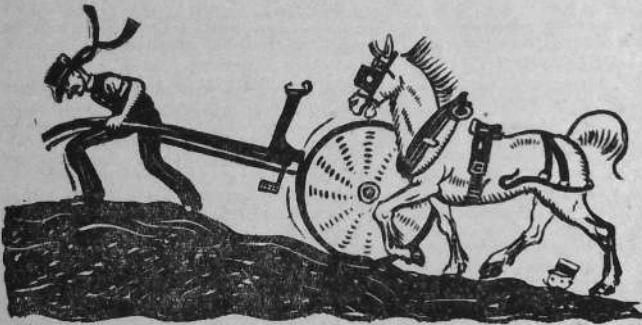

Korollerien Plougastell (Bleun-Brug 1948)

12. Kavet am boa, va zudou, eur wreg, eun atant vat (2) :
Hep her c'hlask, an archerien din o doa gré kals vad.
13. O fed 'ris d'am friko, da heul an Aotrou Mér,
Me gred ez eas ganto, bap a govad d'ar gér.
14. Baoue gant va gwreg nevez, oum eurus 'ti he zad :
Chañs deoc'h-c'houi d'ober iveau, 'veldoun, eur fortun vat.

Y ar G.

(1) : kana a e'heller iveau : " tre al limoniou ".
(2) : kana a e'heller iveau : " eun tiegez mat ".

Bobby, Robic ha Bobet.

Robic ha Bobet a zo anavezet awalc'h gant an holl evit ar brud o deus dastumet o redek war velo war heñehou Bro-C'hall.

Bobby n'eo nemet eur c'hi melen eus Kerzilienn, eur c'hi karantezus, deuet da veza sperédek o tarempréd aliesoc'h an dud gant " Tro Vro-C'hall ", epad miz gouere diweza, ha bemdez da varc koan, ec'h en em vode an holl en dro d'ar skingomzerez (radio) : bras ha bilan, koz ha yaouann, ha Bobby e-unan a zelaoue gant evez.

E Kerzilienn, oa atapiet kenañ an dud gant " Tro Vro-C'hall ", epad miz gouere diweza, ha bemdez da varc koan, ec'h en em vode an holl en dro d'ar skingomzerez (radio) : bras ha bilan, koz ha yaouann, ha Bobby e-unan a zelaoue gant evez.

Bobby a veze azezet war e bennadig lost dirak ar skingomzerez. Pep tro ma veze anou eus Bobet pe Robic, e filec d'an nebta e lost, hag a wechou zoken, pa veze muioch'a vec'h war unan eus an anioù, e save war e bevar bao, hag ec'h harze la uen.

" Che ! eme unan eus an amezien, deuet ive da zelaou eun devez : na pebeuz ki sperédek ! Anzout a ra dija Robic ha Bobet ! "

— " Ya, eur, genoueg eo da vihana, eme ozac'h an ti ; hanter-vouzar eo ehoaz war ar marc'had ! Kaout a ra dezañ e vezzer o c'hervel Bobby pa vez anou eus Robic ha Bobet, war zigarez m'eo heñvel eun tammiug e anou ouz o him ! Mat da vont d'ar groug dizale ! "

Ar Prosez-Goulou

Eun'nez vez ma pourmenen e-barz va gwetur vro, e-barz va
gwetur vro, E harpis va march Laouig krenn'n eun taol kreiz eur
zao Roum ! Far la ri don de no Yé ! chach da char a-dreñv,
Roum ! Far la ri don de no - Yé ! chach da char a-dreñv

1. Eun'nez vez ma pourmenen e-barz va gwetur vro, (diou wech)
E harpis va march Laouig, krenn'n eun taol ! 'kreiz eur zao.

Diskan. Roum ! Far la ri don de no,
Yé ! Chach da char a-dreñv. (diou wech)

2. Teñval e oa an amzer, letern ebet n'am boa,
Nag iveau clumetez, na pennad goulou-soa.

3. Aon bras am boa da veza tapet gant " Beg-e-dok " :
" Gwell eo, 'moun-me da Laouig, 'n em ziwall mat arôk ".

4. Gant aon rak va « contr-kordenn », gant aon na vije tost,
Va march'z isternis buhan, da staga ouz al lost.

5. Ha me 'tre al loc'hennou (1), da vont 'trezek va c'hoan,
Pa zeus an archerien : unan teo, unan moan.

6. « Pelec'h emañ da c'houlou ? Chomet eo sur er gér !
Bremalik az po ur prosez, hag a gousto dit ker ! »

7. 'Baou e pe vare, gwazed, e rank eur c'harr dre dud,
Kaout eul letern war elum evit monet d'glud ?

8. Ma n'ouzo'h ket al lezenn, bremalik vo desket deoc'h,
Rak nemet ezen goñek, war a welan, ne d'oe'h !

9. An archerien a skarzas, kouezet o meud 'n o dorm,
O genou ganto digor ken ledan hag eur forn :

10. Tapet oa an archerien, tapet ha tapet lous :
Ar gaoz-se dre ar barrez, a reas kalzik trouz.

11. Ken laras mere'h ar Genkiz, ar benherezig koant :
« Yann ne deo ket eur Yannig, hennez, sur, eo va c'hoant ! »

An telefon

(Fur vaouez koz, eur voest-vutun ganti en he daouarn. Lakaat a ra eur brizenn arcok loc'hat).

Deiz mar deoc'h, dimezelled, itronezed hag aotroned! P'am eus klevet e oa hirio amañ eun tammoù pez c'hoari, eo fellet ganen dont ive da welet ha da glevet. Met marteze, n'anavezit ket ac'hanoù! Me eo Katellig an Ti-korn! Katellig-fri-butun a vez graet ac'hanoù ive, abalamour maé-hoarvez ganen aewchou lakaat eur brizenig em fri-hir! An dra-ze ne ra droug da zen ebet, ket ta? Ha din-me e ra kals plijadur, -yan! -kement kous lavaret eget lonka eur bannen hini-kreñv pe eur banne, kafe! (Lakaat a ra eur brizenn).

***

Met arabat eo din dizoñjal oum deuet amañ da gonta deoc'h eun abadenn spoutus a zo en em gavet ganen er zizun dremenet.

Ret eo deoc'h gouxout ne anavezan ket ar galleg. En amzer gwechall, ne veze ket kement ha bremañ anio da gas ar yugale d'ar skol. Ar gerent a gave gwelloc'h kas ac'hanoù da ziwall ar zaout eget da uza bol lostennou war skinier ar skol. Gant ma oufemp ober soubenn ar patatez pe aoz a krampouez, ni hon ou awal'h a zeskadurez. Hag e c'hellit beza sur, pa deus Jakez ginou bras, va hini koz, a zo aza bremañ e fois ar zal oc'h ober daoulagad du ouzini, pa deus eta da choulen ar hanoun digant va mamm, n'eñ ket nec'hel pe ouien-me ha lenn ha skriva! Fur baotrezig koant e oan-me, ha ne glaske ket muioch! Hein, kanfard koz! (Lakaat a ra eur brizenn).

N'ouzon ket a c'halleg eta. Ha c'hoaz, eo, eur ger bennak, evel : " Bonjour, M'sieur-dames. — Siou plati. — Bzau temps zo. — , Kenavo, la compagnie ! " pe c'hoaz, lavaret " Sanctus " pa vezan o trinika gant Janedig luch, va c'hamaradez koz... Kouls lavaret netra !

Mat ! En devez all edon a-greñv o frita e dammig lein d'am femoc'h bilan- -resped deoc'h - - pa deus Jobig tri-tougn, ar c'herust bilan, d'an daou lamm betek du-mañ, da lavaret din : " Katellig, Katellig, deus buhan d'ar post. Galvet out e telefon "

" En telefon, emeve, petra an diaoul eo an affer-ze? Set' amañ eun abadenn all avat. Deomp da welet 'ta ! "

Ha me da lakaat va zavñicher braoa, hag en hent warzu ar post, -en eur lakaat eur brizenig, da gaout kalon, ehoui oar ! (Eur brizenn a gemer).

***

Evit din beza hep deskadurez, me oar beva ha beza " poli ". Ha me eta, en eur entreal er Post, da lavaret gant va c'haera mouez : " Bonjour, la compagnie ! Deuet oun d'an telefon. " An holl a zirollas da c'hoarzin. Ma n'eñ ket mez, ober goap ouz eur vaouez koz eveldouarn-me !

12 .

Dimezelleg ar Post a lavaras din ; " C'est vous, Madame Katellig an Ti-korn ? ?

" Katellig an Ti-korn, ya, me eo sur ! Madame avat, an dra-ze a zo eum afer all.

— Ha pelec'h, emeve, emañ an telefon ? "

— " Entrez dans la cabine ", a lavaras din.

Ya ! Galleg atao, pi ne gomprenan ket anezññ muioch eget latin an Aotrou Person... Ha me a jome aze, va genou digor war nav-eur-hanter !

Droug enni, an dimezelleg a zavas hag a reas din mont en eun tammoù arreubeuri a oa eno e kichen, hag e serras an nor warnoun goude beza lavaret din : " Répondez, on vous appelle de Brest ".

Pion a oa nec'het? Katellig, m'hel larvar deoc'h ! Kaer am boa lakaat prizenn war brizenn (Lakaat a ra unan), ne deuen ket a-benn da gompreñ petra am boa da ober en telefon.

Goude eur pennadig kouskoud, e kredis din klevet eun tammoù trouz o tont eus eun tammoù koz-machin a oa lakaet war eur blankenn.

Me a dosteas anezññ ouz va skouarn, ar penn all d'an nec'h. (Lakaat an dorn kleiz e kichen ar skouarn gleiz, hag an dorn dehou uheloc'h, a-zioch ar pem, evit displega).

Ha neuze, tudou keiz, me a gredas kouenza e sempladurez, o klevet mouez va filhor, Fañchig an tortig. Ya, gouxout a rit, an tammoù aotron-ze ha n'eñ ket fellet gantsññ chom da sklabeza e vragezjer war ar maez, hag a zo aet, mar plij, e kér, da Vrest, da labourat er " Chemin fer ".

Mat, me zoñje, an dra-menñ zo kurius er memies tra, epnd ma kleven mouez va Fanchig : „ Allo, allo, c'est Plounévez ? C'est vous, tante Katell ? " — Ar c'hafard-se e-unan en doa dizoñjet ne ouien-me ket a c'halleg !

Ha me da respont deuzñ : „ Ya, me eo, Fañchig, a zo ouz da zelaou; petra 'zo nevez ganez, Fañchig ? "

Nutra da ober ! Ne responte ket ac'hanoù, nemet e kendale'h gant e " Allo, allo, c'est vous, Tante Katell, qui êtes au bout du fil ? "

" Au bout du fil, au bout du fil, diod ma 'z eo, petra en dous e'hoant da lavaret ? "

Ha me, muioch nec'het eget bi-kaoaz !

***

Dont a reas eur zoñj din : " Martez an telefon ne lez ket da dremen ar geriou brezonck, met ar galleg hepken : ker fall an traou eget an dud ! "

Ha me neuze, na petra'tu, da zibuna va zammig galleg : " Bonjour, Fañchig, beau temps zo, siou platt. — Sanctus. "

Tamm ebet gwelloc'h !

Nemet neuze moarvat e teus da zoñj da Fañchig ne ouien-me nemet brezoneg, hag e cheñhas ton.

" Ac'hanta, emezañ, ehoui 'zo aze, tintin Katellig, respontit din 'ta ! "

Petra fell deoc'h, me a yeas droug ennou, hag ar c'hereñva ma c'hellen, eñh en em lakis da lavaret deuzñ begement, evit netra :

" Met, azenn kornek, pet karrad teil a zo en da ziskouarn ? S.tu eur c'hardeur hag ouspenn, emaouñ a krial warnout ... "

Pell am bije kendale'h et'hoaz gant al litaniou-ze - - tsik hir eo ar bater a ana-vezan - - paneve dimezelleg ar Post : o klevet eur seurt cholori, he doa digoret an nor, ha droug bras enni, me gred :

" Mais enfin, Madame, qu'est-ce que ça signifie ce... ? "

Ar ger a jomas en he genou, hag e tirollas da c'hoarzin, da c'hoarzin : Hi, hi, hi, hi... Pa lavaran deoc'h n'eus ket mui a resped evit ar re goz ! (Lakaat a ra eur brizenn).

***

Phe doe c'hoarzet awal'h, alato, e tispiegas din ou ret, evit telefon, lakaat eur penn eus ar machin tost d'ar skouarn, hag ar penn all dirak ar genou.

Daoust ha me ouie, me : n'oùñ ket eus ar vicher !

Evelke kouskoud, e teus a-benn da gompreñ digant Fañchig oa kresket ar zikour en e gér, — eur paostrig ! —, hag e pede ac'hanoù da veza maeronnez e Brest evit ar Yannig. (Eur brizenn).

Hirio emañ ar vadeziant. Poent co deomp mont da gemer an oto-kar. Prest out,

Jakez Genou bras ?

Kenavo, va zdouz, ha kals plijadur deoc'h.

Met, klevet mat, p'ho pezo eun dra bennak da lavaret din, arabat deoc'h gervel ac'hanoù en telefon !

YANN VAD.

13

Kantikou ha kantikerien Breiz-Izel

Dewezi Gant Loeiz Lok

Epad ma servije, e Eskobti Kemper, adalek 1880, al levr kantikou aozet war urz an aotrou 'n Eskob Nouvel, *Gwenedis a rizkouezas an hent da heulia evit gwel-laat eul levr kantikou.*

Strolla rajont da genta holl gantikou eo skobti. Goudeze e vee dibabet ar re-talvoudusa anezo evit o 'chempenn : goude beza c'houennet ar galleg anezo, e voent lakaet e brezonc'h yach'h ha poblek; da echui, e vee euehet ar geriou hag an toniou e-lec'h ma oant kamm-chigamm ar aroak.

Dalc'het e vee koulskoude an diskouan koz, da viret na gollfe ar bobl ar boaz da gana.

Betek neuze, e kane Gwenediz eun darn vras eus o 'chantikou war an hevelep toniou, hag a deute re allies : en dro-mañ e vee roet eun ton disheñvel da bcp kantik, hag eun ton breizek : setu parak eo eun dudi kana bremen kantikou Bro-Wened.

Al labour nevez, peurechu, a deus er maez, e 1923, gant an an : " Levr kantikou get en tonneu ".

Advoulet eo bet al levr e 1933 : graet e vee adarre eun tammoù c'houennat d'al levr, tennet anezan ar c'chantikou a gaved re ziaes da gana, ha lakaet en o lec'h re all, gant toniou nevez, savet gant tud a vicher, ar manac'h Dom Herve dreist-holl.

Fouge a chelle beza e Gwenediz, ha bez'e on ! Unan anezo a skrive : " Al levr-kantikou-mañ eo ar braoa a gaver e Breiz a-bez ". Ha gwir oa !

* *

Diwar-ze e savas c'hoant gant Tregeriz d'ober koulz pe welioch.

An aotroned Chalon Goasdoue, person Plustin, Renan, kure Leggyvi, Skllson, person Plounerin, evit ar 'homzou, -hag an ao, chaloni Guegan, aluzenner Leaned-zed ar Groaz, e Gwengamp, evit an toniou, a boanias evit rei d'o eskofti "Kantikou brezonc'h eskofti Sant-Brieg ha Landreger, adr. ijet dre urz an aotrou 'n Eskob Serrand" (1934) : eur mellad levr gant an toniou, 224 pajenn dézañ ; ouspenn ar c'chantikou, e kaver ennañ : " Evit kle-vout an oferenn ", ha " Da gana e salud ar Zakramant ".

An aozieren o doa tennet o danvez eus pep rann-vro, dreist-holl koulskoude eus kantikou Treger : " Cantico spirituel choazet ha lequet en usaj an escofti Sant Briez" (1815, 1825, 1854) ; " Can-ticqo neve composest gant eur person

canton " (1833) ; " Cantico " an aotrou Quemar (1853), re an aotrou Chatton (1865), an aotrou Caris (1850 ha 1856) ; " Levr kantiko " an aotrou F. Guillouzic (1890, 1899, 1905), ha " Kantikou brezonc'h eskofti Sant-Brieg ha Landreger, reizet dre urz an " Aotrou 'n Eskob Fallières, gant an ao, chalon Guitterec, person Gouarec " (1904, 1907, 1924 : 6 vet mouladur).

El levr moulet e 1934, ne gaver ket istor an dastumadeenn, ar pez o doa graet Gwenediz evit o hini. — Met levr Treger a zo eun dudi d'al lagad gant e baper gwenn-kann, warnañ lizerenenn du-pod.

* *

Eskobti Kemper ha Leon ne zavas e levr nevez a gantikou nemet goude Gwened ha Treger... Alias, *ar brezel* a deus ar aroak ma vee echu ar labour : pep tra a oa strisaet gant ar brezel, ha gwasoc'h ehoz pad ma vee an estren e vro. Nebeud a paper a gaved, ha dan-vez fall c'hoaz !

Abalamour da-ze, Kemperiz ne c'hell-jont ket ober mouladur kenta o 'chantikou diouz o 'hoant.

Dont a reas al levr er maez koulskoude : paper dister a jom talvoudus pa zoug, evel al levr-mañ, gwirioneziou ar feiz ; talvoudusoc'h eo c'hoaz dre m'eo gwisket ar re-man gant eur yez pinvidik : ha brezonc'h hor c'chantikou a zo bremen pinvidik, digemmesk, ha poblek daouz da-ze.

Barnet eo al labour a-vremañ : kals a gav en deus an Aotrou Nedelec, kleunner e kloardi bras Kemper, peurgempennet hor c'chantikou koz, ha roet dezo evit pell amzer, eur wiskamant deraet. — Ezomm bras a oa d'hen obet : ret eo c'houennat e-nebeudou al louzeier fall a jom c'hoaz er brezonc'h.

Evit barnerien an amzer da-zont, e vo souezus studia hor bloaveziou nevez-tremenet : diouz eun tu, e lennient ar rebezhou a vezet graet da Vreizh er bloaveziou 1940-1943, abalamour ma tilbezont muioch'-mui ar yez a zo o hini, en despet d'ar gourc'hennou ha d'ar chuzulioù a roe dezo hep chan, abaoe tregont vloaz, rener an Eskobti, an aotrou 'n Eskob Duparc. Diouz an tu all, e welint, epad ar bloaveziou-ze, ar brezonc'h o kaeraat hag o pinvidikat, an dud desket o tont-dezañ muioch'-mui : hol levr nevez a gantikou a jomo evel eun testeni sklaer eus al labour talvoudus graet en hon amzer.

Sellomp a dostoc'h ouz al levr :

Ouspenn ar c'chantikou koz, bet kem-pennet, e kaver ennañ *kals kantikou nevez* : aozieren ar re-mañ a zo c'hoaz beo, kals anezo ; chadenn sour ar ouenn n'eo ket prest da derri !

161 kantik a zo en dastumadeenn : 46 anezo a zo boutin gant dastumadeenn Sant-Brieg, ha Treger, 23 gant hini Gwened ; 11 kantik a gaver en deir/dastumadeenn, — 78 a gaver e levr an aotrou Guillou.

23 eus ar c'chantikou a zo savet gant an aotrou Guillou, 17 gant an Tad Bar-nabe, kabusin, 9 gant an aotrou Henry, 8 gant an aotrou Cong, person Plouneour-Trez, 7 gant an aotrou Bris, 7 all gant an Tad Bourdoulos, jezuist, 6 gant an Tad Maner, 3 gant an aotrou Horellou. — Anioiou an Tad Martin, an aotroned Dumoulin, Rioual hag ar Joubionz a zo wanno 2 gantik, 18 den all o deus pep a gantik war o ano.

Ano Mikael an Nobletz avat n'eo ket douget en hol levr, rak n'eo ket diavar ar dije graet " E tal ar groaz " nag " Adoromp holl ".

N'eus gellet rei perç'henn ebet kennet-d'eun hantez kant bennak eus ar c'chantikou.

Toniou ar c'chantikou n'int ket holl a orin vreizat : ret e vo diwezato'h martez heulia skouer Wened war an dachenn-man, — D'an donerien eo dihun. — Ar aotrou Marrec, ogranouer Iliz-veur Kemper en deus kemeret ar boan da gempenn an toniou evit al levr nevez, ha d'oula, disparti, levr an eil toniou.

Dezañ, ha d'an aotrou Nedelec, e lavaro Breiziz bennoz Doue : r'o bentigo Sant Herve, paeron ar Varzed, hag a zavas kantig duduñ ar " Barod " war a lavarer. Ha ra skuilho ar Zant dall, e kalouz ar Vretonec, awenn ar gwaziou kaer hag an toniou heson, ma savo eus Breiz eur " mor a gan " da veuli Doue, ar Wer'hez ha Sent koz hor bro.

Lennit

ALAIN DE CORNOUAILLE : PENHOAD (Spes, Paris 1947, 442 pages).

GWENNAEL (aotrou Cozannet) : KLOTENNOU BREZONNEK. (1948). — (Her goulenn digant M. l'abbé Luguern, directeur de l'Ecole Saint-Joseph, Plabennec (Finistère)).

E gwerz e ti : « Ar Vuhez Kristen », Couvent des Capucins, Roscoff (Finistère)

C. C. 209-81 Nantes

(ar mizoukas azo ouspenn ar prez merket)

Buhez Hor Salver Jezuz-Krist, gant an Ao. Uguen hag an T. Eujen.....	300 L.
Ar Wer'hez Vari, gant an Tad Medard.....	100 L.
Fatima, gant an Tad Medard.....	100 L.
Sant Fransez a Aziz, gant L. Imizan, kresket gant an T. Eujen.....	200 L.
Bleunioù Sant Fransez (Fioret)	100 L.
Buhez skeudennoet Sant Fransez, gant an T. Eujen.....	80 L.
Sant Fransez, mignon ar vogale, gant Breur Melar.....	60 L.
Ar grasou pe ar pedennou dirak ar re varo, gant y ar Go.....	100 L.
Prezegennou war Drede-Ur S. Fransez (2 leor), gant an T. Eujen.....	60 L.
Santez Elizabed a Hongri, gant an T. Eujen.....	15 L.
An oferenn dispiegat gant skeudennoù, gant an T. Eujen.....	20 L.
Levrig-dorn Trede-Ur S. Fransez, gant an T. Eujen.....	30 L.
Diwar c'hoarzin, gant an T. Medard.....	100 L.

Ar prezioù market aman no dañvezont nemet brenon : Kamoul a challont beza gant pris ar vobet.

MOUSSEUX SUPÉRIEUR "Ve AUBIN"

Gwin-Spoomek Dreist
E gwerz e ti an holl Varc'hadourien-Gwin
dre ar Vro a-bez

C'HOARIOU

Respondou Miz gwengolo :

Divinadennou :

1. — Ar c'holvez, — 2. — An dud dall, rak neuze e welfent sklaer. — 3. — An hent bras. — 4. — E mis c'houerier, abalam sur m'eo ar berra.
Ar priz evit kenstrivadeg ar geriou-kroaz, N° 2 a zo bet gounezet gant an Ao. Gaby ar Moal, eus Naoned.

Diskoutin geriou-kroaz al Lagad-du, n° 3 :

Divinadennou :

1. — Glax 'vel prad,
Gavenn 'vel erc'h,
Barvek evel kl.
Petric eo?
2. — Petra en deus peder askell,
Hu redek war an douar hepken a chell?
3. — Gwisket en hañv,
Noaz er goaïv,
Da vis here, melen-anour,
Da vis mae, leun a wigour.
4. — Yead a bep liou,
Eun ero izel azechou,
Warne chatalgou
Er goudor ouz ar riou. —

	1	2	3	4	5	6	7	8
1	T	E	L	E	M	N	A	O
2	A	B	E	R	E	N	E	
3	B	E	Z	O	M	P	A	
4	O	M	E	E	R	E	N	
5	U	H	A	V	E	D		
6	L	T	E	L	E	D		
7	I	M	G	A	L	R	R	
8	N	A	O	N		N	I	

Geriou-kroaz al Lagad-du, N° 4 (Kenstrivadeg).

A-blaen /

- Choueza galloud er galon.
  - Gwall skifflou en deus.
  - A zegas ar yar d'he neiz.
  - Rouez epad' mis eost!
  - Klasket da vare ar boan.
  - Dibenn e vezan.
- A-zerz :
- Neo ket war c'horre.
  - Teñvalaat.
  - Ano eul lignez eus Bro-Zaoz.
  - Ar vadeziant a ro he hini.
  - Penn neverz. — Stageil (Conjonction).
  - Eus ar verb beza, a gil, Ger-mell (Article).

Eul louzou dister

Per an Damzod en doa c'hoant da gemer e Landerne an treñv evit Brest : ar wech kenta oa dezañ da vont gant an hent hourarn. En eur dremen dirak diwall ar nor, er gar, e c'houennas : " Hemañ eo an treñv ? Egile, hep soñjal hiroc'h, a lavaras : " Ya, hemnez eo " ! — Ha Per ebartz.

Chaozell kerkent gant an amezien a oa er memes kombod gant Per; hemañ a oa er c'horn-tro, e gein troet etrezek Brest.

" Da belec'h ez it 'ta evelse, a voe goulennet gantañ "?

— " Da belec'h 'ta, nemet da Vrest, a respontas Per, bras an tammin amezien " !

— " Mat, no'ch ket troet da vont etrezek Brest bremañ da vihana ".

— " Neo ket diaesoch, eme Ber, o'ch szeza kerkent er c'horn e fas d'e hini

" Bremañ oun, troet etrezek Brest elevato " ?

An holl da c'hoarzin, ha Per souezet.

Degouezet oa dija er Roc'h an treñv, a vae da Vontroulez ha nann da Vrest, ar arok ma voe gellet rei da gompren da Ber e ranke, nann avat cheñch plas er c'hombod, met kemer eun treñv all evit mont da Vrest !

Korn ar Merour

Dihuna ar ar merour, er miz-man, ha kentia garfe lavaret da lennerien Kroaz Breiz eo « Doue ho pennigo ».

Ar pez a garfe lavaret d'ezo, goud ar zalud-se, eo kemeret tro eus ar mizou du, ar mizou ma vez amzer da lenn, da vruda ha da skigna ar gelaouenn.

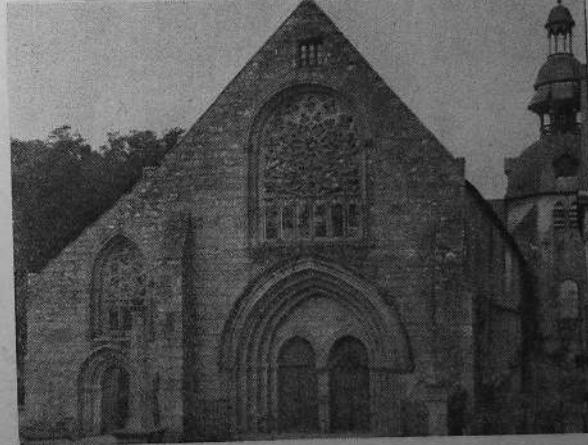
Deuet ez eus d'comp kant koumanant nevez bennak, abaoe galvadenn miz eost. Ra gavo an dud a galon o deus o digaset d'comp testeni hon anaoudegez vut.

War arack e ranker mont. An holl lennerien eo a dilef staga d'al labour...

Ma n'ho peus ket resevet ar gelaouenn, pe ma tale da zont d'eo'h, kasit ho klemmou war eün d'ar Vourez : Imprimerie Centrale de Bretagne, 36, rue Richard-Lenoir, Rennes (Ille-et-Vilaine).

Kalz buanoc'h e viot servichtet.

Eun dra all, pouezus meurbet, gant ar geraouez a zo bremen, ma teu d'eo'h chenchi adres, bezit ar vadelez, en eur zigas kelou d'comp, da lakaat daou dimbr en ho lizer.

Iliz Itron Varia Garnez, e Pont-n'Abed

Ar merour : M. l'Abbé BLEUNVEN
Rector, PLOMELIN, par Quimper

Ts-Moulez Krez Breiz
36, Rue Richard-Lenoir, RENNES

KAN AL LAOUENAN

I

*Al laouenan am eus gwelet
El liorz ouz beg eur wezenn.
Al laouenan am eus klevet
Hag a gane evelhen :
« Dir, dir, dir pa n'eo ket torret,
Dir, dir, dir pa ne dor ket ! »*

II

*Laouenanig, petra 'ganez ?
Te 'gav dit ez out pounner ?
Kollet out gant al lorc'hentez,
Paourkêz labous dister !
Dir, dir, dir, pa n'eo ket torret,
Dir, dir, dir pa ne dor ket.*

III

*Al laouenan a gendalc'has
E gorf pluek tro ouzin.
Ha, kalonek e tistagas
Gant e vouez flour ha lirzin :
Dir, dir, dir pa n'eo ket torret,
Dir, dir, dir pa ne dor ket !*

IV

*Neuze va spered morgousket
En eun taol a zihunas :
Hag al labous sederaet
Evidoun-me a ganas :
Dir, dir, dir pa n'eo ket torret,
Dir, dir, dir pa ne dor ket !*

V

*Gortoz ma roin dit da glevet
Petra verk va c'hanaouenn :
Gant va C'hrouer 'm eus he desket
Desket am eus va fedenn :
« Dir, dir, dir, pa n'eo ket torret,
Dir, dir, dir, pa ne dor ket !*

VI

*« Kana 'ran gwella ma c'hellan,
Ha n'eo ket gant lorc'hentez :
Kana 'ran va fizianz ennañ,
Harpet war ar garantez :
Dir, dir, dir, pa n'eo ket torret,
Ar skour-ze ne dorro ket ! »*

VII

*Bennoz dit-te, labous bihan,
N'ankounac'hain ket da gentel :
« D'an neb en deus fizianz ennañ
Doue a roï e skoazell,
Hennez biken ne vo ket brallet,
Ar skour-ze ne dorro ket ! »*

Tintin Anna.

K
R
O
A

B R E I Z

DU 1948 ⑦ PRIZ : 25 LUR

TAOLENN AN NIVERENN-MAN

An Anaon (Y-F. ar Falchun)	Pajenn	1
Goueliou ar Miz (An Tad)	—	3
Psalmou ar Binjenn (Ao. Guivarc'h)	—	4
An Aotrou 'n Eskob Duparc (P-Y. Nedelec)	—	5
Savomp hon daoulagad drezek ar stered (J. Seté)	—	6
Va c'hoelg gwen (Kanacuenn)	—	7
Pajenn an Emzao Katolik : ar zul (L. Bleunven)	—	8
Ar vreloned er-maez eus Breiz (Arzel Gervorvan)	—	9
Petra eo ar Bleun-Brug (Visant Favel)	—	10
Eun dro lous : Kontedoun (L. B.)	—	12
Ar brezonieg er skol (Y. F. ar F.)	—	14
Lennit	—	15
C'hoariou	—	16

Korn ar Merour : L. Bleunven.

Traon-Dour-Tenn (Y. Kerlaor).

War golo an niverenn-man : Pedenn e bro dreger (skeudenn Gilles Boinet).

PRIZIOU :

An niverenn-man	25 lur	Gwelit korn ar merour, e trede pajenn ar golo.
Koumanant ordinal	200 lur	
Koumanant a zikour	300 lur	
Koumanant a-enor	500 lur	

Kas an arc'hant da : Mr l'Abbé Laurent BLEUNVEN
Recteur de Plomelin, par Quimper (Finistère)

Skrivit sklaer hōch'anaiou, mor plij

Koumanantit! Klaskit deomp koumananterien!

LAKIT EVEZ BRAS

1. Evit kement a zell ouz danvez-skrid ar gelaouenn : skriva da rener Kroaz Breiz : Mr l'abbé Jean-François Falchun, professeur au Grand Séminaire de Quimper (Finistère).

2. Evit kement a zell ouz oumanantou ha profou, skriva da : Mr l'abbé Laurent Bleunven, recteur. Plomelin, par Quimper, (Finistère). C. C. P. 1266.53 Rennes, ha nann mui 21.802 evel arao.

REVUE MENSUELLE

AU MEUBLIER D'ART

Ty-Breiz

René CREACH'CADIC

21, Avenue de la Gare, QUIMPER

Téléphone 4-83

Son Musée d'Art Breton

Ses Intérieurs Anciens

Installations de Magasins

Aménagements de Cafés et de Bars Américains

FILET BLEU
BISCUITS FAMEUX
QUIMPER

CAMIONNAGE
DÉMÉNAGEMENTS

GARDE-MEUBLES

L. Tanguy
Quimper.

LA COOPÉRATIVE FORESTIÈRE

BOIS DE CHAUFFAGE

GAZO-BOIS

ACHATS — VENTES

8, Place Saint-Michel, SAINT-BRIEUC

Siège Central : 34, Place des Lices, RENNES

Téléphone 55-75

TI ar GLOAN

9, Straed ar C'higereziou, KEMPER

Gloanajou digemmesh

eus an oll ardamezioù

E ti SOUFREREZ KERNE

E. BEGOT

13, Straed Jean-Jaurès, KEMPER

Téléph. 9-33

E vez dresel adleuzet evit ar gwella goloioù-knoutchoug ar rodou

Gwerz a c'holiou a bep meul — Labour vat, grast hep anle

"AGA"

Véritable Cuisinière à feu continu
"UNIQUE AU MONDE"

MODÈLES POUR PENSIONNATS
COMMUNAUTÉS, FERMES, etc...

Concessionnaire :

LECEF, 8, Rue Korfenteun, QUIMPER — Téléph. 8-88

ART SACRÉ
ORFÈVRE
BRONZES
STATUAIRE
CHASUBLERIE

Pierre PÊCHE

14, Boulevard de Kerguélen
QUIMPER (Finistère)

Téléphone 8-10

LUNETTERIE — ORTHOPÉDIE

Diplômé
de l'École
Nationale
d'Optique

DELBENN

16, Rue Kéréon. — QUIMPER

Diplômé
de l'École
Française
d'Orthopédie

LE BIHAN-SALUDEN

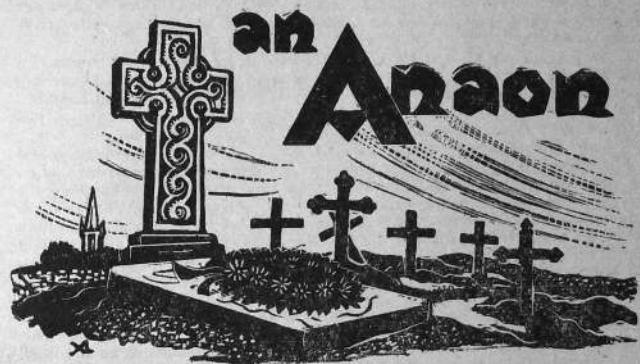
7, Rue Kergarioù
QUIMPER

VITRAUX

PAPIERS D'EMBALLAGE EN TOUS GENRES
SACS ET NAPPES EN PAPIER, FILCELLES

Jean PAYAN

Dépôt : 54, Quai de l'Odet
QUIMPER Tél. 12-88

Hon Anaon (*)

"Mizo int. Astennet er bez yen ha didrouz,
Du-hont e bered ar barrez;
Dindan o fenn peder blankenn, eun torchod plouz,
A-us, c'housc'h troatad douar, eur maen hag eur groez (1).
War ar groaz du, o anio, gwecharall (2) bet e gwenn,
Gant ar gloa a zo distivet;
Tro-ha-tro, eur geot druz a zav war an-dachenn...
Ar re-re tremenet, o! n'o ankounaomp ket!
Ne welont tra. Ne glevont tra. Noz eo gante (3).
Kaer en deus an eostig seni,
Kaer en deus an avel hag a dremen er gwe(z),
War ar barrou (4) hep deill 'n em glemin hag hirvoudi,
Bousar int, dall int, an noz 'zo warno; an noz,
An noz pouanner, an deñvalded,
Daoulagad, diskouarn, beg (5), da viken 'zo kloz :
Ar re-re tremenet, o! n'o ankounaomp ket!
Nann, n'o ankounaomp ket! Dale'hit soñj kentoc'h, c'houi,
Penao gwecharall ar penn-ze,
Pa oa eun tamm buhez en e lagad goulli, (6)
En deus taolet warnoc'h sellou a garantez;
Penao ar beg paour-mañ 'n eus graet vad d'ho kalon,
Gant komzou douz, pa oac'h poanet :
Nann, ma ho peus ene ha spered eur Breton,
Ar re-re tremenet n'o ankounaot ket."

**

Miz du : mizo an Anaon, hag ive mizo an Holl-Zent. Na zispartiomp ket an eil gouel diouz egile!

Gwir eo ar c'homzou, skrivet gant ar barz, hag hon eus lennet uheloc'h : ne lavaront koulskoude nemet ar pez a wel daoulagad ar c'horf. Hon tud hag o deus kuitaet ar bed-mañ a zo astennet er bez yen ha didrouz, ya! o c'horfou da vihana... Met an ene, ar pez a ra talvoudegez an den, n'emañ ket er bez, n'eo ket maro!

An ene, gant e spered, e volontez, e c'haloud da garet ha da veva, a jom beo, da virviken.

Ar maro ne diz nemet ar c'horf : an ene a zo graet evit ar vuhez beurbadus !

E pelec'h e vev eneou hon tud aet eus ar bed-mañ? Doue hepken her goar, hag a varn, gant lealded ha karantez, kement hini eus e Yugale galvet gantañ d'ar gér.

Marteze, daoust d'e garantez, eo bet ret dezañ barn lod eus e grouadurien d'ar poanion peurbadus : ar re-ze o deus dibabet chom pell diouz Doue, hag hemañ ne c'hell netra nemet seveni an dibab o deus gruet en holl frankiz : gwasa-a-ze evito! Ni, kennebent, ne c'hellomp netra evito, nemet tenna eus o buhez hag o maro, eur gentel talvoudus evit kemer an hent mat.

Lod all, karantezus e keñver Doue, n'int ket e'hoaz koulskoude na santel na dizie awaleñh da gemer perz e buhez ar baradoz : gortoz a rankont hag en em zilez dre ar boan, ar binijenn, nañhet war an douar-mañ. Met karet a reont bremañ ar binijenn-ze, rak gouzout a reont evit petra e c'houzañvont ha petra a gavint warlere'h... Ar re-ze n'o ankoumac'haomp ket, rak kals vad a c'hellomp ober dezo, evit berrat o foaniou, dre an oferen, pedennou an Iliz, hor pedennou hag hor poanion kinniget evito... Bleuniou a zo kaer war o vez da viz du, eur bedenn avat gruet evito he devezeo kals muioch'a dalvoudegez, hag a vezog gwelloc'h testeni a garantez eus hor perz!

Ar all, mignoned karantezus an aotrou Doue, a zo leun a vuhez er baradoz : da viken emaint bremañ o veva gant o Zad, e kichen ar Christ, ar Were'hez Vari, an Aezel hag ar Zent, o kemen perz e eurusted an Dreinded, eun eurusted ha n'he deus ket he far war an douar-mañ, hep an distera koumoullenn, dienkreñ meurbet...

Ar re-mañ iye, n'o ankoumac'haomp ket : soñjomp emaomp marteze o leñva war hon tud hag a zoug eut levenez dispar war o zal. Tud koz, kerent, prijou, bugale... act int diouzomp, hervez diaoulagad hor c'horf; met beo int hag eus peseurt buhez, dre vadolez Doue! Eus barr an neñvou kendalc'hont ivez da veva ganeomp-ni, e unvaniez ar Christ, d'hor c'haret, d'hor skoazella.

Ha ni, ha gouzout a reomp beva ganto evel gant tud leun a vuhez?

Y.-F. ar FALC'HUN.

(*) Ar varzonicez-mañ, tennet eus « War an Daoulin », levr Y.-B. Kalloch, a zo bet troet eus ar gwenedeg e vez Leon gant Kerlann.

(1) Groez = groaz. — (2) Gwecharall = gwéchall. — (3) Gante = ganto.
(4) Barrou = skourrou, brankou. — (5) Gouelli = goulio. — (6) Beg = genou.

...Ar mor a oa o fork
Ar mor a zo o bez...

Goueliou ar Miz

1 A VIZ DU : GOUEL AN HOLL ZENT. — "Eurus, eme Hor Zalver, or re a zo paour a galon... ar re a zo glan... at re a zo trugarezus"... Ar Zent a zo et baradoz a lavar deomp kement all ives. Enoromp anezo, selauomp o mouez, hag e-lec'h mont da glask an eurusted hag a levenez gant ar bed, evel ma ra, siouaz, kement a dud dirollet ha diskiant, klaslomp anezo e-loch'm'e-maint e gwirionez : gant an Aotrou Doue.

2 DU : GOUEL AN ANAON. — "Breudeur, kerent ha mignonet, en an Doue hor selauet, en an' Doue hor sikouret"... Goude beza enoret Sent ar baradoz, deomp d'ar vered, pedomp evit an Anaon kék a zo o c'houzañv e tan ar Purgator, ha soñjomp ervat pegen fur eo an hini na bec'h ket, pe a ra pinijenn er bed-mañ raktul evit ar pechejou en deveze gruet.

6 DU : SANT ILDUD. — Ar Zantman, eun deiz, a reas d'ar mor mont war e giz demost da Lanildud... Eur mor a fallagriez a garfe ives en em ledar hirio war hor Breiz karet, Dalc'homp penn dezan, ha pedomp start sant Ildud da zont d'hor sikour.

Saint Ildud

7 DU : 25st SUL GOUDE AR PANTEKOST (5st GOUDE GOUEL AR ROUANED). — "Dastumit da genta an drag ha stlapit anezoù en tan; met ar gwiniz, lakin anezoù en ehrignol" (Parabolenn an draog hag ar gwiniz)... Petra eo hon oberou? Gwiniz, da lavaret eo oberou santel, mat evit ar baradoz? Pe draog, da lavaret eo oberou bardoz? Mat evit tan an ifern?

14 DU : 26st SUL GOUDE AR PANTEKOST (6st GOUDE AR ROUANED). — "E gwirionez e gwirionez, m'hel laver deoc'h, kement tra a c'houlenoch en ho pedennou, kredit e vo roet deoc'h, hag ho pezo hou koudenn"... Kredit! eme Jezuz... Daoust ha kredi a reomp? Pa vezomp o pelli diouz ar mintin ha diouz an noz, araok ha gonde ar prejou, en oferen da zul, daoust ha komz a reomp ouz Doue gant evez, gant fisanz, evel ma car komz eur bugel d'ez Tad leun a c'haloud ha g a vadelez?

19 DU : SANTEZ ELIZABED A HONGRI. — Ar zantez-mañ a zo marvet d'an oad a 24 bloaz : n'eo ket bet pell oc'h en em zaintelaat e kreiz ar bed! Ha ni, perak 'ta e chomomp atao ken kloar ouz an Aotrou Doue ha ken lezirek en e servij? N'emaomp ket re ziwezat evelato evit staga da vat d'al labour. Santez Elizabeth, pedit evidom!

21 DU : 27st SUL GOUDE AR PANTEKOST (24st). — "Pobloù an douar a velo neuz Mab an Den a ont war gonañvou an nem, galloudus ha skedus meurbet"... Tud zo, biriez ar zul-holl, hag a vez aou ganto bepred eus fin ar bed : "N'eus mui nemet trubuilh e pep lec'h, emezo : emañ fin ar bed o tont"! N'eus den ebet hag a ouezel peur e vo fin ar bed; met ar pez a ouzomp ervat eo e teuio eun devezennak, ha neuze Jezuz a varno an holl, hag a roio da hep hini hervez e oberou. Heulomp eta e lezenn hag e roio deomp eun degemer mat.

28 DU : KENTA SUL AN ASVENT. — "Deuet en ar eur eudomp da zihuna, rak tostoc'h emañ bremañ har silvidigez"... Gant ar zul-mañ e krogomp en eul lodetun nevez eus ofisou an Iliz, an hini a die hor prepari da reseo mat Hor Zalver da zeiz Nedeleg. Dihunomp eta, dilezomp ar pech'h evit mat, ha renomp pelloch, eur vuhez santez!

An Tad.

PSALMOU ar BINIJENN

82 vet Psalm

Beati quorum remissae sunt iniquitates...

Eürus an neb a zo lamet kuit e bec'hed,
Pe warnañ, gant Doue, eur c'holoenn taolet,
An den gwenn e galon da zaouaged Doue,
An den didroidell hag eeün-tenn e ene.
'Pad m'eo bet va fec'hed daic'het ganen e kuz,
Va eskern a vreine, yudal a raen spontus,
Rak ho tourm am gwaske, hag en noz hag en deiz,
Ha sec'h-korn e yelo va banne gwad em c'hreiz
Añzao 'ris va fec'hed; ar golo a lamiis
Diwar va fallentez; ha lavarout a ris :
Me a fell din diskuih va fec'hed da Zoue,
Ha chou'i-walc'ho raktal loustoni va ene.
Ra zeuio pep den mat da ober kement-all,
Da ziskuill e bec'hed hag e holl daoliou fall,
Araok m'en do Doue troet e gein dezañ.
Ha neuze pi stago an holl steriou ledan
Da vont diwar o hent, ha da c'holoi pep tra,
Ne c'hoarvezo gantañ an droug an distera
Ennec'h o va Doue e vezan o kuzet,
Hag eus a greiz ar wask, ganeoc'h me 'vez tennet.
C'houi eo an hini 'ra d'am c'halon baour tridal;
Rak c'houi a zo bepred war zav ouz va diwall.
Mont a ran d'az keleññ, da ziskouez d'iz da hent :
Heuillh anezañ hep aoun, ha na vez ket dizent.
Ne fell ket din tenna diwarnout eul lagad,
Ha rei dit a garfen kuzul, aliou mat.
Klev ganen kement-mañ : heñvel-poch na vez ket
Ouz ar marc'h, ouz ar mul n'o deus ket a spered,
Ha n'hellez da vlenia, na lakaat da dostaat,
Nemet war o c'harvan az pe eur westegn vat.
Niverus ar paoniou a gouez war an den fall;
Met an den hag en deus eur fiziañs start divrall,
E Doue, a bap tu, a gavo karantez.
Tud leal, e Doué, likit ho levenez;
Tridit, kalonou eeün, grit laouenedigez.

F. GUIVARC'H.

*E niverenn Miz Kerzu, e Krogimp
gant "TENZOR AN DINTIN GOZ"
romant gant Ab-Sulia.*

An Aotrou 'n Eskob DUPARC (1857-1946)

AN AOTROU DUPARC GRAFT ESKOB (1908)

An Ao. Dubillard, eskob Kemper abace ar bloaz 1900, a voe, gant deizioù diweza ar bloavez 07, lakaet gant ar Pab Pius X da arc'heskob Chambery. Ha kerken a paras sellou an holl e Breiz wardu an Oriant : eno ou eur person hep e bar, gouziick, helavar, dispont, gwir dad e barrez. Petra 'vanke dezañ evit bezañ tad eun eskopti ? Netra ken nemet bezañ dibabet gant *Vikel Jezuz Krist*.

Ne voe ket pell da chortoz. D'ar 17 a viz genver 1908, e voe galvet an Ao. Duparc da Wened, evit resezo ar c'helou meur digant e eskob.

Ezomm ebet da lavarout pebez kalonad a zantas tud an Oriant o koll o person karet. Met er c'hortrol, nag a lor'ch ha levezzañ gant beleien ha kresteni Kemper ha Leon ! Gwelit 'ta rener *Feiz ha Breiz* o'ch embann an dra : " Doue ra vez meulet ! Eun Eskob hon eus, eun eskob evel ma e'hoantas hor e'halon : eun eskob Breizad !... An eskob a zeu davendomp hon anavez mat, Breizad ma'z eo eveldomp penn da benn. Gwad Breiz a zo en e waziad : ganet eo en hor bro, savet ha maget en hon touez. War barlenn e vamm en deus desket komz hor yez. Où na pebez dudi evit an did aet war an oad ! Abaoe hanter-kant vloaz n'o doa ket klevet eur ger brezonig o kouez eus muzellou e eskob... ."

Ha goude bezañ merket perzou mat an eskob nevez, e skriva c'hoaz : " Eur mank bras en deus kouskoude : ne oar ket espern e yec'hed pa vez anod da labourat evit Doue ha mad e vreudeur. Breman 'z eun eun nebeut bloavezioù, ar skuizer a stlejjas anezañ war e wele hag her ehasas demodost d'ar bez. Ne zavas ac'hano nemet dre virak. Doue ha santez Leonor her mire evidomp-ni, Kernevitz, Leoniz ha Tregerz."

AR ZAKRIDIGEZ HA DIGEMER E BOBL

Da geliver ar 25 a viz c'houeyrer, gouel an abostol sant Vazeaz (Mathias), e voe sakret Eskob nevez Kemper ha Leon, en iliz Santez-Arma-Wened, e-lec'h m'en dou tremenet e vloavezioù hirra ha kaera, evel deskard nag evel keleññ : dindan pueroniez Mamm ar Vretonez e fell dezañ lakaat e eskobelez. En-dro da vikel-vras Kemper, an ao. Fleiter, e oa deuet beleien eus an eskopti, dre gantchou. E-kreiz merenn, o Eskob nevez en en drouas outo da lavarout : " Aotrou vikel vrás, atro-

nez chalonied ha personed, ha ehoui holl va migioned eus Kemper ha Leon, en em anaout a recomp dia. Betek-hen, koulskoude, n'omp en em gavet asambles nemet da vare an ehan, pa'z aen d'ober eun diskuida e kostez Kemperle. Où berr evit chana ez in davedoc'h. An Aotrou Doue a fell dezañ ez afen brennent evit staga d'labour... *Meulet ra rez Jezuz Krist !* Hennez a vo hor ger-stur... Pe hec'h e veze vo-hor buhez, ra vo holl, penn da benn, evit gloar Doue ! "

D'an 10 a viz meurz e teus Eskob Kemper da azeza *War gador Sant Kuouarantin*. Eur mor a dud a ziredas da gér-benn Bro-Gerne evit gwelout an Tad digaset gant Doue d'an eneoù hag evit you'hal dezañ o charantez. En e brez-genn, e kemeras war e anio ar pez en doa laveret eun eskob e Pariz : " Ar Stad a zo dispartiet diouz an Iliz, met an Iliz n'eo ket dispartiet diouz ae holl. " Pa zeus er-maez eus iliz Sant-Kuouarantin, e welas kement a dud dirazan, ma kavas gweloe'h ober war droad an hent betek ti Saint-Jozef, e di hiviziken. Erruet eno, e thomas a-zav evit trugarekant e boll fidel : " Bevet an Aotrou 'n Eskob ! " a vos respontet dezañ. Met heñ : " Eur you'hadenn all a garben klevout ganeoc'h : Bevet Jezuz-Krist ! " Ha, betek teir gwech, e voe evel eun tarz kurun : " Bevet Jezuz-Krist ! "

Diou gador-eskob, diou iliz-veur a zo en eskopti Kemper ha Leon. Ha setu poul, d'ar 26 a viz meurz. Disheivei diouz himi Kemper, met kent dispar all, e voe eno gouel an digemer. Pignet er gador, an Eskob, gonde e brezegen e galleg, a roas e-tum an divenra anezñ e brozonig, en eun doare fraez hag aez da glevout d'an holl, ha setu e gomzou diweza : " Leoniz, dougit enor da gentañ 'zo deuet deoo'h digant ho tadou koz Ruk Doue, pa daol eur zell war ar bed evit gwelout e pelec'h e kavo e wella servichreien, e zaoualed a gouez war ar Frais ; hag er Frais, pa gwez ar c'horn douar ma'z eo emnañ ar gwella kuret ha meulet, e zaoualed a bar war Breiz-Izel ; hag e Breiz, e pelec'h e kavo e wella migioned. Leoniz a ch'elli sevel en o zav ha lavarout a vouez uhel : Ni eo ! Leoniz, fier om da veza hoc'h Eskob ! "

(Da genderec'hel)

P. Y. NEDELEG

Savomp hon daoulagad etrezek ar stered

Gant J. Seité

Sklaer eo an noz : n'eus ket a loar. Dirazoun, eur mor sioul, o tont da

A-gleiz hag a-zhou din, touriou-tan an Enez-Werc'h ha Batz o teurloù o bannou sklerijenn an eil goude egile.

Ar stered a sklaer, henvel ouz taichou aur e bolz an nefvou.

* * *

Kaout, a ra deomp gwelet eur milion a stered gant hon daoulagad, ha kouskoude, hep sikoar ar binviou da greski ar gwell, n'hellomp e gwirionez niveri nemet wardro 3.500 steredenn el lodenn eus an nevou a dizomp eus Breiz.

Gant lundedei, e teuez a-benn da baka betek 120.000; gant eun teleskop (ar benneg a gresk ar muia ar gwell), ez eur betek pemzek-kant milion (1.500.000.000)

Eun niver bras e gwirionez, ha c'hoaz n'eou seurt ebet, pa zoñjer en niver **sebezus** e stered a jom kuzet ouzomp pell-pell e strand an nefvou.

* * *

Abaoue an amzer bella a ouzomp, ar stered o deus dañhet kompagneuz d'ar bastored, d'ar vartoloed, d'ar veajouren. Diskouez a raent dezo an hent war zoñjer ha war vor.

Tud an amzer goz, eus ar Gres hag eus Rom, o deus roet dezo **anolos** sebezus : Altair, Arcturus, Aldebaran...

Eur steredenour (den hag a studi ar stered) eus an Ejjpt, a renke ar stered diouz nerz ar sklerijenn a daolent : ar re a welomp gant hon daoulagad n'int nemet eus ar c'houch'hvet renk!

* * *

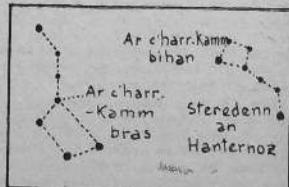
Liou ar stered a zo meur a hini anezo, hag a zeu eus an herrer a zo ganto en o beaj a-dreuz an oabl : eum tammoù houarn lakaet en tan, a vez ruz-tefval da genta ; ma vez tommet c'hoaz, e ya war wen-naat atao, betek dont da vez a gwenn skedus dre ar c'hor. Evesez eo ives evit ar stered.

Ar steredenn ruz eo an hini a zo an nebeut gor enni : e Aldebaran, en dia-vaez, ez eus 3.000°... Goudeze e teu ar stered mien, gant 6.000°, evel Capella ; hag ar re domma, glaz-gwenn evel Epi, eus Bali ar Werc'h, u bak 20.000°. Nebeut a dra eo eur forn c'hor et kichen hounez!

Ar bras eus ar stered a zeblant evidomp koutout an hevelep *ment*. E gwirionez ez eus eur c'henn bras etrezek. Unan eus az re vihan, Betelgeuse, he deus a ledander 430.000.000 (430 million) a girometru, da lavaret eo 30.000 gwech hini an douar. Ha c'hoaz, ar steredenn-ze n'eou netra e kichen Alpha : ma vele lakact houman a plas an heol, an douar en he c'hienhen ne vele netra nemet eur c'houarnnen.

* * *

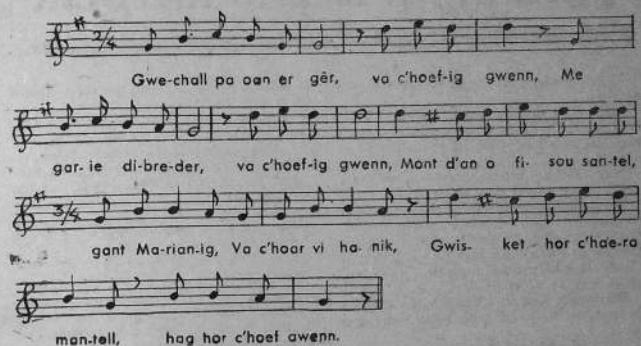
Milionou a stered o rediek gant tiz a-dreuz an nefvou ! En eun c'houelen a c'helleffr penaos ez eus plas evito holl, bez' ez eus kouskoude *eur plas bras-sponitus* etre pep steredenn. Lakomp teir gwenanenn a-zioch'an Europa a-bez : stankoc'h co evelse ar gwenan en èr, eget ar stered en oabl, en eur zer'hel kont eus ment Europa, hag eur wenanenn eus tu, ha ment eur steredenn ha boiz eun nenvou eus an tu all.

An heol, unan eus ar stered bihana, a zo a-vee'h 150.000.000 kilometr eus an douar. Pelloc'hik e kaver Pluton, a zo 6 milliard a girometru diouz an heol... Goudeze n'eus netra epad eur pennad mat : 40.000 milliard a girometru a ranker ober ar arok degouezout gant Alpha ; diou wech pelloc'h, goudeze, eman Sirius... Ar sklerijenn, ha ne laka nemet 8 munutenn da zont eus an heol betek ennonc, en eur ober 300.000 kilometr bennak bep segondenn, a lak 8 vloaz da zont eus Sirius betek an douar !

An takadou sklerijenn a sked epad an noz a-us d'hor peni n'int nemet eul lodennig vihan eus dreñmvel an nefvou. Kals pelloc'h e welomp eul lostennad sklerijenn a kelc'hia ar volz : Bali Sant

Va c'hoefig gwenn

I

Gwechall, pa oan er gér. — Va c'hoefig gwenn,
Me garie, dibreder. — Va c'hoefig gwenn,
Mont d'an oisou santel
Gant Marianig
Va c'hoar vihanik.
Gwisket hor c'haera mantell,
Hag hor c'hoef gwenn.

II

Bremen p'oun deut, siouaz. — Va c'hoefig gwenn,
Da jom en eur gér vras. — Va c'hoefig gwenn,
E vije c'hoant e trokfen
Koej Breiz-Izel
Ouz tok eur strinkell :
Nann, ne zilezin biken
Va c'hoefig gwenn!

III

Ha pa zavin d'an neñv. — Va c'hoefig gwenn,
Me gaso di ganen va c'hoefig gwenn.
Ah! Nag e vo souezet,
Ha dihunet,
An dud kurunet,
P'am gaelin me degouezet
Gant va c'hoef gwenn!

Jalm po Sant Jakez eo, cur sklerijenn o tout eus meur a gant vilad a stered, re bell diouzomp evit miñ hellfemp o gwelet a-unanou.

An heol, ker bras da welet, n'eou nemet eur steredennig, kollet etoneuz ar stered, -nemet evidomp-ni, hag an douar a zo kals bihanoc'h c'hoaz ! Pa zoñjer ez eus stered ha ne zegouez o sklerijenn ga-neomp nemet a-benn 18.000 bloaz, ha zoken 184.000 bloaz, e kaver peadra da jom sabatuet !

Dirak an traou sebezus-se, piou na deuse ket da zoñjal en Hini en deus o rentet evelse... N'eou ket gwall zimes nañh Doue etre peder moger eur gamilh, savet gant galloud an deñh gwall zister avat ee'h en em zanter pe zeu d'an deñh sevel e zaoulagad etrezek an neñv, pa wel o skedi a-us d'he benn stered an Aotrou Done : pa oar petra int, penaos ne gavfet enno an testeni a-bouez, mar deus unan, eus galloud divent ar C'hrouer.

J. SEITÉ

PAJENN AN EMZAO KATOLIK

Pegen buhan he deus troet rod an amzer!

Miziou ha deiziou hañv, nijet int kuit, evel eul luc'he denn, o kas gantp eun tamig eus hon hunvrcou hag hon eurusted a dud.

Nag a boan o kredi emaoamp adarre war dreuzou ar goañv bir ha teñval!

Ha koulskoude, gweñvet eo ar bokedou er parkeier, tremenet mar ar pardonou. Gouda un distag a bevar miziad, obrouer kristen ar barrez a zihun a-nevez, hag a c'halyd ar labour enno an dud yaouank, kouli hag ar re en oad.

Warlerc'h cost ar c'horf ez eus ezomma da zastum ive peadra da vaga buhez an eue :

„ Savet, savet, Bretoned;
an emzao katolik
,, a c'haly d'al labour!... „

* *

Hed ar goañv diweza, strolladou an emzao katolik o doa bet tro da studia, en o bodadegou, an doare gwella da ziazessa ar peoc'h en dro dezo : peoc'h ebet en den ma n'emañ ket doljans Doue er galon; peoc'h ebet etre ar rummadou tud, ma ne zenter ket ouz lezemmoù ar justis hag ar garantie...

Er goañv-mañ, an dachenn a c'hounner plesutri warni eo dont da comprenn gwellioch'an devez-sul : petra eo ar zul? Pehini eo, en devez-se, lodenn Doue, ha pehini lodenn an den?

* *

Setu eun danvez *labour a bouez bras* evit hon amzer a welomp enni enebourien hor feiz oeñh en em zifret a kement da zistroada ha da ziskar ar zul; hag e welomp ive, siouz, ar gristenien o-uman o rei an dourn dezo, re alies. Kristenen berr a spered ha ne comprenont mu piñvidigez ar zul, kaerder eun deiz bet roet d'an dud gant o Chrouer, evit brasa mad o c'horf hag o ene, evit nijal dreist funk ha spern ar bed-mañ.

Kristenen dall ha ne welont ket emeur o tennu diganto, tamh ha tamm, ar pez a c'hell ober o enor hag o levezeg ar vuhez!

* *

Eur zul dizoue lu dibedenn, ne glasker mui ennañ nemet karga ar galon gant karanteziou, an douar, gant plijadurioù ar c'horf, peseurt levezeg wirion a c'hell degas d'an den? Peseurt herz eo gouest

da rei dezañ da labourat ha da zougenn samm ar vuhez?

Lavaromp dioustu n'eus ket diou eienenn a eurusted, n'eus nemet unan : an hini a gaver o pignat war-zu Doue, an e galon evel ma ra ouz madou ar bed, ne zenter ket kreski e zec'hed a eurusted.

* *

D'ar mare m'emañ ar zul o kostezia e pep lec'h, zoken e parrezou chomet kristena betek-hen, pa glask an dud digredenn teurlo o c'hribanou warnai evit e louza hag hen diframmu diganeomp, mouez hon *Tad santel ar Pab* he deus trégernet evit merka ar bop kristen e vezere :

„ Ar zul, emezañ, a die dont a-nevez, da veza devez an Aotrou Doue, devez a veuleudi d'e an, devez a bedenn, devez a chan evit ar c'horf, a vagadurez evit an ene; an devez m'en evod laouen ar famih en dro da daol ar gér.

Deuet eo an eur ma lec'h pep hini stourm da adsevel an devez sul, da rei dezañ e blas, e dalvoudegez hag e sked. Er brezel a zo etre bugale Doue ha mevelien an Droug-Spered, an trech'a jomo gant ar gestezenn he devezou gouezet bezañ mestrez war ar zul".

* *

Komzou Vikel Jezuz-Krist a zo sklaer. Ne c'hellomp ket ober skouarn vouzar outo, hep bez a treffurien d'hor panniel.

Hon tud koz, an dir war o zal, ar groaz war o c'halon, ar c'hleze en o dourn, a yez gwechall da ziframmioù bro vennigent an Douar zantel, ma vevas enni Hor Zaïver, eus a dre diaouarn ar Vuzulmaned... N'eo ket gant armou d'ur baghouarn eo e choufenner diganeomp-ni sevel hirio; n'eo ket evit dom da bell-bro. Nann! Galvel omp da *storm en hor stad a vuhez*, e-touez hag c'henn-vroiz, War dachenn ar barrez, evit nevez ar zul, evit ober anezañ ar pez en deus e chouant hañv Chrouer evit hor mad : devez Doue, devez an ene, devez ar famih.

Ar zul a rank bez a kristen, reizet hervez Doue, ma fell deomp e teufe ar peoc'h, ar garantie, ar vuhez vat, da chouant war an dizurz hag ar fallagriez.

Difennomp ar zul! Ar zul hon difennof icez!

L. BLEUNVEN.

AR VRETONED ER-MAEZ EUS BREIZ

E Kemper, d'an 30 a viz eost diwcka, ez eus bet eur c'hendale'h diwarbenn ar Vretoned aet er maez eus Breiz, an diwoerien (émigrés), evel ma lavaret : klaskest ez eus penaos skora ar genvoizise... Eur gudenn eo hag a zell ouzomp-ni holl, Bretoned, rak n'eo ket deraet da vreudeur en em ankounañ haat war zigarez m'emañ pell an eil diouz egile, Arzel Gervorvan, hag a oa er c'hendale'h, a zisplego ar labour, graet pe da ober, da lennerien Kroaz Breiz.

“ E Kastellin out bet, a c'houlienne Per ouz Arzel, o tiskenn eus an treiz? — Nann, eus Kemper eo emaoù o tonn.

— Hañ! O kaout ar Prefed pe an Atrotur 'n Eskob out het neuze, sur awalc'h, rak doarez peus da gaout eur zammi war da spred!

— Divinet naug ar Prefed, Per... N' am eus gwelet naug ar Eskob, met o kemper perz ou bet er "Chendale'h evit diwoerien Vreiz" (Congrès de l'émigration bretonne).

— Petra eo an dra-ze, an diwoerien?

— An diwoerien, Per, eo an dud a rank kuitaat o famili hag o bro, evit mont da glask o bara e lec'h all, peill, er c'hériañ pe war ar maez.

— Gwelet a ran, ya... Soñjal ez eus tud, cime Ber, hag o deus amzer da goll gant an diwoerien villoget-se! Ma vije bet ehoaz eun tolladig brao anezo, lakom eun 10.000 d'an nebeuta!

— Aze avat, Per, emaoù gwall bell eus ar gent! A vis-kouz am eus bet kredet e on kals kals diwoerien eus Breiz. Met gant ar pez am eus klevet er muntin-mañ eo chomet va genou war nav-eur-hanter... Soñjal 'ta, Per, ez eus d'an nebeuta 600.000 Breizad er maez eus Breiz, war zouar Bro-Chall hepken, hep konta ar re a zo er broiou estren!

— N'eo ket gwir elevato!

— Eo, re wir, Per! Netra nemet e Paris, ez eus dija 400.000 bennak anezo. Er maez eus Breiz, ez eus etu tud awalc'h da bobla eun Eskobti bras : ehouer-hvet eskobti Breiz a vije heunec!

— Biskoz n'am bije kredet!

* *

— Etre 10 ha 15 mil Breizad a rank divroa evelse bep bloaz, hini aman, hini ahont, an darn vuia war zu ar c'hériañ hag ar poriou bras. Ar re all a glask tiegezou e kreisteiz Bro-Chall.

— Evit konta an dud-se eo ca out set da Gempur, Arzel?

— Pell 'zo eo gwelet petra a vo gellet ober evite!

— Evito... evito... Daoust ha n'int ket bras awalc'h d'en em zifret a o-uman? Pion a zo bet o lavaret dezo mont kuit?

— Gortoz, gortoz, Per. Re brinn out eun tamming, evel ma lavarc'h.. Breiz a zo eun douar pinvidik, ha nebeut 'zo eo pinvidiket ch'hoaz. Met eur vro poblet-stank co ives. Neus ket a blas er ger da holl vugale ar Vretoned!... An darn vuia eus an atan'hous n'int ket bras awalc'h da veva ouspenn eur famili, lu ma c'hellent hen ober, ar familhou n'en em glevent ket, alies, kenetrezo en hevelip ti... Ar re yaouanka a rank eta mont da châsis da gaout labour tost d'ar gér, evel m'az peus-te kavet wardo ab tiez gwall lakaet e Brest!

— Gwir eo... met e m'eus gouezet en em denna, me! Hag ar re-ze, ma karfent a rafe kenbet all!

— Bez 'ic eus hag a ra, Per... Met re nebeut zo anezo. An darn vuia a ra aferiou fall er-mac'h eus o bro. Ne lavaret ket e vijent hell rivinet, ar pez a zegonez koulskoude re alies... Met madou all a zo estreget an arc'hant : eur viher vat, eur wrech vat, eul lojeiz deraet, yec'hed an ar c'horf, yec'hed ar spred, yec'hed an ene. Ha nag a draouet all! Eun dra o deus kollet, eun dra talvoudus ha ne gavint mui peurfleks ken : o Bro-Vreiz, bro o c'havell... Ne zeujit ket da gonta deomp o zribuilhout nag o melkoni, nann sur! Met deomp-ni eo kaout ar skiant da compren... Bretoned int evolidomp, Bretoned e vezant muioch'egedomp aew-chou. Arabat eo deomp ober fuc warno, ni hag a c'hell chom e kreiz eur binvidigez brasoc'h eget ma kav deomp... Eor vez eo soñjal pegen nebeut a klaskeom en ein harpe an eil egile, kenetrzomp, Bretoned.

— Ar wirionez 'zo ganez, Arzel... Moarvat omp bet digonal betek bremañ, hag e rafe vad deomp ciriez penn d'ar vaz. Met daoust hag e c'hellomp ober eun dra bennak evit sikour hor a chenroaz paour?

— Muioch'eget nu zoñj dit, Per! Pa roio pep himi e daolig skoaz, ne vo ket peñ ar traou e vont war wellaat... E Kemper eo bet bout'het mat al lahouer dija, en dro d'un Ao, a Chebriant ha d'an Aotrou Mevellec, alzuerien binividik Bretoned ar Chreisteiz. Met warez hoaz, Per, e kontin hirsoch'eg dit: posent eo mont d'al locheñn!

(Da genderc'hel)
Arzel GERVORVAN.

Petra eo ar Bleun-Brug ?

GANT VISANT FAVE

DIWEZ

Goude beza displeget, en e brezenn d'ar Bleun-Brugerien, e Kastell, d'an 22 a viz eost 1948, eo ar Bleun-Brug eun emgleo kristen evit sevel Breiz kristen en he fez, an Ao. Chalon. Fave a gendalc'h evelien :

Ouspenn 'zo : ni, Bleun-Brugerien a **gemer hor bro en he fez**, gant he amzer dreñenet en he fez, evel m'eo merket gant an istor, — gant he amzer da-zont en he fez, evel m'eo merket dezi gant Doue.

Ni a gred he deus pep pobl he flanedenn merket dezi gant Doue, evel m'o deus pep den a pep lignez tud.

Ni a gred n'e ket planedenn gaera eur bobl mestronia pohlou all, gwaska poblou all dindan he yeo... dashtum pinvidigezioù bras diwar goust ar re all... nam! ar poblou a gerz gant an hent-se, goude beza astemnet o galloud hag o levezon war zourarou bras, a gouez, alies hag abred, izeloc'h eget aroak.

Ni a gred eo planedenn gaera eur vroad-tud kana eur Magnificat a c'hoar **en enor an Aotrou Doue** dre feiz ha santezel he bugale, astenn rouantelez Doue, stleja kronz an Aotrou Krist dre ar bed hag he sankta doum, embann tro-war-dro dezi an Aviel a wirionez hag a garantez... Setu planedenn gaera eur bobl, goude ma rankfe, merzerez hag aberz, kouenza he-unan war an dachenn d'an eur merket dezi gant Doue. Eul lignez a noblañs uhel he doa evel ger-stur « usque ad altare » (betek an aoter); petra a dalvez ar geriouze! Komprenet e voe eun devez : n'oa muti nemet eur gwaz o tougenn an amo koz, hag ez eas da veleg ha da eskop; maro oa al lignez, act oa da verval e-harz an aoter, « usque ad altare », d'an eur merket dezi gant Doue. N'oa ket a lec'h da geuzi!

Ni a gred eo bet kaer **planedenn Vreiz en amzer dreñenet**, eur blanedenn spredel. Sellit 'ta ouz he istor. Met selaouit kentoc'h ar barz Bleimor : « Eun ero ho poa digoret e kornog ar bed koz,

Eun ero war ar mor;

Hag en ero-ze ho poa hadet Kelted. Aze edo ar greun ar gwella, ha C'houri a gemere bep bloaz

Eun darnad anezo, d'o strewi dre ar bed...

Bugale va gouenn a oa ho kreun, hag e kement douar m'o hadec'h,

E tiwane kristenien greñv...

Samm ho Kroaz santel war e skoaz, ar C'helt en deus graet tro an douar. Evidoc'h en deus treuzet pep mor, hag e pep aod en deus douaret,

Ha ken stank eo ar broiou hon eus savet enno ho Kwezenn a zilvidigez Ma n'ouzomp mui o anojou.

E pelec'h emañ an tonn ha n'en' deus ket pleget da duud va gouenn?

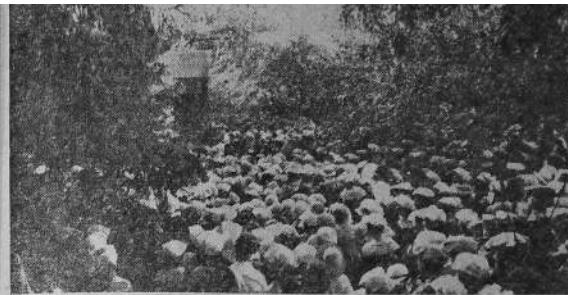
An enezenn c'houez ha ne gousk ket, ebaz, eskern eur C'helt?

Tan ar abstolerez a enaouent er broiou holl! ”

**

Ya, ar broiou holl, met eur vro da genta, aroak ar broiou all : Breiz a zo bet lakact dezi gant Doue mor tro-dro evit ma ne vo ket kailharet he ene gant ar broiou all, mor tro-dro nemet ouz eun tu : tu Bro-C'hall. Hag hep dale Doue a zo plijet gantañ e veze staget Breiz ouz Bro-C'hall, evel m'o a bet staget nebeud ha nebeud broadou bihan all, evit ober eur vro vrás. Ha perak eta eo bet plijet kement-se gant Doue? N'eo ket nemet-ken evit ma rofe Breiz he bugale da labourat, ha bugale da verval er brezelou a laz; met iye, met dreist-holl evit ma rofe b-ploaz, dre zil, eun nebeud gwad nevez ha kristen d'ar Vamm-vro, ha ma c'hellefe evese Bro-C'hall derv'hel he flas e penn ar pobladou kristen, ha kas pelloe'h da glevet kelou mat an Aviel, o veza m'o brasoc'h pobl, kreñvoe'h he mouez hag he brech.

Setu azi planedenn Vreiz en amzer dreñenet. Gouzout a ran n'e ket hep koll nerz eo he deus Breiz roet evelse he zud hug he gwad : gwannet eo he ene kristen er stourmad evit ar feiz, kailharet eo bet eun disterig. — kals zoken, — evel ma teu gloaz warlere'h pep stourmad, ha gwanienn da heul pep aberz; Doue en deus pouezet hag

Gouelioù
euf
"Bleun Brug"
e
Gwened

ar gaou graet ouzomp hag ar vad graet d'ar re all.

Gwella pez 'zo, kreñv eo c'hoaz ene kristen Breiz: ha ni a gred n'e ket echu c'hoaz planedenn spredel hor gouenn : kenderc'hel a rank da astenn he levezon war Vro-C'hall a-bez, hag en tu all da harzou hor bro, dire ar bed.

Rak evidomp-ni, kristenien, n'eus ket a harzou evit hol labour abstolerez.

Nemet neuze e lavaromp d'an du

a zo ouz hor gouarn :

Ne c'houlennoù ket gwelloc'h eget kenderc'hel gant hor planedenn : mouez Doue a glevomp c'hoaz ouz hor gervel; kredi a reomp e c'hell c'hoaz ar bugel ma 'z eo pobl Vreiz e famili vras Bro-C'hall, punydiakañ ha kreñvaat spred ar famili a-bez... Nemet neuze e rankomp **beza sikouret** da jom kreñv ha yaech hon-unan.

Lezenouz a zo bet savet hag a zen da vouga ene kristen Vreiz, lezenouz hag a zismantur ar familiou, evel lezenouz an divors : d'an traouïc e rankont mont! Lezenouz war ar skolioù, a-enep ar gwir en deus pep kristen, ar paour evel ar pinvidig, da fizout e vogale, da skolioù ha da gelenn, e mistri-skoloung a deus an hevelep kredennou gan-tañ : d'an traouïc iverz ar lezenouz-ze!

Eur mor a gredennou faoz, eur mor a budurmez hag a lue'haj a siroll hep chan war hor bro gant kazetennoù, levriou, sinema, T.S.F... Harp a rank beza lakact ma ne fell ket deo'e'h e kouezfe hep dale Breiz ken izel ha karteriou all a zo : neuze ne c'helloc'h mui konta warnomp!

Traou all a zo hag a deu da skora ene kristen Breiz : hor boaz amañchou deomp-ni, hor vez dreist-holl, ar brez-zoneg : sikourit ae hanomp d'o derc'hel beo ha skedus...

Hag e krogimp adarre gant hol labour, gant ar blanedenn merket deomp gant Doue : beza eun tour-tan

en noz, kana e ti-kaniri ar bed hor c'hangtig deomp-ni a dregerioù an tiekleo anezan dre holl, o tihuna en holl sperejou hag en holl galonou mouez ar wirionez o vouga ar gievier, mouez ar furmer hag ar zantezel o tincera an techou fall hag a stormur ouz pep fallagriez.

Eun herez a briz bras hon eus, eun herez broadel : met pa ne vo mui heritorien d'hen reseo, d'e gompren, d'e binvidikat, d'e embann... da betra e serviecho an herez?

Ha goude ma ve Bretonec dre o gwad hag a uno, heritorien Breiz, ma ne vez miti spred ebet, ma vez mouez spred Breiz, ma ne vez mui herez ebet, da betra e serviecho kaout heritorien?

Setu ar pez a lavaromp d'ar re a zo ouz hor gouarn.

Met hor **fisiañs a zo dreist-holl e Doue**, remer bras ar poblou. Deuet omp hirio da bedi evit hor bro, hag e kemerrimp adarre mouez ar barz Bleimor :

“ Ha gwelloc'h e vo an traou ganeoc'h [Aotrou Doue], pa ne vo mui Breiz ebet !

Goût a rit eo beo atao ganeomp an tan roet d'ar poblou en huc'h Aviel;

Goût a rit eo glan, hag e sked hep ehan e noz-mik paganiez hon amzer;

Miret hon eus ha tan : evelise, mirit hor bro !

Breiz diskaret, eur piled nebutoe'h a vo en hoc'h Iliz katolik,

War aochou ar Chormog eun tour-tan nebutoe'h evit ar poblou da zont,

Eur stereleñn nebutoe'h war an hent a gas da Vetelein ha da Rom.”

[Itron Varia, Sancte Anna, Sancte ha Santezed Breiz, grit ma chomor ar Vretonez start en o feiz, ha ma vezint atao gwella ebettel an Aotrou Krist ha

Evelise-bezet-graet !

Fun dro lous

(Kontadenn klevet
ha renket gant L. B.)

Eur zulvez, en eun tiegez a vro Leon, an dud a oa act d'an oferenbred. N'oa chomet er gér nemet Soazig, bet en oferen-vintin. Tra-awale'h oa, pegwir n'oa ken d'ober nemet diwall an ti, teur el evez ouz ar pod bras o vervi war an tan, ha beilha ma veze prest an traou e poent hag en amzer.

Epad pell, e chomas Soazig en ti, da lenn, da bouchiu an tan, da renka pep tra evit lein. Laouen gant joa ar zul, e kane en eur ober e zaming labour. Etre daou e paras he daoulagad war pod an dour : goullo oa kouls lavaret. Soazig a zellas ouz an horolaj : " amzer awalch, emezi, da vont betek ar feunteun en eur redadenn... "

Chaeħa a reas an nor eun tammig, ha skañv he zroad, evel eul lapous, ez eas en hent, dillo, ken dizoursi ha tra!

***

Degouezout a ra traou souezus aewchou!

Eur c'hlasker-bara, eun hanter laer, en doa gwelet ar plac'hig o vont d'ar feunteun.

C'houez vat ar zoubenn domm moarvat a roas naon dezañ : eun taolig skozañ d'an nor, hag heñ en ti, mar gouie.

E zoñj oa kas gantañ an tamn kig, a rofe kement a'zouur d'ar bara zee'h a zebre alies...

Met kaer en doa furchal ar pod, sellet en armeliou, ne welas ket liou eun tamn kig!

Droug ennañ, e krog neuze er zac'h fars, hag e taol anezañ, a-gas, er c'henta toull wel dirazan, da c'houzout eo, en eur gwele kloz...

***

A-vec'h m'en doa al landruilhenn sachet gantañ e freilhou eus an ti, dre zor al leur, edo Soazig o kregi el loket war zor ar porz... Ar c'hi, ken imoret peurlesa ouz ar glaskerien-bara, ne fiñvas ket en e lok. Ar plac'hig ne zantas kemnebeut ehouez ebet eus an dro louz ar oa bet c'hoariet dezi.

Dienkreñ kaer, hep sellet pelloc'h, e tosteas ar c'heunend ouz ar glaou, hag e tapas an tamn kig evit e deurel er zoubenn. Evit na deufe da freuza re, oa bet tennet er maez eur pennadig, ar pez a viras outañ, en deiz-se, da vont e sac'h hag e kov al laer.

Soazig en em zifrete bremañ da droc'h a bara ha trempa ar zoubenn.

***

Dizale edo an dud er gér, hag ouz taol : hini anezo ne gavas ar zoubenn na re yen, na re domm re sall na re c'hoular... " Mar bez kouls ar c'high-ha-fars eo ar pez a ranker !

" Tennit ar fars er maez, ma torro e dan, eme an tad d'ar merc'hed, evit ma vo aesc'h da vruzuna ha na vo ket skotet hor stañ gantañ ! "

Soazig a gemeras al loa vrás hag a dosteas ouz ar pod-soubenn. Ne c'helle ket dont en he spred an distera douetais eus ar pez a oa c'hoarvezet epad e zro er feunteun.

Met kaer he doa furchal ar pod, a-gleiz hag a-zhou, sac'h-fars ebet ne zispakas, nag a-dreuz nag a-hed. E pelech' ta oa aet, dre beseurt toull oa lammet er maez !

Ruz he divoc'h evel eur gerezzenn, e tizroas da lavaret, goustadik, cur ger bennak e pleg skouarn he mamm.

Houmañ, o klask difenn ar verc'h, a lavaras a vouez uhel awalch evit beza klevet gant an holl :

" Re sur oum, emezi, oa lakaet ar fars er pod ! "

" Ya, ya, eme an tad, oc'h harpa komz ar vamm; me 'm eus gwelet gant va daulagad va-unan, lakaat ar c'haod er zac'h, bag ar zac'h er pod, epad m'oan o troc'h a va baro da vont d'an oferen. Te eo moarvat, emezañ c'hoaz, o trei ouz e verc'h, n'oult ket chomet ouz ar strapem ma thiez beza ! "

" Eo 'vat ", eme Soazig, o tourlonkat.

" Gievir, eme an tad. Ne vez gract, na ve gouezet ! Diwall ! "

Er zulvez-se oa bet prezget war an douster hag ar basianted, ha setu perak ne voe laosket nondre na sakre ebet...

***

Ne dalie ket ar boan chom da varc'hada : ne ziwan ket a zier-fars er podou soubenn ! An tad a grogas en dorz vara, a ziskolpas diouz penn an dorz eur pez tam, ken teo ha pevar houarn ar gazez koz lakaet en eur bern.

" Grit eveldoun, paotred, emezañ, en eur droc'h a eur, mell pastell kig dratz, kement ha teod ar c'hole bras a oa o larda er c'hraou : e-giz all e reoc'h kov moan, ha n'eo ket brao'da zul ! "

Ma voe nebeutoc'h a gaoziou epad lein eget kustum, an traou koulskoude a yeas braoik en dro, Soazig hepken a jome eur bee'h war he c'halon : petra oa deuet ar zac'h-fars da veza ?

***

Ar pardaez a deus ; koan a voe debrot ; ha, tra souezus, den ne gredas ober meneg eus abaden kreisteiz.

Goude ar grasou, pep hini a yae eus e du, da gousket... Ar vamm hag ar verc'h a c'heñd ma vije ar wazed diskennet pep hini en e lok ha mouget ar goulou, ar arok diwiska piñhenn ebet.

Neuze avat, pa voent golet gant an deñvalijenn, e strinke buhan an dilhad diouzo, hag e netra-amzer, edont o vont d'en em rodella, sioul ha kempenn, e touez o lisseriou.

Soazig a bignas da genta en he gwele-kloz...

Met a-vec'h gourvezet ennañ, e laosk eur youc'hadenn ken estlammus ma laka war zao holl dud an ti ha lod eus an amezezen dosta.

" Petra 'zo, petra 'zo, va mere'hig paour, eme ar vamm oc'h en em deurel ouz ar gwele hag o paka an elumeteb buhan ma c'helle ! "

***

Kenta tra a wel eo ar pez a vanke da lein. Ar spontailh, va zud keiz, oa ar zac'h-fars, ruilhet diwar an dorehenn war dreid Soazig.

Piou en devije soñjet e scurt tra ?

Me ho lez da zivinout pebez strafuill hag e doez ar plac'hig paour pa welas he zad gant e forch'h houarn, ar mevel gant e fuñuill, ha tud an ti all o dont en ti o c'houllenn piou edor o lazaz...

Dare e voe diskleria an traou evcil ma oant, hag, e berr amzer, istor ar zac'h-ars a reas tro ar barrez.

Epad meur a zizou, Soazig ne grede mui mont e touez an dud gant ar vez...

***

Ha karet a rafech gwelet kement all o c'hoarvezout ganeoc'h, paotred pe blac'h an oferen-vintin ! Nann ! Mat, neuze, na lezit ket an ti e unan, evit mont da gerc'het dour-feunteun, na da welet e pelech' eo toull ar vasin.

Meur a Zoaig a zo bet tapet, ha meur a hini all a vez o c'hoaz, ma ne denmont ket o mad eus ar gentel-mañ.

AR BREZONEG ER SKOL

Meur a wech hon eus bet tro da gomz e Kroaz Breiz eus kudenn ar brezoneg er skol, eur gudenn hag a die tenna warni evez pep gwir Vreizad.

Goulemou niverus a zo bet kaset dija d'ar Gouarnamant, kous gant Kannaded ar Gambr, hag ar Chuzulerien jeneral, hag ive strolladou Bretoned... Betek-hen, n'eus bet nemet skouarn vouzar.

Ouspen Breiz a zo e chaj gant ar stad græt d'ar brezoneg, hag as poblou en dro deomp a zell gant enkrez etrezek hor bro, hag a labour evit ar Vretoned.

Setu amañ da heul, eun testeni mutoc'h eus an evez a deurel warmonc. Degaset eo bet deomp gant ar Strollad "Mignoned ar Sevenadur breizat", eus Bro-Zaoz, hag a c'houlemn diganeomp rei da anaout da lennerien Kroaz Breiz ar gefridi o deus græt evidomp e kichen ar Gouarnamant. Daou skrid a zo : geriou eur c'houleannadenn (pétition) kaset da Rener ar Chuzul, e Paris; hag eul lizer, skrivet da heul ar c'houleannadenn, evit he harpa hag he displiega.

I. — AL LIZER

D'an Aotrou II. Queuille, Rener ar Chuzul-meur, Palez Bourbon, Paris.

Aotrou.

An enov hon eus da gas deoc'h, amañ da heul, holl skridou eur c'houleannadenn, sinet gant 3135 den, evit aspedi he Gouarnamant da rei an urziou dereat evit ma vo keleñnet yez hag istor Vreiz en holl skolion ar vro-ze.

Ar c'houleannadenn-mañ ne deu nemet a-bez Kelted an Enezeier, a vev e Breiz-Veur hag e Bro-Eire (Irlande). Ar re o deu sinet a zo, dre vrás, eun dibab etouez poblou a-bez o deus youl du welet ar gouleñn-mañ sevenet. An degemer a vo græt dezñañ a vo kemeret ganto evel eun testeni e tale'h Bro-Chall, e-kêñver o c'hendirv breizat, da lezenou ar sevenadur (civilisation) en hon amzer, da re ar werinenez (démocratie), hag ive d'ar reolennou anavezet dre ar bed evel re ar gelennadurez hag an diorroadur (culture). Setu perak emaint war c'hem, gant enkrez, eus ar pez a ray ho Gouarnamant.

Eun niver bras a gelaoeunenn eus Eire ha Bréz-Veur, heuliet gant re all eus Amerika, her gouzout a reomp, o deus en o zoñj bruda dre ar bed an degemer a vez græt d'ar gouleñn-mañ. Fizout a reomp e vez o deus sinet ar gouleñn, met ive an holl dudu a zo chalet gant kresk ar sevenadur, an deskadurez hag ar werinenez.

Poan hor befe o kredi e chellef he Gouarnamant nach da zeveni eur seurt gouleñn ken talvoudus evit an arakoata.

Deoc'h, Aotrou, gent hon holl doujans.

Sinet : Ar strollad-penn :

An Aotrou Archëskob katolik Mihangel Mac Grath, eus Cardiff (Kembre).

J. Gwyn Griffiths, Mestr war an Arzou, keleñner al Lizeri, Skolaj-meur Swansea (Kembre).

M. Ambrose Bebb, Mestr war an arzou, keleñner, Llywydiarth, Ffriddoedd, Bangor (Kembre).

James Mac Sparran, Bachelour en Arzou, bachelour el Lizeri, K. C. ezel eus ar Gambr Knocknacarry, Cushendun, Co. Antrim, Eire.

Daniel Breen, T. D. (Dail Fireann), 9 St. Kevin's Park, Dalem (Fire).

Oscar Mac Uili, Mestr war an Arzou, Sekretour jeneral ar C'hendal'hou Etregeltiek, "Inis Chaoin", Deilginis, Eire.

Dim. Mary P. Ramsay, Mestr war Arzou, Doktor eus Skol-veur Paris, Ofiser an Deskadurez, 11, Plasenn Saxe-Cobourg, Edinburgh, Bro-Skoz.

Rev. T. M. Murchison, Mestr war an Arzou, Rener "An Gaidheal", 14, Bali Kinross, Glasgow, Bro-Skoz.

J. H. Miller, ezel ar C'hendal'h "An Commun Gaidhealach" hag ar Strollad "Dundedin Society". Rener ar Strollad "Arz Keltiek", keleñner en Arz keltiek, 54 bali Arrowsmith, Glasgow, Bro-Skoz.

R. Morton-Nance, skrivagner, Barz-meur ar Gorsed Kerne, Chylason, Carbis, Sant-Erwan, Kerne.

Cormac O. Cuilleannain, Mestr war an Arzou, Ph. D., keleñner Iwerzoneg, Skolajmeur Cork, Bro-Eire; Sekretour a Enor.

II. — Ar C'houleannadenn :

Poanjet o welet Gouarnamant Bro-Chall o naech ma ve keleñnet yez bag istor Vreiz er skolion breizat, daoust d'an niver bras a c'houleñmou graet gant an dud e karg er vro-ze.

Enkrezet e vele ar Vretoned — heritorien koulksouide eus eur yez keltiek a briz bras, hag eus eun istor a zo o hini — naçhet onto beza mistri war an eil hag eben, hag anaout o feadra hag o herz, daoust m'eo diect dezo hervez lezenou sklera ar gwir hag ar sevenadur.

Ni, hag hon eus sinet an dra-mañ, a c'houleñn ouz Gouarnamant Bro-Chall hag ouz Bro-Chall ives, ma vo keleñnet dalc'hmat ar yez vrezonek el lodenn eus ar vro a gomz ar yez-se, hag ouspenn-ze, ma vo keleñnet istor Vreiz abaoe he amzer genda, en holl skolion ar vro, pegwir emañ kement-se e karg Bro-Chall dre ma 'z eo gouarnourez Vreiz.

Ma vele lezec hor gouleñn dereat da goueza, e vo ret deomp, evel brogarourien eus ar broioù keltiek all, rei da anaout ar gaou hag an disledeled græt da yaouankiz Vreiz, ha d'ober goudeze ar pez a vo kavet mat : rak neuze e vele sklaer ne glask eur seurt politikerz nemet kas da netra ar yez hag ar perziou breizat, a zo koulksouide karet ganeompi ha talvoudus evit sevenadur an Chornog.

Sinet gant 3135 den.

Ne c'hellomp nemet trugarekant hor breudeur tra-mor evit ar boan a gementor da zifenn gwirion Breiz, he yez hag he spered, ha unani hor pedenn gant o hini dirak ar Gouarnamant evit ma vo roct, pelloch, d'ar brezoneg ha da istor Vreiz ar plas a dieft dezo beza kemeret pell'zo, e deskadurez an holl Vretoned Yaouank.

Y-F ar F.

Lennit

ALAIN DE CORNOUAILLE : PENHOAD (Spes, Paris 1947, 442 pages).

GWENNAEL (aotrou Cozannet) : KLOTENNNOU BREZONNEK. (1948). — (Her gouleñn digant M. l'abbé Luguer, directeur de l'Ecole Saint-Joseph, Plabennec (Finistère)).

E gwerz e ti : « Ar Vuhez Kristen », Couvent des Capucins, Roscoff (Finistère)

C. C. 269-81 Nantes

(ar misou-kas aze ouspenn ar prez merket)

Buhet Hor Salver Jezuz-Krist, gant an Ao. Uguen hag an T. Eujen.....	300 L.
Ar Were'vez Vari, gant an Tad Medard.....	100 L.
Fatima, gant an Tad Medard.....	100 L.
Sant Fransez a Aziz, gant L. Inizan, kresket gant an T. Eujen.....	200 L.
Bleunioù Sant Fransez (Fioretii).....	100 L.
Buhet skeudennet Sant Fransez, gant an T. Eujen.....	80 L.
Sant Fransez, mignon ar vugale, gant Breur Melar.....	60 L.
Ar grasou pe ar pedennou dirak ar re varo, gant y ar Go.....	100 L.
Prezegennoù war Drede-Urz S. Fransez (2 leor), gant an T. Eujen.....	60 L.
Santez Elizabeth Hongri, gant an T. Eujen.....	15 L.
An oferen displateg gant skeudennou, gant an T. Eujen.....	20 L.
Levrig-dorn Trede-Urz S. Fransez, gant an T. Eujen.....	30 L.
Diwar o'hwarzin, gant an T. Medard.....	100 L.

Ar prezioù merket aman ne dañvezont nemet bremen : Kommet a c'hellont beza gant pris ar vuhez.

KOADACHOU EVIT AN TIEZ

ARREBEURIQU WAR CHOULENN - ARREBEURIQU-SKOL

23 ha 25, Straed Rozière - KASTELL-PAOL

Tel. 250

C'HOARIOU

Respondou evit miz here :

Divinadennou :

1. — Eur bourrenn. — 2. — Eur c'harr-dre-dan. — 3. — Eur wezenn. — 4. — Ar bleo gant eur roudenn avechou : ar chataligou a ouzer petra int!
2. — Da biou ar gwella lavaret ar pez a garfer kuzat?
3. — War an daol alies e vez troc'het,
4. — Ha mors ne vez debret!

Geriou-kroaz al Lagad-du, N° 6.

A-blouen :

1. — Mer h nemeti.
2. — Rei kuzul. — A-gleiz (d'eur marc'h!).
3. — Evaj saoz. — Eno emañ ho spered.
4. — Beñveg kenta al labourer-douar.
5. — Hardiz. — Ragano-gour (pronom personnel).
6. — Araogenn displeget (préposition conjuguée).
7. — Gerig dirak eur verb. (Rannig-verb).
8. — Ti Kemmet. Ger-mell dirak ti Rannig-verb.

A-zerg :

1. — Pinvidigez ha boued Breiziz.
2. — Lister (pluriel) alar.
3. — Roet gant ar yar.
4. — Ragano-gour. — 3/4 eus ATIZ.
5. — Klask naered.
6. — Lizerenou AEN kemmesket.
7. — Chom hep dispign.
8. — Eus ar verb REI.
9. — Ger-mell. — Danvez laou.

TRAOU KLEVET.

Eur paotr yaouank hag an hini a vo marzeze, e dad-kaer.
Ar paotr yaouank. Ne roit argouliou ebet d'ho merc'h evit he eured?
An dad-kaer : namn; daoust ha n'ho peus ket lavaret din alies oa va merc'h eun
" teñzor "!

Augustin LAURENT KASTELL-PAOL

A c'hell kas da bep lec'h :
Holl fravezou an douar - Fravez prim - Kaol bleunv
Arrehaod - Ognon - Avalou-douar
(da hada kouls ha da zebri)
Kolo - Ludu

Tel. 134

LEORIEREZ SANT-KAOURINTIN

J. Guivarc'h mal

Straed Kereon, KEMPER

Téléph. 7-03

Levriou-skol

Pep tra evit ar skolidi
hag ar bureviou

Levriou-oferen

Levriou-kan

Levraoueg

Poupées. Broderies

Le Minor

Pont-Labbé

Bretagne

Lans da Vicheriou ar Vro Mark ar Berr "à la Ville d'Ys" (Ker-ls) 16, Boulevard Kerguélen (e-kichen ar Post). — KEMPER

Pour Tout
ce qui
concerne
la PHOTO

POUILLOT-EHANNO
PONT-L'ABBÉ Téléph. 1-21
ON SE DÉPLACE SUR DEMANDE

POMMES de TERRE - GRAINS - ENGRAIS - FOURRAGES
Alain PÉRON

57, Rue Ernest-Renan, PONT-L'ABBÉ (Finistère) — Téléphone 24

LIBRAIRIE LE DAULT
16 bis, Rue René-Madec — QUIMPER

LIVRES - GRAVURES - ANCIENS & MODERNES
Tout sur la Bretagne
Achat de Livres (et de vieilles reliures)
se rend sur place à ses frais

Imprimerie Centrale de Bretagne

EDITIONS
REVUES
PÉRIODIQUES

PROGRAMMES
TOUS TRAVAUX
COMMERCIAUX

36, Rue Richard-Lenoir
RENNES

Korn ar Merour

Setu deuet ar mizioù du, gouelion kala-goany. Kenavo evit eur pennad d'an deveziou brao. Digoret eo mare ar beilhadegou en dro d'an tan. Er-mêz ar glas, an avel a choari o fenn, a laka an dorion diskloz da stortokat :

" O! nak eo dudius
Ghom er goudor, kaer, eurus
Em zi bihan ker karantezus. "

Irao eo, goude koan, konta marvaillou an amzer gwechall, brao ober eun taol domino, *brao iee leun Kroaz Breiz*. Dispakit an nivrennou, resevet epad an hanv, ha n'ho peus ket bet a amzer da-jen. C'houri a gavo enno pendañ da vaga hê spred, da zirofenna ho tal.

Grit kaeroc'h. Adalek hirio, pep him achanoc'h u zello en-dro d'ezan evit gouzout piou a c'helle gounit d'hor c'helaouenn. Bez ho peus eur mignon, eun amezok, uman pe uman eus ho kerent, a vije aes da choumit. Kroaz Breiz eo koanta, dudiusa kelaouenn brezonek a zo. Roit skeazell d'ezzi da veva, da gueraat c'hoaz. An doare gwella eo digas d'ezzi leunerien nevez. Lakin evez ha dalc'hit sonj avat eo chenchet niverenn ya c'hont-red. N'eo mui 21.802 met

1266-53 Rennes.

**Micherourien, tiez a genwerz !
grit brud d'ho staliou e Kroaz-Breiz !**

Inizi Breiz-Izel : Eun hent doua en enez Sun

Ar merour : **M. l'Abbé BLEUNVEN**
Recteur, PLLOMELIN, par Quimper

Ti-Moulerez Kreiz Breiz
36, Rue Richard-Lenoir, RENNES

TRAON-DOUR-TENN

I

*Em eñvor ez eus eun draonienn
Ha ne ankounain biskoaz,
Eun draonienn zioul, eun draonienn
c'hlas,
Marellet gant bleuñv ar spern-gwenn.
Eur wazig sklaer a red laouen
Dindan geot druz ar pradeier :
'N em astenn a ra, 'vel eun naer.
Eus ar Wern betek 'is d'al lenn.*

II

*A-us d'ar waz 'mañ an dorgenn,
Hag he mangleuz vras dilezet.
Eno e peure va deñved,
'Touez al lann hag ar balan krenn.
Ar rozenn-gi, ar vouarenn,
A veske o brankou dreinek,
War diribin ar c'hrec'h meinek,
Dastrewet a vodou kelen.*

III

*C'hwitell ar mouilc'hi diren,
'Zave diouz hent koz an Ti-dour.
Ma tarnije en avel flour,
Bleuñv-beo, balafennou (1) melen.
Gwez avalou war ar c'hlazenn,
'Ziskenne eus ar Groaz-Nevez :
An draonienn 'oa 'vel eur verjez,
Leuniet gant frond (2) mezvus ar foenn.*

IV

*E-touez ar vein hag ar radenn
E kane skiltr ar grilhed du,
Epad ma heje ar brulu,
O c'hlieier sioul a-us d'o fenn.
War an hent en tu all d'al lenn,
E kleven karr ar Goff o tont,
O sevel gorrek (3) ar c'hra sont,
Ebarz an heol hag ar boultnenn.*

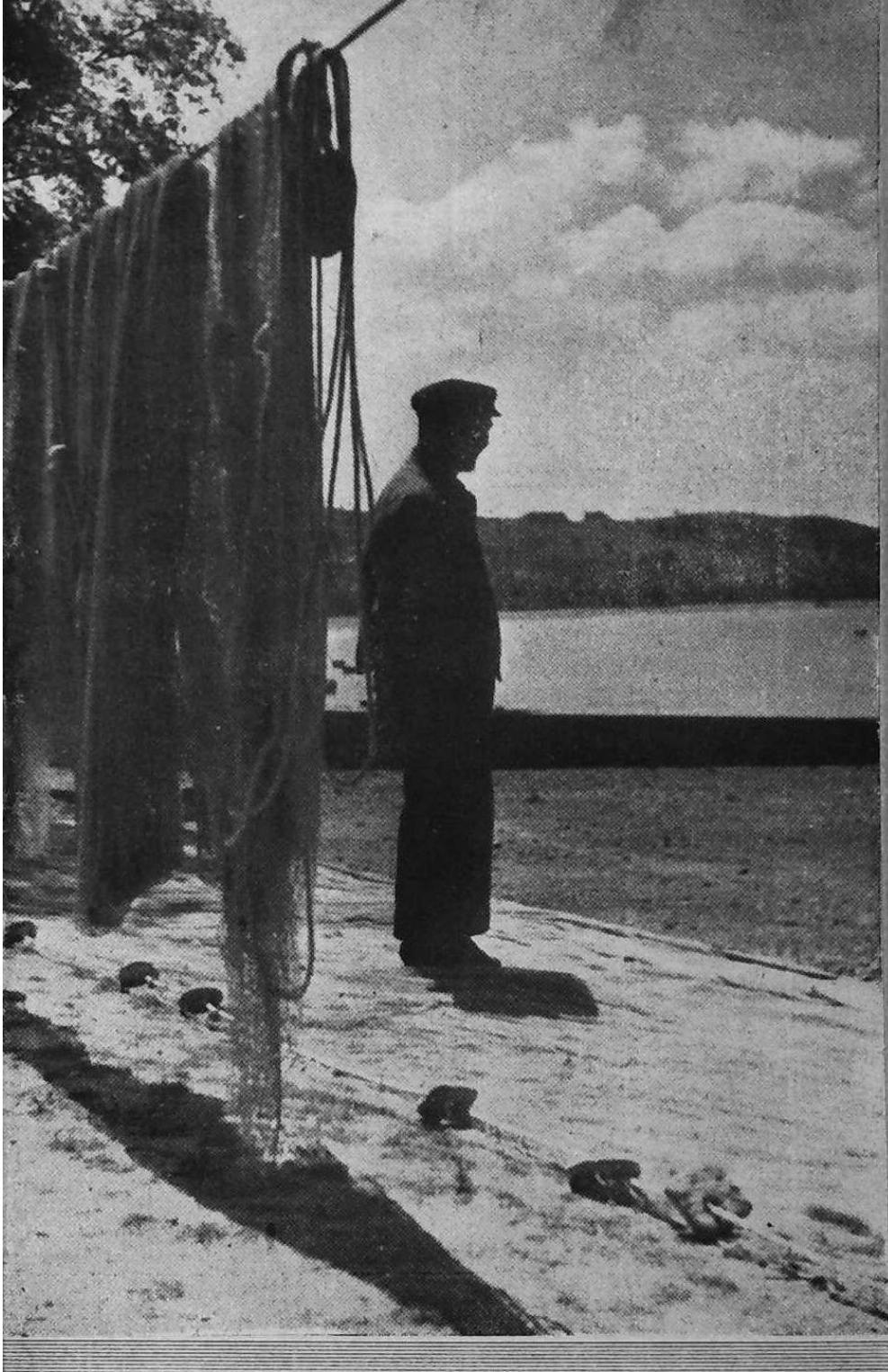
V

*Ha me pignet war ar rizenn,
E disheol roc'h ar vengleuz c'hlas,
O selaouen, dinec'het bras,
Va ene leun a sklerijenn.
Ha neuze d'ar serr-noz hepken,
'Teuen d'ar gér gant va deñved,
Ma save goustad ar moged
'Us ti va zad e Traoñ-Dour-Tenn.*

Yann KERLOAR

(1) Balafenn : papillon. — (2) Frond : c'houez-vat. — (3) Gorrek goustadik.

K
R
O
A

BREIZ

KERZU 1948 ⑧ PRIZ : 25 LUR

TAOLENN AN NIVERENN-MAN

War c'her eus ar C'hrist (Y-F. ar Falchun)	Pajenn	1
Ar Bleun-Brug 1949	—	2
Psalmou ar Binijenn (Ao. Guivarc'h)	—	3
Kanenn war an Alma (Maodez Glanndour)	—	3
Gouelioù ar Miz (An Tad)	—	4
An Aotrou n'eskob Duparc (P-Y. Nedelec)	—	5
Pajenn an Emzaor Katolik (L. Bleunven)	—	6
Ar Feiz hag ar brezoneg e Kaon (Lodol)	—	7
Nouel I (Kanaouenn) (L. Lok ha J. Marrec)	—	8
An eured-aour (Paotr Treourel)	—	9
Tenzor an Dintin goz (Ab-Sulio)	—	12
Ya, talvezout a ra ar boan (Arzel Gervorvan)	—	14
Traou da c'houskout	—	15
C'hoariou ar veilhadenn	—	16

Korn ar Merour : L. Bleunven.

Ar Pardaez (Jakez ar Gelleg).

Wor golo an niverenn-man : "Dirak ar mor", Saint-Suliac (I. ha Gw.) skeudenn Gilles Boinet.

PRIZIOU :

Koumanant ordinal (eun vloaz)	350 lur	Gwelit korn ar merour, e trede pajenn ar golo.
Koumanant a zikour	500 lur	
Koumanant a enor	800 lur	

Kas an arc'hant da : M^r l'Abbé Laurent BLEUNVEN
Recteur de Plomelin, par Quimper (Finistère)
Skrivit sklaer hoc'h anoiou, mar plij

Koumanantit! Klaskit deomp koumananterien!

LAKIT EVEZ BRAS

1. Evit kement a zell ouz danvez-skrid ar gelaoeun : skriva da rener Kroaz Breiz : Mr l'abbé Jean-François Falchun, professeur au Grand Séminaire de Quimper (Finistère).

2. Evit kement a zell ouz Koumanantou ha profou, skriva da : Mr l'abbé Laurent Bleunven, recteur, Plomelin, par Quimper, (Finistère). C. C. P. 1266.53 Rennes, ha naan mui 21.802 evel ar arok.

REVUE MENSUELLE

AU MEUBLIER D'ART

Cy-Breiz

René CREACH'CADIC
21, Avenue de la Gare, QUIMPER

Téléphone 4-83

Son Musée d'Art Breton
Ses Intérieurs Anciens
Installations de Magasins
Aménagements de Cafés
et de Bars Américains

FILET BLEU
BISCUITS FAMEUX
QUIMPER

CAMIONNAGE
DÉMÉNAGEMENTS
GARDE-MEUBLES

L. Tanguy
Quimper

LA COOPÉRATIVE FORESTIÈRE

BOIS DE CHAUFFAGE
GAZO-BOIS
ACHATS — VENTES

8, Place Saint-Michel, SAINT-BRIEUC
Siège Central : 34, Place des Lices, RENNES

Téléphone 55-75

TI ar GLOAN

9, Straed ar C'higereziou, KEMPER

Gloanajou digemmesk

eus an oll ardameziou

E ti **SOUFREREZ KERNE**

E. BEGOT 13, Straed Jean-Jaurès, KEMPER

Téléph. 9-33

E vez dresel adteuzet evit ar gwella goloioù-kaouichoug ar rodou

Gwerz a choloioù a bep ment — Labour val, grael hep dale

"AGA"

**Véritable Cuisinière à feu continu
"UNIQUE AU MONDE"**

MODÈLES POUR PENSIONNATS
COMMUNAUTÉS, FERMES, &c...

Concessionnaire :

LECERF, 8, Rue Kerkennou, QUIMPER — Téléph. 8-88

ART SACRÉ
ORFÈVRERIE
BRONZES
STATUAIRE
CHASUBLERIE

Pierre PÊCHE
14, Boulevard de Kerguélen
QUIMPER (Finistère)
Téléphone 8-10

LUNETTERIE — ORTHOPÉDIE

Diplômé
de l'École
Nationale
d'Optique

DELBENN
16, Rue Kéréon. — QUIMPER

Diplômé
de l'École
Française
d'Orthopédie

LE BIHAN-SALUDEN

7, Rue Kergariou
QUIMPER

VITRAUX

PAPIERS D'EMBALLAGE EN TOUS GENRES
SACS ET NAPPES EN PAPIER, FICELLES

Jean PAYAN Dépôt : 54, Quai de l'Odet
QUIMPER Tél. 12-88

WAR C'HED EUS AR C'HRIST

O Krist, Furnez an Aotrou Doue, deuit da ziskouez deomp hent ar furnez!
O Krist, rener galloudus, deuit d'hou dieubi, dre nerz trec'hus ho prec'h!
O Krist, roue dreist ar roued, deuit d'hou dieubi, na zalcit ket!
O Krist, alc'houez an neuv, digoriz deomp dor ar sklerijenn!
O Krist, heol lugernus, hor sklerijennit e-kreiz hon ténvaltjenn!
O Krist, maen-diazez, kennezit an den ha n'e nemet poudrenn!
O Krist, Doue-salver ar bed, degasit deomp buan ho silvidigez!

SETU pedenn ankeniet an Iliz en deveziou a gaso ac'hant betek gouel Nedelec.

Perak pedi hag aspedi ar Christ da zont evelse? Daoust ha n'e ket deuet, wardo 1950 vloaz a zo, d'ober al labour merket dezan gant bolontez e Dad? Salvet en deus ar bed, dre e vuvez hag e varo santel: petra a jom c'hoaz da ober?

E gwirionez, pep tra a jom c'hoaz da ober!

**

Jezuz en deus prenet d'an holl ar gwir da veza salvet, da veva evel bugale Doue, war an douar-mañ hag e buhez ar bed all.

Met ar gwir-ze, n'e ket sevenet c'hoaz evit an holl, ha zoken n'e ket peurzevenet c'hoaz evit hini eus an dud a vev war an douar, evidomp-ni hag hon eus bet an eurvad da zegemer ar Christ, ha penn kenta hor silvidigez, dre hor badizant hag ar vuvez kristen.

Ennomp, kristien, ne vo diazezet da vad labour ar Christ nemet da zeiz hor maro : betek neuze, ez amp tud en hent.

En hent etrezek ar feiz kreñv, ar sklerijenn a ray deomp gwelet hep ehan buhez ar bed-mañ evel eur veaj war-zu Doue;

En hent etrezek ar zantelez, ha ne gresk nemet a-nebendou, dre boan, dre stourm enep an droug hag evit Doue;

En hent etrezek ar garantez bepred birvidikoc'h, hag a zo merk sklaer ar zantelez, o réi deomp perz e karantez Doue evitan e-unan hag evit an holl dud, hor breudeur.

Ha war an hent-se, striz, digompez, kalet d'an treid, ne c'hellomp bale nemet m'emañ ar Christ o sacha ac'hant d'e heul, dre nerz e skouer hag e c'halloù a Zalver.

Mar domp heñvel ouz ar Farizianed, gourdrouzet gwechall gant Jezuz, e kredimp **marteze hor eus graet awale'h**, eo leunet hor c'harantez ha peurzavet hor santelez : ha neuze ne zantimp ezomn ebet ken eus ar Christ.

Neuze e ray vad deomp klevet komzou Sant Yann-Vadezour d'ar Juzevien, ha kompreñ dre-ze **pegen paour omp e'hoaz** : "Kement gwezenn ha ne zongo ket a frouez mat, a vez troc'het ha taiolet en tan, eme Sant Yann... Diou

vantell ho peus? Roit unan d'an hini n'en deus ket! Bez' ho peus da zebri?
Roit d'an hini n'en deus ket?".

Sellomp ouz hor buhez : daoust ha n'hon eus ket ezomm eus ar C'hrist
evit karet betek kement-se?

**

Hag ouspenn, sellomp en dro deomp : **nag a dud c'hoaz en deñvalijenn !**
Pet n'o deus ket c'hoaz klevet ano eus Doue pe ne roont ket a zegemer dezañ!
Pet tag a zo c'hoaz o buhez dindan galloud ar pec'hed! Petra a reomp evito?
Teurel a reomp evez outo zoken?

Ha koulksoude, ar gwir gounezet d'an holl gant Jezuz da veza salvet
ne vezo sevenet nemet pa vo dasustumet an holl dud gantañ en e famili. Ha ni
ne a zo **karget gantañ da veza e ebrestel**, da zastum an dud keiz-se. Ni eo
a dle degas dezo ar C'hrist, dre vadelez hor buhez, dre an testeni a roomp eus
hor feiz hag eus hor c'harantez.

Daoust ha digor eo hor spredet d'ar gefridi-ze?

**

Evit hor sikour da veza ho Sent hag hoc'h Ebrestel war an douar-mañ,
deuit, Salver Jezuz, deuit buhan!

Y.-F. AR FALCHUN.

Ar Bleun Brug 1949 !

Renerien ar Bleun-Brug, a-vec'h echuet ganto an ero genta dre c'houel
Kastell-Paol, o deus lakaet a-nevez an alar er park.

D'ar 24 a viz here, o deus en em vodet e Lokornan-Kerne, evit diazeza
ar gouel a vezid en hanv a zeu.

N'eo ket c'hoaz renket an holl draou, met a-vremañ e c'hellomp kemenn
d'an holl Vretoned e vo bodadeg vras ar Bleun-Brug e Lokornan-Kerne, d'ar 6
ha d'ar 7 a viz eost 1949.

Eno, Breiziz a valeo war roudou an Dukez Anna, a deus di da bardona
war bez an Aotrou Sant Ronan.

Eno ive e vez graet eñvor 110et bloaz ar Barzas Breiz. An Ao Perrot
a oa bet e zoñj sevel ar Bleun-Brug 1939 en eñvor eus kantvet bloavez al labour
brudet-se : ar brezel a deus ha ne vee ket ano da c'hoari, er mare m'edo ar
genvroiz er glac'hар. Er bloaz a zeu e vez en em baket, mar plij gant Doue.

Diwez atoc'h, dre ma vo peurziet ar gouel, e roimp deoc'h da anaout
e zoareou.

A vremañ, dale'hit soñj mat eus an devez market : renkit amzer ha beajou
evit gellout beza e Lokornan d'ar 6-7 a viz eost!

An niverenn da Zont a vez evit
gouel Nedeleg : grit brud dezi a-vreman

PSALMOU AR BINIJENN

I 30^{vet} Psalm : Psalm eun ene war c'had eus Doue : ma vez ailes pedet dreizan
evit an Anaon, e c'hell ive beza pedenn ar re veo.

De profundis...

Eus goueled an islonk, va Doue, e youch'an.
Klevit 'ta va mouez, hoc'h aspedi a ran;
Digoris he skouarn, bezit mat war evez!
Ma talc'hfec'h an eñvor eus hor fallagriez.
Plou a c'hellef padout dirazoc'h-c'houi, Aotrou?
Met c'houi 'ankounac'ha hon holl dismagañsou,
Evit ma vimp douget da zouj ho lezennou.
Fiziañs "m'eus e Doue, hag eur fiziañs divrall,
Rak d'e bromesaou, dalc'hmat e chom feal.
Muioch'a vall am eus da welout va Doue,
Eget c'hoaz ar gedour da welout ar beure.
Israël, e Doue, fiziañs, hep aour ebet!
Heñ, an holl vadelez, d'az pardono bepred.
Pep galloud 'zo gantañ da derri al liemmen
A zeu dre ar pec'hed da huala mab-den.
D'ar bobi a Israël, e torro e hualou,
He dizamma 'raio eus he holl fec'héjou.

F. GUIVARC'H.

KANENN WAR AN ALMA

O Mamm sanctel ha pur hor Redemptor,
O dor an nenv 'vidomp bepred digor,
O steredenn 'us da vor ar bed-man,
Ni hoc'h asped, hor selouoit bremen.
Sikourit nep a zeufe da gouezan
Nep 'zo er boan, skoazellit anezan :
C'houi an hini he deus ganet dre c'hras.
Dreist an natur, an Doue ho krouas.
Gwerc'hez atao, kent ha goude genel,
Ni 'ginnig deoc'h gant an Ael Gabriel.
Ar zalud-se, ma vioù truezus
En hor c'henver, pec'hérien walleürus.

Kempennet diwar EURIOU an zo. Briz
(18me Kantved.)

Maodez GLANNDOUR.

(1) Ar gennenn-man a zo graet dreisthall evit amzer an Alvent, evel an "Alma". — He c'hanno e c'heñller war dan
« Ni ho salud, Rouenez an Aelez ».

Goueliou ar Miz

3 KERZU : AR GWENER KENTA, HA GOUEL SANT FRANSEZ-ZAVIER,
— Gouennomp digant ar Galon-Zakr rei ar peo'ch d'ar bed, lakaat e kalonou an diud eur gwir garantez an eil evit egile, ha skuiha he gwalla bennoziou war labourou ar visionerien a ya dre ar bed a-bez da skigna ar Feiz kristen.

5 KERZU : EIL SUL AN AZVENT. — *"Dawoust ha c'houi eo an Hini a dle dont, pe eun all hon eux da c'hdal?"* a c'houenne sant Yann ouz Jezuz... Hirio emañ an holl ivez o c'hdal eur zalver. Arabat fazia : ne zeuio deomp ar zilvidigez nemet digant Jezuz. Sentompa ouz e lezenou hag e kavimp ar peo'ch, an urz vat hag an eurusted.

8 KERZU : MERC'HER : GOUEL AR WERC'HEZ KONSEVET HEP PECH'ED. — *"Me ho salud, o teun a chras!"* ... En enor d'hor Mam'mus eus ar baradoz, deuet er bed-mañ hep beza bet louzet he eue gant an distera pec'hed, deomp holl da zakramant; bezomp laouen ouz he saludi elev ma reas an Arc'hel Gabriel, hag, evit ober plajadur dezi ha d'he Mab, prometomp dezi der-chel ivez hon ene digaillhar, dreist-holl diouz ar pec'hed vil.

12 KERZU : TREDE SUL AN AZVENT HA GOUEL SANT KAOURINTIN. — *"Kempennit d'an Aotrou Doue eun hent eun..."* An hent a gas da Zoue pe a zegas Doue betek ennom, n'hell beza nemet eun hent eun, hent an dever..., an hini a heuliaas atao Sant Kaourintin!... Pehini eo an hent a heuliomp-ni? An hent eun ha striz a blii d'Zoue hag a ya d'ar baradoz... pe an hent kannu-digamun ha ledan, a zarcampred an diaoul hag a gas d'an ifern? An Azvent a zo gaet evit distrei diwar an hent kannu-digamun, kemer an hent eun, hag en eun lakaat dre eur gofesion zantel e stadt da zegemer ar Mabig Jezuz da zeiz gouel Nedelec. Petra a c'hortozomp evit chefch buhez?

19 KERZU : PEVAR SUL AN AZVENT. — *"Yann a bregge ar vadenziant a binijenn..."* Evit kaout perz e grasou an Aotrou Doue da zeiz Nedelec, e ranker da genta kaout eun eue glan. Deomp eta da gofes gant keuz d'hor pech'ejou, hag ar volonete start da ren hiviziken eur vuhez vat, hag e c'helliamp reseo ar gomunion da zeiz Nedelec gant al levenez a ro Jezuz daun dud a volonete vat.

21 KERZU : SANT TOMAZ, ABOSTOL. — Tomaz! ... *"Laka da viz e toul va c'hostez, ha na vez ket diskredik, met feal."* Dre chouliou Jezuz, sant Tomaz en deus kavet a-nevez e feiz en e Vestr : hiviziken, e vuhez a-bez a vez evit prezeg hor Zalver, betek an devez ma vez merzeriet evit rei an testeni diwizhaeus e garantze... Ha ni, ha kredi a reomp e gwirion e Jezuz : daouet hag hor buhez a zo dezañ? Ha beva a reomp eur vuhez santez, karantezus, e testeni dirsk an holl eus'hor feiz kristen?

24 KERZU : DFRCHENT NEDELEG. — *"Alleluia, warc'hooz e vez diskaret pec'hed an douar, hag warnomp e vez Roue Salver ar bed."* (Eus an oferenn hirio.) Peched an douar a zo warnimp-ni ivez : holl omp pec'hérien dirak Doue, ha martzez eus en hon ene kasoni evitai, m'hou eus en em zispartiet diouñ dre ar pec'hed marvel. Na zaleomp ket : laouen o kaout ar pardon hag ar peo'ch, deomp da gaout ar Zalver e sakramant ar binijenn : Jezuz hepken a c'hell tenna diwarhomp droug ar pec'hed, hag evelse e c'helliamp rei dezañ eun degemer deraet da zeiz e Ch'iniavez.

AN TAD.

An Aotrou 'n Eskob DUPARC (1857-1946)

E LABOUR ESKOB BETEK AR BREZEL 1914

"N'en mu i civil ehana ez in davedoc'h..." Komzou an Ao. Dupare, deiz e zakridigez ne voent ket homzou gouloù. Staga 'cas an Eskob nevez gant al labour, hep damant d'nez ha d'e yec'hed. E-kera e vloaveziou kenta, e velein a gemere aon na veze re verr e amzer : padout a reas eiz vloaz ha tregon!

Prezger brudet e oa bet ar c'heleñner hag ar person; ken helavar e chomas an eskob, ha klevet e vœ e voutez, tro-hu-tro nerzas ha tener, entanet hag entanus, er pardoniou niverus, e darn anezo koulz laveret hep bloaz, e Lourd, hep bloaz ive, en iliz Sant-Kaourintin da gevren ar darvoudou bras, hanvus pa laouen, hag aties er-maez eus an eskopti, evel pa reas en Orléans meleaudi Jann d'Ak. Atao hag e pep lech, e veze plajad ouz e zelaou, e rae vad e brezegenou hag e tigasten lufri d'al lidou sakr.

Bep bloaz iveau en deveze d'ober tro eul lodenn eus e eskopti evit rei ar goñfiration ha bizita ar parrezioù, labour skouzes ma z eus unan. En ilizou, er presbitarioù, an eskob a gave an tu da *welout bobl a-dost*, da zelaou he goulennoù, da rei dezi e alou mat.

Warlerch al lezennou a oa bet gaet er Frans, dreist-holl etre 1901 ha 1905, a-enep an Urzioù leaned ha leanezed, ar skolioù kristen hag an Iliz, ar gouarnement en doa heuliet hentchou ar brezel e-kefiver ar relijion : st'apet e oa bet ar relijieuze er-maez eus o c'houentchou hag eus o bro, serret e oa bet ar skolioù dalek'het ganto; goudou an disparti etre ar Stad hag an Iliz, e oa bet lammet digant ar velein o facamant, lakaet kranou ar Stad war madou an Iliz (re ar c'houentchou, re ar parrezioù, re an eskopti). Enebouriou an Iliz ne felle ket dezo laza, ober merzerien, evel en amzeriou teñval an Dispach meur (1792 ha goude), met mouga ar feiz a glaskent ober.

Penaos e raje ar pastor nevez evit diwall e zifñed? Boda anezo start en *Unvaniez Katolik* evit difenn gwirion an Iliz, ober dezo santout o nerz gant kendale'hou ha bodadegou niverus, sevel e pep kanton Kevredigezioù ("associations") katolik ar pennou-tigerez, kreski niver ha levezon ("influence") ar patronachou hag ar c'hele'hous studi evit ar yaouankiz. An holl oberouze a oa e kalon an Eskob, ha ret eo ober an eus unan all c'hoaz,

hini ar Groaz-Wenn : evit diarbenn unan eus brasa siou ar Vretoned, ar re-garantez evit an evachou kreñv, an Eskob a venigas labour froneuzus an ao. Uguen, rener ar Chloerdi Bihan, wardro ar Groaz Wenn, ha laouen e vœ o welout parrezioù a-bez koulz lavaret o tec'hout diouz an alkool miligvet.

An holl *skolion serret* warlerch al lezennou a-enep ar relijieuze a oa bet digoret en-dro, dindan an Ao. In E-kob Dubillard; gwelloc'h e chouz, re neverz a zigore pep bloaz : seziz dioustu e 1909. Ne veze ket aes atao kaout mistri ha mestrezed, met dont a raent, dreist holl gant sikour skol Landerne hag ar Chloerdi Bras : "Morse n'o deus gaet diouer deomp, eme an Ao. Dupare da viz genver 1910, tud eus an dibab, labourerien, sperezou digor, gouestlet o buhez d'ar zakrifis". D'ar mare-ze iveau e valvez gant ar gouarnamant serri *skolajou* Lesneven ha

Kastell-Paoù, a veze anvet o c'heleñnerien gant ar Stad. Kerkent e voent digoret a-nevez, gant skonzell ar c'huszliou ti-kér, evel skolajou libr, renet gant belejen hepken.

(Da genderc'hel).
Per-Yann NEDELEG.

PAJENN AN EMZAO KATOLIK

I. — LEZENN AR ZUL.

Ar zul a rank dont da veza devez ar bedenn, devez an ene, an devez m'en em gaver eurus er famili... Ret eo, eme an Tad santel ar Pab, renta d'an devez-se e dalvoudgec kenta.

Netra ne c'hell hor sikour muioch'a d'an deveni d'ar menoziouze eget gwelet asamblez petra eo ar zul.

A-berz piou e teu?

Holl e ouezit ne duu ket a-berz an dud, met a-berz Doue.

Skriivet adalek ar penn kenta e kalon an den, lezenn ar zul a voe embannet war menez Sinni, kals kantvejou ar arok done-diged Hor Zalver, dire ar c'homzou-mañ : "Dalc'h soñj eus ar seizvet devez evit ober anezan eun devez santel. Epad c'houec'h devez e ri*da labourou, met ar seizvet a zo eun deiz a ziskuiz, gouestlet d'an Aotrou da Zoue : ne ri labour ebet en deiz-se..."

Al lezenn-ze, evel a welit, n'eo ket eur c'huzul hepken eo, roet gant Doue d'an dud, met eur gou'rehemenn striz. Warni eo diazezet holl vuhez an ene, ha kouls lavaret e pep pajenn eus istor ar bobl a Israel, e klevomp ar Brofeted o tigas da zoñj, gant nerz, eus an dever da zantelaat ar seizvet devez.

Daoust m'eo bet kaset, goude Hor Zalver, an diskuzez eus ar zadorn d'ar zul, n'eus bet kemmet metra e galloud nag e natur al lezenn.

* *

Petra da zoñjal dirak al lezenn-ze? E tie beza mat evidomp, pegwir Doue, hag en deus he savet, eo ar Mestr, eur Mestr mat ha fur.

Pa deu eun tad a familh da rei eun urz bennak d'e vulage pe da zifenn outo tra pe dra, ar re-mañ o deus a bep seurt abegou mat evit senti outa. Ha n'eo ket d'an tad da rei urzioù, ha d'ar vulage da zenti? Ma c'hourchennem eun dra, ma tifenn eun all, ar pez a glask eo mad hag interest e vulage : skiant prena en deus, hag anaoudegez eus ar vuhez... En eur zenti, en eur ober diouz o zad, ar vulage o deus pep tra da c'houunit.

Daoust ha n'eo ket evels evit lezenn ar zul? Ya pe nann, Doue hag heñ en deus gwir da welet war vuhez an den, ha da rei dezañ lezennou?

Lezenn ar zul ne daol ket war hor choug eur bec'h re bouunner da zougen. Gouzout a recomp, er c'ontrol, ez eo madelezus

zoken, ha dreist-holl marteze, pa ya enep hol lezirgez, hor youl da zustum arc'hant pe da glask pijadur, rak neuze eo e rent deomp ar brasa servij, o tifenn enep hon unan, gwiriou buhez hon ene.

Neo ket deomp-ni da varen an Aotrou Doue, war zigarez ma 'z eus leun a labour d'ober, ma 'z eo kalet ar vuhez. N'eo ket deomp-ni da lavaret dezañ : "Aotrou, ne anavezit netra; ho lezennou a zo re goz, n'heller mui o heuli!" Piou a anavez an den, ar pez a zo mat evitañ, gwelloc'h eget Doue hag en deus e grouet! Doue en deus komzet, e volentez a zo skaer. Plega a rakkomp dezañ hep mare'hata.

En eur lezel pep labour da zul, en eur gemeret en deiz-se hent an iliz-parrez, ar c'hristen a zent ouz mouez Doue. Beva a ra treda gouleñ ar Bater : "Ho polonetz bezet gract". Enor dezañ, rak bras eo!

Lezenn Doue ne dabuter ket diwar he fenn : soubla a reer dezi. Ar pez a ra d'an den kaout relijon eo dre ma komprent mat eo dileour da Zoue a bep tra hag e telle souta.

Evelse e komprenas an Israelited gwechall. Pa ziskleria Molizez dezo komouz an Aotrou hag e lezennou, ar bobl a-bez a respontas en eur vouez : "Kement en deus lavaret an Aotrou, ni her graio hag a zento outo!"

II. — AR ZUL, DEVEZ LAKET A GOSTEZ.

"Ober a ri eus ar seizvet devez eun devez santel, eun devez sakr : ar zulioù santel a viri".

Eun dra zakr, eun dra zantel, petra eo nemet eun dra laket a gostez, distroet diouz an implij ordinal, evit beza miret ha gouestlet da zervij Doue.

Eun iliz nevez n'eo da genta nemet eur pez munisonerez bras, kaeroc'h, gwir eo, eget an tiez a zo en dro dezi, met gellet e vije hep peched lakaat enni ar pez a garfed. Adalek an deiz ma teu an Aotrou 'n Eskob d'e venniga pe d'e zakri, ar pez mañsonerez-se a zo laket e servij Doue, hag a deu da veza eul lec'h santel : ti an Aotrou Doue.

Kement all a c'heller lavaret eus ar zul.

Chouec'h devez ar zizun a zo deiziou ordinal : "Choua i ray hoc'h holl labourou epad c'houec'h devez". Met ar seizvet, Doue en dalc'h evitañ, en tenn digant an den evit ma vez e dra dezañ, da zervija d'e c'hoar. Oe'h ober evels, e laka war ar zul eur merk sakr, e ra

anezan eun deiz santel.

Setu penaos eo ret komprent ar zul.

* *

Ha p'emañ an traou evels, eo aes awalc'h gwelet ive penaos e tleomp en em gomporti gant ar zul.

Sakrialj e vefe an den a rate gwall implij eus eun iliz pe eus eun dra bennak gouestlet da Zoue; met ive, sakrialj ar c'hristen a lakafe ar zul e renk deiziou ordinal ar zizun.

Ouspenn, pegwir Doue en deus miret ha perç'hennet evitan ar zul, ez eus laetonsi ouz e lemel digantañ :

"Ar zul a zo benniget, sakr eo dreist ar re all;

Nep a zeu d'e brofani ne vo ket didammall..."

Devez ar zul n'eo ket eun devez ordinal lakelet ennañ eun ofreñen pe eun akt a relijon bennak : dre volontez Doue e rank beza *santelac eus an cil penn d'egile*.

An den n'eo ket libr d'ober ar pez a gar eus ar zul. An devezour, p'en em gav d'jouz ar mintin en eun tiegez, ne zoñj ket kas e zevez en dre hervez e faltazi. Heulia a ra urzioù e vestr. Evelse eo e tleomp rese o euriou digant Doue diwar benn an doare da implij ar zul.

Ni 'zo, d'ar zul, muioch'h eget biskoaz, tud eus an deiz gant an Aotrou Doue!

Evel a welit, erflin, lennerien ger, hor zul kristen a zeu da staga hor buhez ouz Doue, o rei tro deomp da anaout e wiriou warnomp, o rei tro ive daoursial ouz mad hon eneou. Ma choulenner diganeomp en deiz-se, mont d'an ofreñen, kemeret perz e ofisou all an Iliz ha chom hep labourat, eo dreist pep tra evit ma hellimp, aesoñ'h a-ze, en em gaout gant an Aotrou Doue, rei dezañ hor chalon, lakaat dirazañ hon ezommou a gorf hag a eue.

Ar zul a rank beza eun devez a relijon pe n'eo sul ebet.

Petra da zoñjal neuze eus ar gristenien giouar-ze a gav dezo beza dizle e kenver Doue p'o deus paket eun tammiñg ofreñen, hag a weleñ goudeze o toullbapat epad ar rest eus an devez sui?

Ar zulioù paour-ze no roont na gloar da Zoue, na buhez yañ'h d'an eñe. Doue a zo, a-vec'h, gouzañvet enno : n'eo ket servichez da genta.

Ar zul en e bez eo a die bleuette gouestlet da Zoue, zoken hor pourmenadennou, hon diduamañchou, levezenez ha joa ar famili.

L. BLEUNVEN.

A FEIZ HAR AR BREZONEG E KAON

Mignoned wella ar brezoneg a gwita Breiz, buhan, an eil warler'h egile, galvet da varazod an neñv. Ei levenez emaint..., met kement-se ne vir ket ouzomp da gaout kals keuz dezo, gant an enkrez ne zavfe ket marteze eun diskibl da gendr'hel gant an ero warler'h pep hini anezo.

Y.-V. Perrot, Saig Mespaol, Lec'hvien, Saout, Marchal ha pet all c'hoaz, aet da anaon.

Bertrand Loyer ive, person ar Pelem, a zo marvet d'an 23 a vezevenn. Ne vefe ket mat o lezel da vont gant o hent nevez, hep rei dezo skoazell eur bedenn; na kennebeut e yafent kuit diwar spered ar Vretonez : evit hon rustured eo o deus poaniet da zero'hel soum bannielou ar feiz hag hini Breiz.

An aotrou Marchal, eur Gwenedad, a on nebeit anavezet gant pohl Leon, Treger ha Kerne. Ar re a oa boazet da vont d'ar Bleun-Brug ha da c'houeliou Bro-Wened o doa tro d'e welet alies. Heñ eo a zavas ar ganaouenn brudet e Breiz hag e kement ice'h ma vez kanet brezoueg : "Kousk, Breiz-Izel", "Bleiz Lannvaus" oa anoh-barz an Ao. Marchal, Da gimiada diouz, setu eur varzoniez savet en eñvor ar bleiz-se, hag a oa kentoc'h eun oan.

KENAVO, "BLEIZ LANNVAUS"

Bleiz Lannvaus, eun deiz a gane : "Kousk, va Breiz, kouskit, bugale". Breiz, ar vamm goz, heñ a glevas ; Dar vugale e c'hourchennas :

"Diwallit mat, bugale Vreiz, da vezza pre'z eur bleiz.

Diwallit, rak pep kanaouenn Re flour he c'han ha re laouen, Ho luskellfe betek kousket.

Kerkent huet, kerkent debret.

Kentoc'h beilha, Kentoc'h poaniañ, Harz ar bleiz, Paotred keiz!

Warnomp koumouloù du En em led a bep tu..."

At Bleiz Lannvaus gant an Ankou. Chomet warnomp ar c'houmouloù. Teuvi a rainv. Eun deiz, an heol A barc'hoaz evidomp-holl :

Ha klevet e vez, epad meur a ganisted, Ar vulage vilan, o tastum o loened, O kana en da yes, hor yes-ni. Bretonez, Guerzou Breiz-Izel n'int ket c'hoaz kollet.

Kousk 'ta sioul, kousk, Bleiz Lannvo : Er barados, kenavo!

LODU.

NOUEL!...

Nouel ! Ka-nomp Nouel da Jo-zef da Va-ri , ha
d'ar Ma-big Je-zuz Ka-nomp holl Mew-leu-di x ha
d'ar Ma-big Je-zuz Ka-nomp holl mew-leu-di

En eul lo-chenn zis-ter, Jezuz a zo gant. En eur c'hraou war ar
plouz Doue'zo gourvezet Dirazan daou-li-nomp e -
vel ar bost-red la-ouen gant an E-liz ka-nomp hon eu-rus-led

Nouel ! Kanomp Nouel da Jozef ha da Vari,
Ha d'ar Mabig Jezuz kanomp holl meuleudi (bis).

I

En eul lochenn zister, Jezuz a zo gant;
En eur c'hraou, war ar plouz, Doue'zo gourvezet.
Dirazan daoulinomp evel ar Bostored.
Laouen gant an Elez kanomp hon curusted.

II

Stouomp dirak Jezuz, hor Chrouer, hor Zader;
Ha Jozef ha Mari kemeromp holl da skouer.
N em erbedomp outo : selaouet e vezimp,
Herves ar garantz d'o Mab a ziskouezimp.

III

Eus kavel Bellecem betek kroaz ar C'halvar
Emañ an hent da heulih ganeomp war an douar.
Pa vezimp dihenehet, — pep den a zo pec'her, —
Hastomp, galvomp Jezuz : Emañ war an Aoter.

IV

Tud a volontez val, Jezuz, ni 'bromet deoc'h
Beza din da chouunit, er bed-mañ, ar gair beoc'h,
Bale, war ho roudou, ha, gant gras ho pennoz,
Gellout kana Nouel e gloar ho Paradoz.

(1) Ar ganaouenn-mañ a lakkomp e niverenn mir kerzu, evit ma vo gellet he deski abenn Nedeleg ar bloaz-mañ. — En niverenn da zont, e vo c'hoaz re all.

■ gant Paotr Treoure

DIVIZ etre Fañch koz ha Marijan, araoak jo eured aour. Fañch koz, 79 bloaz, torret gant al labour, harpet war eur vaz. Marijan, 77 bloaz, sederoc'hik, a zach he gar ganti koulskoude.

FAÑCH

Deuit amañ tost 'ta, Marijan,
Deuit amañ tost, e tal an tan
da varvaihat eur pennadig ;
diskuza 'ranker eun tanjung !

MARIJAN

Alo ! Deomp 'ta ! Hemañ ' Fañch-mañ
'vez atao marvaihou gantañ !

FAÑCH

Neuze 'z aiup ware'hoaz d'an iliz
da gomañs hon eil yaouankiz ?

MARIJAN

Hon eil yaouankiz, Fañch, siouaz !
Ni 'vezo maro 'benn ware'hoaz !

FAÑCH

Ne vezimp ket, ne vezimp ket !
Evidoun-me a yafe d'an iliz d'ar red.
Me 'yafe c'hoaz, hep rounkouna'
da Rumengol da bardoum,
hep ezomm eus an auto-karr :
sellit pegen gweñv eo va gar !
(sevel a ra e droad).

MARIJAN

An tosou koz !... Ware'hoaz a vez 'ne devez kaer !...
Met ne gav ket deoc'h eo dre laer
omp chomet keit all da goza
hon daouig war an douar-mañ ?
Ne gav ket deoc'h, daoust d'hor mankou,
omp 'kounac'hét gant an Ankou ?

FAÑCH

O nann, mardouest ! an Ankou n'eo na luch na dall,
hag hor sammo 'vel an dud all,
ha goudre ma 'z afemp
betek oajou Matuzalem.
Koulskoude me 'gav din avat
n'eo ket stank an dud eus hon oad...
An Aotrou 'n Eskob koz, abont e Kemper,
a oa, diouz ma konter,
war dro 'memes oajou ganeomp...
Eun tammig enor deomp, han Marijan !

MARIJAN

Ya, hag ez eo ! Koulis ha ni, epad e vuhez,
en deus gwelet kals traou nevez, han Fanchig ?

An dornerez, e-lec'h freilhou,
ar frikojou grët er zaiiou,
ar vëlojou, ar c'harr-nij hag an telefon,
hag eun auto gant Marivon,
hañ Fanchig?

FAÑCH

Ya, c'houi 'lavar!... "Letrisite" ha T. S. F.,
hag ar merc'hed o koll o c'hoef,
hañ Marijan?

MARIJAN

Ya! Bremañ 'z eus deut chefchamant
er bevañs hag er gwiskamant.
Dizale 'vezo muioch 'c'hoaz :
Dizale 'n duz a 'z ay e noaz!

FAÑCH

Peoc'h! pa deui ar yenijenn, e raint unan a ziou :
en em wiska pe gaout riou.

MARIJAN

'Deus ket a zilhad da lakaat!

FAÑCH

Alo 'ta! Neuze 'vat!

MARIJAN

Hag hor merc'hed yaouank, holl bremañ dic'hizet,
gant o zokou gwazed hag o blicoioù frizet,
penaos e kavit anezo?

FAÑCH

Mez o gwelet, anat eo!
An dra-ze 'bado ket!... Gwechall goz, Marijan,
Ah! c'houi 'vat a oa kran
gant ho tavañjer bleuñ, ho chal hir ha brodet,
hag ho koef dantelezen gwenn,
gwintet braoik war ho penn :
tree'h da verched ar juleded!

MARIJAN

Ah! koant e kavec'h ac'hanoù?
FAÑCH

Ya, ken ma tride va c'halon!...
poa ket ezomm, Marijan,
da vont dindan ar mekanig,
d'en em friza diwar ho koust :

Ar frizennou 'zo ker, mardoust!

MARIJAN

Bremañ 'z eus paper a verniou
er c'holleñs hag en armelou!

FAÑCH

Paper didalvez, Marijan,
hag a vo laket d'ober tan,
ma koll c'hoaz e daivoudenez,
evel ma ra, siouaz, bemdez.
Gwelet a reoc'h : aze vo ranket beza piz :
an traou zo aet er maez a briz,
ha Kerät a raint c'hoaz. Dalv ket beza ginet :
hor bro-Frañs a zo rivinet,
ha ni, Bretoned keiz, ne raimp mui a friko
'vel m'hon eus grët betek hirio.

MARIJAN

N'eus ket ezomm friko, e Breiz nag e nep lec'h :
daoust ha gwechall o tebri bara zec'h,
krampouez ha soubenn ar brignon,
ne jome ket yaç'h hor c'halon?

FAÑCH

Gwir awalc'h eo! Hep traou lipous hag hep friko
ni 'n em garas evelato, hañ, Marijan?

MARIJAN

An dra-ze 'chellomp lavaret :
ni 'n eus gouezet en em garet.
Choui, pa veze dindan ho tri
eur banne souun pe zaou pe dri,
a glevé soroch' a wechou.
Bah! N'oa ket kalet va rebechou!

FAÑCH

Nann da! Marjan evit he Fañch
a oa bepred ledan he mañch;
ha morsc, da fin ar zizun,
ne vanke din va zamm butum.
Ha breman, gout a rit perak
hou eus digant Doue bet eur bennoz bennak?
Evit beza desket bale
d'eun toullad mat a vugale,
net a-zehou hag a-gleiz
da labourat douarou Breiz.

MARIJAN

Hag a zo gwir avat! Re vilhan bp re vrás,
ar zikour o kreski bep blosaz,
mardandousten!
Pet 'zo 'nezo? Seiz, eiz dousenn?
Labour a vezó da ranna
da bep hin i galanna...
Daoust ha dont a raint holl warc'hoaz?

FAÑCH

En iliz ne vo ket a blas!

MARIJAN

Hag ar c'hanner, aze 'vezo?

FAÑCH

Hep mar ebet. Ha kan a vo ken na gouezo
ar gwiad-kevniñ hag ar brenn
diwar an treusou war hor penn.
Ma ne gan ket Yann vrás, me ray,
en eur lavaret : "alo, bec'h dei".
Gouzout a rit mat, Marijan
Oun bet maout atao war ar c'han.
Sellit! roit din eur brizennig,
ma kanin eur ganaouennig.
(Eur brizenn).

(O krena) :

D'hor Mamm zantez Anna... h. a.
A'chanta! Dont a ra ganen 'ta?

MARIJAN

Eun tammiñ e rankit krena...
N'eus forz... Evel ma lavarer :
tree'h da zakrist Lambader!

FAÑCH

Ah ya! Ware'hoaz, pa vije yen, pa vije tomm,
me 'zistago an Te Deum;
ha pep hin i lavaro :
ar paotr koz n'eo ket c'hoaz maro!
Alo, deomp araoù ma vo noz
da gutuñ eun nebeudig roz
da gas d'an iliz ha d'an ti,
da rei eun tammiñ c'houez vat d'hor fri.

MARIJAN

Deomp 'ta dioustu! Gortozit, Fañch,
ma tapin krog en ho mañch.

(Mont a reont, kazel ous kazel,

en eur gana gant eur vouez krenus :
Te De-um laudamus, te Dominum confitemur.)

teñzer an dintin goz

Gant Ab-Sulio

Kenta Pennad : AN HERITOUR

Fañchig Kideller, heritor e dintin Annaig, ha mab da Golaig ha da Zeaz Belurenn, a oa anezhañ eur paotr yaouank eus ar re derrupla a oufet da gaout, dezañ seiz vloaz war 'n ugant o aod.

An Viel a larvar : " Gwasa-a-ze d'an den e-unan ! " Hag ar pennher yaouank Fañchig, deuet da zem a dra, a zoñje dezañ kemeret eun hanterdiegezig da lakaat eun tamm levenez en e di, en e diegez a Gervrueg, hag a oa bremañ etre daouarn e dintin, et koz ha kabac'h.

En hou bro gaer Breiz-Izel, n'eo ket, a drigare Doue, merc'hed fur ha koant a ra diouer. Tra ! Evelato pi vezet war ar bern, emañ ar ch'iz da zibab an hini a gaver diouz an doare... kement hag ober !

Arabat barn diouz an diavaez ! Nann ; rak eun aval a c'hell kaout eul liouz eus ar re gaera, ha padul ez eus eur preñv ouz e grignat.

Ha kendaze, e ranker sellet mat, araoak lammast, e-pelec'h e kouezor. D'am menome, eur vaouez vat, eur plac'h fu ha poellek... ha goude ma n'he dije evit argourun nemet eun iviz war he chein hag unan all war an drein, a daly kant gwelloc'h eget eur Vari-Flao, eul lakotenn hag a vele ganti an arc'hant hag an aouz a jouedi war ar pell-gwirniz ha war ar raden. Siouaz ! Daouaglad lenn ha koantiri ne lakeont kaoter da verzi ; ha, gwasa pez 'zo, an neb a gerner eur vaouez vrao a gerner diou atao, o vezza ma teu ar vraeloed da leuzi gant ar gozni... Met daoust da-ze, na zaoulinomp mors e dirak al " Leue aour ", rak Doue a gerner truez ouz ar paour.

* * *

Ata, paket koan ? a c'houlemas Fañchig kideller en eur vont e ti Laouig al Lezenner, marichal bras ar Runrouz.

— Gantañ emae, Fañchig, a respondas an ozac'h. Deus d'ail laez 'ta, paotr, d'ober eun tamm tommha, rak rivet e tleez beza o tont eus keit all ha dindan eur seurt amzer betek amañ !

Ar c'houeriad a dostaas war e lent ouz an aolel, hag a azezas war eur skaon-goad, tost d'an tan, endra ma lavare ar wreg ac-hano :

— O ! Fañchig amañ a zo an tan gantañ en askorn bras hag ar ch'or er re vihan !

— Hag a-nevez ganec'h, paotr ? a c'houlemas neuze an ozac'h, en eur lakaat eur mellad loiaid yod er zoubinell.

— Denet eun da welet ha plijout a rafe ganec'h dont asamblez ganen.

— Da belec'h, peur ha da über pescourt, kanfard ? a droc'has ar vaz-valan en eur lipat e vorrouz.

— Betek maner ar C'hoad, Laouig, eo emañ em zoñj mont er pardaez a zeu. Eno, ehoui her goar kerkous ha me, ez eus peder merc'h vras, mat di zimezi. An eil hag eben anezo o feder a zo diouz va c'hendere... hag e vennan...

— Kaout an eil pe eus ar plac'hed yaouank-se da wreg, neketa Fañchig ? a gendalc'h as ar jubennour gwidireus. Pehini anezo ta, kanfard, e fell dit e c'houlenfed evitouz ?

Sazig, ar vere'h kosa, eo a zo em gouiou, Laouig. Da zeiz pardon Sant Anton diweza e komzis ganti diwar benn an dimezi.

— Ha petra he deus-hi respontet dit, paotr ?

— Na ya, na nann ! Mouse'hoarzin a eure ar plac'h yaouank o klevet va ehouenzou ha va diskleriedenn, ha netra ken !

* * *

Ar marichal bras a beurlonkas e loaiad yod, a evas eur banne léz-gweddenn, hag e respondas :

— Gwelet e vo, gwelet e vo ! Eus va gwella e rin da c'houmiant eur vamm evit kaout ar verc'h. Ha ma ran tro wenn, da lavaret eo ma c'houitan war va zaol, ha ma tenfe dit-te kaout da zacl'h, n'eo ket dre va faot-me e vez, m'hen asur dit !

— Fizianis am eus ennoch', Laouig, rak c'houi eo mestr-bazvalan teodou alaouret ar vro... Gouzout a rit trei ha distrei ho krampozezenn, war gement tu 'zo, he zeurel er vann gant ar billig ruihennok hag he zap gant ar baelon goudeze !

Eur mous'hoarz a ziwanas war vuze-lou ar marichal, hag e lavaras :

— Gant ma vez ar lured mat ar billig, ar grampouezenn hag ar baelon din, ec'h en em lakan barrek da zont a-benn eus va zaol, paotr !

Fañchig a gomprenas dioustu ar pez a venne Laouig kaout digantañ. Rak-se, kerkent e tennas eur pez a ugant real eus godell e jiletenn vihan, da rei, e kuz, d'an himi a dlie dont gantañ da c'houenn eur vaouez da zimezi.

* * *

An ozac'h a beurlipas e loa, a dorchas e chenou gant kil e zorn hag a dosteas ouz en aolel. Eno, tost d'an tan, hag a-dal d'ar c'houeriad, ec'h azezas : dispaka a reas e yalc'h had vitun, e gorn-pri bragezet a zoare, hag e kendalc'h !

— Ha neuze, kanfard, laket ar peus ez soñj dimezi, fortunia hag eureuji gant unan eus plac'hed yaouank Janig maner ar C'hoad... gant Soazig an Togonou ! Mat a rez, va faotr, rak atan eo dit gouzout ervat ne c'helli ket kas da diegez en drog eur vaouez a benn hag a zoare. Da dintin ne bado ket...

— Na gomzit ket dan eus va zintin Annaig, Laouig ! Komprenit 'ta, emañ-hi prest da vont en he bugalej, ar baourkéz nouz ! N'eo ket eur vuhez eo am eus-mañ ganti, eur pennad 'zo. Kuzat a ra an arc'hant ouz, mouzat ouz he boued ha lezel an traou, war an dispal ! E ber-gomzou, pêdra da lakaat eun den fur da vont soñt !

— Mat, neuze, va faotr kez, m'emañ an traou en doare-ze, e rofen ali dit da zimezi... ar chenta 'r gwella, eme ar jubennour en eur lakaat tan war e gorn, hag en eur ch'elloa al lagad-ejen en dou bet digant Fañchig.

— Se a zo pennaeg mar douz deuet d'ho kaout, Laouig ! War-ze, kenavo ha nos vat da holl dud ant-ti-mañ.

— Kenavo, Fañchig ! eme, a unvouez an tiad.

* * *

Hag ar c'houeriad er maez eus ti ar marichal hep goulou d'e vlemia a dreuz un noz teñval.

Ha Laouig da lavaret, eun tachad goude :

— Setu aze eur c'hanfard hag a vez ar eus ober ar strobadenn gantañ avat ! En e leve emañ, eun teureug eo d'ar labour... ha paotr faro war ar mare'had !

— Diwallit, diwallit, Laouig, a respondas e wreg, gant aon da dapa eur

C'HOARZIOMP

Ar chaseour o tont dar gér.

E Wreg : Laset az peus eun dra bennak ?

Ar chaseour : Ya !

Ar Wreg : E pelec'h emañ neuze ? Er gegin ?

Ar chaseour : Nann. En ospital moarvat !

zouezenn ! Arabat gwerza kroc'h ar bleiz aroak e laza. Henniez, ar ribouler -ze en deus ar brud da veza piz, ker piz hag e vamm-goz. Doue r'he fardon !

— Barba an Turgner, Annaig ?

— Barba an Turgner, end-eucùn, Laouig ! Komprenit 'ta, ar goziadez amzellus se, piz-louz ha berrzellus, a rakle am amann diwar tammon bara he bugale vihan, pa ne veze ket he merc'hed-kaoer o sellet, a lonke patatez dizec'h en o c'hoer'hag a frite an tammon tonenn kig-moc'h en eun douez gant ar fars bruzin chomet a-ziflerc'h koan... abalamour dezi da greski ar guziadenn aour he doa gnaet, den ni ouie e pelec'h.

— O mat ! Unan bennak en devezo joa outo, neketa va zad ? eme Janig, merc'h an ti, en eur lakaat ar loiaou er parailler.

— Kredabl sur, merc'h ! a gendaic'h has an tad ; hogen, arabat barn ar mab bihan diouz ar vamm-goz, betek gouzout pe-setur ehoari a rai, heñ ! Betek-hen, ne ziskouez ket e veze trelatet dezañ e vizied gant diaoul an arc'hant, pell ac'hano zoken !

— Ha diouz petra ho peus divinet an dra-ze, Laouig ? a c'houlemmas gant eur vovez festus, mestrez an ti.

Ar vaz-valan a welas ervat oa bet re hir e dead, hng e respondas :

— O, diouz netra ebet, Annaig, emezañ toutek !

(Da genderc'hel.)

Maen-hir blevennek
(Poulann)

Goude Kendalc'h an Divroerez (Congrès de l'Emigration Bretonne) YA, TALVEZOUT A RA AR BOAN !

Antronzo ar C'hendalc'h evit an divroereien e Kemper, d'an 30 a viz eost diweza, Arzel Gervorvan en em gavas adarre gant e amezeg, Per ar Bihan, goude koan.

PER. — Ac'hanta! Arzel, diskuiu out diouz da dro e Kemper?

ARZEL. — Ya, Per, diskuiu oan gentau, met eun deveziañ mat a labour am eus graet abaoe. Ne skuizan ket kement elevato wardo va siegez ha ma ran o veaji. Hag e-ser va labour, va spered en deus bet amzer da vont en dro... Selaou ganen, Per. Lavaret ez eus bet decomp, dech, eo an divroere eun droug, eun droug "ret", da lavaret eo eun droug ha ne cheller ket mont ebioù dezai... Hag hon dever, evel just, eo klask bihanat an droug-se.

PER. — Ya, met penaos?

ARZEL. — En eur oben dra bennak da genta evit ar re a dle mont kuit, sklaer eo : evit klask an dra-ze e oamp act da Gemper... Met iveau, eun dra all a zo d'ober : derc'hel e Breiz ar muia ar guella eus he bugale.

PER. — Ha perak 'ta, Arzel? Daoust ha n'omp ket gouest da veva kouls en tu all da Roazon ha mi recomp en tu-mañ? Me ne gavan netra da rebech d'ar re a ya kuit da glask o buhez e lec'h ma plij ganto. Da bop hini d'en em denna evel mak!

ARZEL. — Me 'm bije lavaret elevdout, Per, mi ne vijen ket bet eur Breizad... Evidoun-n-e, ha evit kals re all, an Vretoned a zo bet a-viskoaz eur famili vras... Hag ar familhou a zalc'h d'o enor ha d'renk... ha d'o buhez da genta! Poan a ra dezo gwelet an Ankou o skei en o souez. Poan a ra dezo bezza dispennet, gwelet o izili o vont hini amañ, hini ahont. Poan a ra dezo muioch'h c'hoaz gwelet lod eus o izili o eñh ober far warno, pe o teur dismagañ waro...

PER. — A zo gwir awalc'h!

ARZEL. — Mat, setu azet petra c'hoarvez en hon amzer gant famili vras ar Vretoned, eur famili hag he deus dastumet kement a c'hoar en amzer dremenet... En em lezet eo da goeteza izel, gwir eo! Met ne c'hell ket koulksoude rei he dilez : eun torfed e vefe; he izili ne c'hellont ket muioch'h rei o dilez : eun taoi trubardez e vefe... Poania a rankont, er chontrol, d'en em harpa an eil egile, d'en em zastum ar muia ma c'hellont war an hevelep douar, evit beva an hevelep buhez!

PER. — N'am boa mors sujet en traouze, a gavan gwir koulksoude! Met ne welan ket da belec'h az peus c'hoant mont gant da gaoz! Perak poania kement da zerc'hel ar Vretoned war zuar Vreiz,

pegor e chomont Bretoned, eus ar famili, n'eus forz e pelec'h ez afent?

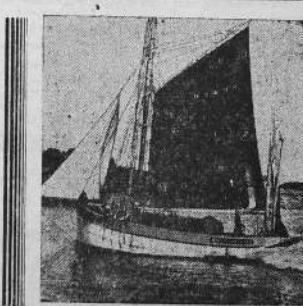
ARZEL. — Da genta, abalamour ma 'z eus ezzom eus an darm vrasi anezo er gér... D'an eil ,abalamour ma 'z eus, siouz, re anezo d'ic'halloud d'ober kals a vad d'ar poulou all, dre ma vezont beuzet en o souez, — ha meur a hini o teur dismagañ war ar famili... Bez'ez eus, gwir eo, Bretoned divroet hag a ra enor da Vreiz, met pet dre gant a zo anezo? Ha daoust ha n'o dije ket graet kals gwelloc'h eus o buhez, ma vije bet roet tro dezo da jom e Breiz?

PER. — Te 'gav dit neuze, ez eus *plas da gals muioch'h a dud e Breiz* eget ma 'z eus enni dija?

ARZEL. — Ya, da gals muioch'h. Ha war ar poent-se, emaoun a-unan gant ar re o deus studiet ar gudenn : dre leziregez ar Vretoned dreist-holl, pinvidigezioù Breiz n'int ket tost c'hoaz da veza hanter-lakaet da daivezout : madou an douar, kouls ha re ar spred hi re an eñe... Met evit dont a-benn eus an tammi labour-ze, ar Vretoned a rank dihuna, lakaat o ijin da greski, poania d'en em glevet ha d'en em harpa evit tud eus an hevelep famili, ha kaut muioch'h d'sians enno-o-unan e skoazell Doué.

PER. — Ya, Arzel : vad a ra klevet da gomzou... Evidoun-me a deu da skuiza gant ar c'haouziou gouloù ha trenek, a gavon bemdez er porz : ar c'haouziou ze ne gasont ket da bell; gant kasonioù ha ranelerez ne vo graet biken netra. Kredi a ran omp gouest c'hoaz, ni Bretoned, da lakaat buhez en hor famili, ma karomp en em glevet ha beva gant feiz ha karantez. Ya, talvezout a ra c'hoaz ar boan, ma karomp, bezañ Breizad!

Arzel GERVORVAN.

Traou da c'houzout...

AR BREZONEG ER SKOL

Lennet ho peus e niverenn Kroaz Breiz miz du, ar goulenn kaset d'an Ao. Queuille ha d'hor Gouarnaman gant ar Vretoned tra-mor hag Iwerzoniz, evit mi vo kelenet ar brezoneg hag istor Vreiz en holl skoliou hor bro.

D'an 22 a viz gwengolo e oa kaset eur gouniou all a berz strollad Unvaniez difenourien ar brezoneg.

N'ouzomp ket pehini eus an daou c'houleenn-ze, pe eus ar re all graet en o raok, en deus pouezet war spred ar Vinistred. D'an 30 a viz gwengolo eo deuet ar respont, ha peseut respont!

E gaout a reot el lizer-mañ, skrivel gant an Ao. Monod, rener deskadurez an eil derez, d'an Ao, Seach, pennrener Strollad an Vistri ha Kelennerion liik eus Breiz, e anio .., Ar Falz".

Monsieur le Président.

Vous avez bien voulu appeler mon attention sur l'intérêt que présentait l'enseignement de la langue bretonne dans les établissements du second degré de Basse-Bretagne.

J'ai l'honneur de vous informer que je viens d'autoriser l'enseignement du breton, à titre facultatif, dans les lycées de Brest et de Quimper, à compter d'octobre prochain. Ces cours fonctionneront dans les mêmes conditions que les cours de provençal autorisés il y a trois ans.

Veuillez agréer... Signé : G. MONOD.

Falla-bouzar, a lavarer, eo an hini ne fell ket dezai klevet... Renerien an Deskadurez a zo gwali voruz!

Ar brezoneg keleñnet e diou skol war ar milieuñ a skolioù a zo e Breiz! Gant ar dia-ze, sur awale'h, eo doujet ar gwir he deus pep yez da veza keleñnet ; sevenet iye ar holl c'houlennoù graet betek-hen! Lorc'h a vezio moarvat er Vretoned traore, kement ha ma 'z eus ennom-p-ni, o welet an degemer o deus kavet!

Dar c'hi a vez re a harz gantañ, e taoler eun askorn evit sankta dezai e chenon... Nemet ac Vretoned n'int ket chas!

Holl Gannaded Vreiz er Gambr, eus kement rann politikel, o deus a-nevez savet eun danvez-lezenn diwarhenn ar gellenadurez vrezonek er skolioù, hag a vez kaset dirak ar Gambr, dre aked pevar eus ar Gannaded : An AA, Vouré'h, republikan distak; Henry, S. F. I. O.; Le Coent, communist; Tremintin M. R. P.

Daoust ha Kannaded Vreiz o devezo o chouzout?

SKOL-VEUR AR VARZED

Didrouz, Skol-veur ar Varzed a zo krog ar adarre en he labour. Eur strollad eus izili ar Skol o deus en em votet er Roazon, d'an 11-12 a viz gwengolo.

War c'houlenn an holl izili, Taldir en deus asantet derc'hel ar garg a Zrouiz-meur, 6 Drouiz nevez a voe degemeret iv, lag en o souez omp faouen o lenn anno Yann ar Gall (Ab Sulio), unan eus kenlabourerien Kroaz Breiz, hag a bedompr da gaout amañ hor gwella gourc'hennou evit an enor graet dezai.

D'an 12, goude an orfener lidet gant Dom Presse, Tad-abad manati Botgwenn, e voe displeget prezegenou-studi gant Taldir, Berthou-Kerveriou, Ab-Sulio, Kerlann, Maury ha Poisson.

Setu adarre tro pe er rod ar Skol-veur, da chortoz ar Ch'endalc'h bras a ray en Naoned da viz gwendalo 1949.

LABOUR EMZAO KELTIK BREIZ

Meur a hini a gred martzez n'eus netra da ober evit sikour ar brezoneg da greski : n'eus nemet e lezel d'ober e drez... Emzao keltiek Breiz ne zoñ ket evelse : setu amañ eut lodenn eus al lizer kaset da holl izili an Emzao. Lennerien Kroaz Breiz a chello ive tenna mad anezañ.

"Kenroad ker.

A bop e sav ar c'hlemm : "Ne vez graet netra ". Gwelloc'h e vije lavaret : "Ne reomp-ni, ne ran-ne, netra ". Greomp eun dra bennak eta.

Diou dachenn labour hon eus da ginnig da bop ezel :

I. Sevel eur skol vrezonek et barrez. —

Diouz an enklask graet ganeomp e penn kenta ar bleaz, eo anat ez eus meur a lec'h c'hoaz hep eur skol da zeskiz ar brezoneg. Ha koulksoude, alies hon eus tud war al lec'h. Gouzout a reomp eun pegen diases eo ar brezeñ. Gellout a rafet koulksoude dastum eun toulladig skolidi, eur wech pe ziou bop zisum, evit deski eur gentieg bennak, pe lenn brezoneg a vousez uhel, pe zoken komz her yez.

Ma n'oc'h ket evit kemer ar penn, e chellit atao mont da gaout unan all da ober en ho lec'h, pe c'hoaz konz gant eur bekj pe gant eur skolher kristen diwarhenn sevel eur seurt skol.

II. Leorion. — Ne vez ket prenet a leorion brezonk dre ma ne vezont ket gwelet. Stank eo c'hoaz niver an dud ha ne ouzont ket ez eus leorion brezonk! Diskouezit dezo. Ar gwella gwerza leorion a vez graet gant eun den a ginnig e varcadourez e ti an dud hag a ali anezo da brenna... Goulemiñ eun toulladig leorion a bop seurt digant E. K. B. : kaset e vrzint deoch : ma werzit amezo, c'houi gaso deomp an arc'hant. Ma werzit unan, e kasoch ar re all deomp en dro..."

(Skriva da Y. TYMEN,
30, rue de la Résistance,
Quiney-sous-Senart (S.-et-O.).

C'HOARIOU AR VEILHADENN

RESPONTOU MIZ DU :

Dividennou.

1. — An teod. — 2. — D'eur gaouiad anavezet, rak ne vo ket kredet, pa gomzo.
3. — Eur c'hoari gartou.

EVIT MIZ KERZU.

Divinit, sparcou lemm :

1. — Em c'hoarou, brenian pell dious ar pri,
z eus diou renkennad kezeg gwenn,
Bepred leiz, mat da zebri,
Ha p'en em lakan, e troc'h a zevri.
Petrat int ?
2. — Moan e c'har, kalet e empenn,
A-dreus torgenn hag izelenn,
Bepred e vale war e benn, Petra eo ?
3. — Malvennig ouz malvennig,
Sellus ha kizidik,
Jakonig en e lokig. Petra eo ?

Diskoulm geriou Kroaz al Lagad-du n° 6

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	P	E	M	N	H	E	R	E
2	A	L	I	A	S	O	U	
3	T	E		E	M	P	E	M
4	A	R	A	R	E	E		
5	T	T	A	E	R	M	I	
6	E	V	I	T	A	N	E	Z
7	Z	I		A	N	E	Z	

A-blaen.

1. — Eun den o chom e Kemper.
  2. — Ar re vat (awechou hep i) a gas d'ar baradoz.
  3. — Dreist-muzul. — Brudet-kenañ.
  4. — Ober penn-moñs.
  5. — Eur gensonenn, diou wech. — Eur spered.
  6. — Danvez rochedou. — Kemer !
  7. — Eur vogalenn, diou wech. Penn inosant.
  8. — Eur ran, hep vogalenn. — Danvez melen a briñ.
- A-zers.
1. — An hinij a goroll.
  2. — Kezeg bihan.
  3. — N'eo ket te !
  4. — Lakant er prizon.
  5. — Rei skoazelk. — Lenn en Afrika.
  6. — Peziadou mezer pe lien.
  7. — Teir vogalenn. — Diou all.
  8. — Lakaat war eur roll.

KOMZOU BUGALE.

Emeur ouz taol, da zul, tad, mamm ha bugale. E kreiz an daol, eur mell pladad fars-forn a ra enor d'an devez gouel.

Pep hini en deus dija debret e damm, hag ar vamm a ginnig eun tamm all, ma vo lakaet ar c'haiz er plad.

— N'am eus ket a naon ken, eme an tad, goapaus, hag o sellet tro-dro ouz e vugale, met... evit ober plijadur deoc'h, e kemerin eun tamm all.

Neuze Yannig vihan, chomet diwarlerc'h gant e damm kenta, ha leun e c'henou :

— O tad, les anezaf ganeomp, muioec'h a blijadur a ri deomp c'hoaz !

Tintin, eur Vreizadez yaouank set da Baris da jom, a zo bet du-mañ, o tremen eur pennad eus an hafñ. Eur vintinevez ma 'z ae e kér, edo da vat oc'h en em ficha dirak ar melezour, hag o teñvalaat he malvennou gant ar c'hreion du, mennet evit se. En he c'hichen, Perig, sebezet ha digor bras e zaoulagad :

— Tintin, lavar 'ta, evit petra e skrivel war da zaoulagad eveñse ?

LEORIEREZ SANT-KAOURINTIN

J. Guivarc'h male

Straed Kereon, KEMPER

Téléph. 7-03

Levriou-skol

Pep tra evit ar skolidi
hag ar bureviou

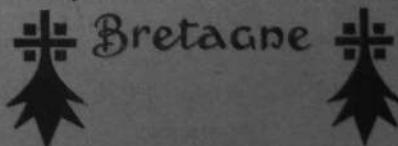
Levriou-oferen
Levriou-kan
Levraoueg

Poupées. Broderies

Le MINOR

Pont-Labbé

Bretagne

Lans da Vicheriou ar Vro
 Mark ar Berr "à la Ville d'Ys" (Ker-ls)
 16, Boulevard Kerguélen (e-kichen ar Post). — KEMPER

Pour Tout
 ce qui
 concerne
 la PHOTO

POUILLOT-EHANNO
 PONT-L'ABBÉ Téléph. 1-21
 ON SE DÉPLACE SUR DEMANDE

POMMES de TERRE - GRAINS - ENGRAIS - FOURRAGES
Alain PÉRON

57, Rue Ernest-Renau, PONT-L'ABBÉ (Finistère) — Téléphone 24

LIBRAIRIE LE DAULT
 16 bis, Rue René-Madec - QUIMPER

LIVRES - GRAVURES - ANCIENS & MODERNES
 Tout sur la Bretagne
 Achat de Livres (et de vieilles reliures)
 se rend sur place à ses frais

Imprimerie Centrale de Bretagne

EDITIONS
 REVUES
 PÉRIODIQUES

PROGRAMMES
 TOUS TRAVAUX
 COMMERCIAUX

36, Rue Richard-Lenoir
 RENNES

Kornig ar Merour

Lennerien gêr.

E miz mae eo ho peus resevet niverenn genta Kroaz Breiz : ar vadelez ho peus bet da zegas deomp ho koumanant.

Met soñj ho peus e oa merket war an niverenn-ze ec'h echufe ar goumanant e miz kerzu 1948.

Buan eo deuet "ta ar mare da goumananti en dro. Met ar wech-mañ e vo evit ar bloavez 1949 penn-dia-benn.

Keraat, ha nann diskenn, o deus graet priou ar paper hag ar moula, evel an traou all.

Ret eo deomp eta gouleñ diganeoc'h, evit ar bloavez 1949 : **350 lur.** E gwirionez, n'eo tamm keraet Kroaz Breiz evit-se, pegwir ho pezo 12 nive-

renn evit ar priz-se : peder muioch'eg et 1948.

Gant ho sikour, e ch'hellimp mont war araok ha labourat eus hor gwella

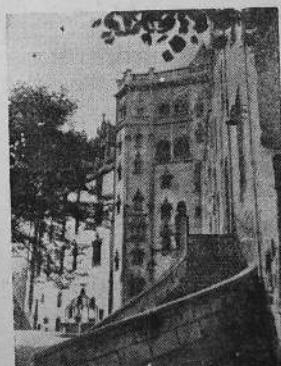
evit brasa gloar Doue en hor bro Vreiz.

Koumanant "ta p'eo deuet ar mare. *Klaskit deomp lennerien nevez.* Hor sikourit da zerc'hel beo ar brezoneg ha da hada komzou Doue e touez hor ch'henvioz.

Kasit an arc'hant da unan pe unan eus ho peleien, pe d'an hini en deus kemeret ho koumanant genta.

Pe c'hoaz, implijit ar " mandat-carte ", o tere'hel soñj eo kemmet va niverenn kont-red, hag eo bremat :

M. Laurent Bleunven,
 recteur de Plomelin, par Quimper (Finistère). — C. C. P. 1266-53 Rennes.
 Niverenn miz genver en em gavo ganeoc'h a-benn gouel Nedleg.
 Grit ho posUBL evit kas ho koumanant araok!

Kastell Naoned

KERENT!...

**Kinnigit
 e Kalanna
 d'ho pugale vrás**

**eur Goumanant vloaz
 da**

GROAZ-BREIZ

Ar merour : M. l'Abbé BLEUNVEN
 Recteur, PLOMELIN, par Quimper

Ti-Moulerez Kreiz Breiz
 36, Rue Richard-Lenoir, RENNES

AR PARDAEZ

*Ar pardaez a ziskenn, hag en draonienn e sav
Moged glas an tiez 'us d'ar c'heriadennou.
Ar c'hounoul 'zo difiñv, hag an avel a dav,
Ha skeud hir ar gwez pin 'n em astenn en trestou (1).
Loened-nij a dremen gant froñvadeg eskel,
O vont buhan da glask eun toullig er voger.
Eul labousig a gan, d'an devez o verval.
Eur zutadenn lirzin el liorzig seder.
A nebeudou an noz a c'holo an dremmzel.
Er gwalarm eo teuzet ar ruzder ziweza.
Er stankenn e weler al lusenn o sevel,
'vel gloan tano ha gwenn, digoret da neza.
Ar c'hoajou 'zo sioulaet, hag ar gwez, 'hed ar c'hleuz,
A ra eun doenn deñval war riboull an heñchou.
An dero penngarnet (2), war o c'har kamm ha treuz,
A astenn o skourrou, vel divrec'h tasmantou (3).
Ar chatal a zistro goustadik d'o c'hreier.
Eur bugelig a gan o tastum e loened.
'man goullo an draonienn, sioul an holl veneier,
Hag en oabl e taskren lufr ar c'henta stered.
Eur sioulder dudius war ar maeziou a ren;
Ar vuhez en em c'hronn e gwasket ar c'hériou.
Sklerijenn eur goulou e pep prenestre a gren;
Eul letern, dre al leur, a weler azechou.
Ha setu ma klever er stankenn, traon ar roz (4),
Mouez ar raned a c'harm ouz an oabl o skedi,
Tre ma kerz, dre ar geot gouzouret (5) a c'hliz-noz,
Ar sterig a vouskan e goudor ar pupli.*

Jakez ar GELLEG,

(1) Trestou = douarou dilabour. — (2) Penngarnet = teo o fennou. —
(3) Tasmant = bugel-noz, spontailh-noz. — (4) Roz = torgenn, menezig. —
(5) Gouzouret = gleb a-vec'h.

K
R
O

A

Nedeleg Laouen

B R E I Z

NIVERENN NEDELEG

PRIZ : 35 LUR

TAOLENN AN NIVERENN-MAN

Deuet eo ar Zalver (Y-F. ar Falchun).	Pajenn	1
Goueliou ar Miz (An Tad).	—	3
Pajenn an Emzao Katolik (L. Bleunven).	—	4
Gwerz Nedeleg (Loeiz Fave).	—	5
Noz sioul (Kerlann).	—	7
Kanenn evit Nedeleg (Maodez Glannour).	—	8
Votateg Nedeleg (J. Seite).	—	9
Ar Veihadeg (H. Greff).	—	11
Nedeleg va Yaouankiz (Kerlann).	—	14
C'hoariou.	—	16

Kornig ar Merour : L. Bleunven.

Bloavez mat (Laouenanig Breiz).

War golo an niverenn-man : "Itron Varia ar mor", gant Langleiz.

PRIZIOU :

Koumanant ordinal (eun vloaz)	350 lur	Gwelit korn ar merour, e trede pajenn ar golo.
Koumanant a zikour	500 lur	
Koumanant a enor	800 lur	

Kas an arc'hant da : **M'** l'Abbé Laurent BLEUNVEN
Recteur de Plomelin, par Quimper (Finistère)
Skrivit sklaer hoc'h anoiou, mar plij

Koumanantit! Klaskit deomp koumananterien!

LAKIT EVEZ BRAS

1. Evit kement a zell ouz danvez-skrid ar geiaouenn : skriva da rener Kroaz Breiz : Mr l'abbé Jean-François Falchun, professeur au Grand Séminaire de Quimper (Finistère).

2. Evit kement a zell ouz Koumanantou ha profou, skriva da : Mr l'abbé Laurent Bleunven, recteur, Plomelin, par Quimper, (Finistère). C. C. P. 1266.53 Rennes, ha nann mui 21.802 evel araoek.

REVUE MENSUELLE

AU MEUBLIER D'ART

Ty-Breiz

René CREACH'CADIC
21, Avenue de la Gare, QUIMPER

Téléphone 4-83

Son Musée d'Art Breton
Ses Intérieurs Anciens
Installations de Magasins
Aménagements de Cafés
et de Bars Américains

FILET BLEU
BISCUITS FAMEUX
QUIMPER

CAMIONNAGE
DÉMÉNAGEMENTS
GARDE-MEUBLES

L. Tanguy
Quimper

LA COOPÉRATIVE FORESTIÈRE

BOIS DE CHAUFFAGE
GAZO-BOIS
ACHATS — VENTES

8, Place Saint-Michel, SAINT-BRIEUC
Siège Central : 34, Place des Lices, RENNES
Téléphone 55-75

TI ar GLOAN

9, Straed ar C'higereziou, KEMPER

*Gloanajou digemmesh
eus an oll ardameziou*

E ti SOUFREZ KERNE

E. BEGOT
13, Straed Jean-Jaurès, KEMPER
Téléph. 9-33

E vez dresel adteuzel evit ar gwella goolio-kouichoug ar rodou
Gwerz a cholioou a bep ment — labour val, gruel hep dale

"AGA"

**Véritable Cuisinière à feu continu
"UNIQUE AU MONDE"**

MODÈLES POUR PENSIONNATS
COMMUNAUTÉS, FERMES, &c...

Concessionnaire :

LECEF, 8, Rue Kerpenteun, QUIMPER — Téléph. 8-88

ART SACRÉ
ORFÈVRERIE
BRONZES
STATUAIRE
CHASUBLERIE

Pierre PÊCHE

14, Boulevard de Kerguélen
QUIMPER (Finistère)

Téléphone 8-10

LUNETTERIE — ORTHOPÉDIE

Diplômé
de l'École
Nationale
d'Optique

DELBENN

16, Rue Kéréon. — QUIMPER
7, Rue Kergariou
QUIMPER

Diplômé
de l'École
Française
d'Orthopédie

LE BIHAN-SALUDEN

VITRAUX

PAPIERS D'EMBALLAGE EN TOUS GENRES
SACS ET NAPPES EN PAPIER, FICELLES

Jean PAYAN Dépôt : 54, Quai de l'Odet
QUIMPER Tél. 12-88

DEUET EO AR ZALVER !

NOUEL QUENOMP JOAUS OMP GLAN
GANT DIBOAN BREMAN POBL AN BET
GREOMP MELEUDY D'AN MAP BIHAN
A ZO EN BET MAN DEOM GANET (!)

EVELSE e kane hon tadou, en amzer goz, meuleudiou ar Zalver. Ni a lavarfe bremañ :

*Nouel! kanomp, bezomp laouen e gavirionez,
Dinec'h ma 'z omp bremañ, tud ar bed :
Greomp meleudi d'ar Mab bihan
A zo ganet deomp er bed-mañ.*

En eur c'hraou, war eun dormadig kolo, eur bugelig a zo gourvezet en e vailhurou paour.

En e gichen, loened mut, ha daou zen santel hepken, Jozef ha Mari, ha n'o deus kavet repu ebet aberz an dud!

Teñvalljenn, paourentez, dienez, dismegan... setu lodenn ar Bugelig deuet war an douar.

Perak? Bugel e veze da dorfetourien, da laeron pe da vuntrerien?
Nann! **Mab Doue eo**, leun a c'hoar, a zanteler, a c'halloud kuzet!

* *

Met ar bugel-ze eo ar Zalver, Salver an dud.
Deuet eo da barea ar bed diouz an ourgouilh, eienenn ar pec'hed, setu oa ret dezañ beza bihan ha dismegafiset.

Deuet eo da barea ar bed diouz youl an are'hant, eienenn ar grizder hag an dislealed, setu e oa ret dezañ beza paour.

Deuet eo da barea ar bed diouz al leveneziou faoz, setu e oa ret dezañ beva dioustu hervez lezennou al levenez gwirion...

* *
Ha pegwir ar bed ne ouezo ket, ma ne vez ket lavaret splann dezañ, ez eo deuet ar Zalver gortozet, pegwir e rank an dud beza galvet dioustu da zegemer ar gentel genta, an **Néñv en em laka kerkent da ziskuilh brud ar Bugel**.

Setu an Aelez o tiskouez hent ar c'hraou d'ar Bastored : kan ha sklerijenn ar baradoz war an diwallerien-deñved! ... Eno e kavot eur bugel nevez ganet,

...Gloar da Zoue e uhelled an neñv, ha peoc'h war an douar d'an dud a volontez vat! » An holl draou a ya d'en em heul : gloar Doue, peoc'h an dud, paourenteuz eur bugel!

Setu ive, dizale, ar steredenn skedus en oabl, oc'h heñcha betek ar Bugelig, ar Vajed, tud desket, pinvidik ha galloudus, karget da veza testou ar baianed dirok ar Zalver.

Mab Doue a c'halv ar holl, paour ha pinvidig, betek e gavell, evit kemer ouz e skouer reoleniou gwirion ar zilvidigez : Hen eo a valvo ar bed, ha n'eus nemetañ gouest d'hen ober!

***

Hirio c'hoaz, ha bembez, ni hon eus ezomm — ha pegement! — eus ar Zalver.

Na kreñv eo c'hoaz en hon touez galloud an arc'hant, an enoriou, ar c'haranteziou direol, ar plijaduriou fall! Pegen kritz n'eo ket an dud an eil evit egile!

Ar paour ne gag nemet yenienn aberz ar pinvidig... Ar paour ne vag, re alies, nemet kasoni hag youl-dispac'h enep ar pinvidig...

Ar pinvidig a zo lorzh ennañ gant e zaunvez... Dismantri a ra e zanvez, starda a ra anezañ etre e grabanou, epad m'emañ en e gichen lod eus e vreudeur — ar Christ e-unan — o verval gant an naon!

Ar broiou bras a flastr ar re vihan en o c'horf hag en o spered... Krizder, kasoni ar broiou... Iazerez ar brezel a dreuz ar bed... spontailh ar brezel o sevel adarre war ar Chornog evel e pep lec'h... Gwirion Doue dianavezet gant ar broiou : ha po varfe ar broiou, petra ra ze, gant ma vo digristen al lezenou, gant ma vo miret ouz ar Zalver d'ober e labour!

***

Kristenien, sellomp ouz Bugel ar c'hraou : selaouomp mat e gentelliou, skrivom anezo doun en hor c'halonou hag en oberou hor buhez.

Silvidigez ar bed a zo etre hon daouarn, unanet gant re ar Christ : ma 'z eo renet hor buhez gant lezenou ar Zalver, e vezimp salverien ar bed eveltañ!

Ha dalc'homp soñj ne vez roet ar peoc'h nemet d'an dud a volontez vat!

Y.-F. ar FALCHUN.

(1) Tennet, gant Kerlann, eus al levr koz : Burzud bras Jezuz.

Niverenn Miz kerzu a oa dindan ar wask p'eo deuet deomp ar c'helou edo galvet gant Doue davetañ an Aotrou Moenner, vikel vrás Kemper, d'an il a viz du.

An Ao. Moenner en deus stourmet, hed e vuhez, kous lavaret, evit skolioù kristen an Ekkobti : harpet en deus enep pep avel! „Eurus ar servijer a vo kavet gant e Vestr, d'ar mare mu tevio, oc'h ober evelise!“ Setu ar c'homzou a zisplegas an Aotrou 'n Ekkob goude an oferenn-gaoù, pa roas an dverra eus buhez e labouer... hag ar c'homzou gwella oant evit barn buhez ar beleg kalonek.

An holl Vretoned a bedo evit ene an Ao. Moenner, a zo bet ives, epad e vuhez, eur mignon start d'ar brezoneg : yaouank c'hoaz er Chloerdi, e labouras da zevel strollad ar Vrezonegerien, ha d'her'hel a ray d'ar spred breizat edoug e vuhez.

Korf an Ao. Moenner a zo bet beziet, e Elliant, e barrez c'hinidik, d'ar 15 a viz du.

Goueliou ar Miz

25 KERZU, SADORN, GOUEL NEDELEG. — "Gloar da Zoue... eme an Ael, ...ha peoc'h d'an dud a volontez vat..." Ya, asamblez gant an Ael, lavarom mil bennoz da Zoue evit ar Zalver a zegas deomp; diskouezomp dezañ ezomp tud a volontez vat, o senti ouz e lezenou, hag hor bezo ar peoc'h, ar peoc'h gwirion!

28 KERZU, MEURZ, AN INOSANTED SANTEL. — "Sav, eme an Ael da Jozef, kemer ar bugel hag e vamm, ha tec'h d'an Egipt..." A-vec'h deuet war an douar, Jezuz a gemit e groaz evit sawetez ar bed... Ha ni, e ziskibien, ne vefe nemet eur zoñj en hor spered : ren eur vuhez a blijadur! Pebez folleñez!

31 KERZU, GWENER, DEIZ DIWEZA AR BLOAZ. — Tremen a ra an amzer, pe gentoc'h, ni a dremen... Betek-hen, petri hon eus grael gant ar bloaveziou hon eus bet digant an Aotrou Doue? Ar bloaz nevez a vò martez ar bloaz diweza evidomp... Poent eo staga da vat da labour hor silvidigez!

1 GENVER, SADORN, DEIZ KENTA AR BLOAZ. — Eur bloaz nevez adarre! Da geñver an deiz-mañ, greomp soñiez-zou fur. Soñjmp pegen berr eo ar vuhez war an douar -mañ, ha pegen tal-voudus eo, pegwir diouz ma vo bet -mat pe fall —, e kasos ac'hannop da eurus-tez ar barazod da d'an ar ifern. Kom-prenomp e ro an Aotrou Doue ar bloaz nevez-mañ deomp, n'eo ket evit beva hervez hor faltazi, met evit e zervija ha kaout eun deiz perz en e curusted. Komprenomp ervat kement-se, ha sta-gomp d'al labour : poent eo!

2 GENVER, SUL KENTA AR BLOAZ, GOUEL ANO SANTEL JEZUZ. — "Eizteiz goude ma vœ ganet, e vœ roet dezañ an ano a Jezuz..." Jezuz " a zinif " Salver " : Jezuz a zo bet e gwirionez Salver ar bed. Roet en deus etaenor d'an ano a on bet roet dezañ! Ni ives, da zeiz hor badeziant, a zo bet roet deomp eun ano..., eun ano kaer, hinui eur zant pe eur zantec. Betek-hen, pe-naos hon eus bevet, en eun doare hag en deus roet enor d'an ano-ze... pe en eun doare hag en deus taolec warnañ dismegans?

6 GENVER, YAOU, GOUEL AR ROUANED. — "Gouel hon eus e steredenn er Zav-heol ha deuet deomp d'e adori"... An tri Roue, kerkeut ha galv an Aotrou Doue, a zo en em lakaet en hent. Pebez sentidigez ha pebez fizial!... Ni hon eus ives eur steredenn, steredenn hor feiz, evit hon heñcha war-du Doue.

Perak 'ta beza ken alies lezirek da vont d'he heul! Savomp, pelloc'h... hag en hent!

9 GENVER, SUL KENTA GOUDE AR ROUANED, HA GOUEL AR FA-MILH ZANTEZ. — "Ha Jezuz a oa sentus auto..." Pep familih gristen a diebeza ives eur familih zantec : emi kerent doujouz ouz lezenou Doue, ha bugale zantec ouz o zud... evel ar Mabig Jezuz!

16 GENVER, EIL SUL GOUDE AR ROUANED. — "En amzer-ze e vœ eun cured e Kana a Chalile..." Ar Wer'hez Vari a yeas d'an eured-ze; Jezuz a yeas ives hag a reis eno zoken e vurzud kenta, o trei an dour e gwin... Daoust ha Jezuz hag e Vamm zantec a assante dont d'an holl eureujou a vez en hor bro? Alias! n'eo ket gwir. Lod a vez enno re e ziñur, hag a vez renet kentoc'h gant an diaoul eget gant an Aotrou Doue!

28 GENVER, TREDE, SUL GOUDE AR ROUANED. — "Lavarit eur ger hephen, ha va servijer a va paré." Jezuz, Mab Doue, a zo a mestr war bep tra, ha madeleuzus meurbet. Lakomp ennañ hon holl fizial!

AR TAD.

PAJENN AN EMZAO KATOLIK

AR ZUL E SERVIJ DOUE

Lavaret hon eus er miz diweza oa bet lakaez ar zul war eur renk disheñvel agreñ diouz deiziou all ar zizun.

Hogen, en eur ober kement-se, Doue en deus merket ive peseurt implij a diemp ober anezan.

Ar zul eo devez an Aotrou.

Ar pez hon eus da ober, dreist pep tra, en devez-se, eo beza e servij Doue, da lavaret eo e rankomp e adori, kana e veuleudion, diskleria dezañ, hor e'hantant, goulein digantañ e chraso...

Skaer eo neuze, ma tifener ouzomp al labour, n'eo ket ma veze falloch en devez-se eget en deveziou all, met abalamour mi virfe ouzomp da zeveni d'hon deveriou e kenver Doue.

***

Anez ar zul, peseurt plas en deveze Doue en hor buhez?

Heñ hag a zo hor Chrouer hag hon Tad, Heñ hag omp bemez dileuz dezañ a gement a vadoberou, petra roomp dezañ, e gwirionez, edou ar zizun?

Gouzout a ran e c'hellomp kinnig dezañ labourou ha ponioù pep devez, e c'hellomp e bedi miñtin ha noz, kas hor spe red hag hoi chalon warzu ennañ, a vare... Met ken debreromp gant soursi al labour, ma n'eo ket da gonta kous lavaret, an amzer a roomp da Zoue.

Eur gwir gristen a gomprent mat ke men-se, ha setu perak e teu dezañ hu nad warler'h ar zul, warler'h an devez benniget-se, ma c'hello terri ar jadenn e stag ouz an douar, teurlel diwarzhañ bee'h al labour, hag en em gaout gant e Zoue, kouez d'an daoulin dirazañ, komz outañ kalon ouz kalon.

Evit ar c'christen-ze, ar zul n'eo ket eun devez chastréis co, met eun devez a joa, gortozet gant mall. Na pegeñ hor e veze ar mizou evitan, pegeñ diviz ar vuhez, ma n'en diez ket e zul!

***

Digant an holl, gwitibunan, en deus Doue gwir da reseco enor ha gloar da zul. Kement den a zo doujans Doue en e galon, en deus eta an never da implij an devez-se en e zervij.

Ar re goz, ar re glaív, ar re n'hellont ket mont betek an iliz, a gouez o unan

dindan al lezenn-ze. Ar zul a jom evito devez an Aotrou. Met gwelit amañ dioustu pegeñ diaes n'eo ket evito.

Peseurt ghoar ha peseurt enor a c'hell pedennou, graet gant tud pec'herien, renta da Zoue? Hag e veze milionou a dud o pedi asamblez, o fedennou a jomo atao pedennou tud...

Doue a zo ken pell diouz an den!

Penaos 'ta en em geniero hemañ evit pignat betek ennañ?

Penaos nemet dre an oferen, a c'houlen an Iliz diganeomp klevet bep sul; an oferen ha a zo sakrifia ha pedenn Hor Zalver, hag e c'hellomp dreizi, pegeñ bras pec'herien ma 'z omp, en em unani gant hon Doue, renta d'hou Tad holl e'halloudek pep enor ha pep gloar.

***

Ne bouezan ket, lennerien ger, rak tro ho peus bet da lenn e Kroaz Breiz, n'eus ket pell c'hoaz, diouz gentel diwarbenn an oferen.

An oferen eo brasa teñzor hon eus, er bed-mañ; hag ar c'christen a c'hoantao enori Doue e giz ma 'z eo dilec, ne c'hello ober morse netra gwelloc'h eget kemeret perz enni hag en unani ganti.

Sonjomp neuze ive n'eo ket teurlel eur zammo warnomp eo a ra an Iliz, pa c'hourzhemenn deomp klevet an oferen da zul, ha d'au gouelion berz, met renta eur zervij dispar deomp eo a ra, en eur rei da bep hini achanomp eun doare peurvat da enori Doue.

***

An Iliz ne fell ket dezi chadenna hor frankiz. Ma c'houlen diganeomp klevet an oferen bep sul, dindan boan a beched, e lez ganeomp frankiz evit an ifisou all savet ganti.

Met pegwir e rankomp beza e servij Doue da zul, an Iliz a deu amañ c'hoaz d'hou sikour. Kinnig a ra deomp ar gousperou, bennoz ar Zakramant, ar Brogesionou, zo evel ken alies a bazennou da dostaat ouz Doue. Evit maga hor feiz hag hor c'harantez, e ro ali deomp c'hoaz da gemenet pennadou amzer da bedi, da lavaret hor chapeled, da lenn: kement tra a c'hell trei hor spred hag chalon warzu Doue.

(Kendale'h pajenn 7)

GWERZ NEDELEG

Bez' e oant daou vreur, daou grouadurig. Mont a raent war an hent, habask ha sioulik. Daou vugelig bihan, warno tres ar vizer, a gerze war an hent e kreiz ar sioulder. An avel a yude, an amzer a oa kriz, ha war o c'horf paour, ar vugligou geiz n'o doa evit harpa ouz ar skorn hag ar riou, nemet eun tam tam bragez marellet a bep liou. Eur juppenn kais re verr hag eur jiletenn baour a oa war o c'roc'henn eur gwiskamant dizaour! An douar gant an erc'h a oa golocet gwenn, ha daoust d'ar skorn skrijus e kerzant diarc'henn... O bleo a oa hir. O dremm du ha teñval a verke an anken, skrivet mat war o zal...

Mont a raent dorn ha dorn, a-hed an heñchou bras, o c'houlen ouz an dud, dre o daoulagad glaz, eur merk a garantez, eun tam barz bennak. Piou 'ta 'roio dezo ar pez emaint a klask? Tost an eil d'egile e tal'chent mat ato 'vit miret ouz ar riou da gregi re enno. Frañsa, 'nini kosa, gant eur zell zevezus, a c'houdore e vreur a os gwall c'hlach'harus : rak biskoaz er bed-mañ, daoust m'en devoa seis vlâ n'en doa gellet tañva ar joa an distera.

Set' amañ eur maner : skei a reont war an nor : ha pa voe digoret, e weljont er goudor eun niver bras a dud : ruz-tan eo o dremmou. Friko 'zo war an daol : plajou ha boutailhou, netra ne vank dezo : hag e kreiz an aolec e sav, o flamind, eun tantad benniget... Raktal eur vouez c'hardo a glever'o sevel : " Mac'havid, petra 'rit? Aman 'teu an avel! Serrit buan an nor, ha deuit d'hor servicha! — Itron, daou vugelig 'zo o c'houlen bara : astenn a reont o dorn hag e rankont krena, gant an avel a c'houez hag an erc'h o kouez. — Skubit 'nezo er maez. N'eo ket hirio an deiz da zont d'hou direkna da vare ar c'hreisteiz! Azezet omp ouz taol : ne c'hellomp ket selaoù an holl ardigezel a deu war hon treujou. Ra 'z aint 'ta d'eul lec'h all da glask an degemer, amañ n'eus ket a blas da loja ar vizer!"

An nor a voe serret : n'oa netra evito : netra nemet an naon, ar riou, an erc'h, ar gloa. Naontek kant vloaz a zo hag eiz a daou-ugent, d'an Nedelek kenta, pa deuas er bed Mab-Den, da zaou bried yaouank, da Jozef ha Mari, oa lavaret ive : " n'eus ket a blas em zit... "

O kendalc'h gant o hent, an daou vreur gwalleurus A zec'he an daelou diouz o daoulagad ruz. Re bouunner eo ar vuhez : n'hellont dougenn o zamm, samm o c'horf skornet o c'houlen eun tam ehan... Fizian, bugaligou, kendalc'hit gant hoc'h hent; Hirio, deiz Nedelek, ez ay an dud d'ar Pellegrin; Hag ar Bugel doueel, kousket war ar c'holo, a ouezo moarvat, e pep kalon c'haro, dihuna a -nevez ar garantez kristen hag a wel Hor Zalver dindan skeud pep den.

Kerzout a reont eta dindan ar avel yut,
tost an eil d'egile, e chomont evel mut :
rak petra 'lavarin! Er vizer int garet,
ha douster ar vuhez-mañ n'o deus mors tñvet.
Heñvel ouz eul labous kollet gantañ e neiz,
emaint war an heñchou, ar vugale geiz,
Hag e kerzont atao, mont a reont pelloch' :
eus a bell e teuont hag ez eont larkoch'.
N'eus ger kenetrezo : gwelloc'h ez eo rei peoc'h,
ha dougen ar vizer : netra ne zervij deoc'h,
klemm ha klemm bepred ouz ar vuhez garo...
Warc'hoaz, marteze, an heol skedus 'baro!

***
Meur a wech e skoont war an doriou serret,
met ne deneront ket ar chalonou sklaset.
Ar pez a zo bet graet da Vab-Doue gwechall
a vez graet atao : an dud a jom ker fall!
Mignon Hor Zalver, ar vugaligou baour,
gant an dud pinvidik, o krabana aour,
a vez talet er maez, vit mervel gant an naon :
den n'en do truez outo pa 'z aint da Anaon.

***

An daou vulelig a gendalc'h o beaj,
hogent an avel biz a skarnil o biza...
Raktal, en eur c'hoaz-hent, e welont dirazo
eur skeudenn a-wechall, tarafet gant ar glao,
eur skeudenn surzodus : tri den, soun en o zav;
warno 'chouez an avel, an erc'h ha kement tra...
O dremm 'zo truezus, hag e korn o lagad,
'vel daelou glac'harsus a vez gwellet sklaer-mat.
An hini 'zo e-kreiz a zo stag ouz ar groaz,
hag ar riu skiltron a grog en e gorf noaz.
E c'henou damzigor hag e benn kostezet,
e zaouarn staget mat hag e galon touillet
a lak war an den kaez dremm distiv an Ankou.
O! an dra druezus : skulhomp puili hon daelou!
Ouspenn, er c'hostez dehou, eur vaouez ankeniet
a bok gant karantez d'ar groaz venniget :
moarvat ez eo ar Vamm o veilha war he Mab,
o c'houlen digant Doue hen degemerout mat.
Hag ouz ar c'hostez kleiz, dremm eun den yaouank glan.,
karet gant Hor Zalver, hag a anver Sant Yann :
heñ eo ziskuizas war galon Hor Zalver,
pa roas d'e ziskibien Sakramant an Aoter.
An erc'h hag an avel a skoe war an tri den,
a jome em o zav, daoust d'an amzer yen.
Fraisse hag e vreur bihan a zell outo gant truez,
Da Jezuz stag ouz kroaz e roont o charantez.
— " O! na riou a dileont kaout, a lavar ar c'hosha!
— O ya! muioc'h eget-ne, eme ar yaouanka!"

***

Dirak an daouig-se, ne gompenrit hu ket
perak Jezuz gwechall, pa 'z edo 'barz ar bed,
a lavaras eun deiz, d'e ziskibien garet :
Me 'gar ar vugale, me gar o holli glanded;
ho lexit 'ta da zont : dezo eo an neñvou,
dezo ha d'ar re holli o deus o mennoziou".

***

Sounnet o izili, an daou vreurlig bihan
'azezas war ar groaz evit ober eun ehan...
An noz a gouezas buan : ar vugale 'gouskas;
an amzer a oa skaer : ar stered en oabl glas
a lugeron skedus, a-us d'an daou vreurlig,
a oa morvitellet heñvel ouz daou vroc'hig.

***

Neuze Salver ar bed 'zigor e zaoulagad,
hag e laver d'e Vamm : " Setu amañ daou vab

a zegasan deoc'h-c'houi, o va muia-karet.
Din-me ez int breudeur, ha deoc'h-c'houi mibien ger.
Kemerit anezo, hag o c'hasit d'am c'hêr,
rak plas a zo dezo e palez a Dreinded."
Ar Werc'hez 'zispakas he mantelli a berlez,
evit gelei mat he daou vabig nevez.
O c'has a reas ganti war-eün d'ar baradoz,
da zeiz an Nedelec, pa zones hanternoz.

Loseiz FAVE.

NOZ SIOUL, NOZ SANTEL

Ton : " Stille Nacht " pe " O douce nuit "

I

*Sioul an noz, sanctel an noz.
Kousket eo
pep tra veo.
War ar mèz 'mañ an Elez
holl o kana asamblez,
'us d'o fenn eur steredenn (2 wech).*

II

*Sioul an noz, sanctel an noz.
An holl dud
a jom mut.
'tre an azen, an ejen,
war ar plouz en eul lochenn,
ganet eo Hor Zalver (2 wech).*

III

*Sioul an noz, sanctel an noz.
Deuomp holl,
Kanomp holl,
d'ar Vamm sanctel, d'he Bugel,
Jezuz o paouez genel,
bennoz ha levenez (2 wech).*

Kerlann (1944).

IMPRIMATUR :
Kemper,
22 a viz du
J. COTTEN,
Wikel-vras.

PAJENN AN EMAZO KATOLIK

(Diwez)

Na lavarat ket eo aze goulein re. An
hini ne ro da Zoue nemet dres ar pez
a zo dleet dindan boan a bec'hed, a deu
buhan gantañ an deiz ma ne ro ket dezan
zoken ar pez a zo dleet.

Ar wirionez eo ez eo yen hor c'halon
evit Doue. Pa vez meneg da bedi, da
jom en Iliz, e teuomp dioustu da skuiza.
Pebez dallentez! Chom euriou hag euriou
ouz taol, da gonta kaoziou goullo, -tre-
men devezion o labourat, ne gavomp ket
hir hon amzer! Met nebeudik e padou
eun ofis, eur bedenn, setu ni o klemm,

inouet maro : " Aotrou, a lavare eun
itron d'eum Eskob, re hir e vez an ofis
ganeoc'h! " — " Itron, a responts
hemañ, ha n'eo ket ho tevosion deoc'h-
c'houi a vele re verr? "

E lec'h ma ne vez ket eun tammiq
poan, ne vez ket a garantez. Ma ne ouzit
ket en em ziaez an distera evit Doue, eo
ar merk n'her eharit ket kals. Met gant
pion hag e pelce'h emañ neuze ho kalon?

Ma vijemp gwelloc'h kristien, m'hor
bijle eneou karantezus, ni laverje gant
ar jeneral a Sonis : " N'am eus kavet
biskoaz re hir eun ofis : gant keuz am
eus atao kuitaet an iliz! "

L. BLEUNVEN.

KANENN EVIT NEDELEG

Moderato

Tonel hag eillonet
gant Y K

D'an Tad en nêv, a greiz e-ne, ren-tomp ben noz
 'vit an noz se Ma 'z eo bet glan e Verb ganet
 Kor ar Ver-chig hen-ni-get ka nomp laouen Glo ar d'an
 Tad, Peoch, en dou ar d'an holl dud vat

D'an Tad en nêv, a greiz e-ne,
 rentomp bennoz 'vit an noz-se
 ma 'z eo bet glan e Verb ganet
 eus korf ar Ver-chig benniget.
 DISKAN (*)
 Kanomp, laouen, gloar d'an Tad,
 Peoch, en douar, d'an holl dud vat!

II
 Ya, meulomp hael (1) gant an Aled
 ar plac'h illur (2), dinamm fumet,
 he deus roet d'an holl vedou
 Jezuz, c'hoantad ar broadou.

III
 O Mari pur, leun a furnez,
 gwenn evel erch, bepred gwerc'hez,
 drezo'ch hepken eo diskennet
 ar Rou krêv, eus an neved.

IV
 Deomp 'ta gant meul d'e azeuli (3) :
 setu ma teu d'hon dieubi;
 Mabig dibec'h, eus hor pec'hed,
 gantañ dre c'hras omp dilaset.

V
 D'ar Mab esper 'zo deomp paret
 hirio er c'hiq, Doue benniget,
 evel d'an Tad a vadelez
 ha d'ar Spered Gian, karantez.

Amen.
 Maodez GLANNDOUR.

(1) hael = disaman ha gant doujanz.
 (2) illur = leun a vrud.
 (3) azeuli = adoré.
 (*) An diakan, siouaz, n'eo ket eus pluenn M. G.

VOTADEG NEDELEG

En nozyez-se, goude eun tammig beihadeg en dro d'eun tantad tan, holl dud an ti a oa kousket c'houek... Goude daouzek taol an hanternoz, pa n'oa trouz chet ken en ti, nemet bep an amzer eur roc'hadenn bennak o tont eus ar gweleou, c'ebliant diliuna pep tra en ti hag en dro d'an ti, pep tra nemet an dud.

An himi a vije bet war zihun, en dije gwelet ha klevet ar pez n'en deus biskoaz klevet na gwelet... Selaouit kentoc'h.

***

Ar Mabig-bihan, o welet pegen nebeud eo chalet lod eus an dud gant noz Nedelec, ha pegement a jefachamant o deus degaset er gouel-ze e kenvier ar gizion koz a oa ker c'houek d'e galon koulksoude, a deus dezañ eur zoñj : gouleñ o ali diganto : « Ya pe nann, ha karout a reont atao noz-Nedelec ? »

Ar c'hliz a zo deuet bremañ da voti evit nebeutoc'h a dra, ha ret eo beva gant an amzer, na petra 'ta !

Setu m'en doa savet, hervez ar c'hliz, daouit c'houleñ, ha « ya pe nann » a ou da respont evito :

1. Ha bez' emaoe'h evit dere'hel da c'houel Nedelec ?

2. Ha c'hoant ho peus da zere'hel d'ar gizion a wechall-goz, war ar poent-se ?

Ar Mabig-bihan, gwechall, en doa lakaet nec'het awalc'h pennou bras an Doktored o-unan, gant e skiant disheñvel ha n'en doa ket prenet sur awalc'h digant an dud. An hevelep skiant e lakas adarre da zoñjal disheñvel diouz an dud : « N'eo ket digant ar re-mañ, a lavaras, eo din gouleñ o ali : alies awalc'h e rankont c'hoaz voti; awalc'h o deus bet moarvat ! Mar dafe gwelloc'h an traou ganto c'hoaz goudezel... Gwelomp eus eun tu bennak all ! »

Setu ma lakaas da voti kement tra a oa en ti hag en dro d'an ti, dor, armiou, chatal, ki ha kaz hag all.

Ezomm ebet da zeskri d'ar re-mañ penaos en em gemer evit voti : alies awalc'h e oa bet komzet dirazo diwarbenn ar voterez, evit piou voti... An hini n'en doa ket komprinct a-benn neuze, ne gomprende biken !

***

Diaes awalc'h eo avat rei da gompren penaos e tremenas an traou. Setu amañ eun diverra eus an abadenn.

Kerkent ma savas anot da voti, e stagas ar bodadegou e pep ti : Sent koz Breiz-Izel a heulic gant evez an divizou, eus shoulder ar baradoz. N'eus fors piou a c'helle, ma kare, kemer ar gaoz, troad fore'h bag all, pa vije a-du pe a-eneb... An urz vat a rene atao, c'lec'h gant an dud e vije bet, pell 'zo, krogadou pe taoliou dorm... Hini chet ne vezetaolet er maez, he n'eo ket diaes her c'hompreñ, rak an nor war ti ar votadeg a veze atao moralhet d'un eurze... Ar sklasenn-vras, a-us d'ar siminal, a zale'h e kement ti ar plas kenta, ar plas aenor, hag a rene an tabud. Dibabet oa bet e kement lec'h evel Rener, abalamour ma lonke ha ma tisonlek dioustu mennoziou an holl : gouzout a raed ive ne dommfe ket buhan ouz gor an tabud.

An horolaj he doa klasket ive kaout ar plas-sc, met an daol a enebas :

* Hounnez he deus mennoziou re en arakok d'ar re all : dek munutenn d'an

nebeuta ez a bemedz war arack! » Ar gador, en eur jilgammat war he diwesker, a dostaas evit rei skoazell d'an daol, met en eur boucza war eun digarez all : re alies e vezan ar horolaj warlerc'h.

Eur fourchetezen, anavezet a bell 'zo evit beza lemm he beg, a lavaras : « Hounnez, n'eo nemet eur ranellerez! Atao emañ ganti ar memes son. »

Eur veren, en armel, stirlinkas o c'hoarzin...

Renket pep tra, pep hini a stagas da rei an digareziou en doa evit voti « ya pe » « namn ». « Me 'zo evit « ya, ya », eme ar siminal, hag amañ oun sur da gaout iveau mouez an aolec. »

Gant eur genou evel hini ar siminal, gouest da lonka meur a zousenn anduih, ha zoken eur pemoc'h en e bez, oa diaes kaout ar ger diweza.

« Chouï oar crvat, emezañ, n'oun ket evit dilezel an tammiq laouenigedz am eus e novez Nedelec : gwelet dreinm laouen ar vugligou en dro din diouz ar mäintin, o tridal dirak ar braoigou a gavont en o boutier... Ret eo derechel d'ar gizion koz, na petra 'ta!

Se a zo gwir, eme ar boutier, lod anezo o klochal ken ma strakent. Evidomp-ni, noz Nedelec a zo eun dra gaer. Goude beza ruzet ha dirizut war bep seurt heñchou, stabezez et pri hag er vouilhenn, ne gav két deoc'h eo plijus beza, evit an abardaez-se, frotet ha dicrot, koaret evel eur melezour, ha lakaet gouedeze e korn ar siminal, da domma ha da zegemeret, e-lec'h eun troad kasaus d'ar fri, a bep seurt madigou? — Ha c'hoaz, war ar marc'had omp bet gwall lakaet abaoe ar brezel, hag eo ret gortoz pell evit kaout da vat an diskui!

Ar votez a gomze evelse a zigore bras he genou, ha ne zoñje ket c'hoaz chana da orogellat... ***

« Er maez eus ar gomz ez it, a droc'has kerkeut ar gontell! Peoc'h! C'houï 'zo evit « ya, ya »; me i've! Rak en deveze-se marteze am bezo muioch'a gig da droc'ha, evit levenez ar staõñ...

— Me 'zo iveau a du, eme ar fourchetezen : e giz-se, am bezo eun dra bennak a zaourus da grabanata etre va skifou! »

Cholori a zavas neuze en tu all d'ar voger. « Muntrrierien, muntrrierien! » Al loened oa, a zave o mouez evit en em glenn.

« Me lavar « nann, nann », eme ar pemoc'h. Nann! Rak abalamour da besurz sant n'eus nemet an azen hag an ejen e kraou ar Mabig-bihan? Sant Ke ma vije eur gwaz, a jenichenn penn d'ar vaz? Nann, a lavaran c'hoaz, rak gouzout, a rit ervat e vez graet ailes fest ar pemoc'h wardro Nedelec, hag an dra-ze a goust ker din-me, va buhez, siouaz!

— A zo mat, eme an tach, treut-gagn. Evelse eo e rankfed ober d'ar re a zo o larda diwar goust ar re all! »

An ouad, hag a zo lakaet e renk ar re zot, a vee a-du gant ar pemoc'h « Pa vez komz ouzin, emezañ, eo evit va laza! »

Eur c'hilhog, yaouank ha tener, a lavaras :

« C'houï c'hoaz, n'eo ket fall deoc'h! Evit ho prena, eo ret kaout eur bern bilihji; evidoun-me avat a zo graet ar stal ganen! »

Ar c'hi hag ar c'haz, en em glevet o daou evit eur wech, a respontas :

« Fiziañ hon eus, emezo d'ar c'hilhog, eo mat da gont, ha gwelloc'h c'hoaz da eskern da lipat! »

Ar sklasenn vrás, ker yen ha biskoaz, a lavaras neuze :

« Peoc'h! Ar gomz a zo d'ar gador-vrec'h : pemp munutenn a zo eo savet ganti he brec'h evit gouleñ konz! »

— Me 'zo a du, emezi; an tad koz a zeulio da azeza warnoun, hag a gonto d'ar vugligou istoriou, eun drigar o c'hlévet. »

— « Bevet Nedelec! eme ar lechefer. En deiz-se, e vin lardet mat gant amann druz, genou hag all. »

Eteo koz Nedelec a zavas neuze e vouez, eur vouez toe'hor :

« Devi epad beihadeg Nedelec eo va buhez! N'oun ket evit miret da zaouri ar blijadur a rin, en deveze-se, d'ar re a dommo en dro d'in, laouen o welet ar flammou o lipat ac'hanoù, betek kouez a ludu. »

Ar gastolorren a stirlinke gant joa o soñjal e vele kempennet evit an deveze-se betek strinkal ar sklerijenn a bep tu dezi...

Bolomigou ar c'hraouig a vez savet bep bloaz en ti, ha bremañ serret en definalijenn e korn eun armel, a lavaras « ya ». Ar c'hezeg hag ar chatal-korn, a-du evel just, a c'houriche hag a vleje gant joa : en novez-se, hervez, ar c'hiz, o dije eun askoan, evel an dud...

Poent on troc'h a berr, hag echui; ar mintin a dostaes, hag arabat na oufe den ebet seurt eus ar vodadeg, rak an dud a zo ker sellus ha ker soñ ma c'hellfent dont da lakaat ar freuz hag ar reuz el lec'h ma n'oa nemet urz vat.

Ar sklasenn a zastumas e berr gomzou dividou an holl.

“ Lod, emezi a zo chomet hep rei o ali, gwasa-a-ze évito. Karet am bije, koulksoud, kaout mennoz an danñav, a zalc'h eur plas ker bras e kraou Nedelec... Ne daly ket ar boam astenn an diviz : ne c'helliñ temp tenna diouñ netra ebet... Eun dra a zo sklaer : muioch'a kals a zo a-du eget enep ar gouel. Gouel Nedelec a gendale'h eto. Bevet gouel Nedelec! ”

Da ziskouez o asant, plenkin al leur-zì hag an arreubeuri a strakas : « Emañ ar c'hoad o labourat », eme ar re goz en o gweleou.

Ar vugligou, en o huiv'reou, a zoñjas : « Ar Mabig-bihan eo, o tont da ober eur bale, da welet ar plas, araoñ diskenn gant e banerou! ”

Bugaligou! Dezo noz Nedelec a zo kaer ha laouen! D'ar re vrás iveau, rak eun Doue a zo deuet er bed-mañ evit an holl, bihan ha dinez en eur c'havellig plouz, du-hont e kraou Betelem!

J. SEITE.

Ar Veihadeg

E KERWENN, WARDRO AR BLOAVEZ 1900

(An eurvat hon eus da loc'hat amañ gant eur renkennad pennadou diwar-benn an doare beva war ar maez, den-dost da Landi, bremañ eus hanter-kant vloaz. Ar re goz etouez lennerien Kroaz Breiz a gavo enno saour o amzeriou yaouankiz; hag ar re yaouank a gompreno, gwelech, dreizo, penaos o deus bevet o zud hag o zud-koz, en eur vuhez hag a oa koletoc'h eget bremañ : eul liamm muioch'a garantez a vero exito gant ar re o deus pañiet war zoar hor bro.

Sonjet hon eus e vele kaer, e niverenn Nedelec, loc'hat gant ar veihadeg, chomet c'hoaz beo en hon touez en novezion-goañv).

Ti bras ar Gerwenn a zo leun chek, leun a goueriated dastumet er gouder hag en tommoder.

Er maez, an noz, hep mar ebet! Klevet e vez an avel o sourral, hag, a vare da vare, barrou glao ha kazerch'o skei war gwer ar prenest. Eun novez teñval ha kriz!

Amañ e tiskuizer goude an devezeiad labour. Diskuiza, tomma, a vez graet bep pardaez, muioch'a pe nebutoch. Beihadeg hir, gant c'hoari, ne vez

nemet diou wech ar zizum : da ver-e'her ha da zadorn d'an noz.

Pepli hini en deus lakaet kolo fresh en'e voutou koad, ha torchou foenn warnezo : tomm a eto d'an treid, ha dizouz ar baotred!

En dro d'an aolec, o kele'h a eun tantad graet gant lann, Saig ar Prajer,

gant e gordennad prajerien, a zo o sec'hi o dilhad, glebiet a-hed an deiz. Divogedi a ra o bragezeier eus an traou : gwell'a-ze d'ar c'hig ha d'an anduillh, renket evit mogedi, a istri-bilh re siminal ledan.

War an daol, an dominioiou a strak : pevar c'hoarier a-zevri, daou o c'chedal tro, re all o sellat...

Ar merc'hed a ya hag a zeu : o tistalia, o peñselia dilhad pe o'e obor stamm...

A-us d'an daol, eul letern, stag ouz an treust, a zo war elum. Sikourtant tan an aoled, e skign awalc'h a sklerjenn evit lakaat da lugerni ar gweleou kloz : a-gleiz, tri pe bevar anezo, hed-a-hed ar voger, eur skaon hir dirazo; en c'hostez all, gwel ar mestr, lakaet a-dreuz, kein-ha-kein gant eun armel, evit kloza etre an nor hag an apotistaol.

***

Nebued a c'her a glever gant ar c'hoarien, betek an dominioenn c'hiweza. Neuze avat e say eur bern cholori :

" Perak an diaoul az peus dalc'h da bar-bide? "

" Ha te, deskard, te a dilefe beza krouget da zoublem evit rei din-me ar penn a c'houecl'h! "

Keuz diwarlerec'h! Ha skiant prenet! Unan eus ar c'houiderien a gemmest an dominioiou, hag e stagor adarre gant kals evez... Daou wenneg a vo d'ar re a c'hounezo daou daol diouz renk.

***

Bremañ, Soaz, mestrez an ti, a deu iye da c'hoi : eur jikolodenn goant ha seder, daou-ugent vloaz bennak dezi. Lakaet ar vugale darn en o gwele, darn en o c'havell, gwriet eur roched pe ziou... bremañ e c'hell rei eun tamm amzer d'ar vevelien ha d'an amzezeien. Gant plijadur her gra : n'emañ-hi ket hep gouzout e vezolore'h enno; hogen ne glask nemet hada levezenez en dro dezi.

Er memes amzer e tiskuizo eur pennad, ar pez ne c'hoarvez ket alies ; intañvez, gant seiz a vugaligou, eun tiegez a hanter-kant devez-arat, gwall gregat eo d'eur vaouez, zoken pa deu skoazel dezi.

Ha dont a ra, e gwirionez. A volontez vat, kerent he gwaz a zired eus Lanhouarne pa vez bech labour. An diou vere'h kosa, skoliet a zoare, a ro

hiviziken dorn d'o mamm. Ha, dre c'has Doue, he zad Per a jom ganti : biskoaz tad ha mere'h n'int bet kae-roch unanet a galon.

Per en deus kemeret ar stur e Ker-wenn, da varo e val-kaer. Daoust d'ezek vloaz ha tri-ugent eo gouest c'hoaz : eur mailh a zen, bras ha ledan, hag en eur lakaat ar marvailhou da vont en dro, dreist-holl pa vez tud a ziañ-vaez.

***

Hogen, Saig ar Prajer ne deu amañ nemet eur wech ar bloaz, goude beza redet dre ar vro, a-dreuz hag a-hed.

" Er blaz-nañ emezan, am eus graet foemicier nevez e Kerne. Dal-chmat, war va mieher, eo talvoudus kentelioù ar Senatour koz!"

" Ar Senatour koz! Ar Soubigou!

Va mignon oa, a lavar Per. Pa dre-menian e Gwineventer, ez an atao war e vez. Hast am bez da welet eno e zremm kizellet er maen, gant ar vrched digor, ar jupenn, an turban... heñvel bulhez outaï, e giz ma veze aunañ hag e Paris...

Neuze, an istor goz a zispak a nebeudou : ar vuhez e Sant-Servez, p'edo Per o sevel; e gerent, e Leslem, abaoe n'or den pet kant vloaz; e dad, Yann-vihan, mér ar barrez, o tibuna gwechall amzer an Napoleon koz, rak tri eus e vreudre kaer, act da vrczel ar Rusi, n'eant ket deuet en dro... D'an ampoent e veze kouet alies an " Te Deum ", dre urz, warjerc'h kement treec'h er brezel; hag an dud, glac'haret, a lavarez kenetrezo : "adarre eo bet kanet,, tu deomp!"... E dad koz, Yann-vras, mér edoug an Dispach'h bras : eun amzer reuzeudik meurhet; an curvat en doa bet da zistroi, beo, eus prizon Brest d'eur mare a lazerez didruez... War ar parouez koz, eus c'hoaz meneg eus gourdadaou all, tremen daou-c'hant vloaz diaraok...

***

War an distera goulem, Per a gendalc'h :

Ni zo bet pemp breur ha c'houecl'h c'hoar, Torradou evelse a zave niverus dre hor parreziou : paotred ken nerzos an eil hag egile : ar re varreka, me gred, da zacha war ar peroh pe da zougenn ar c'hriavaz.

mene treuz daou bark diouz hon ti. Eno, e Kerivin, edo " relai " Per Bobbe : tud ha loened, redeurig (1) ha " malle-poste " a rae eno o diskenn. An ostiz, Per Bobbe, ou va faeron. Setu perak, muioe'h c'hoaz eget an aihoned all, me, ar filhor, am boz tro da c'henouï s'ellet ouz ar roulañ, ar c'henwerz, ar brenieren-dud, ar veajourien, ar valtouerien, ar zoudarded, ar marc'hadourezou a bep seurt..."

***

" Abaoe, ar c'horn-bro en deus cheñchet doare! a gendalc'h Per. An hent-houarn a zo deuet. Gwelet am eus strolladou tud, diredet a bell, sebezot e welet eur marc'h-du ken kreñv ha ken difre.

" An darempred a zo act war an hent nevez, digoret etre Landi ha Landerne, war ribl ar ster... An hent koz, damzilezet, a zo bet strisaset.

" Pebez nevezention! Ar bed a dro!

" Ti Bobbe a zo dirapar : ar c'hre-vier, neuze leun a gezez, a gouez bre-mañ en o foul. An drez hag ar strouez a c'holo al liorzou, ken kaer gwechall. Iliz Pont-Krist, e lec'h ma 'z aen alies d'an oferenn-vintin, dre vaner Brezal, e-teid al lenn, a zo iveau e dismantre : Pont-Krist n'eo mui parrez!

" En ereb, Sant-Servez a zo deuet da veza parrez, distaget m'eo bet diouz himi Gwineventer.

" Per Bobbe, va faeron, a zo dam-ankoumac'hant. Evelkent ar brud a

jom, hag a jomo, eus e yab bihan, Yann Arc'hant, abalamour d'an taolennoù dispar en deus livet, kouls e Iliz-veur Kemper eget e Sant-Houardon Landerne.

Brud al labourerien douar n'eo ket kollet kenneubeut : o ansioiou, o lesanoiou a zo douget bepred en hon touez; en o bugale vihan e seblant beva ar c'heitadou."

***

Pep hini a zelaou gant plijadur, hep gwelet ez a buhan an amzer en dro... Per avat a jom eveziant.

" Allo, va zudou, poent eo mont da gousket!

" N'eo ket yac'hus beilha pell,

Sevel mintin a zo gwell."

War eun taol-konterez eo echuet an abaden domino. Cheun, gant e bar gwenn eo ar gouinder adarre.

" Gwella-a-ze, a zoñj Soaz : hennez a vez berr ar butun gañtañ allies!

***

Amezeien ha mevelien a guitar an ti, en eur starda o zokou war o fenn, Kimiada a reont en noz teñval-sac'h, hag e klever : " ware'hoaz ne vanko ket an dour er trajou! "

" Gant ma ne gouezo ket re bouanner war hor c'hem ", a respont Saig ar Prajer.

" Noz vat!... Noz vat!... Kenavo disadorn! "

H. GREFF.

(1) redeurig = ar c'harr a rae servij ar veajourien gwechall. (e galleg : " diligence ").

AR WIRIONEG E GENOU AR VUGALE.

Perig a zo bet e gouel ar " Sainte-Enfance ", gant e dad. Klevet en deus displiegat stad truezus ar vugale er hroiu-mision. Pa 'z eo distor d'ar gêr, e vamm a c'houleñ digant :

" Neuze, Perig, kals plijadur! peus bet?

- Ya, mamm! Eun dra, avat, am eus da c'houleñ diganez.

- Petra 'ta?

- Daoust ha gwir eo n'o deus ar Vorianed bihan bragez ebet?

- Sur n'o deus ket! Met perak e c'houleñnez an dra-ze?

- Abalamour " Tad " en deus lakaet eur vontouenn er plad evit ar egst !

GWASOC'H-GWAZ!

- Me, eme Ber, am eus eur wreg hag a zo piz, piz-raz, ne gredfee'h mors! Rebech a ra din zoken betek an dour a evan!

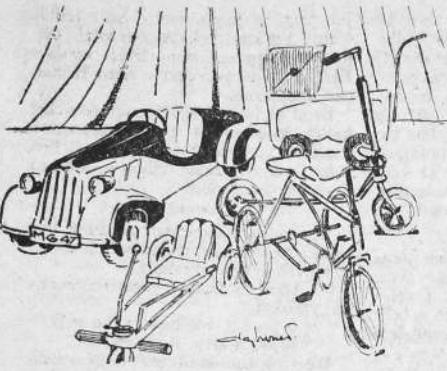
- Eur pez kaer, eme Jakou, dezañ eur zivienn ruz, hag anavezet evit ezac'hadou. Va gwreg-me a zo gwasoc'h c'hoaz : rebech a ra din an dour na evan ket!

Y. T.

KEND'A'LCH " TENZOR AN DINTIN GOZ"

GANT AB. SULIO

E VO KAVET EN NIVERENN IO

Nedeleg va Yaouankiz

D'AR mare-ze ne oan nemet eur c'hennardig a nao bloaz, o chom e Montroulez, e ti va mamm.

Tostaat a rae Nedeleg. Ar staliou e kér a oa leun a c'hoariellou hag a vadigou. E ti Gritig Pinvidig, e traon krec'h Plouyann, koulz hag e ti Katrin, en nech', e oa lakaet e gwerz mabigou-Jezuz c'sukr, gourvezet war eur gwelead plouz, o divrec'h astennet ha digor... Goulaouennou bihan e koar, re ruz, re velen, re wer, re c'hlas, a oa ker braoik da welet, ker flamm all, hag heñvel ouz madigou, m'ho piye bet e'hoant d'o c'has d'ho kenou evit o zuna... Stere-dennou arc'hant hag aour, neudennou "bleo an Aelez" a fiche ive, diouz an druih, ouz ar c'hrevierigou Nedeleg.

Gant kement all a draou da c'henouai outo e voe tapet meur a hini ac'hannoù o tegouezout re ziwezat er skol, pe re ziwezat er gér warlere'h ar skol. Nedeleg! Er skol, anat, ne oa ken kaoz war ar porz-c'hoari : "Petra 'vo lakaet dit en da votez?" — "Me 'm bo an dra-mañ, me 'm bo an dra-ze..." . Ar re a vo bet fur, eme unan, o devezo traou, c'hoariellou, avalou-orahiez, sukr-heiz; ar re a vo bet pennou fall n'o devezo netra!" — "...Ha me, warlene eme unan all, am boà bet em botez eur marting hag eur penn-ognon!"

Darn a lavare eo ar Mabig Jezuz e-unan, diskennet eus an neñiou, a zeufe en o c'hambr da lakaat dezo leiz o botou... Evit darn all, eó eun tad-koz Nedeleg, gant eur vantell hag eur mell bare gwenn, a ziskerniñ didrouz en o zi, dre doull ar siminal, e novez Nedeleg, da hanternoz.

Ar re vrás a rae goap : "Kaozion babigou, emezo! Penaos e c'hellef eun den — deuet eus pelec'h? — ha pa vele heñ eun tad-koz Nedeleg leun a c'haloud, en em zila ebarz siminaliou, ker moan all allies? Hag an uziel? Ha, gwasoc'h c'hoaz, tan flamm an eteo-Hedeleg? Ya, koñchennou gouullo, sur! Traou ijinet, kaozion toull ha gauviate, mat da baka genaoueteien, ha netra ken!" Int-i a ouie, pell 'zo!

Hag ar brud, kredet-diskredet, da redek : "N'eus tad-koz Nedeleg ebet : ar mammou eo a lak!"

**

Ar gomz-se a oa deuet ganen d'ar gér. Mamm a voe lakaet nee'het ganti : grosmol e klevis, hag e voe lavaret din groñs, ma talc'hfen da vruda diotachou a seurt-se, desket din gant paotred vrás ar skol, ne deufe ket an tad-koz ha n'am befe netra em botez da Nedeleg.

Savet e oa diskred ennou.

Ha koulksoude é soñjen : ma vele ar gwir gant ya mamm? Hi a gasae kement ar gaou ma ne felle dezzi klevet diganen, ken allies ha bémdez, netra nemet ar wirionez. Ret oa kaout fiziañs enni! Daoust da-ze, e ruihle atao dre va spred kaozion paotred vrás ar skol.

Da Nedeleg edo ar c'hiz e Montroulez da gas ar vugale betek an illzou-da welet ar c'hrevier. Bep bloaz, soñj am eus, mamm ha me a bigne gant an hent serz a gas da goent ar C'harmel. Eno, er jaipel, e oa eur c'hraou dispar, graet holl e koar : kañvalad, gwez paimez, perokeded ha marmouzed, lennou-dour, mesaerien gant o déñved, rouaned, eur bed a dud haga loened a leune tro-dro d'ar C'heo burzodus, bodet ennañ ar Familh zantel en he fez. Labour al leanezed oa, trouez o ampartiz hag o fasianted.

Er gér, diouz an noz, e kempenn va botou-koad, ha goudeze e lakaen anezo dirak an aoled, araok mont d'am gwele.

***

Er bloavez-se avat, da noz Nedeleg, eo e gwele va mamm ez is. Divorfia a ris pa hejas va skoaziou : „Yannig, selaou! emañ o tont... Klevet a rez?" Strafuilhet o klevet trouz, fich-fich pakadou ha paper chich-chaoget, e c'houennis ouz va mamm a voicez izel : „Mamm, n'eo ket logod eo?"

Nann, disheñvel ou an trouz. Diwar dorm eun den e teue an trouz, skaer oa! Hag e keit-se, va mamm a lavare din : „Ac'hanta, klevet 'peus? Preman e kredezh da vihana?"

Ha me a grene hag en em starde ouz va mamm:
.. O ya, mamm, emeve! Kredi a ran, kredi a ran!..."

***

Bloaz war lerc'h : deuet oa Nedeleg adarre.

Evel boaz, e voe savet ar c'hraouig war gorre ar gomodenn goz, war eur gwelead kinvi. Ar Mabig Jezuz, ar Werc'hez, sant Jozef, ar vesacien hag an tri Roue, hep ankounac'haat an azen hag an ejen, hag ar sined war neuñv war eun tammoù sklasenn a rae heñvel ouz eul lenn : holl e oant eno, dindan eur volz paper rouz, lakaet d'ober ar c'heo santez.

Bennoz, er bloavezioù araok, e oan bet eur dudi evidoun, gwisket em roched-noz hir, pignat war eur gador harp ouz ar gomodenn, da lakaat tan war ar goulaouennou bihan a bep liou. Lavaret ganen va fedenou, e c'houeñ ar gouleier bihan, unan hag unan, ha yao d'am gwele da huñvreal, araok chom kousket, er pez a vele degaset din eus an neñv.

An dro-mañ avat, dre ne oan ket bet far gant mamm, e kavis va botez peuz-c'houloù : eur penn-ognon a oa ebarz, eur marting ler hag eul lizer-tamall, skrivet gain liou ruz ha sinet gant an tad-koz Nedeleg e-unan.

Al lizer-ze a yas ganen d'ar skol. A dra zur, eun tammoù mez am boa ouz hen diskouez : met ar garantez evit ar wirionez a voe treç'h ennoun. Pell awalc'h am boa stourmet ouz gevier ar re vrás : etre va daouarn edo bremañ ar brouenn : gant ar mammou eo éz edo ar wirionez! Eun tad-koz Nedeleg a oa, beo-mat, pa skrivez lizerou a seurt an hini a oa ganen.

***

Paotred vrás ar skol a c'hoarzas goap ouzin, ken-ha-ken, e-kreiz va daoulagad, ha lakaet sot e voen ganto.

Siouaz! Pa gontis an abaden d'am mamm, pebez bir a zankas em c'halon, ouz klevet diganti edo ar wirionez gant ar baotred vrás... Neuze e kontas din penaos e oan deuet a benus eus he zaoi, er bloaz araok, evit m'am bije kendale'h et da gredi. Eul las he doa staget ouz eun tammoù paper e-touez ar c'hoariellou, er siminal. Al las a dremene goudeze dre zindan an armel a on etre ar siminal ha gwele va mamm, hag e oa ar penn ganti en he dorm. Bep ar mare, he doa chachet war al las, graet trouz gant ar paper... ha va zouallet a zoare!

***

N'ouzon dare penaos e c'hoarvezas ganen kas an tan da bega e paper va c'hraouig, en eur lakaat ar gouleier war elum... Ma rankas va mamm teurle pep tra er siminal, buhan, gant aon na gogfe an tan en ti...

Evel paper va c'hraouig Nedeleg, ez aive va huñvreal da ludu, ha, da heul, ar fiziañs am boa lakaet betek neuze e komzou an dud, ha dreist pep tra e re va mamm. Ker bras eo bet va dizouezenn, ker beo all eo chomet atao ar zoñj anezi em spred, ma ris va zoñj pell 'zo : ar pez a reas din va mamm, — hag hi o kredi marteze ober mat! — birviken n'her rafen d'am bugale!

Ha chomet oun feal d'am ger!

KERLANN.

C'HOARIOU

DA ZIBUNA WAR AR GOUELIOU.

Divinadennou : (degaset gant an Ao. Larvor).

1. — Pevar bao keinet,
ret d'an den skuizet.
Piou en deus divinel?
2. — Daouz zorn e daou zorn,
Daouz bao lag eur rod.
3. — Petra hor gouador diouz an avel
Hep hon diwall diouz an heol?
4. — Pehin' eo brasa labous ar bed?

Geriou-kroaz al Lagad-du, n° 8 :

Geriou-kroaz al Lagad-du, n° 7

Divinadennou Niv. 8

1. — Diou renkennad dent hag an tood, er c'hendou. — 2. — An taeh.
3. — Al Ingad.

A-blaen :

1. — Tomma 'reas ar Mabig Jezuz. — Gortozet abaeoue Adam
2. — Azo an duduusa. — E " DARVOUD ".
3. — Meur a bini. — En o zi eo ganet Jezuz.
4. — Al loen milijet, lakaet freuz ennañ gant Nedelec.
Eus ar verb „ beza ”.
5. — Kemmet, ne voo kavel hini gant ar Familiñ zantel.
6. — Ac'hano e teue an Adlez da noz Nedelec.
Ar pez a reas ar Vajed pa weljont ar steredenn.
7. — Da gas kouignou Nedelec d'an traouï, e Bro-Zaoz.
A vez grael en ilizou. — Eus „ beza ”.
8. — Gwez. — Eus " mon ". — Uman eus bugale Noe.
9. — Evit merka eul lec'h pell. — E kichen Jezuz,
nann d'e Ch'inivelez, met d'e varo.
10. — Ennañ ec'h hader an avalou-douar. — E „ nann ”.

A-zerz :

1. — Ar bastored o c'hlevas o kana. —
Ar micherour-mañ ne labouras ket war graou Bethleem.
2. — Frouezenn vihan, a ro blaz da
" lambig " Nedelec.
3. — Heñ ives à dommas Jezuz. — Re
e tañvas ar gwin kenta.
4. — Da zeskí deomp e garout eo deuet
Jezuz. — E " Nouel ".
5. — An ebestel a re kement-se.
6. — Devez an Aostrou Doue. — Per-
son-kanton.
7. — E stad da veza costet. — Evelse
oa an Diaoul da zeiz Nedelec,
m'en doa skiant awale'h!
8. — Evito eo deuet Jezuz.
9. — A daly " evez " warlere'h ober.
— E " Nedelec ", diou gensonenn
(consonnes).
— Selaouit hini ho kleier.
10. — Bezit atao " warnañ "... — Ne oa
hini ebet war ar C'haou.
11. — Ouz ar c'harr. — Penn ha dibenn
" Adam ".

DESKII BREZONEG !

Lavarit :

Yann en deus torré e c'har en eur lammat eus e garr.

Lavarit ives :

Chan he deus torret he gar en eur lammat eus he c'harr.

KERLANN,

LEORIEREZ SANT-KAOURINTIN

J. Guivarc'h male

Straed Kereon, KEMPER

Téléph. 7-03

Levriou-skol

Pep tra evit ar skolidi
hag ar bureviou

Levriou-oférenn

Levriou-kan

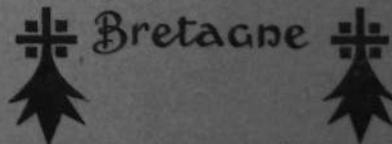
Levraoueg

Poupées. Broderies

Le Minor

Pont-l'Abbé

Bretagne

Lans da Vicheriou ar Vro
 Mark ar Berr "à la Ville d'Ys" (Ker-ls)
 16, Boulevard Kerguélen (e-kichen ar Post). — KEMPER

Pour Tout
 ce qui
 concerne
 la PHOTO   **POUILLOT-EHANNO**
 PONT-L'ABBÉ   Téléph. 1-21
 ON SE DÉPLACE SUR DEMANDE

POMMES de TERRE - GRAINS - ENGRAIS - FOURRAGES
Alain PÉRON

57, Rue Ernest-Renan, PONT-L'ABBÉ (Finistère) — Téléphone 24

LIBRAIRIE LE DAULT
 16 bis, Rue René-Madec — QUIMPER
 LIVRES - GRAVURES - ANCIENS & MODERNES
 Tout sur la Bretagne
 Achat de Livres (et de vieilles reliures)
 se rend sur place à ses frais

Imprimerie Centrale de Bretagne

EDITIONS
 REVUES
 PÉRIODIQUES

PROGRAMMES
 TOUS TRAVAUX
 COMMERCIAUX

36, Rue Richard-Lenoir
 RENNES

Kornig ar Merour

Lennerien gêr.

Hor c'helaouennig a zo act en he eilved bloaz. Setu niverenn genta 1949, deuet er-mêz, ha mall ganti kas d'eo'h a bap seurt reketou mat evit gouelion Nedelec hag ar bloaz nevez.

He youl eo, evel pep krouadur bihan, kreski ha mont atao war wellaat. Met, skler eo n'hello hen oter, nemet ha kenderc'hel a rafec'h c'houi d'he harpa a bep tu.

Her gourouz a rit, meur a zoare a zo d'he harpa.

Ret eo da genta aoz a boued mat eviti : an dra man eo karg ar renner hag ar skrivagnerien...

Ret eo d'an eil karga yalc'h ar merour. Heman, siouaz d'ezan, n'en deus kavet tenzor ebet hag a jom atao paour hag ezommiek. Setu perak e c'houenn diganeoc'h paea ho koumanant kenta ma c'helloc'h (ma n'ho peus ket graet c'hoaz) ha klark d'ezan lennerien nevez.

En deiz m'hor bezo muioch'h a lennerien e c'hellimp ive diskenn ar priz. A-vreman, e trugarekaan, a galon vat, ar re o deus digaset d'eomp o skodenn hag o aluzenn.

Arabat d'ezo kredi e vent pedet da baea diou wech, warz igarez ma resenvint hor paperenn ruz.

Konta reomp warnoc'h : Ra blijo gant an aotrou Doue, an Itron Varia, ha Sent hor bro Breiz rei d'eomp Gouelou Nedelec laouenn, ha bloavez mat.

M. Laurent Bleunven,
 recteur de Plomelin, par Quimper (Finistère). — C. C. P. 1266-53 Rennes.

Deiziadur Breiz 1949

Treset gant Zavier Langlois ha moulet gant ar gelaouenn vrezonek "Al Liamm..."

Gwerzet evit ugent lur ar skoueren.

Her gouleenn digant : P. Le Bihan, 6, rue du Maréchal-Joffre, Versailles. — C. C. P. Paris 5349-06.

Eus 1 da 5 skouerenn, lakaat 10 lur ouspenn ar priz.

Evit ouspenn 5 skouerenn, lakaat 10 % ouspenn ar priz.

Ar c'hele'hion ha kevredigeziou breizat hag ives ar re o devo prenet d'an nebenta 50 skouerenn, n'o deva ket da baea ar mizou-kas.

EUN EURED HANTERKANT VLOAZ
 D'an 3 a viz du, kleier Gwitalmeze a gase, dre bevar c'horn ar barrez, o ekleoa laouen.

En iliz-se, oant deuet enni, d'ar 25 a viz here 1898, evit skoulma o buhez an eil ouz eben, Jakez Guenneugués ha Mari Cleâtr, eus Kersimon, a youz distroet evit trugarekaat Doue eus an holl grasou rerevet, epad an hanterkant vloaz, m'oant bet asamblez.

Ar merk bras, oa kouezet bennoz

Doue warno, eo ar gurunennad ker kaer a vugale hag a vugale vihan, a oa endro d'ezo hag a ganas ker bras edoug an ofis.

An ao Bleunven, merour Kroaz Breiz, a reas meuliedi o buhez a feiz hag a labour; an ao. Tanjou a greskaz levenez an holl dre ar bomon muzik, a lakesas ar c'halonou da dridal.

Ra blijo gant Doue o miret c'hoaz, epad pell, ya'ch, ma c'hellint gwellet gant pilajadur bugale o bugale vihan o kreski.

Ar merour : M. l'Abbé BLEUNVEN
 Recteur, PLOMELIN, par Quimper

Ti-Moullerez Kreiz Breiz
 36, Rue Richard-Lenoir, RENNES

Bloavez mat !

(War den : "Salud, Breiziz", e trede levr Soniou Feiz ha Breiz)

Diskan.

A-berz Doue,
eur bloavez mat
da bep Breizad !

1. Salud Breiziz, gant karantez !
Eur bloavez mat ha levenez !
2. Tud an Arvor, tud an Argoad,
laouen, deoc'h holl, eur bloavez mat.
3. Eur bloavez mat d'al labourer,
eostou druz d'e barkeier.
4. Bloavez pesked d'ar pesketour ;
Bloavez arc'hant d'ar micherour.
5. D'ar paotr yaouank, d'ar plac'hig koant,
eun dimezi, hervez o c'hoant.
6. D'an daou bried, bugale vat,
e-leiz an ti d'o laouenaat.
7. Da bep kristen, Feiz start ha krenv,
ha kurunenn eun deiz en nenv.

Laouenanig Breiz.